

8

මුළු අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සහ පද්ධති ස්ථාපිතාව

8.1 සමස්ත නිරක්ෂණ

ති දහසින් පසු ඇති වූ උගුතම ආර්ථික අශ්‍රීදයෙන් පැන තැදුණු අනියෝගයෙන්ට මුහුණ දීමට 2022 වසර තුළ දී මූල්‍ය පද්ධතියට හැකි විය. සියලුම ගෙෂීන්ගත කිරීමේ ආයතන විසින් ස්වේච්ඡීන් ගෙෂීන්ගත කිරීම් පහත භෙලීම, බැංකු අංශය රාජ්‍ය අංශය වෙත වැඩි වශයෙන් නිරාවරණය වීම, ආර්ථිකය සංකෝෂණය වීම, උගු විදේශ විනිමය නිගය සහ 2022 වසර අප්‍රේල් මාසයේදී ද්වීපාර්ශ්වීක සහ වානිජ ගෙය මත විදේශ ගෙවාකරණ ගෙවීම් තාවකාලිකව අන්තිව්වීම පිළිබඳ නිවේදනයන් සමග ඉහළ මට්ටමක පැවති උද්ධීමනය, මූල්‍ය අංශයේ ක්‍රියාකාරකම් කෙරෙනි පෙර නොවූ දැඩි අනිතකර බලපෑමක් ඇති කළ අතර මූල්‍ය පද්ධතියේ මිරෝත්තු දීමේ හැකියාව ද අනියෝගයට ලක් කළේය. කෙසේ වූවද, යොවු ගණනාත්මකභාවය අඛණ්ඩව පහළ යැම, ද්විජිලතාව මත ඇති වූ උගු උගු පිළිබඳ තාවකාලිකව අන්තිව්වීම පිළිබඳ නිවේදනයන් සමග ඉහළ යැම, මට්ටමක පැවතිම සහ අනාපේක්ෂිත අලාභ අවශ්‍යාත්‍යන් කර ගැනීමට ප්‍රාග්ධන ස්වාරක්ෂක පිරිපිළිම හේතුවෙන් පැන නගින අනියෝග මධ්‍යයේ වූවද 2022 වසර තුළ දී බැංකු අංශයේ ස්ථාපිතාව පවත්වා ගැනීමට හැකි විය. මේ අතර, මහ බැංකුවෙහි විවක්ෂණ අවශ්‍යාත්‍යන් පුළුල් ලෙස අනුකූල වන අතරම, මෙම අංශය වත්කම් හා තැන්පත් අනුව වර්ධනය විය. ගෙය වර්ධනය මන්දගාමී වීම, ලැභායිත්වය අවුවීම සහ අදියර 3 යටතේ ප්‍රවත්තන ගෙය මින් පිළිබිඳු වන අනුශිය ගෙය ඉහළ යැම වැනි අනියෝග මධ්‍යයේ වූවද, බලපත්‍රකාශී මූල්‍ය සමාගම් සහ විශේෂිත කළඳු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශය 2022 වසර තුළ දී ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන සහ ද්විජිලතා ස්වාරක්ෂක සහිතව වත්කම් සහ තැන්පත් අනුව අඛණ්ඩව ප්‍රසාරණය විය. දේශීය විදේශ විනිමය වෙළදපොල තුළ ගොඩනාගෙමින් තිබු පිළිබඳ සැලකිල්ලට ගෙන 2022 වසර මාර්තු මස මුද දී මුදල් මෙන්ඩල විසින් විනිමය අනුපාතිකයේ නිසි ගැලීමක් සිදු වීමට ඉඩ හරින ලදී. කෙසේ වූවද, පසුව විනිමය අනුපාතිකය පාවීමට ඉඩ හැරීම් සමග දේශීය විදේශ විනිමය වෙළදපොලෙහි පැවති උගු ද්විජිලතා නිගය සහ අනිතකර වෙළදපොල ආකෘත්ප හේතුවෙන් විනිමය අනුපාතිකය විශාල වශයෙන් අවප්‍රමාණය විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, විනිමය අනුපාතිකයේ ස්ථාපිතාව සහතික කිරීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් අන්තර බැංකු විදේශ විනිමය වෙළදපොල වෙත වෙළදපොල මාර්ගෝපදේශයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. 2022 වසරේ පළමු හාගය තුළ දී මුදල් වෙළදපොල තුළ අඛණ්ඩව ඉහළ මට්ටමක පැවති ද්විජිලතා නිගය, ප්‍රධාන වශයෙන් මහ බැංකුව විසින් ගෙන ලැබූ ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන් 2022 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට සැලකිය යුතු ලෙස පහත වැටුණි. මේ අතර, සහභාගිවන්නන් තුළ පැවති අවදානම් දැරීම සඳහා වූ නොකැමැත්ත ඉහළ යැම මධ්‍යයේ මුදල් වෙළදපොල ක්‍රියාකාරකම් දුරවල කාර්යසාධනයක් වාර්තා කළේය. ස්ථාවර ආදායම් සුරක්ෂිත සඳහා පැවති ඉහළ එලදා අනුපාතික සහ අනිතකර සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් සහිත පසුවීමක් තුළ ප්‍රවත්ත සාණාත්මක වෙළදපොල ආකෘත්ප පිළිබිඳු කරමින් කොටස් වෙළදපොල 2022 වසර තුළ දී දුරවල කාර්යසාධනයක් වාර්තා කළේය. මෙම අනියෝගාත්මක ආර්ථික පරිසරය තුළ මූල්‍ය අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා මූල්‍ය යටිතල පහසුකම් අඛණ්ඩව සහය විය. මේ සියලු අනියෝග මධ්‍යයේ වූවද, 2023 මාර්තු 20 වන දින අනුමත කරන ලද ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල් විස්තරණ අරමුදල් පහසුකම් සඳහා අනුමැතිය හිමි වීම හේතුවෙන් වැවිදිපුණු වූ වෙළදපොල විවක්ෂය මින් විදේශ විනිමය වෙළදපොල සහ මුදල් වෙළදපොල පිළිබඳ වීම සහ රුපයේ සුරක්ෂිත වූවල එලදා අනුපාතික පහත වැටුම් සමග, 2023 වසර මුදල දී මූල්‍ය අංශය තුළ යම් දියුණුවක් දක්නට ලැබුණි. කෙසේ වෙතත්, ගෙය ප්‍රතිවුහගත කිරීම තුළින් මූල්‍ය අංශය වෙත අනියෝග එලදා විය හැක. එසේ වූවද, ගෙය ප්‍රතිවුහගත කිරීමේ ක්‍රියාවලයේදී මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාවරත්වය සහතික කිරීම සඳහා රුපය සහ මහ බැංකුව කටයුතු කරනු ඇත.

8.2 බිංකු අංශයේ කාර්යසාධනය

ණයවල ගුණාත්මකභාවය අඛණ්ඩව පහළ යැමි, උග්‍ර දුවශීලකා පීඩනය, ලාභදායිත්වය පහළ මට්ටමක පැවතීම සහ ප්‍රාග්ධන මට්ටම පිරිහිම හේතුවෙන් පැන නැගුණු අහියෝග මධ්‍යයේ වුව ද 2022 වසර කුළ බැංකු අංශයේ ස්ථාවරත්වය ආරක්ෂා විය. කෙසේ වුවද, මහ බැංකුවේ විවක්ෂණ අවශ්‍යතාවලට පූජ්ල් ලෙස අනුකූල වෙමින් බැංකු අංශය සිය වර්ධන වේගය පවත්වා ගෙන ගියේ.

2022 වසර අවසන් වන විට මූල්‍ය අංශයේ සමස්ත වත්කම්වලින් සියලු 61.9කට හිමිකම් වාර්තා කරමින් බැංකු අංශය¹, මූල්‍ය අංශයේ මූලිකත්වය දරනු ලැබේය.

8.1 සංඛ්‍යා සටහන

මුලත අංශයේ සමස්ත වන්කම්

ආයතනය	2021 (ණ)		2022 (ණ)	
	රුපියල් විලියන	ප්‍රතිශතය (%)	රුපියල් විලියන	ප්‍රතිශතය (%)
බඳු අංශය	19,872.5	74.6	23,926.9	76.3
මහ බැංකුව	3,046.3	11.4	4,510.3	14.4
බලපුවලාපි වාණිජ බඳු	14,724.3	55.3	17,225.2	54.9
බලපුවලාපි විශේෂ බඳු	2,101.9	7.9	2,191.4	7.0
තැන්තු බාර ගැන්තා අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන	1,646.2	6.2	1,830.9	5.8
බලපුවලාපි මුදල් සමාගම	1,452.0	5.4	1,610.2	5.1
සමුපකාර ප්‍රාථමික බැංකු (අ/ව)	193.4	0.7	220.0	0.7
සකසුරුවී හා සය ගනුදෙනු සමුපකාර නෑමින්	0.7	0.0	0.8	0.0
විශේෂ මූල්‍ය ආයතන	369.4	1.4	328.9	1.0
විශේෂ කුදාල මූල්‍ය ලුපුකරණ සමාගම	35.7	0.1	1.0	0.0
බලපුවලාපි මූල්‍ය ප්‍රතිශතය	8.3	0.0	9.9	0.0
ප්‍රාථමික අධ්‍යාපන ව්‍යාපෘති	78.7	0.3	131.7	0.4
කොටස තැපිකරුවන්	36.5	0.1	24.8	0.1
ඒකක භාර / ඒකක භාර				
කුලත්‍යානය සමාගම	198.5	0.7	153.5	0.5
මෙහෙයුම අනුමතියන (අ/ව)	11.8	0.0	8.0	0.0
ව්‍යවසාය ප්‍රායිත සමාගම	ලැංඡන.	ලැංඡන.	ලැංඡන.	ලැංඡන.
මිශ්‍රමිත ඉතිරිකිරීම් ආයතන	4,758.2	17.9	5,292.3	16.9
රක්ෂණ සමාගම	881.8	3.3	947.3	3.0
සේවක අර්ථසාධක අරමුදල	3,166.1	11.9	3,459.9	11.0
සේවා තිපුස්කෝයන්ගේ භාර				
අරමුදල	419.1	1.6	468.8	1.5
අනුමත විශාම සහ අර්ථසාධක				
අරමුදල	207.6	0.8	330.4	1.1
රාජ සේවා අර්ථසාධක අරමුදල	83.5	0.3	85.9	0.3
එකුම්	26,646.3	100.0	31,379.0	100.0
(අ) සංයෝගීත	මුදයන්: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව			
(ආ) තාවකාලීන	ක්‍රියාකාර දෙපාර්තමේන්තුව			
(ඇ) දත්ත තෙවැනුම්කම ජෛවෙන්, 2022 වසර අවශ්‍යනයේ සමුපකාර යුතුව බැංකුව වැනිකම් පැදාම ලෙස ම්‍ය වසරල් 3 වන කාරුණික වත්කම පැන්ත වෙයි නො ඇත.	විද්‍යුත් විව්‍යුත් දෙපාර්තමේන්තුව			
(ඇ) වෙළඳ අනුමතියන ලෙස උග්‍ර බලපුවලාපි වැංක, බලපුවලාපි මුදල් සමාගම් සහ විශේෂ ක්‍රේඛ මූල්‍ය ලුපුකරණ සමාගම් ඩැ.	සේවා තිපුස්කෝයන්ගේ භාර අරමුදල් මුළුයා			
(ඇ) වෙළඳ අනුමතියන ලෙස උග්‍ර බලපුවලාපි වැංක, බලපුවලාපි මුදල් සමාගම් සහ විශේෂ ක්‍රේඛ මූල්‍ය ලුපුකරණ සමාගම් ඩැ.	සැංචලය සාංචලය ශ්‍රී ලංකා ඒකාන්ත ජාතිය සුප්‍රායෝගික දෙපාර්තමේන්තුව			
(ඇ) වෙළඳ අනුමතියන ලෙස උග්‍ර බලපුවලාපි වැංක, බලපුවලාපි මුදල් සමාගම් සහ විශේෂ ක්‍රේඛ මූල්‍ය ලුපුකරණ සමාගම් ඩැ.	ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාත්‍යා ප්‍රජාත්‍යා සංඛ්‍යා සැංචලය ශ්‍රී ලංකා ඒකාන්ත ජාතිය සුප්‍රායෝගික දෙපාර්තමේන්තුව			
(ඇ) වෙළඳ අනුමතියන ලෙස උග්‍ර බලපුවලාපි වැංක, බලපුවලාපි මුදල් සමාගම් සහ විශේෂ ක්‍රේඛ මූල්‍ය ලුපුකරණ සමාගම් ඩැ.	ශ්‍රී ලංකා රුජ්‍යා නියාමන කොමිෂන් සභාව			

1 බැංකු අංශය බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවලින් සමත්වීම් වේ. මහ බැංකුව සෙකකු තොමෝදා.

8.2 සංඛ්‍යා සටහන

බැංකු, බැංකු ගාබා සහ අනෙකුත් බැංකු ඒකක ව්‍යාප්තිය

වර්ගීකරණය	2021		2022	
	ආච්‍යාභය	අවසානයයේ	(ආ)	(ඇ)
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු				
i. මුළු බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සංඛ්‍යාව	24	24		
දේශීය බැංකු	13	13		
විදේශීය බැංකු	11	11		
ii. මුළු බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු ඒකක සංඛ්‍යාව	6,710	6,718		
භාව් (ඇ)	2,917	2,924		
දේශීය බැංකු	2,871	2,878		
විදේශීය බැංකු	46	46		
යිප්ප ඉතුරුම් ඒකක	3,793	3,794		
iii. ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්ත්‍ර	5,972	6,204		
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු				
i. මුළු බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු සංඛ්‍යාව	6	6		
ජාතික මධ්‍යම් ඉතිරි කිරීමේ බැංකු	1	1		
නිවාස නය ආයතන	2	2		
අනෙකුත් බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු	3	3		
ii. මුළු බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු ඒකක සංඛ්‍යාව	705	706		
භාව් (ඇ)	705	706		
ජාතික මධ්‍යම් ඉතිරි කිරීමේ බැංකු	267	268		
නිවාස නය ආයතන	64	64		
අනෙකුත් බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු	374	374		
iii. ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්ත්‍ර	466	474		
මුළු බැංක භාව සහ අනෙකුත් බැංකු ඒකක සංඛ්‍යාව	7,415	7,424		
මුළු ජ්‍යෙෂ්ඨ ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්ත්‍ර සංඛ්‍යාව	6,438	6,678		
(ඇ) සංඛ්‍යාවේන්			මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව	
(ඇ) තහවුරුයින්				
(ඇ) යිප්ප ඉතුරුම් ඒකක නැග සියලුම බැංකු ඒකක				

මහ බැංකුවේ දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය සහ අහියෝගාත්මක සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතුවෙන් 2022 වසරේද බැංකු අංශයේ නො වර්ධන වේය 2021 වසරට සාලේක්ෂව අඩු විය. තැන්පත්, බැංකු අංශයට අරමුදල් සැපයීමේ ප්‍රධාන ප්‍රහවය ලෙස අඛණ්ඩව පැවතුණු අතර ස්වේච්ඡන කිරීම් ප්‍රතිම පහත වැටීම සහ 2022 වසරේ අම්ප්ල් මාසයේද දී රජය විසින් ද්වීපාරූපවික සහ වාණිජ නො මත වන විදේශ නො සේවාකරණය තාවකාලිකව ඇත්තිවීම පිළිබඳව සිදු කළ නිවේදනය හේතුවෙන් 2022 වසර තුළ විදේශීය මුදල් නො ගැනීම්වල කැඳී පෙනෙන අඩු විමක් දක්නට ලැබුණි.

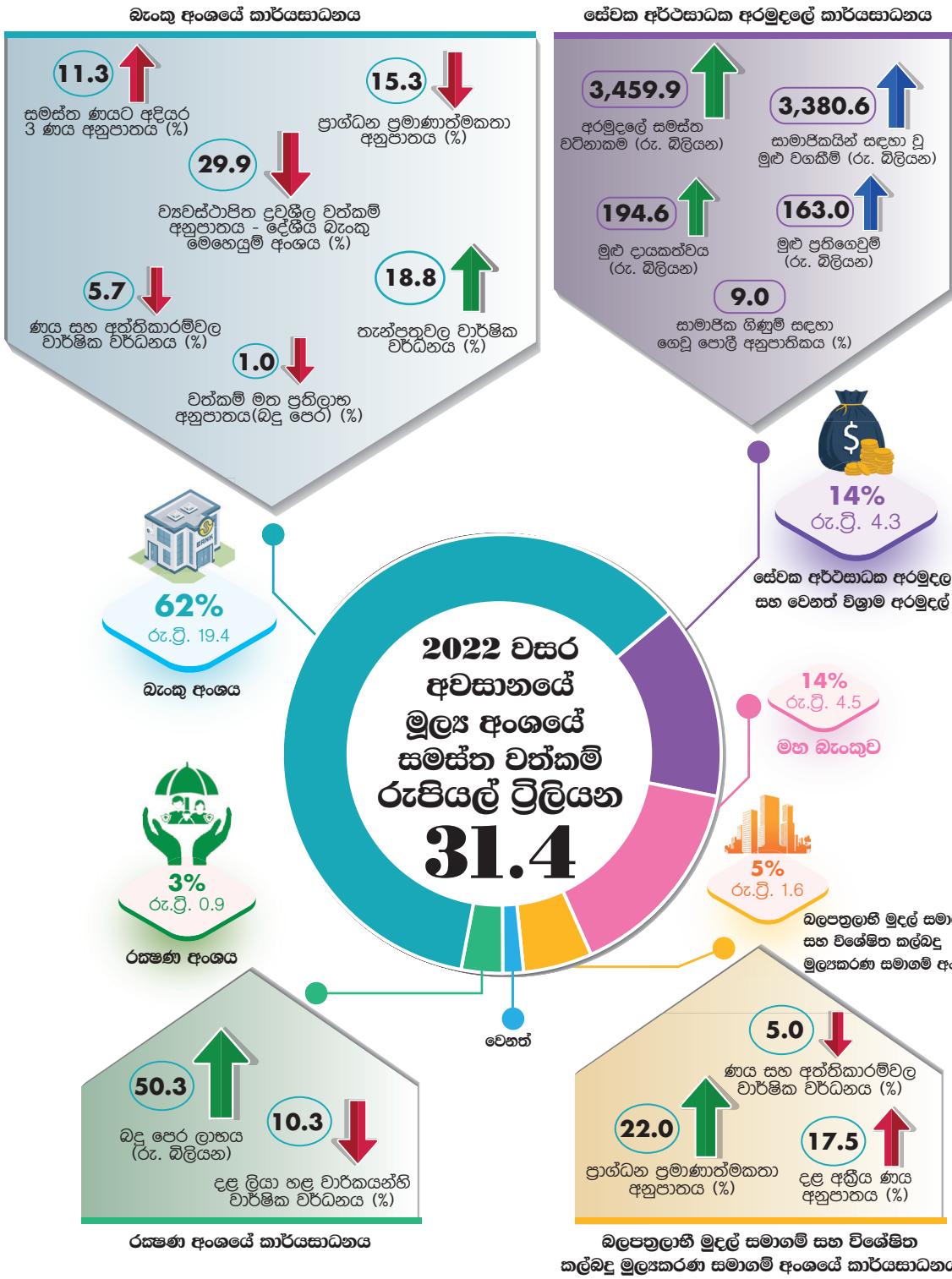
ව්‍යුහජාර පළමුල් කිරීම

2022 වසර අවසානය වන විට බැංකු අංශය
බැංකු 30කින් සමන්විත වූ අතර, එය විදේශ බැංකු 11කා
ගාබා ද ඇතුළත්ව බලපත්‍රාහී වාණිජ බැංකු 24කින්
සහ බලපත්‍රාහී විශේෂිත බැංකු 6කින් සමන්විත වය.
බැංකු අංශය විසින් බැංකු සේවා වැඩිදියුණු කිරීම සහ
බැංකු ජාලය පුළුල් කිරීම මගින් ආර්ථිකය තුළ මූල්‍ය

8.1 රූප සටහන

මුළු අංශයේ කාර්යාලය

නිදහසින් පසු ඇති වූ උග්‍රතම ආර්ථික අරමුදයෙන් පහැ නැගුණු අනියෝගයන්ට මුහුණ දීමට මුළු පදනම් හැකිවය..

8.3 සංඛ්‍යා සටහන

බඳකු අංශයේ වත්කම් සහ වගකම් සංස්කීරිත

අධිකමය	2021 (අ)		2022 (ආ)		වෙනස (%)	
	රුපියල් ප්‍රතිශතය විළියන (%)	රුපියල් ප්‍රතිශතය විළියන (%)	2021 (අ)	2022 (ආ)	2021 (අ)	2022 (ආ)
වත්කම්						
ණය සහ අන්තිකාරම්	10,726.7	63.8	11,337.9	58.4	14.5	5.7
ආයෝජන	4,968.5	29.5	5,934.3	30.6	16.4	19.4
වෙනත් (අ)	1,131.0	6.7	2,144.3	11.0	15.0	89.6
වගකීම්						
තැන්පු	12,879.2	76.5	15,299.1	78.8	13.3	18.8
ණය ගැනුම්	2,172.9	12.9	1,872.5	9.6	27.1	-13.8
ප්‍රාථමික අරුමුදල්	1,348.3	8.0	1,593.4	8.2	13.1	18.2
වෙනත්	425.8	2.5	651.5	3.4	20.4	53.0
මුළු වත්කම්/වගකීම්	16,826.2	100.0	19,416.0	100.0	15.1	15.4
(අ) සංගේධින	මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව					
(ආ) තාවකාලික						
(ඇ) ඉදෑල් හා බැංකු ඕස්සයන්, ජ්‍යාපනයන්, ප්‍රති විකුණුම් සිංහා සහ ජ්‍යාපනය වත්කම් ඇතුළත් වේ.						

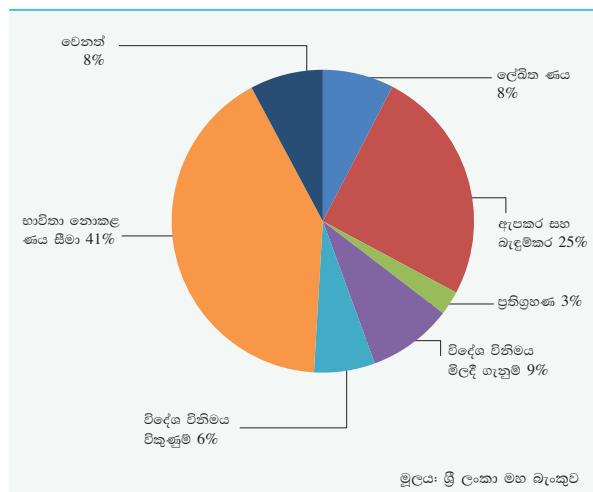
අතරමදිකරණය සඳහා අඛණ්ඩව සහයෝගය ලබා දෙන ලදී. ඒ අනුව, 2022 වසරේද දී බැංකු ගාබා 11ක් සහ ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්තු 327ක් ස්ථාපිත කළ අතර බැංකු ගාබා 3ක් සහ ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්තු 87ක් වසා දමා ඇතේ. ඒ අනුව, 2022 වසර අවසානය වන විට සමස්ත බැංකු ඒකක සංඛ්‍යාව සහ ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්තු සංඛ්‍යාව, පිළිවෙළින්, 7,424ක් සහ 6,678ක් දක්වා ඉහළ ගොස් ඇතේ.

2022 වසර තුළ දී බැංකු අංශය වත්කම් පදනම අනුව සලකා බලන විට අඛණ්ඩව වර්ධනය විය. බැංකු අංශයේ වත්කම් පදනම 2022 වසර තුළ රුපියල් විළියන 2.6කින් ඉහළ හිය අතර 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 15.1ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව සියයට 15.4ක වර්ධනයක් වාර්තා කරමින් 2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් විළියන 19 ඉක්මවිය. මාර්තු සහ අප්‍රේල් මාසවල දී ශ්‍රී ලංකා රුපියල් එක්සත් තනපැද බොලරයට සාපේක්ෂව සියයට 44.1කින් අවප්‍රමාණය වූ අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස විදේශ මුදලින් නාමනය කරන ලද වත්කම්වල වර්ධනයක් ඇති විය. කෙසේ වුවද, පැවති දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්තිය හමුවෙම් 2021 වසරේද පැවති සියයට 14.5ක ඣය හා අන්තිකාරම්වල වර්ධනය 2022 වසරේද දී සියයට 5.7ක් දක්වා පහළ ගියේය. මේ අතර, ආයෝජනවල වර්ධනය 2021 වසර අවසානයේ සියයට 16.4 සිට 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 19.4ක් දක්වා වැඩි විය. ආයෝජනවල මෙම වර්ධනයට, ක්‍රමක්ෂීලික පිරිවැය (Amortized Cost) මත ගණනය වන මූල්‍ය ආයෝජන රුපියල් විළියන 1,635.2කින් වැඩි වීම සහ ලාභ සහ අලාභ ගිණුම හරහා සාධාරණ වටිනාකම ගණනය වන (Fair Value through Profit or Loss) ආයෝජන රුපියල් විළියන 29.9කින් වැඩි වීම ප්‍රධාන වගයෙන් හේතු විය.

8.2 රෘප සටහන

බඳකු අංශයේ හේතු පත්‍ර නොවන අධිකම

(2022 අවසානයට)

අතරමදිකරණය සඳහා අඛණ්ඩව සහයෝගය ලබා දෙන ලදී. ඒ අනුව, 2022 වසරේද දී බැංකු ගාබා 11ක් සහ ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්තු 327ක් ස්ථාපිත කළ අතර බැංකු ගාබා 3ක් සහ ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්තු 87ක් වසා දමා ඇතේ. ඒ අනුව, 2022 වසර අවසානය වන විට සමස්ත බැංකු ඒකක සංඛ්‍යාව සහ ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්තු සංඛ්‍යාව, පිළිවෙළින්, 7,424ක් සහ 6,678ක් දක්වා ඉහළ ගොස් ඇතේ. 2022 වසර තුළ දී සිදු වූ සමස්ත තැන්පත්වල වර්ධනයට කාලීන තැන්පත් ප්‍රධාන වගයෙන් දායක වූ අතර සමස්ත තැන්පත්වලට කාලීන තැන්පත් දැක්වූ දායකත්වය 2021 වසරේද දී සියයට 61.0ක සිට 2022 වසර අවසන් වන විට සියයට 67.9ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. මේ අතර, 2022 වසර අවසන් වන විට සමස්ත තැන්පත්වල ඉතුරුම් තැන්පත් සහ කාලීන තැන්පත්, පිළිවෙළින්, සියයට 24.3ක් සහ සියයට 6.9ක් විය. ඒ අනුව, ජාලම හා ඉතුරුම් ගිණුම අනුපාතය 2021 වසරේ පැවති සියයට 38.0ක සිට 2022 වසරේද දී සියයට 31.2ක් දක්වා පහළ ගියේය. බැංකු අංශයේ සමස්ත ඣය ගැනීම් 2021 වසරේද දී වාර්තා වූ රුපියල් විළියන 462.8ක, එනම් සියයට 27.1ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව, 2022 වසරේද දී රුපියල් විළියන 300.4ක, එනම් සියයට 13.8ක පහත වැට්මක් පෙන්නුම් කළේය.

8.4 සංඛ්‍යා සටහන

බඳකු අංශයේ තැන්පත් සංස්කීරිත

අධිකමය	2021 (අ)		2022 (ආ)		වෙනස (%)	
	රුපියල් ප්‍රතිශතය විළියන (%)	2021 (අ)	රුපියල් ප්‍රතිශතය විළියන (%)	2022 (ආ)	2021 (අ)	2022 (ආ)
ඇඟිල්‍යා ප්‍රතිශතය	888.0	6.9	1,060.0	6.9	25.9	19.4
ඇඟිල්‍යා ප්‍රතිශතය	4,011.8	31.1	3,713.0	24.3	19.7	-7.4
ස්ථාවර තැන්පත්	7,860.4	61.0	10,393.0	67.9	8.6	32.2
වෙනත් තැන්පත්	118.9	0.9	133.2	0.9	80.0	12.0
මුළු තැන්පත්	12,879.2	100.0	15,299.1	100.0	13.3	18.8

(අ) සංගේධින
(ආ) තාවකාලික

මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

විශේෂ සටහන 9

පදනම් මූල්‍ය අරුමුද වළක්වාලීමේ සහ බැංකු අංශය තුළ මහජන විශ්වාසය යෙදී විනිවුවීමෙන් මහ බැංකු සතු කාර්යාලය

1. හඳුන්වීම

ශ්‍රී ලංකාවේ බැංකු අංශය, රටේ මූල්‍ය අතරමැදිකරණය වෙනුවෙන් අත්‍යවශ්‍ය කාර්යාලයක් ඉටු කරන අතර, මූල්‍ය අංශයේ සැලැකියුතු කොටසක් දරමින්, 2022 වසර අවසන් වන විට මූල්‍ය අංශයේ මුළු වත්තම්වලින් 61.9% ක ප්‍රතිශතයක් නියෝගනා කරයි. මැත කාලීන බහුවිධ අභියෝග මධ්‍යයේ වුවද, ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන සහ ද්‍රව්‍යීලතා ස්වාරාක්ෂකයන් මගින් පෙන්වුම් කරන පරිදි, ශ්‍රී ලංකාවේ බැංකු අංශය ගක්තිමත්ව පවතියි. කෙසේවත්, 2019 පාස්කු ප්‍රහාරය, කොට්ඨාස-19 වසංගතය සහ මැත කාලීන සාර්ථක ආර්ථිකය සම්බන්ධ ගැටුව ඇතුළු විවිධ හේතුන් නිසා බැංකු ක්ෂේත්‍රය කෙරෙහි ඇති වූ පෙර නොවූ විරු මට්ටමේ ආතතින් හමුවේ, ගක්තිමත් අරුමුද කළමනාකරණ රාමුවක පැවත්ම සහතික කිරීම වැදගත් වේ.

2. බැංකු පදනම් ස්ථාවරත්වයෙහි වැදගත්ම සහ ගෝලිය මූල්‍ය අරුමුදය තුළින් උගත් පාඩම්

ආර්ථික වර්ධනය සහ මහජනතාවගේ සුඡ්‍යාධිනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම උදෙසා කාර්යක්ෂම මූල්‍ය අතරමැදිකරණයකට බැංකු අංශයේ ස්ථාවරත්වය අත්‍යවශ්‍ය වේ. මෙය විඛාන් වැදගත් වන්නේ ආර්ථික ක්ම්පන සහ ආතතිමය අවස්ථා තුළ දී ය. කෙසේ වෙතත්, ඉතිහාසය පුරා, බැංකු පදනම් ස්ථාවරය කෙරෙහි විශ්වාසය බැංකු වැශීම් සහ බැංකු පදනම් ස්ථාවරය ක්‍රියාත්මක නිර්මාණ අනිසි බිඳීන් තැන්පතුකරුවන් තම මුදල බැංකු පදනම් ස්ථාවරය ඇති සැලැකිය යුතු සාණාත්මක බලපෑම් එල්ල වී ඇත. ඉහළ උත්තේලනය (හිමිකම් ප්‍රාග්ධනයට සාපේක්ෂව තෙවැනි ප්‍රාග්ධනය ඉහළ වීම), නෙය ඉහළ යැම්, නෙය ඇගයීම් ප්‍රමිති දුරවල වීම, පාලනය සහ අවදානම් කළමනාකරණයෙහි අඩුප්‍රහුඩුකම්, දේපළ සහ අනෙකුත් වත්තම්වල මිල අධික ලෙස ඉහළ යැම්, ඉතා ඉහළ ලෙස රුපය වෙත තෙවැනි ප්‍රාග්ධනය ඇති අධික්ෂණය සහ ප්‍රමාණවත් අනිසි බිඳීන් තැන්පතුකරුවන් මෙම ප්‍රමාණවත් අරුමුද කරා මගින් මුදල බැංකු පදනම් ස්ථාවරය ඇති සැලැකිය යුතු සාණාත්මක බලපෑම් එල්ල වී ඇත. ඉහළ උත්තේලනය (හිමිකම් ප්‍රාග්ධනයට සාපේක්ෂව තෙවැනි ප්‍රාග්ධනය ඉහළ වීම), නෙය ඉහළ යැම්, නෙය ඇගයීම් ප්‍රමිති දුරවල වීම, පාලනය සහ අවදානම් කළමනාකරණයෙහි අඩුප්‍රහුඩුකම්, දේපළ සහ අනෙකුත් වත්තම්වල මිල අධික ලෙස ඉහළ යැම්, ඉතා ඉහළ ලෙස රුපය වෙත තෙවැනි ප්‍රාග්ධනය ඇති අධික්ෂණය සහ ප්‍රමාණවත් අනිසි බිඳීන් තැන්පතුකරුවන් මෙම ප්‍රමාණවත් අරුමුද කරා මගින් මුදල බැංකු පදනම් ස්ථාවරය ඇති සැලැකිය යුතු සාණාත්මක බලපෑම් එල්ල වී ඇත. නෙය ඇගයීම් ප්‍රමිති ප්‍රමාණවත් අරුමුද කළමනාකරණ රාමුවක් සාමාන්‍යයෙහි පහත සඳහන් කොටස්වාලින් සමන්විත වේ (ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල, 2020):

(i) අරුමුද වලට පෙර සුදානම් වීම සඳහා වන ආයතනික රාමුව
(ii) පුර්ව අධික්ෂණ අතරමැදිකරණය
(iii) හදිසි ද්‍රව්‍යීලතා සහාය
(iv) මූල්‍ය ආයතන නිරාකරණය

(i) අරුමුද වලට පෙර සුදානම් වීම සඳහා වන ආයතනික රාමුව

අරුමුද කළමනාකරණ රාමුවක් එලදායී වීමට නම්, මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලයේ මූලික ආයතන අතර එලදායී ප්‍රතිපත්ති සම්බන්ධීකරණයක් සහිත ගක්තිමත් සහ ස්වාධීන ආයතනික රාමුවක් තිබීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලයක මූලික ආයතන ලෙස මහ බැංකුව, මූල්‍ය අධික්ෂණ සහ නියාමන නියෝගීත ආයතන, නිරාකරණ අධිකාරීය සහ මුදල අමාත්‍යාංශය හඳුනා ගත හැකි. මෙම ආයතනවලට මිනැම අවස්ථාවක දී අරුමුද කළමනාකරණ කාර්යාලයන් සඳහා සුදානම් වීමට, සම්බන්ධීකරණය කිරීමට සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකිවන පරිදි පැහැදිලි බලතල සහ ප්‍රමාණවත් ස්වාධීනත්වයක් තිබිය යුතුය.

(ii) පුර්ව අධික්ෂණ අතරමැදිකරණය

පුර්ව අධික්ෂණ ක්‍රියාලාරුග මගින් බැංකු ආයතනවල මූල්‍ය තත්ත්වයෙහි පිළිබඳ අනෙකුරු ඇගයීම් සඳහුණු කළුතියා හඳුනා ගැනීමට හැකි වන අතර,

ගෝලිය මූල්‍ය අරුමුදයෙහි උගත් පාඩම්

2007-2008 ගෝලිය මූල්‍ය අරුමුදය ඉන් පෙර පැවති මූල්‍ය අරුමුදවලට සමාන ලක්ෂණ වලින් සමන්විත වුවද, එම අරුමුදයෙහි ප්‍රතිශ්‍රීලීම් ස්ථාවරය

එමගින් එවැනි ආයතනවල මූල්‍ය ව්‍යසනයක් ඇතිවේමේ සම්භාවනාව සහ එවැනි ව්‍යසන වල පිරිවැය අවම කරගැනීමට හැකියාව ලැබේ. ගක්තිමත් සහ විස්තරණ අධික්ෂණයක් සහතික කිරීම සඳහා අධික්ෂණවරුන්ට ප්‍රමාණවත් සම්පත්, ගක්තිමත් නෙතිති අධිකාරියක් සහ ආරක්ෂාවක්, නිසි බලතල සහ ගක්තිමත් පාලන ව්‍යුහයක් සහිත මෙහෙයුම් ස්වාධීනත්වයක් අවශ්‍ය වේ.

(iii) මහ බැංකු විසින් බ්‍රා දෙන හදිසි ද්‍රව්‍යීලනා සහාය

මහ බැංකු විසින් මූල්‍ය ආයතන වෙත හදිසි ද්‍රව්‍යීලනා සහාය සැපයීම අරුවුද කළමනාකරණ රාමුවක අත්‍යවශ්‍ය අංශයක් වනුයේ, එමගින් මූල්‍ය ආයතනයක හෝ ආයතන කිහිපයක හටගන්නා තාවකාලික ද්‍රව්‍යීලනා අවානම් අවම කිරීමට මෙන්ම එම මූල්‍ය ආයතන මුන්වත්හාවය කරා ලැයිවම හෝ ප්‍රධානීමය මූල්‍ය අස්ථාවරත්වයක් ඇතිවේමේ අවදානම මගහරවා ගැනීමට සහාය බ්‍රා දෙන බැවිති. ඒ අනුව, මහ බැංකු විසින් හදිසි ද්‍රව්‍යීලනා සහාය සැපයීම සඳහා වන රාමුව මූල්‍ය අරුවුද සඳහා සූදානම් විමේ මෙවලමත් ලෙස මැනවින් ස්ථාපනය කළ යුතුය. තවද, මෙම ද්‍රව්‍යීලනා සහාය බ්‍රා දිය යුත්තේ මහ බැංකු යෙළ පත්‍ර වල ආරක්ෂකභාවය සහතික කර ගනිමින් මෙන්ම බැංකු ක්ෂේරුයෙහි පැවතිය යුතු විනය කෙරෙහි ඇතිවිය හැකි බලපෑම් ද අවම වන ලෙසයි.

ගෝලීය මූල්‍ය අරුවුදයට පෙර, අවශ්‍ය ඇප්‍ර සුරකුම් නැති බැංකු මුන්වත්සැයි යන උපකළුපනය මත, මහ බැංකු විසින් නිය බ්‍රා දිය යුත්තේ මනා ඇප්‍ර සුරකුම් සහිත බැංකු වෙත පමණක් බව හදිසි ද්‍රව්‍යීලනා සහාය සැපයීමෙහි මූලික සංක්ලේෂණය විය. හදිසි ද්‍රව්‍යීලනා සහාය සැපයීමේ රාමුවෙහි සැලකිය යුතු වැඩි දීසුලු කිරීම් සිදු කිරීමට මහ බැංකුවලට උපකාරී වූ, ගෝලීය මූල්‍ය අරුවුදයෙන් උගත් පුදාන පාඩම් පහන පරිදි සාරාංශ ගත කළ හැකිය (ඡාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල, 2020):

- (අ) සුදුසුකම - ප්‍රධානීමය වශයෙන් වැදගත් බැංකු පමණක් නොව, සියලු බැංකු හදිසි ද්‍රව්‍යීලනා සහාය සඳහා සුදුසුකම් ලැබිය යුතුය. ඇතැම් අවස්ථාවල දී, මූල්‍ය ස්ථාවරත්වය රෙක ගැනීම සඳහා ප්‍රධානීමය වශයෙන් වැදගත් වන බැංකු නොවන මූල්‍ය සමාගම් වෙත ද මහ බැංකු විසින් හදිසි ද්‍රව්‍යීලනා සහාය සපයනු ලැබීමට හැකි විය යුතුය.
- (ආ) නූම්බන්වත්හාවය - අධික්ෂණවරුන් විසින් නූම්බන්වත් සහ ගකා යුතී සලකනු ලබන බැංකු වෙත පමණක්, මහ බැංකුවල අහිමතය පරිදි හදිසි ද්‍රව්‍යීලනා සහාය යටතේ නිය බ්‍රා දිම සිදු කළ යුතුය. නූම්බන්වත් සහ ගකාවහාවය ඇතැයි ස්ථාවරත්වය ප්‍රධානීමේ විෂය ප්‍රවීනයන්ගේ පෙර සහ පසු දැක්මක් සහිත

විනිශ්චයක් යොදාගත යුතුයි. මුන්වත් ආයතන වෙත එවැනි සහායක් දීමට අවශ්‍ය වූවගාන්, රජයෙන් හානිපුරුණයක් ඉල්ලා සිටිය යුතුය.

(ඇ) ඇප්‍ර සුරකුම් - හදිසි ද්‍රව්‍යීලනා සහාය යටතේ ලබා දෙන නිය පැහැවුකම් සඳහා සැම විටම ප්‍රමාණවත් පරිදි ඇප්‍ර සුරකුම් තැබිය යුතු අතර, විශාල පරාසයකට අයත් වන්නා වූ, වගකීම් වලින් නිදහස් වත්කම් ඇපකර ලෙස පිළිගැනීමට මහ බැංකුවලට හැකි විය යුතුය. ප්‍රතිපාර්ශ්වයක් නිය පැහැර හරින අවස්ථාවකදී, පියවීමට, කළමනාකරණය කිරීමට සහ උපලබාධ කිරීමට නිවැරදි හියාවලි සමග මින් පෙර නිගමනය කළ කපා හැරුම් ද ඇතුළත්ව, එවැනි වත්කම් අයය කිරීම සඳහා විධිමත් ක්‍රමවේදයන් ස්ථාපන කළ යුතුය.

හදිසි ද්‍රව්‍යීලනා සහාය සැපයීමෙහි පුදාන අනියෝග-අපකිරියිය, එනම්, මහජන විශ්වාසය පළදු වේ යැයි යන මතය සේතුවෙන් මහ බැංකු ද්‍රව්‍යීලනා සහාය වෙත යොමු වීමට බැංකු ආයතන දක්වන අකමුත්ත, විදේශ ව්‍යවහාර මූදලින් නිය සැපයීම සහ නිරාකරණය යටතේ පවතින බැංකුවකට හදිසි ද්‍රව්‍යීලනා සහාය සැපයීම, මහ බැංකු විසින් මුහුණ දෙනු ලබන පුදාන අනියෝග වේ.

(iv) මූල්‍ය ආයතන නිරාකරණය

මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාපිතාවයට බාධා කිරීමක් තොරව, දුරවල හෝ ආර්ථික වකයෙන් බිඳ වැවෙන බැංකුවල ගැටලු සඳහා පිළියාම් යෙදීමේ තීරණාත්මකභාවය සේතුවෙන්, ගක්තිමත් අරුවුද කළමනාකරණ රාමුවක් සඳහා විධිමත් නිරාකරණ හියාවලියක් අතියින් වැදගත් වේ. බැංකු ආයතනයක් මුන්වත් ලෙසට හෝ මුන්වත් වීමට ඉඩ ඇති ලෙසට හෝ එම ආයතනය නියාමන අවශ්‍යතා දැඩි ලෙස උෂ්ලංසණය කරන බවට හෝ හදුනා ගැනීමෙන් පසු, එහි අනිතකර ප්‍රතිවිපාක මුළු මහත් ආර්ථිකය වෙත ගාලා යැම වළක්වීම්, මහජන විශ්වාසය පළත්වා ගැනීම සඳහා ගක්තිමත්, තීරණාත්මක සහ ක්විනම් හියාමාර්ග ගැනීමට අවශ්‍ය වේ. නිරාකරණය පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර පරිවයන් තුළ ඇති මූලධර්ම මගින් තැන්පතකරුවන්ගේ සහ නිය සිම්යන්ගේ අපේක්ෂාවන් ආරක්ෂා කරමින්, මූල්‍ය පද්ධති ස්ථාපිතාවය රෙක ගැනීම සඳහා ක්විනම් හියාවලියක් විනිශ්චයක් පිළිගැනීම් වෙති.

ගෝලීය මූල්‍ය අරුවුදයෙන් වසර 15කට පසුව පවා, අධික උද්ධමනය, වැඩි වන පොලී අනුපාත සහ මූල්‍ය වෙළඳපළ අස්ථාවරත්වය තුළින් පෙන්නුම් කරන පරිදි, විශේෂයෙන් කොට්ඨි-19 වසංගතයෙන් පසුව ගෝලීය

මූල්‍ය ස්ථාපිතාවයේ අවධානම වැඩිහිටිමක් පෙන්වුම් කරයි. මැනකදී කඩා බැංකුව සහ නිවියෝර්ක්හි සින්නේවර බැංකුව ලොකාය පුරා ගෝලිය මූල්‍ය වෙළඳපලට දැඩි බලපෑමක් එල්ල කළ අතර, යුතුරුසිය වෙළඳපල තුළ පෙන්වුම් කරන ලද අස්ථිවරත්වයන්, එලදායී අරුබුද කළමනාකරණ රාමුවක අවශ්‍යතාවය නැවතත් මනාව අවධාරණය කරන ලදී.

3. ශ්‍රී ලංකික බංඩ ක්ෂේත්‍රය තුළ පද්ධතිමය මූල්‍ය අරුබුද වෙළන්වාලීම සහ මහජන විශ්වාසය යෙදා නගා සිටුවීම

ඉතිහාසයේ විශාලතම සෞඛ්‍ය හා ආර්ථික ව්‍යුහය වන කොට්ඨාස-19 වසංගතය පැතිරිමත් සමඟ 2020 වසරේ සිට පසුගිය වසර තුන තුළ ශ්‍රී ලංකාව තොයෙකත් ආකාරයේ බහුවිධ අභියෝග රසකට මුහුණ දුන්නේය. විදේශ සංවිත පහත වැට්ම, විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණය වීම, රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයේ අසම්බුද්‍යතාව, ඉහළ උද්ධීමනය, අත්‍යවශ්‍ය පාරිභෝගික හා තුළ අමුදුවා හිග වීම ඇතුළු අසාමාන්‍ය සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් ඇති වීමට වසංගතයෙන් පසු කාලීනව හට ගත් අවහිරතා මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික කටයුතු මන්දාමීව යටා තත්ත්වයට පත් වීම සහ දේශපාලන අවිනිශ්චිතතාවයන් ද හේතු විය. මෙම අසාමාන්‍ය වූ සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හමුවේ ශ්‍රී ලංකික බැංකු ක්ෂේත්‍රය හට පෙර තොටු විරුද්‍ය මට්ටමේ ආකිතියක් සම්බන්ධ අභියෝග රසකට මුහුණ දීමට සිදු විය.

3.1. වන්මත් අභියෝග මුද්‍රාව මූල්‍ය පද්ධති ස්ථාවරත්වය යෙකු ගැනීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බංඩ විසින් ගෙනු ලැබූ ක්‍රියාවලාග

සාමාන්‍ය අවස්ථාවල දී, බලපත්‍රාකී වාණිජ බැංකු වලට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙන් සපයනු ලබන විවිධ ද්‍රව්‍යීලතා සහායන් ලබා ගැනීමේ විකල්ප මාර්ගයන් පහත දක්වා ඇතේ.

- අ) තින් ගිය පහසුකම් බලපත්‍රාකී වාණිජ බැංකු වලට සපයනු ලබන ඇපකර සහිත එක්දීන ගිය පහසුකම්
- ආ) දිනය තුළ ලබා දෙන ගිය පහසුකම් බලපත්‍රාකී වාණිජ බැංකු වලට දිනය තුළ සපයනු ලබන ඇපකර සහිත ගිය පහසුකම්
- ඇ) කාලීන ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ පහසුකම් බලපත්‍රාකී වාණිජ බැංකු සඳහා විවෘත වෙළඳපොල කටයුතු ක්‍රමය යටතේ පවත්වනු ලබන වෙන්දේසී හරහා ලබා දෙන ගිය පහසුකම්

කෙසේ වෙතත්, දැඩි අභිතකර ආර්ථික සහ වෙළඳපොල ප්‍රවණතාවලින් හට ගන්නා සුවිශේෂී තත්ත්වයන් තුළ දී මෙම විකල්ප ක්‍රම මගින් බැංකු අංශය සඳහා ලබාදෙන ගිය තුළින් ප්‍රමාණවත් ද්‍රව්‍යීලතාවක් සහායිත නොකෙරෙනු ඇතේ.

3.2. ශ්‍රී ලංකා මහ බංඩ විසින් අනුගමනය කරනු ලබන අරුබුද කළමනාකරණ මෙවලම්

කොට්ඨාස-19 වසංගතය පැතිර යැමත් සමග මැනක දී ශ්‍රී ලංකාවේ දිගින් දිගට ම හටගත් සුවිශේෂී සාර්ව ආර්ථික ප්‍රවණතා හමුවේ, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාවරත්වය යක ගැනීමේ අරමුණ ඇතිව බැංකු අංශයේ ද්‍රව්‍යීලතාව ඉහළ නාවන අතරතුර, මූල්‍ය පද්ධතිය පිළිබඳව මහජනතාවගේ විශ්වාසය සුරුයිමත් බැංකු අංශයේ අරුබුද කළමනාකරණ සුදානම් වීම ගක්තිමත් කිරීමත් සඳහා ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් දියත් කරන ලදී. මෙම ලියිය මගින් බැංකු අංශය වෙත ලබා දෙන හදිසි ගිය සහ අත්තිකාරම පිළිබඳව වන රාමුව (ELA), බැංකු තිරුකරණ රාමුව ගක්තිමත් කිරීම, අරුබුද කළමනාකරණ රාමුව ස්ථාවරතාව කිරීම සහ ව්‍යාප්‍ර තිවු වූ අධික්ෂණ ප්‍රවියයන් යනාදී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලද පුරුව ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳ ප්‍රධාන වශයෙන් විස්තර කෙරේ.

3.2.1. අවස්ථා ගිය දෙන්නා - හදිසි ගිය සහ අත්තිකාරම් පිළිබඳව වන රාමුව

1949 අක 58 දරන වත්මන් මුදල් නීති පනතට අනුකූලව මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාවරත්වය පවත්වා ගෙන යැමේ මූලික අරමුණ යටතේ, මූල්‍ය පද්ධතිය තුළ මහජන විශ්වාසය තහවුරු කිරීමේ අවසන් වගකීම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත පැවති ඇතු. මේ සම්බන්ධයෙන්, මූල්‍ය ආයතනවල සුරක්ෂිත බව සහ ගක්තිමත් බව ප්‍රවිරුද්‍යනය කිරීම මගින් මූල්‍ය පද්ධතිය තුළ හට ගත හැකි මිනැම අභිතකර බලපෑමක් අවම කිරීම සඳහා අවසන් ගිය ලබා දෙන්නා ලෙස කටයුතු කිරීම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් සිදු කළ පුතු ප්‍රධාන කාර්යාලය අතරින් එකකි.

ශ්‍රී ලංකාවේ බැංකු අංශය සඳහා අවසන් ගිය දෙන්නා ලෙස, පද්ධතිමය මූල්‍ය ව්‍යුහාලතාවයක් ඇති කළ හැකි මිනැම අභිතකර ප්‍රවණතාවක් මැඩ්පැවැන්වීම සඳහා මුදල් නීති පනතේ තැර්පනයක් වැළක්වීමේ අරමුණ ඇතිව මුදල් නීති පනතේ 86 වන වගන්තිය යටතේ, හදිසි ගිය සහ අත්තිකාරම් පිළිබඳ රාමුව පිහිටුවන ලදී. ආර්ථිකය වෙත අඛණ්ඩ ගිය සැපයුමක් තහවුරු කිරීමට සහ සුවිශේෂී අවස්ථාවල දී හදිසි ද්‍රව්‍යීලතා අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීම සඳහා බැංකු ආයතනවල ද්‍රව්‍යීලතා මට්ටම ගක්තිමත් කිරීම සහ එමගින් මූල්‍ය පද්ධතිය පිළිබඳ මහජන විශ්වාසය පවත්වා ගෙන යැම්, මෙම හදිසි ගිය සහ අත්තිකාරම් පිළිබඳ රාමුවෙන් හැඳුවනු ඇතේ.

2022 වසරේ දී, පුරුල් පරායසයකට අයත් ඇප සුරුකුම් ගණනාවක් සහ එම සුරුකුම් සඳහා තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රමවේදයක්, ද්‍රව්‍යීලතාව සහ නුවුන්වත්හාවය පිළිබඳ

අැයේමේ නිර්ණායක, අධික්ෂණ ක්‍රියාමාර්ග සහ මෙම හඳුනු ගෙය සහ අත්තිකාරම් පිළිබඳ රාමුව ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් නිරත වී සිටින ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ දෙපාර්තමේන්තු අතර දියුණු සම්බන්ධිකරණ යාන්ත්‍රණයක් ඇතුළත් කිරීම මගින් මෙම රාමුව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් තවදුරටත් වැඩි දියුණු කරන ලදී.

3.2.2. හඳුනීම් තුළ සහ අත්තිකාරම් පිළිබඳව වන රාමුවේ ප්‍රධාන ලක්ෂණ

- අ) සුඩුකම්ලත් මූල්‍ය ආයතන: තාවකාලික දුටුගිලතා ආත්තිකය පසුවන, එමෙන්ම පවත්නා සියලුම දුටුගිලතා අවශ්‍යතා සපුරාලීමේ විකල්ප භාවිත කර ඇති, සියලු බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු (මින්මතු “බලපත්‍රලාභී බැංකු” ලෙස හැඳින්වෙනු ලැබේ).

ආ) හදිසි ණය සහ අත්තිකාරම් සැපයීම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අභිමතය පරිදි සිදු කෙරේ. එබැවින්, එය බලපත්‍රලාභී බැංකුවල අයිතියක ලෙස නොසැලෙකෙනු ඇත.

ඇ) ව්‍යවහාර මුදල්: හදිසි ණය සහ අත්තිකාරම් සැම විවිධ ම ශ්‍රී ලංකා රුපියල්වලින් පමණක් සපයනු ලැබේ. විනිමය අනුපාතිකය සම්බන්ධයෙන් හට ගත හැකි අවධානම් මෙන්ම ව්‍යවහාර මුදල් තොගුලපිම් සහ එය ආපසු අය කර ගැනීමේ අවධානම් අවම කර ගැනීම සඳහා මෙම එය පහසුකම් විදේශ ව්‍යවහාර මුදලින් සපයන්නේ නැත.

ඇ) පොලී අනුපාතිකය: පවත්නා වෙළඳපාල පොලී අනුපාතික සහ මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය සලකා බැඳීමෙන් අනුරූප, මුදල් මණ්ඩලය විසින් පොලී අනුපාතිකය තිරණය කරනු ඇත.

ඉ) හදිසි ණය සහ අත්තිකාරම් පහසුකම සැපයීම සඳහා පිළිගත හැකි ඇප සුරක්මී: ශ්‍රී ලංකා රජයේ සුරක්මීපත්, ඉඩම් හා ගොඩනැගිලි සහ ඇපකර සහිත ලැබිය යුතු ණයවලින් සමන්විත පිළිගත හැකි ඇප සුරක්මී ගණනාවක් මේ සඳහා සලකා බලනු ලැබේ.

ඊ) හදිසි ණය සහ අත්තිකාරම් පහසුකම ලබා දීම පිළිබඳ තක්සේරු කිරීම: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු ශේෂ පත්‍රය මත හට ගත හැකි සිනැම අභිතකර බලපැමක් වැළැක්වීමේ අරමුණින්, තුළුන්වන යැයි සැලකෙන බලපත්‍රලාභී බැංකුවලට පමණක් මෙම එය පහසුකම සැපයෙනු ඇත. කෙසේ වෙතත්, හදිසි ණය සහ අත්තිකාරම් ඉල්ලනු ලැබූ බැංකුවට ප්‍රමාණවත් ඇපකර නැති අවස්ථාවකදී, ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ශ්‍රී ලංකා

මහා බැංකුවට දෙනු ලැබූ පැහැදිලි ඇපකරයක් මත, පද්ධතිමය අවධානමක් අවම කිරීම අවශ්‍ය වන්නා වූ සුවිශේෂී තත්ත්වයන් යටතේ, එක් එක් සිදුවීම මත පදනම්ව, මෙම හඳුනී ගෙය පහසුකම බුන්වත් හෝ අනාගතයේ දී බුන්වත්වට පත් වීමට ඉඩ ඇතැයි තක්සේරු කළ බැංකුවක් වෙත ද පිරිනැමීමේ හැකියාව ඇතේ.

- ୮) ହାଇକି ଶ୍ୟ ପଣ ଅନ୍ତିକାରମି ପଣସ୍ତକମି
ଲବାଗନ୍ତିନା ବୈକୁ ପଦଭ୍ରା କ୍ରି ଲଙ୍କା ମହା ବୈକୁଳ
ଵିଷିନ୍ ଅନ୍ତାଗମନ ଯକ୍ରନ୍ ନୁବ୍ରା ଅଦୀକ୍ଷତ ନ୍ରିଯାମାରଗ;
ହାଇକି ଶ୍ୟ ପଣ ଅନ୍ତିକାରମି ପଣସ୍ତକମି ଲବନ
ବୈକୁ କ୍ରି ଲଙ୍କା ମହ ବୈକୁଳେ ଦୂରି ଅଦୀକ୍ଷତ ନ୍ରିଯାଯା
ଯଥିର ବିନ୍ଦୁ ଆତି ଅତର ତିମ ବୈକୁଳ ଶ୍ୟ କଳାଶ
ପ୍ରସାରଣ୍ ଯ କିରିମ ପଣ ଅନ୍ତିମନ୍ତବ୍ୟାକ୍ଷାର ଗେଲିମି ସିଦ୍ଧ
କିରିମତ ଅଧ୍ୟାତ୍ମା କ୍ଷିମାଵନ୍ ପନବିନ୍ ଲେବେ.

3.2.3. බැංකුවල නිරාකරණ රාමුව ශක්තිමත් කිරීම

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින්, බැංකු අංශයෙහි අනියෝගාත්මක ඉදිරි දැක්ම සහ මූල්‍ය අංශයෙහි ආරක්ෂණ ජාල සම්බන්ධයෙන් පවතින ක්‍රියාමාර්ග ගක්කිමත් කිරීමේ අවශ්‍යතාව සලකා බලුමින්, අරුවුද කළමනාකරණ රාමුව යටතේ කැවිනමින් ක්‍රියාත්මක කළ යුතු ප්‍රමිත අංශයක් ලෙස බලපත්‍රලාභී බැංකුවල නිරාකරණ රාමුව ගක්කිමත් කිරීම හදුනා ගන්නා ලදී. ඒ අනුව, නිරාකරණය, තැන්පත්‍ර රක්ෂණය සහ බලපත්‍රලාභී බැංකු වසා දැම්මීමට අදාළ විධිවිධාන ඇතුළත් කරමින් 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනතට පරිපූරුණයක් ලෙස බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත කෙටුවුම්පත් කිරීමට ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා ලදී.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත කෙටුම්පන් කිරීමේදී මූල්‍ය ස්ථාවරත්ව මණ්ඩලය (Financial Stability Board) විසින් මූල්‍ය ආයතන සඳහා නිකුත් කරන ලද සැලදායි නිරාකරණ තහන්තුයන්හි ප්‍රධාන ලක්ෂණ සහ තැන්පතු රක්ෂණ කරුවන්ගේ ජාත්‍යන්තර සාගමය (International Association of Deposit Insurers) විසින් නිකුත් කරන ලද සැලදායි තැන්පතු රක්ෂණ ක්‍රම සඳහා වන ප්‍රධාන මූලධර්ම සළකා බලන ලදී. මෙම යෝජිත බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත 2023 වසරේදී ක්‍රියාත්මක කිරීමට අපේක්ෂිත ය.

3.2.4. අරුබුද කළමනාකරණ කමිටුවක් සහිතවේ

වර්තමානයේ ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින මූල්‍ය සහ ආර්ථික තත්ත්වයන් වල පෙර නොවූ විරුදු මිට්ටමේ පිඩාවන්, මූල්‍ය අංශයේ පාලන අධිකාරීන් අතර අරුබුදු කළමනාකරණයට අදාළ ප්‍රතිපත්ති සම්බන්ධීකරණය ගෙන්තිමත් කිරීමේ හඳුසි අවශ්‍යතාවක් පැන නැගීමට හේතු සාධක විය. ශ්‍රී ලංකාව කුල මෙතෙක් අරුබුදු කළමනාකරණය සඳහා ආයතනික රාමුවක් නොමැති වීම, අරුබුදු සඳහා සූදානම් වීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහා බැංකුව සහ මුදල් අමාත්‍යාංශය අතර ප්‍රතිපත්ති සම්බන්ධීකරණ බිඳ වැට්ටමේ

අවධානම අඩු කිරීම, සහ මූල්‍ය අර්බුදයේ බලපෑම අවම කිරීම, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සහ මූදල් අමාත්‍යාංශය අතර “මූල්‍ය අංශය සඳහා වූ අර්බුද කළමනාකරණ කමිටුවක්” (FCMC) පිහිටුවේ සඳහා හේතු වී ඇත. මූල්‍ය අංශයෙහි අර්බුද කළමනාකරණය පිළිබඳ තාක්ෂණික කමිටුව (TCMC) විසින් යෝජිත මූල්‍ය අංශය සඳහා වූ අර්බුද කළමනාකරණ කමිටුව (FCMC) වෙත සහාය ලබා දෙනු ඇති අතර, මෙම යෝජිත කමිටු අර්බුද පවතින මෙන්ම අර්බුද නොපවතින කාලයන්හි දී ද ක්‍රියාත්මක වනු ඇත. මූල්‍ය අංශය සඳහා වූ අර්බුද කළමනාකරණ කමිටුවෙහි (FCMC) මූලසුන මහ බැංකු අධිපතිතමන් විසින් දරනු ඇති අතර මූදල් මණ්ඩලයෙහි සාමාජිකයෙකු, භාණ්ඩාගාර ලේකම් තුමා, මූදල් අමාත්‍යාංශයේ නියෝජ්‍ය ලේකම් තුමා සහ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නිලධාරීන් මෙම කමිටුවේ සාමාජිකත්වය දරනු ඇත.

3.2.5. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් අනුගමනය කරනු ලබන වැඩිදියුණු කළ අධික්ෂණ ප්‍රවේශ

මැන කාලීනව බැංකු අංශයට අදාළව සිදු වූ සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන්ගේ බලපෑම හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ බැංකු අධික්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් අධික්ෂණ ක්‍රියාමාරුග තීවු කරන ලද අතර ඒ යටත බලප්තුලාසී බැංකුවල මූල්‍ය නිර්ණායකයන් සූම්ප්‍රචල්‍ය සූපරික්ෂණය කිරීම, තොරාගත් බැංකු කාර්යයන් විස්තරාත්මකව සමාලෝචනය කිරීම සහ ප්‍රධාන විධායක නිලධාරීන් සහ ප්‍රධාන කළමනාකරණ කාර්යයන්හි නිරත වන නිලධාරීන් සමග එම බැංකුවල ඉවශ්‍යිලතා සහ ප්‍රාග්ධන තත්ත්වයන් පිළිබඳව නිරන්තරයෙන් සාකච්ඡා පැවතුන්වීම අන්තර්ගත වේ. තවද,

ස්වේච්ඡීන්ව ග්‍රේණිගත කිරීම් පහත වැට්ටිම්වල බලපෑම පිළිබුතු කරමින් 2022 වසරේ දී විදේශ විනිමය ගැනීම් සියයට 55.2කින් අඩු වීම මෙයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී ඇති අතර 2022 වසරේ දී රුපියල් ගැනීම් ද සියයට 11.5ක, එනම් රුපියල් බිලියන 171.5ක පහත වැට්ටිමක් වාර්තා කළේය.

අභියෝගාත්මක ව්‍යාපාරික වාතාවරණය හමුවේ ගේ පත්‍රයෙන් බාහිර නිරාවරණ 2021 වසරේ දී වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 131.5ක එනම් සියයට 2.7ක පහළ යැමට සාපේක්ෂව 2022 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 26.3ක එනම් සියයට 0.6ක පහළ යැමක් පෙන්වුම් කළේය. ප්‍රතිග්‍රහණ, ලේඛිත ගෙය, විදේශ විනිමය විකුණුම, සහ විදේශ විනිමය මිලදී ගැනීම්වල, පිළිවෙළින්, රුපියල් බිලියන 318.3, රුපියල් බිලියන 204.2, රුපියල් බිලියන 172.4, සහ රුපියල් බිලියන 171.7ක සැලකිය යුතු පහළ යැමක් නිරික්ෂණය කරන ලදී. මේ අතර, භාවිත නොකළ ගෙය සීමා හා ඇපකර සහ බැංකුම්කර 2022 වසර තුළ දී පිළිවෙළින්, රුපියල් බිලියන 470.9ක සහ රුපියල් බිලියන 122.6ක වර්ධනයක් වාර්තා කළේය.

බැංකු වල තත්ත්වයන් සහ අර්බුද සඳහා ඇති පෙර සූදානම හොඳින් අවබෝධ කරගැනීම පිණිස මූදල් මණ්ඩලය විසින් අඛණ්ඩව බලප්තුලාසී බැංකුවල අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩල, ප්‍රධාන විධායක නිලධාරීන් සහ ප්‍රධාන කළමනාකරණ කාර්යයන්හි නිරත වන නිලධාරීන් සමග නිරන්තර සාකච්ඡා පවත්වන ලදී.

3.2.6 සන්නිවේදන උපායමාරුග:

බැංකු අංශයෙහි ස්ථාවරත්වය පිළිබඳ මහජන විශ්වාසය තහවුරු කිරීම පිණිස, අර්බුද සඳහා පෙර සූදානමෙහි ඇති ප්‍රාථ්‍යාපනයන් ආවරණය කරමින් වර්තමානයේ පවත්නා සන්නිවේදන උපායමාරුග තවදුරටත් ප්‍රාථ්‍යාපනය කර ඇත.

ඉදිරි ගමන්මග: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් අර්බුද සඳහා වූ පෙර සූදානම සඳහා අවශය ක්‍රියාමාරුග තවදුරටත් ගක්තිමත් කිරීමට අපේක්ෂා කරන අතර මූල්‍ය පදනම්තියේ ස්ථාවරත්වය පිළිබඳ මහජන විශ්වාසය තහවුරු කිරීමේ අරමුණින් යෝජිත බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ බලප්තුලාසී බැංකු වෙත හඳුසි ගෙය සහ අත්තිකාරම් සැපයීමේ සූදානම සහතික කිරීම ද ඉදිරියේදී අපේක්ෂා කෙරේ.

ඒවාගු

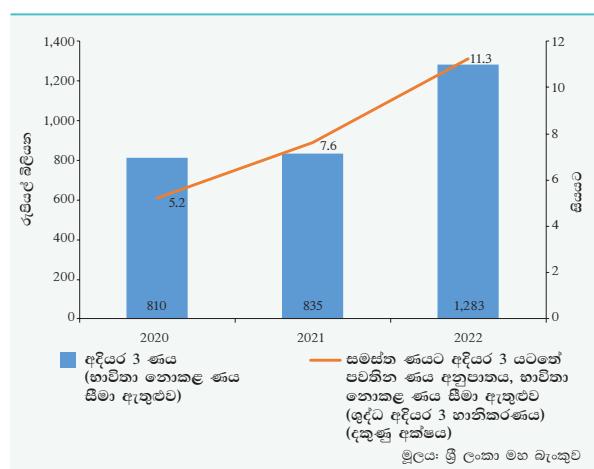
1. International Monetary Fund. (2020). Managing Systemic Banking Crises - New Lessons and Lessons Relearned. Departmental Paper No. 2020/003. International Monetary Fund, Washington D.C.

බැංකු අංශයේ අවබුදාත්මී

ණය අවබුදාත්ම

අඛණ්ඩව පැවති අහිතකර ව්‍යාපාරික තත්ත්ත්වයන් හේතුවෙන් පිඩාවට පත් වූ පුද්ගලයන් සහ ඇතැම් අංශවල ව්‍යාපාර වෙනුවෙන් ලබා දෙන ලද ගෙය පමා කාලයන් සහ ගෙය සහන සඳහා 2022 වසර තුළ දී දිරිස කිරීම කිහිපයක් ලබා දෙන ලදී. ඒ අනුව, ගෙය සහන කාලසීමාව තුළ දී අතිය කාණ්ඩ වෙත ගෙය හා අත්තිකාරම් වර්ගීකරණය කිරීම අත්හිටු අතර, ගෙය සහන අවසන් විමෙන් පසු සාමාන්‍ය වර්ගීකරණය නීති ක්‍රියාත්මක විය. කෙසේ වුවද, අපේක්ෂා ගෙය හානි (Expected Credit Losses) ඇස්තමේන්තු කිරීම සඳහා ඉහළ අවධානමක් සහිත අංශ හඳුනාගැනීම බැංකු විසින් අඛණ්ඩව සිදු කරන ලදී. ගෙය සහන කාලය තුළ දී ගෙය පහසුකම් ගෙය අවධානම අනුව වර්ගීකරණය අත්හිටුවා තිබුණ ද, අදියර 3 යටතේ පවතින ගෙය (හාවිතා නොකළ ගෙය සීමා ඇතුළුව) මගින් පෙන්වුම් කරන අතිය ගෙය (Non-Performing Loans -NPLs),

8.3 රුප සටහන බැංකු අංශයේ අදියර 3 යටතේ පවතින ණය

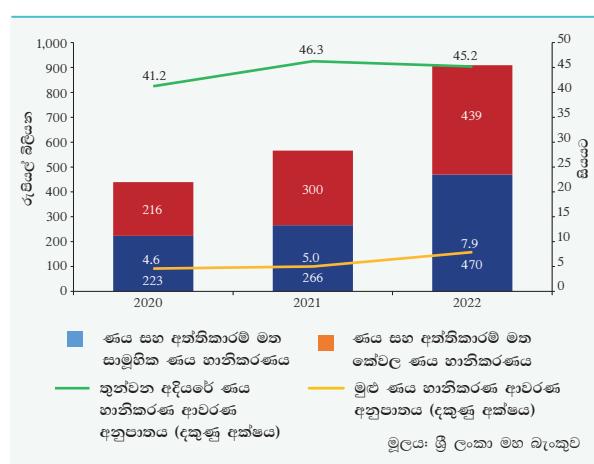

2021 වසරේද වාර්තා කළ රුපියල් බිලියන 20.1ක වර්ධනයට සාමේශ්‍යව 2022 වසරේද සියයට 53.6ක, එනම් රුපියල් බිලියන 447.3ක වර්ධනයක් වාර්තා කරමින් රුපියල් ත්‍රිලියන 1.3ක් දක්වා ලැබා විය.

අදියර 3 යටතේ පවතින අයවල ඉහළ වර්ධනය සහ සමස්ත ගෙවෘත අඩු වර්ධනය හේතුවෙන් සමස්ත අයට අදියර 3 යටතේ පවතින අයවල අනුපාතය (භාවිත නොකළ අය සිමා ඇතුළත්) මගින් පෙන්තුම් කරන අනුශාසනයේ සියයට 7.6 සිට 2022 වසර අවසානයේ සියයට 11.3ක් දක්වා වර්ධනය විය. මේ අතර සමස්ත ගෙවෘත භාවිතයෙන් පෙන්තුම් සහ සියයට 60.6ක වර්ධනයක් වාර්තා කරමින් 2022 වසර අවසානයේද රුපියල් බිලියන 909ක් දක්වා ඉහළ යන ලදී.

බැංකු අංශයේ සමස්ත අය කළමනී සියයට 68.2ක් පරිහැළුව, ඉදිකිරීම්, තොග භා සිල්ලර වෙළඳාම්, නිෂ්පාදන සහ යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය යන

8.4 රුප සටහන බැංකු අංශයේ අන්තිකාරම් අනුපාතය වෙන් තිරිම්

8.5 සංඛ්‍යා සටහන බැංකු අංශයේ අය සහ අන්තිකාරම් සංපූර්ණ

අංශය	වටිනාකම විලියන (ක)	මුළු ප්‍රතිශතයක් ලෙස (%)	සමස්ත ජයවලට අදියර iii යටතේ පවතින ඇය (%)
පරිහැළුව	1,864.4	16.4	4.7
ඉදිකිරීම්	1,795.5	15.8	16.1
තොග භා සිල්ලර වෙළඳාම	1,716.3	15.1	12.8
නිෂ්පාදන	1,243.9	11.0	14.7
යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය	1,115.3	9.8	4.8
කාමිකර්ම, වන සම්පත් භා දිවර	920.3	8.1	11.8
විදේශ අංශය සඳහා ඇය දීම්	593.4	5.2	6.1
සංචාරක	525.7	4.6	23.4
මූල්‍ය සේවාවන්	458.9	4.0	5.5
සෞඛ්‍ය, ස්මාර්ට සේවා භා සහාය	400.2	3.5	7.4
ප්‍රවාහනය භා ගබඩා කිරීම	302.7	2.7	26.1
වෘත්තිය, විද්‍යාත්මක සහ කාර්මික කටයුතු	133.2	1.2	7.0
මුදල අමාත්‍යාංශයට ඇය දීම්	109.2	1.0	-
තොගතුරු තාක්ෂණ සහ	81.0	0.7	10.9
සන්නිවේදන සේවාවන්	65.1	0.6	12.5
කළු, විනෝදය සහ විනෝදත්මක	12.8	0.1	12.7
මුළු ඇය	11,337.9	100.0	11.1
(අ) තාවකාලික			මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ආර්ථික අංශ 5 වෙත කේත්තුනය වී කිවුණි. ප්‍රවාහනය භා ගබඩා කිරීම්, සංචාරක, ඉදිකිරීම්, නිෂ්පාදන, තොග භා සිල්ලර වෙළඳාම්, කළු, විනෝදය භා රසාසේවාදය සහ අධ්‍යාපන අංශයන්හි සමස්ත ගෙවෘත අනුපාතය, 2022 වසර අවසන් වන විට පැවති බැංකු අංශයේ සමස්ත අයවලට අදියර 3 යටතේ පවතින අයවල අනුපාතය (භාවිත නොකළ අය සිමා ඇතුළත්) වන සියයට 11.1 ව වඩා ඉහළ අයක් වාර්තා කරන ලදී. බැංකු ක්ෂේත්‍රය වැඩි වශයෙන් නිරාවරණය වී ඇති ඇතැම් ආර්ථික අංශ සමස්ත අයවලට අදියර 3 යටතේ පවතින ඇය ඉහළ අනුපාතයන් වාර්තා කර ඇති බැවින් බැංකු විසින් අභ්‍යන්තරව වඩාත් දැඩි නිය අවබෝධනය අනුගමනය කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

වෙළඳපාල අවබෝධනය

පොලී අනුපාතය පිළිබඳ සංවේදිතා අනුපාතය² 2021 වසර අවසන් වන විට පැවති සියයට 79.6ක අංශයේ සිට 2022 වසර අවසන් වන විට සියයට 76.3 දක්වා පහත වැටුණු අතර එමගින් 2021 වසරට

2 මෙය ගණනය කරනු ලබන්නේ මාස 120 අඩු කළුපරිම් සහිත පොලී දරන වත්කම්, පොලී දාන වෙතිවල ප්‍රතිශතයක ලෙස දක්වන්න ය.

සාපේක්ෂව 2022 වසරේ දී පොලී අනුපාත අවධානමට නිරාවරණය ඉහළ ගියේය. ලාභ සහ අලෝහ ගිණුම හරහා සාධාරණ වටිනාකම ගණනය වන ආයෝජනයන්හි ගුද්ධ ලාභය 2022 වසරේ දී රැපියල් බිලියන 11.5ක් වූ අතර, එය 2021 වසරේ දී වාර්තා වූ රැපියල් බිලියන 2.4ට සාපේක්ෂව ඉහළ අගයකි. වසර තුළ රාජ්‍ය සුරක්ෂිතපත්වල පැවති ඉහළ එලදා අනුපාතිකවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2021 වසරට සාපේක්ෂව 2022 වසර තුළ දී රාජ්‍ය සුරක්ෂිතපත් වෙත වැඩිපුර අරමුදල් යොමු කිරීම මේ ප්‍රධාන වගයෙන් හේතු විය.

2022 වසර තුළ දී කොටස් මිල විවෘතය වීම මගින් බැංකු අංශය වෙත ඇති වූ අවධානම අවම මට්ටමක පැවතුණි. 2022 වසර අවසන් වන විට ලාභ සහ අලාභ ගිණුම හරහා සාධාරණ වටිනාකම ගණනය වන ආයෝජන කළමේ සහ වෙනත් විස්තිරණ ආදායම් හරහා සාධාරණ වටිනාකම ගණනය වන ආයෝජන කළමේ කොටස් වෙළඳපොල ආයෝජනවල වටිනාකම, පිළිවෙළින්, රැපියල් බිලියන 7.4ක් සහ රැපියල් බිලියන 2.2ක් විය. බැංකු අංශයේ සමස්ත ආයෝජන කළම් තුළ කොටස් වෙළඳපොල ආයෝජන අවම වීම, කොටස් මිල උච්චාවචනයන් හේතුවෙන් ඇතිවන වෙළඳපොල අවධානම අවම කරයි.

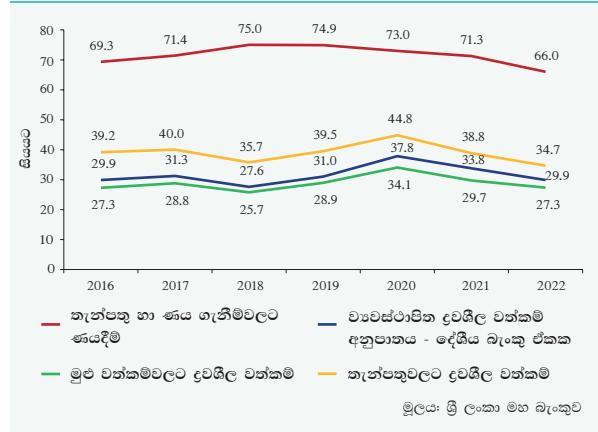
බැංකු අංශයේ ගුද්ධ විදේශ විනිමය නිරාවරණය, 2021 වසරේ පැවති එ.ජ. බොලර් මිලියන 133.2ක අතිරික්ත විදේශ විනිමය නිරාවරණයට සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානයේ එ.ජ. බොලර් මිලියන 659.4ක අතිරික්ත විදේශ විනිමය නිරාවරණයක් වාර්තා කරන ලදී. 2022 වසරේ දී විදේශ මුදලින් රස් කරන ලද ගේෂ පත්‍ර වත්කම්වල අඩුවීමට සාපේක්ෂව විදේශ මුදලින් තිදහස් කළ යුතු ගේෂ පත්‍ර වත්කම් ඉහළ අගයකින් අඩු වීම ගුද්ධ විදේශ විනිමය නිරාවරණයන්හි අතිරික්තය වර්ධනය වීමට දායක විය. විදේශ මුදලින් රස් කරන ලද ගේෂ පත්‍ර වත්කම් අඩු වීමට ප්‍රධාන වගයෙන් හේතු වූයේ වසර තුළ දී විදේශ විනිමය ගණ සහ අනෙක් බැංකුවල තැන්පත් කිරීම පහළ යාමයි. ඒ අනුව, ගුද්ධ විදේශ විනිමය නිරාවරණ, බැංකුවල ගේෂ පත්‍රයේ වූ මුළු විදේශ වත්කම්වල ප්‍රතිග්‍රයක් ලෙස 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 4.7ක අගයක් වාර්තා කළේය. බැංකු අංශය 2021 වසරේ දී වාර්තා කළ ප්‍රත්‍යාගණන (revaluation) ලාභය වූ රැපියල් බිලියන 26.3ට සාපේක්ෂව 2022 වසර තුළ දී රැපියල් බිලියන 28.1ක ගුද්ධ විදේශ මුදල් ප්‍රත්‍යාගණන ලාභයක් වාර්තා කළේය.

ද්‍රව්‍යීලන අවව්‍යනම

බැංකු අංශය 2022 වසර තුළ දැඩි ද්‍රව්‍යීලන පිඩිනයකට මූහුණ දුන්නේය. බැංකු අංශය විසින් දේශීය මෙහෙයුම් අංශවල ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රව්‍යීලන වත්කම් අනුපාතය ඒ සඳහා අවම අවශ්‍යතාවය වන සියයට 20ට ඉහළින් පවත්වා ගනු ලැබුව ද එය 2021 වසර අවසානයේ දී පැවති සියයට 33.8 සිට 2022 වසර අවසානයේ දී සියයට 29.9ක් දක්වා පහත වැටුණි. වසර තුළ ඇතැම් දේශීය බැංකු මුවන්ගේ දෙනික ද්‍රව්‍යීලන කළමනාකරණය සඳහා මහ බැංකුව විසින් සපයන ලද ස්ථාවර පහසුකම මත දැඩි ලෙස රඳා පැවතුණි. 2022 වසරේ දී නෙයවල අඩු වර්ධනය හේතුවෙන්, තැන්පත්හා ගණ ගැනීම්වලට ගණ ලබා දීම් අනුපාතය සූජ්‍ය වගයෙන් පහත වැටුණ අතර, මුළු වත්කම්වලට ද්‍රව්‍යීලන වත්කම් අනුපාතය සහ තැන්පත්වලට ද්‍රව්‍යීලන වත්කම් අනුපාතය ද අඩු වීමක් වාර්තා කළේය.

2022 වසර අවසානය වන විට බැංකු අංශයේ රැපියල් සහ සියලු මුදල ඒකක සඳහා අදාළ ද්‍රව්‍යීලන ආවරණ අනුපාත, පිළිවෙළින්, සියයට 237.5ක් හා සියයට 191.2ක් වගයෙන්, ඒවා පවත්වා ගත යුතු අවම නියාමන අවශ්‍යතාවය වන සියයට 90ට වඩා ඉහළ අගයක පැවතුණි. ද්‍රව්‍යීලන ආවරණ අනුපාතය යනු ද්‍රව්‍යීලන ආතනි තත්වයක් යටතේ දින 30ක කාල සීමාවක් තුළ බැංකුවක ද්‍රව්‍යීලන අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීම සඳහා ද්විතීයික වෙළඳපොලේ පහසුවෙන් සහ ඉක්මනින් මුදල් බවට පත් කරගත හැකි, තිදහස් සහ ගුණාත්මකභාවයෙන් ඉහළ ද්‍රව්‍යීල වත්කම් වේ. මේ අමතරව, බැංකුවලට ප්‍රමාණවත් ලෙස ස්ථායී අරමුදල් මූලාශ්‍ය පවත්වා ගැනීම සඳහා 2019 වසරේ දී හඳුන්වා

**8.5 රෘප සටහන
බැංකු අංශයේ ද්‍රව්‍යීලන අනුපාත**

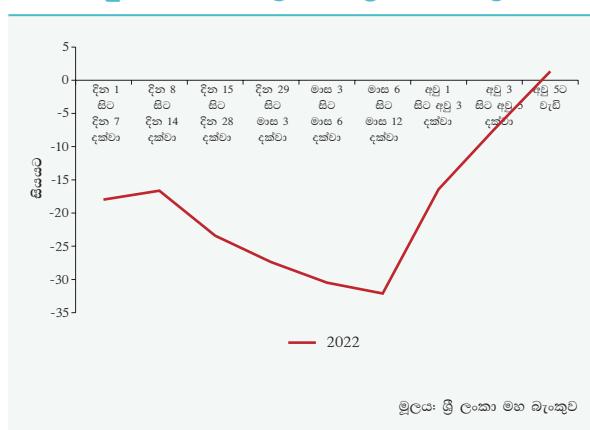

8.6 සංඛ්‍යා සටහන

අධිකමය	2021 (අ)		2022 (ආ)		වෙනස (රු. ඩිලයන)	
	රු. ඩිලයන	ප්‍රතිශතය (%)	රු. ඩිලයන	ප්‍රතිශතය (%)	2021 (අ)	2022 (ආ)
හාන්බාගාර විද්‍යුත්	1,040.6	20.8	982.6	18.5	-109.3	-58.0
හාන්බාගාර බැඳුම්කර	2,142.3	42.9	1,887.8	35.6	457.1	-254.5
ශ්‍රී ලංකා සංචර්ධන බැඳුම්කර	577.0	11.5	466.2	8.8	-78.8	-110.9
මුදල	231.8	4.6	273.3	5.2	28.7	41.6
ඒක්ෂණ මුදල	177.2	3.5	385.5	7.3	-160.5	208.4
විදේශ බැංකු ගිණුම්වල ගේපයන්	538.9	10.8	1,144.4	21.6	69.0	605.5
වෙනත්	290.3	5.8	161.6	3.0	-203.3	-128.7
දුවදිල වත්කම්වල එකතුව	4,998.0	100.0	5,301.4	100.0	2.9	303.4

දුන් ඉදිධ සේවාවර අරමුදල් අනුපාතය සියලු 140.8ක්ට
පැවතුණු අතර එය අවම නියාමන අවශ්‍යතාවය වන
සියලු 90ට වඩා ඉහළ ඇගයක පැවතුණි. 2022 වසර
අවසානය වන විට මූල දුවශීල වත්කම් ප්‍රමාණය රුපියල්
ව්‍යුතියන 5.3ක් වූ අතර එයින් සියලු 62.9ක්ම රාජ්‍ය
සුරක්ෂිත පත්වල කර තිබූ ආයෝජන වේ. 2022 වසර
ආරමුහයේදී පරිණත පරතරයන් අධික්ෂණය කිරීම
සඳහා නව ක්‍රමවේදයක් හඳුන්වාදෙන ලදී. ඒ අනුව,
දිග කාලීන වත්කම් සඳහා කෙටි කාලීන අරමුදල් ප්‍රහව්
හරහා අරමුදල් සපයා ගත් බව පෙන්වුම් කරමින් මාස
12ට අඩු පරිණත කාලයන් සඳහා, සමුව්විත පරිණත
පරතරය, සමුව්විත පිටතට ගළායාම්වල ප්‍රතිශතයක්
ලෙස ඉහළ ඇගයක් පෙන්වුම් කළේය. අවම දුවශීලතා
අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලීමට බැංකු සමත් වුවද පරිණත
පරතරය විශාල ලෙස පුළුල් වීම දුවශීලතා අවදානම
හෙළ යාමට හේතු විය හැකිය.

8.6 රෙප සටහන
සමුච්චිත පරණාන කාලය බිංදු අංගයේ
සමුච්චිත පිටතට ගෙව යාමේ පත්‍රිකායක් ලෙස

ලාභඛයීන්වය සහ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතාවය

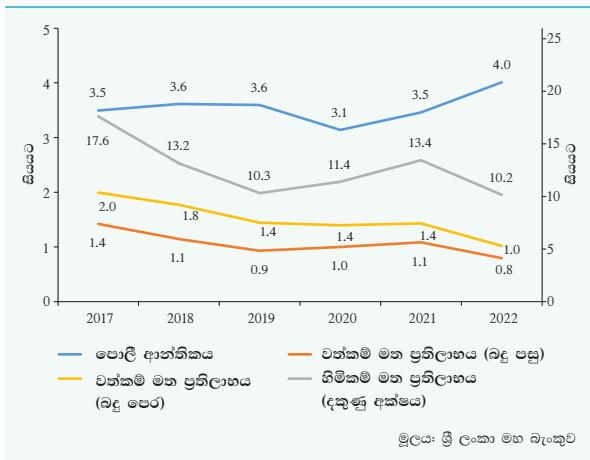
ஊய ஹானிகரண்ய ஒஹல யேற செந்துவேன் வசர திடல் டி லாஹ்ராபீத்வய அழிவு விய. 2022 வசர திடல் வார்தா இல் பொலீ ஆடாயம் சியெட 74.7கின் வைகிவீம் சுபா பொலீ வியடம் சியெட 106.2கின் வைகிவீம் செந்துவேன் வெங்கு அங்கேயே ஒட்டீடு பொலீ ஆடாயம் சியெட 37.8கின் வர்தனய வீ ஆதெ. திணி புதில்லயக்ட் விழுயென், 2021 வசர ஆவசாநகேயே சியெட 3.5க்வ பூவதி ஒட்டீடு பொலீ ஆங்கிகய, 2022 வசரே டி சியெட 4.0க் கும் வர்தனய விய. 2022 வசரே டி ஒட்டீடு பொலீ ஆடாயம் ரூபியல் விலியன் 207.7கின் வர்தனய இல் அதர, ஒஹல காஸ்து சுபா கொமிசீ ஆடாயம் செந்துவேன் பொலீ நோவன ஆடாயம் ரூபியல் விலியன் 124.1கின் 2022 வசரே டி ஒஹல கொஸ் ஆதெ. ரூபியல் விலியன 26.8கின் சேவுக பிரிவுடை ஒஹல யேறு

8.7 සංඛ්‍යා සටහන

අධිකමය	2021 (අ)		2022 (ආ)	
	වට්නාකම (රු. ඩීලියන)	සැම්බානා ව්‍යුත්මලද ප්‍රතිඵලයක ලේස්	වට්නාකම (රු. ඩීලියන)	සැම්බානා ව්‍යුත්මලද ප්‍රතිඵලයක ලේස්
ගුද්ධ පොලී ආදායම	549.9	3.5	757.6	4.0
පොලී ආදායම	1,193.8	7.5	2,085.2	11.0
පොලී වියදම	643.9	4.1	1,327.6	7.0
පොලී නොවන ආදායම	152.9	1.0	277.0	1.5
ගුද්ධ ගාසේ සහ කොමිස්				
ආදායම	88.6	0.6	127.5	0.7
පොලී නොවන වියදම	266.8	1.7	325.9	1.7
ගස්වක පිරිවැය	147.0	0.9	173.8	0.9
ණය සහ වෙනත් අලාභ				
ඡඩා වෙන්කරිම	157.6	1.0	456.1	2.4
බඳ පෙර ලාභය				
(එකකු කළඹය මත බදු				
අඩු කළ ප්‍රමා	227.5	1.4	192.2	1.0
බඳ පසු ලාභය	172.1	1.1	150.2	0.8
(අ) පාලේයික				
(ආ) තාවකලික				
			මූලය: ශ්‍ර. ලංකා මහ බෙතුව	

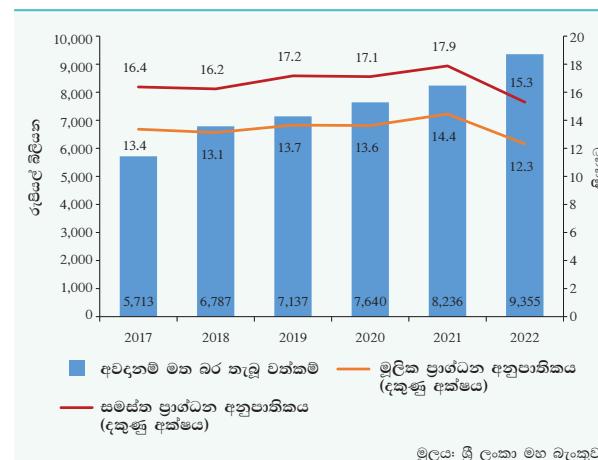
8.7 රුප සටහන

බංඩ අංශයේ ප්‍රාග්ධන දැරුණක

8.8 රුප සටහන

බංඩ අංශයේ ප්‍රාග්ධන අනුපාත

ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුකොට ගෙන පොලී තොවන වියදීම රුපියල් බිලියන 59.1කින් ඉහළ ගිය අතර, ණය භාතිකරණ සහ අනෙකුත් අලාභ වෙන් කිරීම 2022 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 298.5කින් ඉහළ ගියේය. ඒ අනුව, 2022 වසර සඳහා වන බඳු පෙර ලාභය නියාමන වාර්තාකරණයට අනුව රුපියල් බිලියන 192.2ක් වූ අතර එය පෙර වසරට සාපේක්ෂව රුපියල් බිලියන 35.3ක අඩු විමති.

2022 වසර තුළ දී බැංකු අංශයෙහි බඳු පසු ලාභය රුපියල් බිලියන 150.2ක් වූ අතර එය පෙර වසරට සාපේක්ෂව සියයට 12.7ක අඩු විමති. ගිණුම්කරණ නමුවෙන් ලබා දෙමින් වෙනත් විස්තිරණ ආදායම් කළඹ හරහා සාධාරණ විවිනාකම ගණනය වන කළඹි සිට ක්‍රමක්ෂිත පිරිවැය මත ගණනය වන කළඹි වෙත ආයෝගන එක් වරක් පමණක් නැවත වර්ගිකරණය කිරීමට ඉඩ ලබා දීම මගින් බැංකුවල ස්ථාවර ආදායම් කළඹි මත පොලී අනුපාතිකවල විව්ලනයන් හේතුවෙන් ඇති විය හැකි අලාභ අවශේෂණය කර ගැනීම පිණිස උසස් තත්ත්වයේ ප්‍රාග්ධනය එක් රස් කිරීමට බැංකු දිරිමත් කරන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2022 වසර තුළ දී බැංකු විසින් ලාභ රඳවා ගැනීම් (රුපියල් බිලියන 64.0ක්), සංචිත ඉහළ

තත්ත්වයන් තුළ තව ප්‍රාග්ධනය උත්පාදනය කරගැනීම සඳහා පවතින අභියෝග සැලකිල්ලට ගෙනිමින්, බලපත්‍රාහි දේශීය වාණිජ බැංකු සඳහා රුපියල් බිලියන 20.0ක් සහ බලපත්‍රාහි විශේෂිත බැංකු සඳහා රුපියල් බිලියන 7.5ක් වූ අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා සපුරාගැනීමට ලො දී තිබූ දින නියමයන් 2023 වසර දෙසැම්බර් මාසය දක්වා දීර්ස කරන ලදී. අභියෝගන්මක ව්‍යාපාරික තත්ත්වයන් මගින් පැන නගින අවදානම හේතුවෙන් සිදු විය හැකි අලාභ අවශේෂණය කර ගැනීම පිණිස උසස් තත්ත්වයේ ප්‍රාග්ධනය එක් රස් කිරීමට බැංකු දිරිමත් කරන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2022 වසර තුළ දී බැංකු විසින් ලාභ රඳවා ගැනීම් (රුපියල් බිලියන 64.0ක්), සංචිත ඉහළ

8.9 සංඛ්‍යා සටහන
බංඩ අංශයේ නියාමන ප්‍රාග්ධන සංයුතිය

අධිකමය	වටිනාකම (රු. බිලියන)		සංයුතිය (%)	
	2021 (රු)	2022 (රු)	2021 (රු)	2022 (රු)
ප්‍රාග්ධනය : ප්‍රාග්ධන	1,083.8	1,152.0	100.0	100.0
කොටස් ප්‍රාග්ධනය	352.1	366.7	32.5	31.8
ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අරමුදල්	66.7	74.3	6.2	6.4
නොබදු ලාභ	480.5	544.5	44.3	47.3
පොලී භා අනෙකුත් සංචිත	250.5	295.2	23.1	25.6
වෙනත්	21.6	67.2	2.0	5.8
නියාමක ගැලුවීම්	-87.5	-195.9	-8.1	-16.9
දෙවන ජ්‍යෙරය : ප්‍රාග්ධන	279.8	278.0	100.0	100.0
ප්‍රතිඵලන සංචිත	35.3	35.4	12.6	12.7
දුපකාරක සායන	160.2	135.4	57.2	48.7
පොලී වෙනත්කිරීම් සහ වෙනත්	84.7	107.3	30.3	38.6
නියාමක ගැලුවීම්	-0.4	-0.2	-0.1	-0.1
සම්ස්කරණ නියාමන ප්‍රාග්ධන පදනම	1,363.6	1,429.9		

(අ) සංඛ්‍යා සටහන

(ආ) තාවකාරික

මුද්‍රා අංශයා මහ බැංකුව

සම්ස්කරණයක් වශයෙන්, 2022 වසර අවසානයේදී ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවන්ට අනුකූල වීමට බැංකු අංශය සමත් විය. කෙසේ වුවද, පවතින සාර්ථක ආර්ථික

නැංවීම (රුපියල් බ්ලියන 44.7ක්) සහ තව කොටස් තිබුණු කිරීම (රුපියල් බ්ලියන 14.6ක්) තරහා පළමු ස්ථිර ප්‍රාග්ධනය ඉහළ නාංචාගෙන ඇත. වසර කුළ දී බැංකු අංශයේ නියාමන ප්‍රාග්ධනය සියයට 4.9කින් වර්ධනය වූ ඇත, එයට පළමු ස්ථිර ප්‍රාග්ධනයේ වර්ධනය වැඩිදායකත්වයක් දැක්වේ.

2022 වසර කුළ බැංකු අංශයේ ඇඟිනේරු සහ නියාමන ප්‍රවර්තන

2022 වසර කුළ දී මහ බැංකුව විසින් පවතින කැළඹිලි සහිත සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් මධ්‍යයේ බැංකු අංශයේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව පවත්වා ගැනීමට රෙගුලාසි නිකුත් කිරීම සහ අධික්ෂණ ප්‍රවේශය ගක්කිමත් කිරීම ඇතුළු විවක්ෂණයිලි ප්‍රතිපත්තිමය මැදිහත්වීම් කිහිපයක් සිදු කරන ලදී. මේ අතර, විවිධ අභියෝග මධ්‍යයේ බැංකු අංශයේ ද්‍රව්‍යිකාලාව පවත්වා ගැනීම සඳහා සහ එළඳාසි මූල්‍ය අතරම්දිකරණයක් සඳහා පහසුකම් සැලැසීමට ඇතුළු නියාමනයන් සුපරික්ෂාකාරීව ලිහිල් කිරීමට ද මහ බැංකුව විසින් කටයුතු කරන ලදී.

ඒ අනුව, වත්මන් සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතුවෙන් ඇති වී තිබෙන සුවිශේෂී තත්ත්වයන් සුපරික්ෂාකාරීව සලකා බැලීමෙන් අනුරුදව මහ බැංකුව විසින් ඇතුළු නියාමන අවශ්‍යතා හඳුන්වා දෙන ලදී. ඒ අතරට, ප්‍රාග්ධන සංරක්ෂණ ස්වාරක්ෂකය (Capital Conservation Buffer) හාවිතා කිරීමට අවසර ලබා දීම, අවම ද්‍රව්‍යිකාලාව ආවරණ අනුපාතය (LCR) සහ ඉදෑද ස්ථායී අරමුදල් අනුපාතය (NSFR) සඳහා වන අවම නියාමන අවශ්‍යතා අඩු කිරීම, රාජ්‍ය සුරක්ෂිතපත්වලට අදාළව වෙළඳපොල මිල මත ලක්ෂු කළ අලාභය වසර දෙකක කාලයක් තුළ ගැළපීමට අවසර ලබා දීම, බලපත්‍රාලා බැංකුවල ප්‍රාග්ධන අනුපාතයන් ගණනය කිරීමේ දී මෙහෙයුම් අවදානමට අදාළව අවදානම මත බර තැබූ වත්කම් ගණනය කිරීම සඳහා වැඩිදියුණු කළ ත්‍රියාමාරු වෙත මාරු වීමට ඉඩ ලබා දීම සහ අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා සපුරාලීමට සහ අභ්‍යන්තර ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකතා ඇගෙයේ ක්‍රියාවලියට අදාළ වාර්තාව හාර දීම සඳහා නියමිත කාලීමාවන් දිස්ස කිරීම යනාදිය ඇතුළත් වේ. තවද, නැවත දැනුම් දෙන තුරු සමස්ත බැංකුව සඳහා ඒකාබද්ධ පදනම්ත් ගැළපීම් කළ මුළු වගකීම්වලින් සියයට 20කට නොඅඩු අගයක ද්‍රව්‍යිල වත්කම් පවත්වා ගත යුතු බවට බලපත්‍රාලා වාණිජ බැංකු වෙත මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කරන ලදී. එලෙසම, සම්පූර්ණ අධික්ෂණය සහ නිරන්තර විසින් 2022 වසරේ මුල් හාගයේද දී 1949 අංක 58 දරන මුදල් නීති පනත යටතේ නියෝග කිහිපයක් නිකුත් කරන ලදී. වෙළඳපොල වර්ධනයන් සහ මහ බැංකුව විසින් අනුගමනය කරන ලද දැනු මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය සලකා බලමින් පසුකාලීනව එම සීමාවන් අවලංගු කරන ලදී. එලෙසම, විදේශ මුදල් ඉදිරි විකණුම් සහ මිලදී ගැනීම් සඳහා තිබූ සීමාවන් ද අවලංගු කරන ලද අතර විනිමය අනුපාතිකයේ ස්ථායිතාවය සහ බැංකු පද්ධතියේ විදේශ මුදල් ද්‍රව්‍යිකාලාවය සුරක්ෂිත කර ගැනීම උදෙසා, අත්‍යවශ්‍ය නොවන සහ හැසි නොවන හානීඩා ආනයනය සීමා කිරීමට ආනයන සඳහා ආන්තික තැන්පතු අවශ්‍යතාවයන් නැවත හඳුන්වා දෙන ලදී.

සියයට 90කට නොඅඩු ද්‍රව්‍යිකාලා ආවරණ සහ ඉදෑද ස්ථායී අරමුදල් අනුපාත පවත්වා ගෙන යාමට බලපත්‍රාලා බැංකු සඳහා අවසර ලබා දෙන ලදී.

තවද, පවතින සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් යටතේ බලපත්‍රාලා බැංකුවල ද්‍රව්‍යිකාලාවය සහ අනෙකත් ප්‍රධාන කාර්යසාධන ද්‍රාශකයන් මත ඇතිවිය හැකි අයහාත් බලපැම සැලකිල්ලට ගනිමින් සහ බලපත්‍රාලා බැංකුව විසින් පවත්වාගෙත යුතු ද්‍රව්‍යිකාලා මට්ටම් සහ ස්වාරක්ෂකයන්හි වැදගත්කම සැලකිල්ලට ගනිමින් වාණිජ බැංකුවල අහිමානුරුපී ගෙවීම සීමා කිරීම නැවත හඳුන්වා දෙන ලදී. ඒ අනුව සියලුම බලපත්‍රාලා බැංකුව විසින් 2022 වසර සඳහා වන වාර්ෂික/කාර්තුමය මූල්‍ය වාර්තා අවසන් කර බාහිර විගණනය ද අවසන් වන තුරු මුදල් ලාභාංග ගෙවීම් සහ ප්‍රකාශයට පත් කර නොමැති ලාභ මෙරටින් බැහැර කිරීම ප්‍රමාද කළ යුතු වේ. මිට අමතරව, සියලුම බලපත්‍රාලා බැංකු තම බැංකුවේම කොටස් නැවත මිලදී ගැනීම, කළමනාකාර දීමනා සහ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල ගෙවීම ඉහළ දැමීම සහ අත්‍යවශ්‍ය නොවන සහ/හෝ හැසි නොවන වියදම් යනාදිය සිදුකිරීමෙන් වැළකි සිටීමට මෙන්ම 2022 වසර අවසානය වන තෙක් ප්‍රාග්ධන වියදම් සිදු කළ යුතු අවස්ථාවල ඉතාමත් සුපරික්ෂාකාරීව සහ විවක්ෂණයිලිව කෙටයුතු කරන ලෙසට උපදෙස් ලබා දෙන ලදී.

මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාරු සහ විනිමය අනුපාතික විවෘතයන් සැලකිල්ලට ගනිමින්, විදේශ මුදල් තැන්පතු ඇතුළු බලපත්‍රාලා බැංකුවල යය සහ තැන්පතුවල පොලී අනුපාතිකවල සීමාවන් සංශෝධනය කරමින් 2022 වසර මුල් හාගයේද දී 1949 අංක 58 දරන මුදල් නීති පනත යටතේ නියෝග කිහිපයක් නිකුත් කරන ලදී. වෙළඳපොල වර්ධනයන් සහ මහ බැංකුව විසින් අනුගමනය කරන ලද දැනු මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය සලකා බලමින් පසුකාලීනව එම සීමාවන් අවලංගු කරන ලදී. එලෙසම, විදේශ මුදල් ඉදිරි විකණුම් සහ මිලදී ගැනීම් සඳහා තිබූ සීමාවන් ද අවලංගු කරන ලද අතර විනිමය අනුපාතිකයේ ස්ථායිතාවය සහ බැංකු පද්ධතියේ විදේශ මුදල් ද්‍රව්‍යිකාලාවය සුරක්ෂිත කරන ගැනීම උදෙසා, අත්‍යවශ්‍ය නොවන සහ හැසි නොවන හානීඩා ආනයනය සීමා කිරීමට ආනයන සඳහා ආන්තික තැන්පතු අවශ්‍යතාවයන් නැවත හඳුන්වා දෙන ලදී.

තවද, 2022 වසරේ දී බැංකු වෙත තිරසාර මූල්‍ය සම්බන්ධයෙන් විධානයක් නිකුත් කරන ලදී. තිරසාර මූල්‍ය කෙටයුතු ප්‍රවර්ධනයේ ජාතික වැදගත්කම සහ ඒ සම්බන්ධයෙන් බලපත්‍රාලා බැංකුවලට යහපාලන හා අවදානම් කළමනාකරණ රාමුවක් ලබාදීමේ අවශ්‍යතාව

ඩී ලංකාව තුළ සාර්ථක විවක්ෂණ අධිකාරයක් පිහිටිවේම

ପାତ୍ର

බලාත්මක කිරීමට අපේක්ෂිත නව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු පනත මගින් මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායිතාව සුරක්ෂිත කිරීම මහ බැංකුවේ අරමුණක් ලෙස හඳුනාගනු ලබන අතරම ශ්‍රී ලංකාවේ සාර්ව විවක්ෂණ අධිකාරිය ලෙස ද මහ බැංකුව තම කරනු ලබයි. මෙම නව පනත මගින් මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායිතාව පවත්වාගෙන යාම පිළිබඳ මහ බැංකුවේ වතමන් බලතල සහ විෂය පළය ප්‍රාථමික කෙරේ. ඒ අනුව මෙම සටහන මගින් සාර්ව විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති සහ පද්ධතිමය අවබුනම පිළිබඳ සංකල්ප; සාර්ව විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති සහ මහ බැංකුවේ අනෙකුත් ප්‍රතිපත්ති සමග ඇති අන්තර්සභඩියාව; සාර්ව විවක්ෂණ මෙවලම් සහ එම මෙවලම් අරමුණු ශ්‍රී ලංකාවේ සාර්ව විවක්ෂණ අධිකාරිය වශයෙන් මහ බැංකුවේ කාර්යාලය මෙන්ම ඉදිරි දැක්ම පිළිබඳව පාර්ශවකරුවන් දැනුවත් කිරීමට ද අපේක්ෂා කෙරේ.

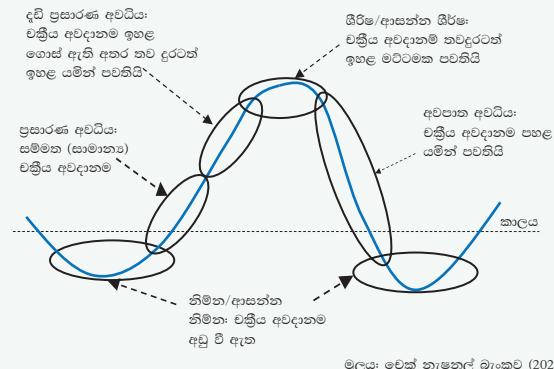
සාරව වෙවක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති සහ පද්ධතිමය අවදානම

2007-2009 කාල සීමාව තුළ ඇති වූ ගේලිය මූල්‍ය අරුබුදයෙන් උගත් පාඩම් මගින් මහ බැංකුකරණය තුළ සාර්ව විවක්ෂණ ප්‍රවේශයක ඇති වැදගත්කම ඉස්මතු විය. 2007-2009 ගේලිය මූල්‍ය අරුබුදය මගින් ස්ථාවර ආර්ථික පරිසරයක් තුළ පවා අරුබුදයක් මතුවිය හැකිවත්, තනි ආයතන ඉලක්ක කරගත් නියාමන ප්‍රතිපත්ති කෙරෙහි පමණක් යොමු වීම සහ පද්ධතිමය අවදානම් ඉලක්ක කරගත් ප්‍රතිපත්ති නොමැති වීම හේතුවෙන් මූල්‍ය අරුබුදයක් වළක්වා ගැනීම සඳහා ඩුඩෙක් ක්ෂේර විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවන බව අවබෝධ විය. සමස්ත මූල්‍ය පද්ධතියට හෝ එහි කොටසකට හානි වීම හේතුවෙන් මූල්‍ය සේවා සැපයීම අකර්මණය වීම මෙන්ම එමගින් මූල්‍ය ආර්ථිකය බරපතල ප්‍රතිච්චාක ඇති වීමේ අවදානම පද්ධතිමය අවදානම ලෙස අර්ථ දැක්වෙයි. (International Monetary Fund, Financial Stability Board and Bank for International Settlements, 2009). එබැවින්, ගේලිය මූල්‍ය අරුබුදය මගින් මූල්‍ය පද්ධතිය තුළ අවදානම ගොඩනැගීම සීමා කිරීම සඳහා ගක්තිමත් සාර්ව විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති රාමුවක අවශ්‍යතාවය ඉස්මතු කරන ලදී. සාර්ව ආර්ථිකය සහ මූල්‍ය පද්ධතිය අතර සම්බන්ධතා, එනම් සාර්ව මූල්‍ය සම්බන්ධතාවල වැදගත්කම ගේලිය මූල්‍ය අරුබුදයෙන් පසු යුගයේ දී මහ බැංකු විසින් හඳුනාගෙන ඇතු. මේ අනුව, මූල්‍ය අංශය සඳහා විශේෂ වූ ප්‍රතිපත්ති මගින් පද්ධතිමය අවදානම සීමා කරන අතරම සාර්ව මූල්‍ය සම්බන්ධතා සහ ආයතන අතර පවතින අන්තර සබඳතා හඳුනා ගැනීම ද අත්‍යවශ්‍ය බව පෙනී යයි.

මේ අනුව, 'සාරව විවක්ෂණය', සම්මත සාරව අඟලික ප්‍රතිපත්ති සහ තහි මූල්‍ය ආයතන නියාමනය ඉලක්ක කරගත් සාම්ප්‍රදායික ක්ෂේද විවක්ෂණ නියාමනය අතර ඇති පරතරය පිරවීම සඳහා වන මූල්‍ය නියාමන ප්‍රවේශයක් ලෙස හැඳින්විය හැක (Elliott, 2011). ඒ අනුව මූල්‍ය පද්ධතියේ මරාත්තු දීමේ හැකියාව වැඩි දියුණු කිරීම මගින් මෙන්ම පද්ධතිමය අවධානම සීමා කිරීම තුළින් මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායිතාව ආරක්ෂා කිරීම මගින් ද සාරව විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්තිය එම පරතරය ප්‍රවරුණ ලබයි.

පද්ධතිමය අවදානම බොහෝ විට කුමානුකුලට මෙන්ම අනපේක්ෂිතව පැන නගින අතර, මූල්‍ය පද්ධතියේ එවැනි අවදානම, අභිතකර තත්ත්වයක් හෝ අභිතකර වර්ධන මාලාවක් තුළින් පැහැදිලි ලක්ෂණ පිළිබඳ නොවේ. එබැවින්, තත්කාලීන අව්‍යුත්ථාවෙන් තත්ත්වය මෙන්ම මූල්‍ය ව්‍යුයත් සමඟ පද්ධතිමය අවදානම වෙනස් වේමේ ස්වභාවය හේතුවෙන් අදාළ වර්ධන පිළිබඳ නිරන්තර තක්සේරු කිරීම සහ ඒ සඳහා ගනු ලබන සාර්ථක විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්තිවල ප්‍රමාණවත් බව ඇගෙම් ද අවශ්‍ය වේ. ඒ අනුව බලන විට, සාර්ථක විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති මිනින නියෝජනය වන්නේ, මූල්‍ය ව්‍යුයත් සමඟ කාලානුරුදී ලෙස වෙනස් කළ හැකි සහ අවශ්‍ය වූ විට නමුවහිල ලෙස ප්‍රතිච්චර දැක්වීය හැකි මෙවලම් සහ ක්‍රියාමාර්ගවලින් සමන්වීත ක්‍රියාකාරී විවක්ෂණ ප්‍රවේශයකි. සාර්ථක විවක්ෂණ ස්ථාවරය මිනින් ඒකරුයි වන සමස්ත සාර්ථක විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති සංකලනය, මූල්‍ය ව්‍යුයත් අවදානම ගොඩනැගෙන එහි ප්‍රසාරණ අවධියේදී දැඩි කිරීමට නාමුරුවක් දක්වන අතර මූල්‍ය වතුයේ අවපාත අවධියේදී උගිල් කිරීම කෙරෙහි නැඹුරු වේ (රුප සටහන වි.ස. 10.1 බලන්න).

රුප සටහන විස. 10.1

හරස්කඩ සහ ව්‍යිය ලෙස සංරචන දෙකක් මස්සේ පද්ධතිමය අවදානම මැඩිපූලුන්ටේම සාර්ව විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්තියේ අරමුණ වේ. හරස්කඩ සංරචනය මගින් පද්ධතිමය වශයෙන් වැදගත් එක් එක් මූල්‍ය ආයතන බාහිර බලපැම හේතුවෙන් අකර්මණය වීමේ අවදානම සහ මූල්‍ය පද්ධතිය තුළ පවතින මූල්‍ය ආයතන අතර අන්තර් සම්බන්ධිතයාවයෙන් පැන නගින පද්ධතිමය අවදානම අවම කිරීම හෝ එවැනි අවදානම්වලට එරෙහි ප්‍රතිරෝධයක් ගොඩනැගීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කෙරේ. මේ අතර, ව්‍යිය සංරචනය මගින් කාලයත් සමග පද්ධතිමය අවදානම සඳහා ඔරෝත්තු දීමේ හැකියාව වර්ධනය කිරීමට හෝ එවැනි අවදානම් අවම කිරීමට උත්සාහ කරයි. (Adrian, 2017). ශිෂ්ටයෙන් වර්ධනය වන තෝලන (leverage) සහ ගාස්තු තත්ත්ව හා සම්බන්ධ වත්කම මිල බුබුල (asset price bubbles) එවැනි ව්‍යිය අවදානම්වලට අයත් වේ (Elliott, Feldberg, & Lehnert, 2013).

අනෙකුත් ප්‍රතිපත්ති සමග ඇති සහස්‍රම්බන්ධාව

මුර්ත ආර්ථිකය ස්ථාවර කිරීම සඳහා විශාල කම්පනවලට ප්‍රතිචාර වශයෙන් පවතින සියලුම ප්‍රතිපත්ති මෙවලම් (විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති ඇතුළව) යොදා ගැනීමේ ප්‍රවණතාවය 2009 වසරේ ඇතිව ගෝලීය මූල්‍ය අරුමුදයෙන් පසුව නිරීක්ෂණය විය. තවද, කොට්ඨාස-19 වසංගත කාල සීමාව තුළදී, සාම්පූද්‍යායික රාජ්‍ය මූල්‍ය සහ මුදල් ප්‍රතිපත්ති සමගින් විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති මගින් ද සාර්ව-ස්ථාවිකරණ කාර්යාලයක් ඉටු කරමින් මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්ති සංකලනය තුළ ප්‍රධාන කාර්යාලයක් සිදු කරනු ලැබේය (Warjiyo & Juhro, 2022). සාර්ව විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්තිය අනෙකුත් ප්‍රතිපත්ති සමග හියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය විය හැකි වන අතර, මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති සහ ක්ෂේද විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති සමග ඉහළ සහස්‍රම්බන්ධාවක් පවතී. ඒ අනුව, මුදල් හා මූල්‍ය පද්ධතිය ස්ථාවිකාරුවන්ගේ අවදානම් ගැනීමේ ස්වභාවය දිරිමත් කරයි. නිදුසුනක් ලෙස ලිඛිල් මුදල් ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කරනු ලබන කාල සීමාවන් වත්කම් මිල බුබුල සහ අධික ගාස්තු වර්ධනයකට හේතු විය හැක. එවැනි මූල්‍ය ස්ථාවිකාරු අවදානම් යටපත් කිරීම සඳහා විකුටු ප්‍රතිවැරුදු ප්‍රතිපත්තිය (counter cyclical) සාර්ව විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති මෙවලම් අවශ්‍ය විය හැකිය. මේ අමතරව, ස්ථාවර මූල්‍ය පද්ධතියක් මගින් මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය සුම්බ ලෙස සම්පූෂ්ඨය කිරීමට මෙන්ම අර්ථිකය තුළ වඩා නොදින් සම්පත් බෙදී යාමටද ඉඩ සලසනු ඇත. මෙම සම්පත් සබඳතාව මගින් මුදල් හා සාර්ව විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්තිවල

බලපැම නිරීක්ෂණය, විශ්ලේෂණය සහ තක්සේරු කිරීමේ අවශ්‍යතාවය සහ එවැනි ප්‍රතිපත්ති අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා වන හියාමාරුග මෙන්ම අවශ්‍ය විට දී එම ප්‍රතිපත්ති අතර සම්බන්ධිකරණය කිරීමේ අවශ්‍යතාවය පෙන්නුම කරයි. එකම තොරතුරු පදනම හාවිත කිරීම සහ ක්ෂේද විවක්ෂණ අධික්ෂණය සහ සාර්ව විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති හියාකාරකම් ද එකිනෙකට අනුපූරක වේ. ප්‍රතිපත්තින් අතර පවතින එවැනි අනුපූරකතා සහ ගැටුම් ප්‍රවේශමෙන් සලකා බැලිය යුතු අතර, සුදුසු අවස්ථාවන්හි දී එම ප්‍රතිපත්තින් ඒකාබද්ධ කරමින් හාවිතා කළ යුතු වේ (Warjiyo & Juhro, 2022). තවද, මෙම අරමුණු එකිනෙක වෙන් කිරීමට එමඟායි නොවන බැවින් ඒවායේ සම්පත් සම්බන්ධිකරණයක් අත්‍යවශ්‍ය වේ.

සාර්ව විවක්ෂණ රාමුව හියාත්මක කිරීම - ප්‍රතිපත්ති මෙවලම් සහ ඉලක්කගත අංශ

පද්ධතිමය අවදානම් ඇති වන වාර ගණන සහ ඒවායේ තීවුතාව අවම කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් විසින් විවිධ සාර්ව විවක්ෂණ මෙවලම් හාවිතා කරනු ලබයි. මෙවෙස හාවිතා කරනු ලබන සාර්ව විවක්ෂණ මෙවලම් ප්‍රත්ලේ පාදක (broad based) මෙවලම්, ආංශික (sectoral) (දානා: ගෘහස්ථා/ආයතනික) මෙවලම්, ද්‍රව්‍යිලතා (liquidity) මෙවලම් සහ ව්‍යුහාත්මක (structural) මෙවලම් ලෙස වර්ග කළ හැක.

ප්‍රත්ලේ පාදක මෙවලම් බැංකු පද්ධතියේ සියලුම ගාස්තු තීරුවරණයන්ට බලපාන අතර විකුටු ප්‍රතිවැරුදුව ගොඩ නැගිය යුතු ප්‍රාග්ධන ස්වාර්ක්ෂණ (Countercyclical Capital Buffers - CCyBs), තෝලන අනුපාත සහ අශ්‍ය ගාස්තු තීක්ෂණ වෙන්කිරීමේ අවශ්‍යතා (Dynamic Provisioning Requirement - DPRs) (International Monetary Fund, 2014) මේ ඇතුළත් වේ. ගෘහස්ථා සහ ආයතනික අංශ වැනි නිශ්චිත අංශවලට අධික ගාස්තු ලබා දීම තුළින් පැන නැගින අවදානම් ආංශික මෙවලම් මගින් අවම කළ හැකි අතර, මේ එක් එක් අංශ සඳහා ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා පැනවීම/වැඩි කිරීම (අවදානම් බර), ගාස්තු වර්ධනයේ සීමාවන්, වට්නාකම මත ගාස්තු අනුපාතය (Loan to Value Ratio - LTV) සහ ගාස්තු සේවාකරණයට ආදායම (Debt Service to Income Ratio - DSTI) අනුපාත ඇතුළත් වේ. ද්‍රව්‍යිලතා මෙවලම් (දානාහරණයක් ලෙස, සහි කිහිපයක අර්බුදකාරී කාල සීමාවකට අදාළ මුදල් ගෙවීම් ආවරණය කිරීමට ප්‍රමාණවත් ද්‍රව්‍යිලතා වත්කම් බැංකු පත්‍ර ඇති බවට සහතික කරන ද්‍රව්‍යිලතා ස්වාර්ක්ෂණ අවශ්‍යතා;

(liquidity buffer requirements) බැංකු මුළුන්ගේ ද්‍රව්‍යීල තොවන වත්කම්වලට (ණය වැනි) අරමුදල් සැපයීම සඳහා ස්ථාවර වගකීම් ඇති බව සහතික කරන ස්ථාවර අරමුදල් අවශ්‍යතා; සහ ද්‍රව්‍යීලතා ගාස්තුවක් මගින් මූලික තොවන අරමුදල් මත අය කිරීමක් පැනවීම) පද්ධතිමය ද්‍රව්‍යීලතා අවදානම් මැඩිපවත්වයි.

අන්තර්සම්බන්ධිතතාවය (interconnectedness) සහ පද්ධතිමය වශයෙන් වැදගත් වන ආයතන අකර්මණය වීම මගින් ඇති විය හැකි සංස්පර්ශණ (contagion) අවදානම් යන කරුණු හේතුවෙන් පද්ධතිමය අවදානමේ ව්‍යුහාත්මක අංශයෙන් පිළිබඳ වේ. පද්ධතිමය වශයෙන් ඉතා වැදගත් ආයතනවල මිරෝත්තු දීමේ හැකියාව ඉහළ නැවීම සහ මූල්‍ය පද්ධතිය තුළ පවතින අධික නිරාවරණ (exposures) අවම කිරීම වශයෙන් අරමුණු දෙකක් ව්‍යුහාත්මක සාර්ව විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති මෙවලම් මගින් ඉලක්කගත කෙරේ. පද්ධතිමය වශයෙන් වැදගත් මූල්‍ය ආයතනවල මිරෝත්තු දීමේ හැකියාව හඳුනා ගැනීම සහ ගක්තිමත් කිරීම “පද්ධතිමය වශයෙන් ඉතා වැදගත්” ආයතනවල ගැටුවුව විසඳීමේ ප්‍රධාන උපාය මුරුගය ලෙස හඳුනාගෙන ඇති අතර බොහෝමයක් රටවල් එවැනි ආයතන මත ප්‍රාග්ධන අධිභාර පැනවීමට කටයුතු කර ඇත. තවද, මෙම ආයතනවලට නිරාවරණය වීම අධේරයමත් කිරීම හෝ එවැනි නිරාවරණ ව්‍යාපෘති සුරක්ෂිත කිරීම, මෙම මූල්‍ය ආයතන අධික ලෙස නිරාවරණය වීම සිමා කිරීමේ උපාය මාර්ග ලෙස භාවිත වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ සාර්ව විවක්ෂණ අධිකාරය ලෙස ශ්‍රී ලංකා මහ බිජුකුව

වර්තමානයේදී මහ බැංකුව සාර්ව විවක්ෂණ අධ්‍යයන සිදු කිරීම, එවැනි විශ්වේෂණ සඳහා මෙවලම් සකස් කිරීම සහ මහ බැංකුව විසින් නියාමනය කරන ලද මූල්‍ය ආයතන සඳහා ප්‍රතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ග හඳුන්වාදීමේ නිරත වුවද, බලාත්මක විමෙන් පසුව නව මහ බැංකු පනත මගින් මහ බැංකුව රටේ සාර්ව විවක්ෂණ අධිකාරය ලෙස නම් කරනු ලබයි. ඒ අනුව මූල්‍ය පද්ධති ස්ථාපිතාවය පවත්වාගෙන යාමේ වත්මන් භුමිකාව තුළ මහ බැංකුවේ බලතල සහ විෂය පථය ප්‍රාග්ධන වනු ඇත. නව පනත බලාත්මක විමත් සමග සාර්ව විවක්ෂණ මෙවලම් භාවිතාව සඳහා වූ සමස්ත ප්‍රවේශය කිහින් කළට යාවත්කාලීන කරමින් අර්ථදකාරී ආර්ථික සහ මූල්‍ය තත්ත්වයන් මධ්‍යයේ පවා මූල්‍ය පද්ධතියේ මරෝත්තු දීමේ හැකියාව පවත්වා ගනිමින් සාර්ව විවක්ෂණ අරමුණු ලාඟා කර ගැනීම් සඳහා නව පනත බලාත්මක විමත් සමග මහ බැංකුව පැවරෙනු ඇත. ඒ අනුව, කිරසාර තොවන උච්චාවචනයන් තොමැතිව මූල්‍ය ආයතන අතර යහපත් යය සහ තොලන තත්ත්වයන් පවත්වාගෙන යාම මෙන්ම

සංස්පර්ශණය සහ පද්ධතිමය වශයෙන් වැදගත් ආයතන අකර්මණය වීම මගින් පැන නිගින අවදානම් මැඩිපවත්වා ගනිමින් එම ආයතන අරක්ෂා කිරීම ද මහ බැංකුවේ සාර්ව විවක්ෂණ ප්‍රවේශයට ඇතුළත් වේ. මූල්‍ය පද්ධතිය සමස්තයක් ලෙස අධික්ෂණය කිරීමට, අවදානම් තක්සේරු කිරීමට, සාර්ව විවක්ෂණ මෙවලම් හඳුන්වා දීමට සහ මූල්‍ය අංශයේ අනෙකුත් නියාමන අධිකාරීන්ට නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමට මහ බැංකුවට බලය පැවරෙනු ඇත.

මැඹුර දැක්ම

අවදානම් තක්සේරු කිරීමේ සහ මෙවලම් සකස් කිරීම පිළිබඳ කුමවේද ගක්තිමත් කිරීම සිදුකරන අතරම, මෙම ක්ෂේරුයේ ජාත්‍යන්තර මට්ටමේ විශේෂය සහාය ඇතිව මහ බැංකුව දැනටමත් සිය සාර්ව විවක්ෂණ රාමුව ගක්තිමත් කිරීම ආරමින කර ඇත. ගතික නුවුන්වත් බැංකු ආතති පරික්ෂණය, ද්‍රව්‍යීලතා ආතති පරික්ෂණය සහ අන්තර් සම්බන්ධිතතාවය විශ්ලේෂණය සහ එවැනි අවදානම් විශ්ලේෂණවලට අදාළ දත්ත රස් කිරීමේ කුමවේද දැනටමත් ස්ථාපිත කර ඇති අතර එලදායී පරික්ෂණ වට කිහිපයක් ද අවසන් කර ඇත.

මහ බැංකුව විසින් නියාමනය කරනු ලබන සහ අධික්ෂණය කරනු ලබන මූල්‍ය අංශයේ සහභාවිතන්නන් හෝ මුළුන්ගේ නිරාවරණයන් ඉලක්ක කරගත් සාර්ව විවක්ෂණ මෙවලම් මාලාවක් දැනට මහ බැංකුව විසින් වැඩි දියුණු කරමින් පවතී. ජාත්‍යන්තර යහපාවතාවන්ට සම්ගාමීව, සාර්ව විවක්ෂණ ප්‍රතිපත්තින් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා පැවරි ඇති බලතල ක්‍රියාවට නැවැමිදී, මූල්‍ය අංශයේ පාර්ශ්වකරුවන් නියාමනය කරනු ලබන තියාමන අධිකාරීන් විසින් යොදා ගනු ලබන විවක්ෂණ ප්‍රමිතින් යෝජනා කිරීම සහ වැඩි දියුණු කිරීම මහ බැංකුව විසින් සිදු කරනු ඇත. එම ක්‍රියාවලියේ ද පවතින දත්ත සම්බන්ධයන් වූ අඩුපාඩු හඳුනා ගනිමින් පවතින අතර මහ බැංකුව විසින් එම අඩුපාඩු මග හරවා ගැනීම පිණිස කටයුතු කරමින් සියිලි. නව පනත බලාත්මක විමෙන් පසු සාර්ව විවක්ෂණයිලි ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සඳහා මනාව සම්බන්ධිතරණය වූ යාන්ත්‍රණයක් ස්ථාපිත කිරීම සඳහා මහ බැංකුව විවක්ෂණ බලතල සඳහා සහාය වන ආයතනික රාමුව ගක්තිමත් කිරීමට ද කටයුතු කරනු ඇත. මෙහි දී, මූල්‍ය ස්ථාපිතාව සම්බන්ධ කටයුතුවලදී, මහ බැංකුව විසින් ඉදිරිපත් කරන යෝජන/නීර්දේශ ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා මූල්‍ය අංශයේ නියාමන අධිකාරීන් සමග සම්බන්ධිතරණය කරනු ලබන මූල්‍ය පද්ධති අධික්ෂණ කමිටුවේ (Financial System Oversight Committee – FSOC) මැදහන් වීම මහ බැංකුව විසින් දැනට ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලබන මූල්‍ය පද්ධති

ස්ථායීනා සමාලෝචනය වැඩි දියුණු කරනු ලබන අතර එම වාර්තාව වාර්ෂික පදනම්තේ මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීනාව පිළිබඳ සමාලෝචනය වාර්තාවක් ප්‍රකාශයට පත් කිරීමේ ව්‍යවස්ථාපිත අවශ්‍යතාව සපුරාලනු ඇත. මෙම වාර්තාවට මහ බැංකුවේ මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීනාව පිළිබඳ තක්සේරුව, එහි දී හඳුනාගත් අවදානම් සහ දුර්වලතා, හඳුනාගෙන ඇති අවදානම් අවම තිරීම සඳහා මහ බැංකුව සහ මූල්‍ය අංශයේ අනෙකුත් අධිකාරීන් විසින් ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග, මූල්‍ය පද්ධති අධික්ෂණ කම්මුව විසින් සිදු කරන ලද නිරදේශ පිළිබඳව සහ ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රගතිය ද ඇතුළත් වනු ඇත.

සාර්ව විවක්ෂණ අධිකාරිය පිහිටුවීමත් සමග මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීනාව ගෙනිමත් තිරීම සඳහා උපකාරී වන ජාත්‍යන්තර යහානාවීනාවන්ට අනුකූල, සාර්ව විවක්ෂණ මූල්‍ය ස්ථායීනාව පිළිබඳ අරමුණ ඉටුකර ගත හැකිවනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

සලකා බලම්තේ ශ්‍රී ලංකාවේ තිරසාර මූල්‍ය සඳහා වන ඉදිරි දැක්මට (Road Map for Sustainable Finance) අනුකූලව බලපත්‍රලාභී බැංකුවල තිරසාර මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳ බැංකු පනත් විධාන නිකුත් කරන ලදී.

පොදුවේ සහ සංචාරක අංශයට ලබා දුන් පෙර පැවති ගිය සහන දිරිස කිරීමේ අරමුණින්, කොට්ඨාසි-19 වසංගතය සහ ඉන් පසු ඇති වූ සුවිශ්චිත සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතුවෙන් පිඩාවට පත් වූ ගිය ගනුදෙනුකරුවන් හට පුළුල් වශයෙන් සහන ලබා දෙන ලෙස මහ බැංකුව බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙතින් ඉල්ලා සිටින ලදී. බැංකු අංශයේ ස්ථායීනාව මත අනවශ්‍ය පිඩා ඇතිවීම වළක්වා ගන්නා අතරතුර පවතින අයහැන් සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතුවෙන් සහ/හෝ කොට්ඨාසි-19 වසංගතයෙන් පිඩාවට පත් වූ ගිය ගනුදෙනුකරුවන් වෙත ඔවුන්ගේ අනාගත ගිය ආපසු ගෙවීමේ හැකියාව සහ ව්‍යාපාරයේ/ව්‍යාපාතියේ සාර්ථකභාවය මත පදනම්ව 2022 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය තෙක් මාස හයක කාලයක් සඳහා අවස්ථානුකූලව ගිය සහන ලබා දෙන ලෙස මහ බැංකුව විසින් බලපත්‍රලාභී බැංකු වෙත උපදෙස් ලබා දෙන ලදී. කොට්ඨාසි-19 වසංගතයෙන් බලපැම්ව ලක් වී අදායම් හෝ විකුණුම් අඩු වීම සහ ව්‍යාපාර කක්ෂාතු අඩාල වීම හෝ වසා දැමීම හේතුවෙන් මූල්‍ය අපහසුතාවලට ලක් වූ, උන ක්‍රියාකාරී සහ අත්‍යිය ගිය ගනුදෙනුකරුවන් හඳුනා ගැනීම සහ මුවන්ට සහන සැලසීම සඳහා බලපත්‍රලාභී බැංකුවල කොට්ඨාසි-19 ප්‍රනාර්ථිවන ඒකක පිහිටුවීමට මාර්ගෝපදේශ සපයන වකුලේඛයක් නිකුත් කරන ලදී.

එලුමු

- Adrian, T., 2017, September. Macroprudential policy and financial vulnerabilities. In Speech at the European Systemic Risk Board Annual Conference, September (Vol. 22). Berner, R. (2018). Financial Stability and Regulatory Policy. Cambridge University Press.
- Czech National Bank. (2022). The CNB's approach to setting the countercyclical capital buffer. Czech National Bank.
- Elliott, D., 2011. An overview of macroprudential policy and countercyclical capital requirements. Unpublished manuscript, The Brookings Institution, 10.
- Elliott, D., Feldberg, G. and Lehnert, A., 2013. The history of cyclical macroprudential policy in the United States.
- International Monetary Fund, Financial Stability Board, and Bank for International Settlements. (2009) Guidance to Assess the Systemic Importance of Financial Institutions, Markets and Instruments: Initial Considerations. Washington: International Monetary Fund.
- International Monetary Fund. (2014) Staff Guidance Note on Macroprudential Policy. Washington : International Monetary Fund.
- Warjiyo, P. and Juhr, S.M. (2022) Central Bank Policy Mix: Issues, Challenges, and Policy Responses: Handbook of Central Banking Studies (p. 280). Springer.
- Liang, K.Y. and N. (2022) What are macroprudential tools? [Online]. Available at: <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2020/02/11/what-are-macroprudential-tools/> (Accessed: 15 January 2023)

ඉහත සඳහන් ක්‍රියාමාර්ගවලට අමතරව 2022 වසර තුළ දී තවත් වැඳුන් නියාමන ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. විශේෂ අවශ්‍යතා ඇති ගනුදෙනුකරුවන් සඳහා බැංකු සේවා සඳහා ප්‍රවේශය වැඩි දියුණු කිරීමට ක්‍රියාමාර්ග හඳුන්වා දීම සඳහා බලපත්‍රලාභී බැංකුවල පාරිභෝගික ප්‍රයුත්තිය සංශේෂයනය කිරීම, ඉන්දියානු රුපියල නම් කරන ලද විදේශ මූදල් ඒකකයක් ලෙස තිරණය කිරීම, 2023 වසර සඳහා බලපත්‍රලාභී බැංකුවල වාර්ෂික බලපත්‍ර ගාස්තු දැනුම් දීම සහ බලපත්‍රලාභී බැංකු විසින් තැන්පත්‍රකරුවන්ගේ අනන්‍යතාවය හඳුනාගැනීමේ අංක සටහන් කිරීම අනිවාර්ය කිරීම යනාදිය මිට ඇතුළත් වේ.

8.3 බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතනවල කාර්යාලයනය

බලපත්‍රලාභී මූදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කළුබදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශය

රටෙහි ආර්ථික සංකීර්ණය වීම මධ්‍යයේ ව්‍යවද බලපත්‍රලාභී මූදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කළුබදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශය 2022 වසර තුළ දී ද අඛණ්ඩව වර්ධනය විය. ගිය වර්ධනය අවුවීම, ලාභඝායීත්වය අවුවීම සහ 3 වන අදියර යටතේ පවතින ගිය තුළින් පිළිබඳ වන අත්‍යිය ගිය වැඩිවීම නිසා මුහුණ දීම සිදුවූ අභියෝග හමුවේ ව්‍යවද, 2022 වසර තුළ දී ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන සහ දුව්‍යිලතා සංවිත සමග වත්කම් සහ තැන්පත් පදනම් අනුව, බලපත්‍රලාභී මූදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කළුබදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශය වර්ධනය විය. මැදි කාලීනව ගක්තිමත්

සහ ස්ථාවර බලපත්‍රාහි මුදල් සමාගම් ස්ථාපිත කිරීම සහ එමගින් මෙම අංශයේ තැන්පත්කරුවන්ගේ යහපත සහ මූල්‍ය පදනම් ස්ථාපිතය සුරක්ෂිත කිරීමේ අරමුණ ඇතිව බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන ඒකාබ්ධ කිරීමේ වැඩිහිටිවෙල (ඒකාබ්ධකරණ වැඩිහිටිවෙල) ක්‍රියාත්මක විය.

ව්‍යුහාර වැඩනය

2022 වසර අවසානය වන විට, මෙම අංශයේ සමස්ත වත්කම් ප්‍රමාණය ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය පදනම් සියයට 5.2ක් තියෙන්නය කරමින් රුපියල් බිලියන 1,611.2ක අගයක් වාර්තා කරන ලදී. 2022 වසර අවසානයේ දී මෙම අංශය බලපත්‍රාහි මුදල් සමාගම් 36කින් සහ විශේෂ කළේදු මූල්‍යකරණ සමාගම් 1කින් සමන්විත වූ අතර ගාඛා 1,834ක් අතරින් ගාඛා 1,204ක් (සියයට 65.6) බස්නාහිර පළාතෙන් පිටත පිහිටා තිබුණි. තවද, 2022 වසර තුළ දී මෙම අංශය විසින් නව ගාඛා 127ක් ස්ථාපිත කරන ලදී.

2021 වසරේ දී වාර්තා කළ සියයට 6.1ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව, මෙම අංශයේ වත්කම් පදනම් සියයට 8.3ක වර්ධනයක් වාර්තා කරමින් රුපියල් බිලියන 123කින් ප්‍රසාරණය වූ අතර 2022 වසර අවසානය වන විට එය රුපියල් බිලියන 1,611.2ක් විය. ජය සහ අත්තිකාරම් කළමේ වර්ධනය මෙන්ම ආයෝජන සහ ද්‍රව්‍යීල වත්කම් ඉහළ යාම මෙම අංශයේ වත්කම් වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු විය. ජය සහ අත්තිකාරම් මෙම අංශයේ සමස්ත වත්කම්වලින් සියයට 74.4ක් විය. මෙම අංශයේ ජය සහ අත්තිකාරම් කළමේ වැඩි තියෙන්නය මූල්‍ය කළේදු මගින් සිදු කර ඇති අතර එය 2021 වසර අවසානයේ දී වාර්තා කළ සමස්ත ජය සහ අත්තිකාරම් සියයට 48.3ට සාපේක්ෂව

3 රි අය ගිහුප්‍ර ලිමිටයි ඇතුළත් තොට්ටි.

3.9 සංඛ්‍යා සටහන

බලපත්‍රාහි මුදල් සමාගම් සහ විශේෂ කළේදු මූල්‍යකරණ සමාගම්වල ගාඛා ව්‍යුහාර අනුව

පළාත	2021		වසර කළ වෙනස
	අවසානයට	අවසානයට (අ)	
මධ්‍යම	184	193	9
නැගෙනහිර	142	154	12
උතුරු මධ්‍ය	111	120	9
වයඹ	180	187	7
උතුරු	119	139	20
සබරගමුව	122	127	5
දකුණු	178	193	15
උග්‍ර	82	91	9
බස්නාහිර	589	630	41
එකතුව	1,707	1,834	127
(අ) තාවකාලික			මූල්‍ය ශ්‍රී ලංකා මෙ බැංකුව

2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 41.6ක් විය. ප්‍රධාන වශයෙන්, විදේශ විනිමය පිටතට ගාලා යාම සීමා කිරීමේ පියවරක් ලෙස මෝටර් රථ ආනයනය සඳහා රජය විසින් පනවා ඇති අඛණ්ඩ සීමා කිරීමේ හේතුවෙන් මූල්‍ය කළේදු කළම් සංකීර්ණය විමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මුළු ඊය සහ අත්තිකාරම්වලට මූල්‍ය කළේදු කළම් දැක්වූ දායකත්වය පහත වැටුණි. කෙසේ වුවද, මෙම අංශයේ ඊය සහ අත්තිකාරම් කළම් 2021 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 9.9ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානයේ සියයට 5.0කින්, රුපියල් බිලියන 1,199.2ක් දක්වා වර්ධනය විය. 2022 වසර අවසානයේ දී උකස් අත්තිකාරම්/රත් ජයවල සිදු වූ සියයට 77.5ක වර්ධනය ජය සහ අත්තිකාරම් කළමේහි වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් දායක විය.

පවතින සුවිශේෂී සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතුවෙන් බලපැශීම ලක් වූ බලපත්‍රාහි මුදල් සමාගම් සහ විශේෂ කළේදු මූල්‍යකරණ සමාගම්වල ජය ගුදෙදුකරුවන්ට සහාය සැලැසීමට

3.10 සංඛ්‍යා සටහන

බලපත්‍රාහි මුදල් සමාගම් සහ විශේෂ කළේදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ වත්කම් සහ වගකීම් සංයුතිය

අධිකමය	2021		2022 (අ)		වෙනස (%)	
	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශයක් ලෙස	රුපියල් බිලියන	ප්‍රතිශයක් ලෙස	2021	2022 (අ)
වත්කම්						
නය සහ අත්තිකාරම් (ඉදිධි)	1,142.4	76.8	1,199.2	74.4	9.9	5.0
ආයෝජන	167.4	11.3	199.6	12.4	5.4	19.3
වෙනත්	177.9	12.0	212.4	13.2	-12.4	19.4
වගකීම්						
සමස්ත තැන්පත්	783.3	52.7	864.5	53.7	4.6	10.4
සමස්ත ජය ගැනීම්	325.9	21.9	322.6	20.0	-0.6	-1.0
ප්‍රධාන මූලිකාග	304.0	20.4	364.1	22.6	22.6	19.8
වෙනත්	74.5	5.0	60.1	3.7	-3.3	-19.4
සමස්ත වත්කම්/වගකීම්	1,487.7	100.0	1,611.2	100.0	6.1	8.3
(අ) තාවකාලික						
						මූල්‍ය ශ්‍රී ලංකා මෙ බැංකුව

8.9 රුප සටහන

2021 සහ 2022 වසර සඳහා බලපත්‍රාහි මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කළේද මුළුසකරණ සමාගම් අංශයේ සේවාවන් අනුව සපෘහන ලද සමස්ත ණය සහ අත්තිකාරම් (දාල)

නෙය සහන සහ නෙය ආපසු ගෙවීමේ සහන 2022 වසරේ දී අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. 2022 වසර අවසානය වන විට, නෙය සහන යටතේ ඇති නෙය ප්‍රමාණය බලපත්‍රාහි මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කළේද මුළුසකරණ සමාගම් අංශයේ නෙය සහ අත්තිකාරම් කළමෙන් ආසන්න වශයෙන් සියයට 13.2ක් පමණ විය.

බලපත්‍රාහි මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කළේද මුළුසකරණ සමාගම් අංශයේ ආයෝජන කළම කොටස්, ආයතනික නෙය උපකරණ, රජයේ සුරක්ෂිතත් සහ දේපාල ආයෝජනවලින් සමන්විත වේ. ප්‍රධාන වශයෙන්, කෙටි කාලීන කළේපිටිම්වල පොලී අනුපාතික ඉහළ යැමීම් ප්‍රතිලුයක් ලෙස, මාස 12කට අඩු කාලයක දී

8.11 සංඛ්‍යා සටහන

කොට්ඨාස-19 වසරෙහෙත් බලපෑමට ලක්වූ නෙය ගෙවෙනුකරණවල් සඳහා බාව දුන් නෙය සහනවල තත්ත්වය (2020 මාර්තු සිට)

නෙය සහන අදියර	අනුමත කරන ලද විට පැවති නිග ගේෂය ඉල්ලීම් නිග ගේෂය (රු. ඩිලියන)	නෙය සහන		
		ලඛන දෙන දින 2022.12.31ට	ලඛන දෙන දින විට පැවති නිග ගේෂය (රු. ඩිලියන)	ලඛන දෙන දින විට පැවති නිග ගේෂය (රු. ඩිලියන)
අදියර 1 (2020 මාර්තු -2020 සැප්.)	814,336	312.61	44.58	
අදියර 2 (2020 මාර්තු - 2021 මාර්තු)	99,912	59.93	11.82	
අදියර 3 (2021 අප්‍රේල් - 2021 සැප්.)	492,734	168.14	68.41	
අදියර 4 (2021 මෙයි - 2022 මාර්තු)	54,387	37.63	17.16	
අදියර 5 (2022 ජූලි - 2023 ජන.)	42,283	20.19	32.62	
මුළු එකතුව	1,503,652	ලු.නො.*	174.58	
ලැබාගත් මාර්තු මාස නොමැත.		මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව		

*එකම නෙය තැන්පත් නෙය තැන්පත් නෙය තැන්පත් නෙය තැන්පත්

8.12 සංඛ්‍යා සටහන

බලපත්‍රාහි මුදල් සමාගම් අංශයේ තත්ත්වනුවල සංයුතිය

අධිකමය	වට්හාකම (රු. ඩිලියන)		සංයුතිය %	
	2021	2022 (රු)	2021	2022 (රු)
ස්ථාවර තැන්පතු	744.3	830.2	95.0	96.0
ඉතුරුම් තැන්පතු	38.4	34.3	4.9	4.0
තැන්පතු සහතිකමන්	0.6	0.0	0.1	0.0
මුළු තැන්පතු	783.3	864.5	100.0	100.0

(අ) තාවකාලික මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

කල් පිරෙන රජයේ සුරක්මිපත් තුළ ආයෝජන ඉහළ යැම හේතුවෙන්, ආයෝජන කළම 2021 වසරේ පැවති සියයට 5.4ක සුළු වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2022 වසරේ දී සියයට 19.3ක සැලකිය යුතු වර්ධනයක් වාර්තා කරමින් රුපියල් බිලියන 199.6ක් දක්වා ලැබා විය. මුදල් සහ බැංකු හා මුදල් ආයතනවල පවත්වාගෙන යන ගේෂයන් යනාදියෙන් ප්‍රධාන වශයෙන් සමන්විත වන අනෙකුත් වත්තම්, 2021 වසරේ ඇති වූ සියයට 12.4ක සංකෝරවනයට සාපේක්ෂව 2022 වසරේ දී බලපත්‍රාහි වාර්තා බැංකුවල පවත්වාගෙන යන ගේෂයන් ඉහළ යැම හේතුවෙන් සියයට 19.4ක සැලකිය යුතු වර්ධනයක් වාර්තා කළේය.

බලපත්‍රාහි මුදල් සමාගම් අංශයේ වගකීම්වලින් ප්‍රධාන කොටස තවදුරටත් ගනුදෙනුකරුවන්ගේ තත්ත්වනු ලෙස පවතින අතර එය මුළු වගකීම්වලින් සියයට 53.7ක් විය. 2022 වසර තුළ දී තත්ත්වනු සියයට 10.4ක වාර්තික වර්ධනයක් වාර්තා කරමින් රුපියල් බිලියන 81.1කින් රුපියල් බිලියන 864.4ක් දක්වා වර්ධනය වූ අතර නෙය ගැනීම් රුපියල් බිලියන 322.6ක් දක්වා සියයට 1.0කින් පහත වැටුණි.

බලපත්‍රාහි මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කළේද මුළුසකරණ සමාගම් අංශයේ අවබුදුම්

නෙය අවබුදුම්

සමස්ත දාල අඩියර නෙය/3වන අදියර යටතේ පවතින නෙය වාර්තික ලක්ෂණය පදනම මත 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 13.9ක පහළ යැමට සාපේක්ෂව, 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 66.1කින් වර්ධනය වී ඇත. කාලය පදනම් කරගත් අනිය නෙය වර්ගිකරණය, ශ්‍රී ලංකා මුදල් වාර්තාකරණ ප්‍රමිති 9 පදනම් කරගත් 3වන අදියර නෙය මගින් 2022 අප්‍රේල් 01 වන දින ප්‍රතිස්ථාපනය කෙරුණු අතර මේ සමග බලපත්‍රාහි මුදල් සමාගම් විසින් වර්ගිකරණය සඳහා පෙර පැවති දින 180ක සීමාව වෙනුවට 3වන අදියරේ නෙය වර්ගිකරණය සඳහා දින 120ක සීමාව යොදා ගත යුතු වේ. නෙය වර්ගිකරණ තුම්බෙදය ශ්‍රී ලංකා

මූල්‍ය වාර්තාකරණ ප්‍රමිති පදනම් කරගත් ප්‍රවේශයකට වෙනස් වීම, නෙය සහන කාලය අවසන් වීම සහ අයහපත් සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතුවෙන්, මෙම අංශයේ 3 වන අදියරේ දැන නෙය අනුපාතය 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 11.0 සිට 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 17.5ක් දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස වර්ධනය විය.

3 වන අදියරේ ගුද්ධ නෙය හානිකරණ අනුපාතය 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 2.7 සිට 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 12.3ක් දක්වා වර්ධනය විය. 3 වන අදියරේ නෙය සඳහා හානිකරණ ආවරණ අනුපාතය⁴ 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 29.6ක් ලෙස වාර්තා විය. පොලී අනුපාතිකවල හැසිරීම්, ආර්ථිකය සංකේතවනය වීම, පිරිනැමු නෙය සහන යෝජනා ක්‍රමවල බලපෑම සහ රඟයේ බඳු ප්‍රතිපත්තිය දැඩි කිරීම ඇතුළත මැති කාලීන වෙළඳපොල වර්ධනය් මෙම අංශයේ වත්කම්වල ගුණාත්මකභාවයට සහ අඩු නෙය සඳහා අනාගතයේ දී අනිතකර ලෙස බලපානු ඇත.

පොලී අනුපාතික අවසානම

භාණ්ඩාගාර බිල්පත් එලදා අනුපාතික තියුණු ලෙස ඉහළ යැමට දැඩි මුදල් ප්‍රතිපත්තිය සහ දේශීය නෙය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම පිළිබඳ වෙළඳපොල අවිනිශ්චිතකා හේතු විය. මෙය බලපත්‍රාතී මුදල් සමාගම් විසින් තැන්පතු සහ නෙය උපකරණ මත ලබා දුන් උපරිම පොලී අනුපාතික සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යැමට සහ නෙය අනුපාත ඉහළ තැබීමට හේතු විය. 2021 වසරට

4 වෙනත් අවරණ අනුපාතය, හානිකරණ ආවරණ අනුපාතය ලෙස ප්‍රතිස්ථාපනය වීම 2022 වසරේ අප්‍රේල් මස සිට ආර්ථික වූ අනු වන අදියරේ හානිකරණ නෙය පහසුකම්, 3 වන අදියරේ නෙයවලින බෙදීම මින් හානිකරණ අනුපාතය ගණනය කරනු ලැබේ.

සාපේක්ෂව 2022 වසරේ දී පොලී අනුපාතික ඉහළ යැමෙන් පොලී අනුපාතික අවදානමට නිරාවරණය වීම පහළ යැම පෙන්වුම් කරමින් පොලී සංවේදිතා අනුපාතය (මාස 12කට අඩු කළ පිරිමි සහිත පොලී දරන වත්කම්, පොලී දරන වගකීම්වල ප්‍රතිගතයක් ලෙස) 2021 වසර අවසානයේ දී වාර්තා වූ සියයට 85.6ක සිට 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 96.8ක් දක්වා ඉහළ ගියේය.

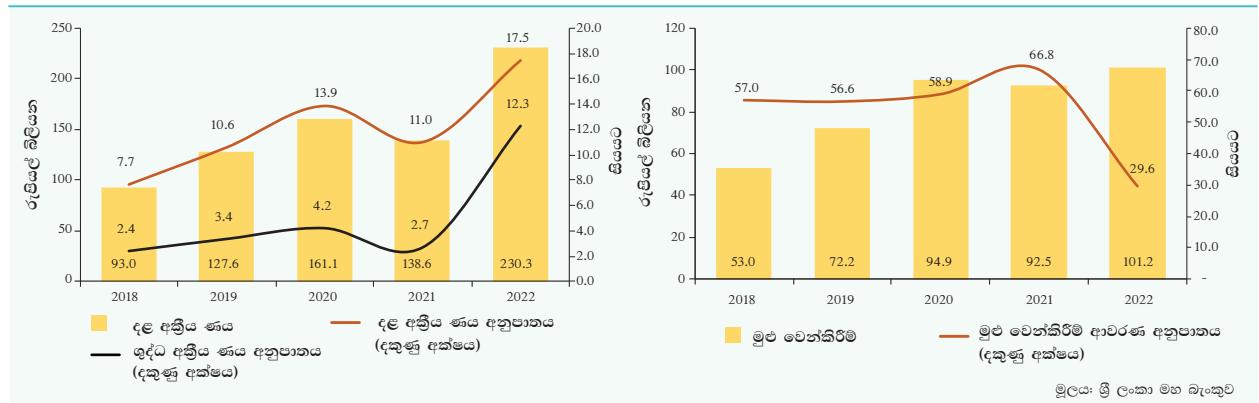
වෙළඳපොල අවසානම

මෙම අංශයේ කොටස් අවදානම 2022 වසර පුරා අවම මට්ටමක පැවතුණි. වෙළඳ කළඹ කොටස් වෙළඳපොල වෙත නිරාවරණය වීම 2021 වසරේ දී සමස්ත වත්කම්වලින් සියයට 0.8 සිට 2022 වසරේ දී සියයට 0.3ක් දක්වා පහත වැටුණි.

දුව්ගිලා අවසානම

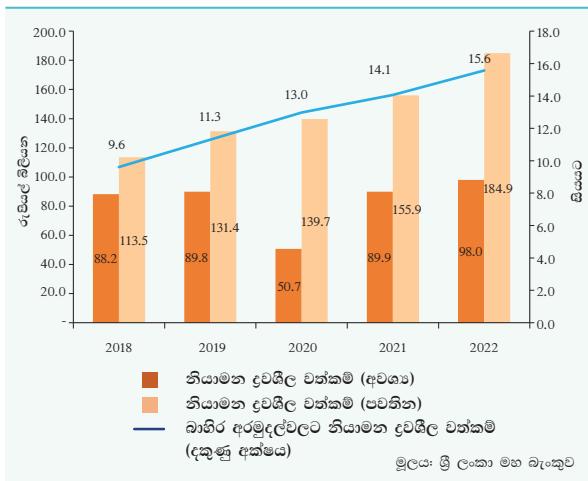
සමස්තයක් ලෙස, 2022 වසර තුළ දී මෙම අංශයේ දුව්ගිල වත්කම් ප්‍රමාණය අවශ්‍ය නියාමන මට්ටමට වඩා ඉහළ අගයක පවත්වා ගැනීමට හැකි විය. මෙම අංශයේ අවම දුව්ගිල වත්කම් අවශ්‍යතාවය රුපියල් බිලියන 98.0ක සහ සමස්ත නියාමන දුව්ගිල වත්කම් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 184.9ක පැවති අතර 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 66.0ක දුව්ගිලතා අතිරික්තයට සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානයේ රුපියල් බිලියන 86.9ක දුව්ගිලතා අතිරික්තයක් වාර්තා කරන ලදී. කෙසේ වූවද, අනිතකර ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතුවෙන් නියමිත කාලයට පෙර මුදල් ආපසු ගැනීම්, නෙය පැහැර හැරීම් සහ අරමුදල් සපයන මාර්ග නොමැති වීම හේතුවෙන් අනාගතයේ දී මෙම අංශය තුළ දුව්ගිලතා අවදානමක් ඇති විය හැකිය.

8.10 රෘප සටහන
බලපූරුෂ මුදල් සමාගම් සහ විශේෂ කළුඛදු මුලසකරණ සමාගම්
අංශයේ අඩු නෙය පහසුකම් සහ වෙනත් අවරණයන්

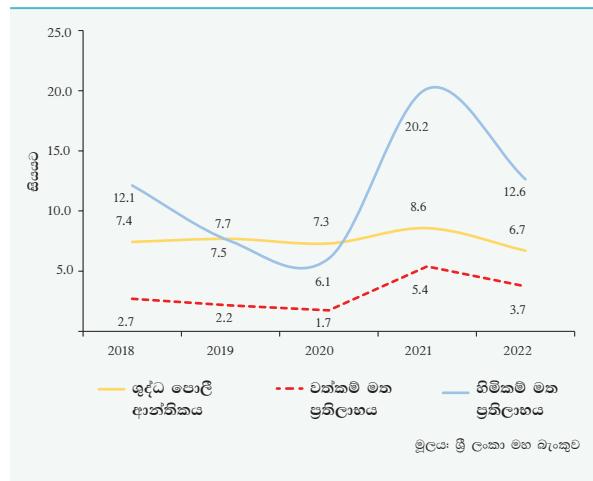
8.11 රෘප සටහන

බලපත්‍රාලැං මුදල් සමාගමේ සහ විශේෂිත කළුබදු මුලසකරණ සමාගමේ අංශයේ ව්‍යවස්ථාපිත දුවක්දු වත්කම්

8.12 රෘප සටහන

බලපත්‍රාලැං මුදල් සමාගමේ සහ විශේෂිත කළුබදු මුලසකරණ සමාගමේ අංශයේ ලාභයායින්ට දැරුණු

ලාභයායින්ට සහ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණයෙන්මකනාවය

මෙම අංශයේ ලාභයායින්ට වය පෙර වසරට සාමේශ්වර ව්‍යවසායෙන් 2022 වසරේද පෙනත වැටුණි. මෙම අංශයේ බදු පසු ලාභය, ප්‍රධාන වශයෙන්ම පොලී වියදමේ සිදු වූ සැලකිය යුතු වර්ධනය හේතුවෙන්, 2021 වසරේ පැවති රුපියල් බ්ලියන 55.6 සිට 2022 වසරේද රුපියල් බ්ලියන 43.9ක් දක්වා සියයට 21.0කින් පහළ ගියේය. 2021 වසරේද වාර්තා කළ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ සහ බදු පෙර වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ, පිළිවෙළින්, සියයට 20.2ආ සහ සියයට 5.4ආ සාමේශ්වර 2022 වසරේද සියයට 12.6ආ සහ සියයට 3.7ආ දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස පහළ යාමෙන් ලාභයායින්ට වැටුණු පෙනත වැටුම පිළිවෙළි වේ. ආදායම මත පිරිවැය අනුපාතය 2021 වසරේද පැවති සියයට 72.6 සිට 2022 වසරේද සියයට 87.3ක් දක්වා වර්ධනය වූ අතර, 2022 වසර තුළ දී කාර්යක්ෂමතා අනුපාතය සියයට 68.9ක් දක්වා වර්ධනය විය.

මෙම අංශයේ ගුද්ධ පොලී ආදායම 2021 වසරේද වාර්තා වූ සියයට 18.2ආ වර්ධනයට සාමේශ්වර 2022 වසරේද රුපියල් බ්ලියන 115.2ක් දක්වා සියයට 12.3කින් පහත වැටුණි. පවතින සාර්ථක තත්ත්වයන්හි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පොලී අනුපාතිකයේ සිදු වූ සැලකිය යුතු වර්ධනය හේතුවෙන් පොලී ආදායම සියයට 25.2කින් එනම් රුපියල් බ්ලියන 54.7කින් වර්ධනය වුවද, පොලී වියදම් සියයට 82.8ආ වර්ධනයක් වාර්තා කරමින් රුපියල් බ්ලියන 70.9කින් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යාම මෙයට හේතු විය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, මෙම අංශයේ ගුද්ධ පොලී ආන්තිකය 2021

8.13 සංඛ්‍යා සටහන

බලපත්‍රාලැං මුදල් සමාගමේ සහ විශේෂිත කළුබදු මුලසකරණ සමාගමේ අංශයේ ආචාර්යම් සහ වියදම් සංයුතිය

අයිතමය	2021		2022 (ආ)	
	වටිනාකම	වත්කම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස	වටිනාකම	වත්කම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස
පොලී ආදායම	217.0	14.2	271.7	15.8
පොලී වියදම	85.6	5.6	156.5	9.1
ගුද්ධ පොලී ආදායම	131.4	8.6	115.2	6.7
පොලී නොවන ආදායම	49.5	3.2	43.5	2.5
පොලී නොවන වියදම	87.1	5.7	87.7	5.1
අන්තික යෝ සඳහා වෙන් කිරීම (ගුද්ධ)	11.1	0.7	6.6	0.4
බදු පෙර ලාභය	82.7	5.4	64.4	3.7
බදු පසු ලාභය	55.6	3.6	43.9	2.6
(ආ) තාවකාලික				

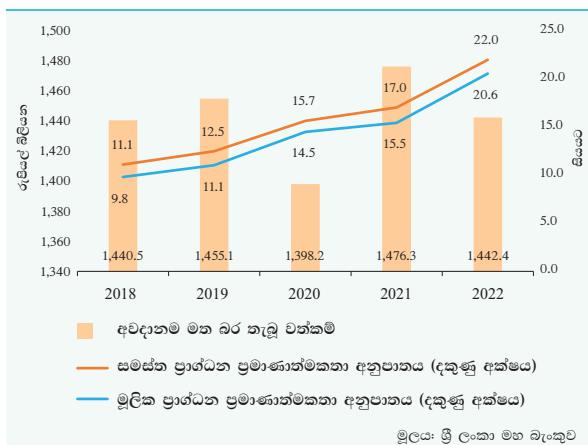
මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

වසර තුළ සමස්තයක් ලෙස අවම නියාමන ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවට වඩා ඉහළ මට්ටමක ප්‍රාග්ධනය පවත්වා ගෙන යාම තුළින් මෙම අංශයේ ඔරුත්තුදීමේ හැකියාව පෙන්නුම් කෙරිණි. බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් රැක් අවම මූලික ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා සහ/හෝ ප්‍රාග්ධනප්‍රමාණාත්මක අවශ්‍යතාවලට අනුකූල නොවූවත්, පෙර මුදල් වර්ෂය තුළ දී විශාල බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් කිහිපයක් විසින් වාර්තා කරන ලද ලාභ රඳවා ගැනීම, විශාල සාණ ගුද්ධ වත්කම් සහිත බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගමක බලපත්‍රය අත්තිවේම සහ සිමුප්‍රාණ කරන ලද ඒකාබද්ධකරණ ගනුදෙනු කිහිපයක් මගින් ප්‍රාග්ධනය වර්ධනය වීම හේතුවෙන්, ප්‍රාග්ධන පදනම 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 251.6ට සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 317.5ක් දක්වා වර්ධනය විය. මෙම අංශයේ මූලික ප්‍රාග්ධන සහ සමස්ත ප්‍රාග්ධන අනුපාත, පිළිවෙළින්, 2021 වසර අවසානය වන විට වාර්තා වූ සියයට 15.5 සහ සියයට 17.0 සිට 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 20.6 සහ සියයට 22.0 දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගියේය.

ඒකාබද්ධකරණ වැඩපිළිවෙළ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රගතිය

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සහ විශේෂීත කළුවයුතු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයේ දුර්වලතා සහ ප්‍රධානම්වලට නිරාවරණය වීම සඳහා පිළියම් යෙදීමේ අරමුණින් 2020 වසරේ දී එකාබද්ධකරණ වැඩපිළිවෙළ හඳුන්වා දෙන ලදී.

8.13 රුප සටහන
අවබ්‍රාහිම මත බර තැකු වත්කම් සහ
ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණයන්මතකා අනුපාතය

5 අවම මූලික ප්‍රාග්ධන අවසරා සහ/හෝ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණයෙන්ම අවසරාවලට අනුකූල නොවූ බලපෑත්‍රයේ මූල්‍ය සම්බන්ධවල තැබෙනු සිම්වන්, නය ප්‍රඳානය කිරීම් සිම්වන්, නව තැබෙනු පිළිගැනීම සහ නව ජය ප්‍රඳානය කිරීම අන්තිප්‍රීම් එහි සිම්වන් පෙන්ව ඇතුළු, තවද, බලපෑත්‍රයේ මූල්‍ය සම්බන්ධ සිංහලය එක්කාදිකරණ වැවපිළිවෙළ යටතේ ගැනීමෙනු සම්පූර්ණ කිරීමේ තියාවලයක නිර් බේ

මෙම වැඩපිළිවෙළෙහි පලමු අදියර යටතේ, 2022 වසර තුළ දී ගනුදෙනු රක් පූර්ණ වශයෙන් නිමා කෙරුණු අතර, 2022 වසර තුළ මුදල් මණ්ඩලය විසින් අනුමත කරන ලද යෝජිත ඒකාබද්ධ කිරීම් රක් දැනට ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතියි. තවද, ඒකාබද්ධවීම් සඳහා හවුල්කරුවෙකු තෝරා ගැනීමට අපොහොසත් වූ සමාගම්වල බලපත්‍ර අවලංගු කිරීමෙන් පසු වෙළඳපොලෙන් පිටිමට යොමු කර ඇති අතර එවැනි ගනුදෙනු ද්විත්වයක් දැනට සිදු කරමින් පවතී.

රාජ්‍ය සුරක්ෂිත්වල ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම

2022 වසර අවසානය වන විට බලපත්‍රාලැංකා වාණිජ බැංකු 6ක් සහ ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම් 7ක් ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් ලෙස රජයේ සූරක්ෂිත වෙළඳපාලෙහි උග්‍රයා පදනම් වී ඇත. එසේ වුවද, පැන් ඒහියා බැංක්තිකන් කොරෝරේෂන් පී.එල්.සී. සහ පර්පෙලුවල් ටෙරොර්ස් සමාගම යන ආයතනවල ප්‍රාථමික අලෙවිකාර ව්‍යාපාර සහ ක්‍රියාකාරකම්හි නියැලීම, පිළිවෙළත්, 2017 වසරේ අගෝස්තු මස 15 දින සිට සහ 2017 වසරේ ජූලි මස 06 දින සිට අත්හිටුවා ඇත. 2017 වසරේ ජූලි මස 24 දින සිට එන්ට්‍රෝස්ට් සෙකියුරුරිස් පී.එල්.සී. ආයතනයට ප්‍රාථමික වෙනත් සඳහා සහභාගී වීම තහනම් කරන ලදී. ඒ අනුව, බලපත්‍රාලැංකා වාණිජ බැංකු 5ක් සහ ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම් 5ක් පමණක් 2022 වසර අවසන් වන විට රජයේ සූරක්ෂිත වෙළඳපාල සඳහා වන ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් වශයෙන් ක්‍රියාකාරීව සහභාගී වේ.

වත්කම්

ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම්හි සමස්ත වත්තම් ප්‍රමාණය 2022 වසරේද රුපියල් බිලියන 131.7ක් දක්වා සියයට 67.4කින් ඉහළ ගියේය. වෙළඳ කළම්, අලෙවිය සඳහා පවතින කළම් සහ කල්පිතම තෙක් රඳවා ගන්නා කළම් යනාදියෙන් සමන්වීත රඟයේ සුරක්ෂිත පත්ති සමස්ත ආයෝජන කළම් 2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 126.1ක් දක්වා සියයට 79ක වාර්ෂික වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. වෙළඳ කළම් සහ කල්පිතම තෙක් රඳවා ගන්නා කළම් 2021 වසර අවසානයේද දී වාර්තා කළ, පිළිවෙළින්, රුපියල් බිලියන 54.9 සහ රුපියල් බිලියන 12 සිට 2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 100.7ක් සහ රුපියල් බිලියන 23.8ක් දක්වා වැඩි වී ඇති අතර අලෙවිය සඳහා පවතින කළම් 2021 වසර අවසානයේ පැවති රුපියල් බිලියන 3.6 සිට 2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 1.7ක් දක්වා අඩු විය.

ලාභයීන්වය

ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම ලාභයීන්වයෙහි සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පිළිබඳ කරමින්, 2021 වසර තුළ වාර්තා කළ රුපියල් බේලියන 0.4ක අලාභයට සාපේක්ෂව, 2022 වසර තුළ රුපියල් බේලියන 1.7ක බදු පසු ලාභයක් වාර්තා කළේය. රජයේ සුරක්ෂිතපත්හි සමස්ත ආයෝජනවලින් ඉපැයු පොලී ආදායමෙහි සැලකිය යුතු ඉහළ යැමූ සහ 2021 වසරට සාපේක්ෂව 2022 වසරේ දී ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගම විසින් වාර්තා කරන ලද ඉහළ ගිය ප්‍රත්‍යාගණන ලාභ 2022 වසරේ දී වාර්තා වූ ලාභවලට ඉහළ ආයකත්වයක් සපයා ඇත. තවද, ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගමවල වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය සහ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ, පිළිවෙළින්, සියයට සාන් 0.7 සහ සියයට සාන් 2.5 සිට 2022 වසර අවසානය වන විට, පිළිවෙළින්, සියයට 3ක් සහ සියයට 11.4ක් දක්වා ඉහළ ගියේය.

ප්‍රාග්ධනය

ප්‍රධාන වගයෙන්, වසර තුළ ඉපැයු ලාභ හේතුවෙන් ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගමවල කොටස් හිමිකම සියයට 68.3කින් ඉහළ ගියේය. ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගමවල අවදානම මත බර තබන ලද ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතිකය 2021 වසර අවසානයේ දී වාර්තා වූ සියයට 42.8 සිට 2022 වසර අවසානයේ දී සියයට 23.2ක් දක්වා සැලකිය යුතු පහළ යැමූක් වාර්තා කළ ද, එහි අවම අවශ්‍යතාව වන සියයට 10ට වඩා වැඩි අගයක පැවතුණි.

ප්‍රාථමික අලෙවිකාර අංශයේ අවදානම

වෙළඳපාල අවදානම

ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගමවල සමස්ත ආයෝජන කළමි තුළ වෙළඳ කළමෙහි ආයකත්වය සුළු වගයෙන් ඉහළ ගියේය. මෙම අංශයේ සාපේක්ෂ වෙළඳපාල අවදානම සුළු වගයෙන් ඉහළ යැමූ පිළිබඳ කරමින්, ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගමවල සමස්ත ආයෝජන කළමි තුළ වෙළඳ කළමෙහි ආයකත්වය 2021 වසර අවසානයේ දී වාර්තා වූ සියයට 77.8ට සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 79.8ක් ලෙස වාර්තා විය.

ද්‍රව්‍යීලනා අවදානම

2022 වසර අවසානය වන විට, දිනක් ඇතුළත ක්‍රේඛිරෙන වත්කම් සහ වගකීම්වල සාන්නමක නොගැලීම් වැඩිවිම, ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගමවල

සමස්ත ද්‍රව්‍යීලනා අවදානම සඳහා නිරාවරණය වැඩිවිමට හේතු විය. දිනක් ඇතුළත ක්‍රේඛිරෙන වත්කම් හා වගකීම්වල සාන් නොගැලීම් 2021 වසර අවසානයේ රුපියල් බේලියන 20.3 සිට 2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බේලියන 78.1ක් දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස සියයට 270කින් වර්ධනය විය. 2022 වසර අවසානය වන විට දිනක් ඇතුළත කළේ පිරෙන වගකීම් සියයට 219.9කින් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යැමූ ප්‍රධාන වගයෙන් මිට හේතු විය. රාජ්‍ය සුරක්ෂිතපත් විශාල ප්‍රමාණයක් පවත්වා ගෙන යැමූ සහ එවැනි රාජ්‍ය සුරක්ෂිතපත් අනෙකුත්ම් අනෙකුත්ම් ද්‍රව්‍යීලනා පරතරයන් පියවා ගැනීමට අරමුදල් සපයා ගැනීමේ සුරක්ෂිතපත් ලෙස යොදා ගැනීමට ඇති හැකියාව අනුව, ද්‍රව්‍යීලනා ගැවැලුවලට මූලුන් දෙනින් සිටි එක් ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගමවල ද්‍රව්‍යීලනා පරතරය සියවා ගැනීම සඳහා පෙර සුදානම් කරගත් හඳුසි අරමුදල් සපයා ගැනීමේ සැලසුම් ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් බොහෝයක් සතුව පැවතුණි. කෙසේ වුවද, සිදුවිය හැකි නය ප්‍රතිචුවාගත කිරීම සම්බන්ධ අවිනිශ්චිතතාවයන් හේතුවෙන් නය අවදානම සහ ද්‍රව්‍යීලනා අවදානම ඉහළ යා හැකි අතර එය ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගමිනි ප්‍රාග්ධන මට්ටම් කෙරෙහි අනිතකර ලෙස බලපෑ හැකිය.

වෙළඳපාල සහනයීන්වය

ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගමවල ප්‍රාථමික වෙළඳපාල ක්‍රියාකාරකම්

භාණ්ඩාගාර බිංජ්පත් සහ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සඳහා වන ප්‍රාථමික වෙළඳපාල වෙන්දේසි සඳහා ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්ගේ සහනයීන්වය 2022 වසර තුළ දී මිගු කාර්යාධිනයක් පෙන්නුම් කළේය. 2022 වසරේ දී පවත්වන ලද සමස්ත භාණ්ඩාගාර බිංජ්පත් වෙන්දේසි 52න් පිළිගන්නා ලද සමස්ත ලංසු ප්‍රමාණයන් සඳහා ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගමවල සැලදායී සහනයීන්වය සියයට 49.5ක් වූ අතර, 2022 වසරේ දී පවත්වන ලද භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර වෙන්දේසි 24දී ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගමවල සැලදායී සහනයීන්වය වූයේ සියයට 22.4ක් පමණි.

ප්‍රාථමික අලෙවිකාර සමාගමවල ද්විතීයික වෙළඳපාල ක්‍රියාකාරකම්

2022 වසර තුළ දී රාජ්‍ය සුරක්ෂිතපත් හා සම්බන්ධ ද්විතීයික වෙළඳපාල ගනුදෙනුවල වට්නාම රුපියල් බේලියන 15,423.4ක් දක්වා සියයට 204.3කින් සැලකිය

පුතු ලෙස ඉහළ ගිය අතර එයින් සියයට 76.4ක් ප්‍රතිම්ලදී ගැනුම් ගණුදෙනු විය. 2021 වසර සමග සැසැදීමේ දී 2022 වසර තුළ දී එකවර මිලදී ගැනුම් සියයට 94කින් ඉහළ ගිය අතර, එකවර විකණුම් සියයට 80.7කින් වැඩි විය.

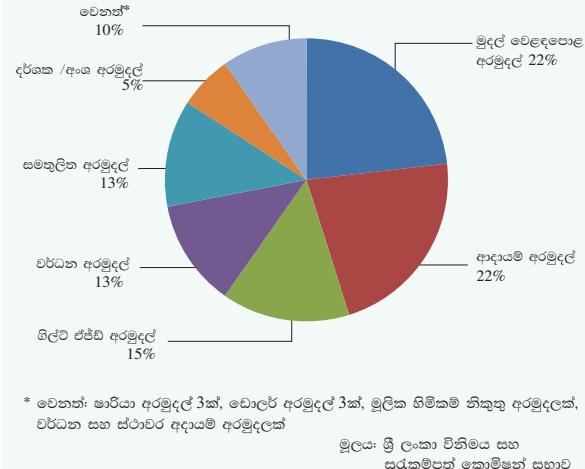
බලපත්‍රාලාභී ක්ෂේමුලුල් සමාගම

බලපත්‍රාලාභී ක්ෂේමුලුල් සමාගම අංශය සමාගම් 4කින් සමන්විත වූ අතර, එහි මුළු වත්කම් පදනම සියයට 18.7ක වර්ධනයක් සමගින් 2022 වසර අවසානයේ දී රුපියල් බිලියන 9.9ක් විය. බලපත්‍රාලාභී ක්ෂේමුලුල් සමාගම් අංශයේ සමස්ත වත්කම් ප්‍රමාණයෙන් සියයට 74.1ක් නියෝගනය කරමින් ක්ෂේමු ගෙය වැඩිදායකත්වයක් ලබා දුන්නේය. 2021 වසර අවසානයේ දී රුපියල් බිලියන 6.9ක සාපේක්ෂව ක්ෂේමු ගෙය 2022 වසර අවසානයේ දී සියයට 8.4ක වර්ධනයක් වාර්තා කරමින් රුපියල් බිලියන 7.4ක ලෙස සටහන් විය. 2022 වසර අවසානය වන විට බලපත්‍රාලාභී ක්ෂේමුලුල් සමාගම්වල අත්‍යිය ගෙය අනුපාතය සියයට 8.7ක් විය. මෙම අංශයේ සමස්ත තැන්පත පදනම 2021 වසරේ පැවති රුපියල් මිලියන 544ක සිට 2022 වසරේදී රුපියල් මිලියන 648ක් දක්වා සියයට 19කින් වර්ධනය විය. මෙම අංශයේ සමස්ත වත්කම් 2021 වසරේ පැවති රුපියල් බිලියන 5.5 සිට 2022 වසරේදී රුපියල් බිලියන 7.2ක් දක්වා සියයට 29කින් ඉහළ යැමත් සමග, ගෙයවලට හිමිකම් අනුපාතය 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 4.3ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. මෙම අංශයේ මූලික ප්‍රාග්ධන මට්ටම රුපියල් බිලියන 2.5ක් ලෙස වාර්තා වූ අතර, සියලුම බලපත්‍රාලාභී ක්ෂේමුලුල් සමාගම් මූලික ප්‍රාග්ධනය සඳහා වන අවම විවක්ෂණයිලි රෙගුලාසිවලට අනුගතව ක්‍රියාත්මක විය.

ඒකක හාර අංශය

ක්‍රියාත්මකව පවතින ඒකක හාර සංඛ්‍යාව 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ 75 සිට 2022 වසර අවසානය වන විට 80 දක්වා ඉහළ ගියේය. ඒකක හාර කළමනාකරණ සමාගම් සංඛ්‍යාව 2021 වසර අවසානයට සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානයේ 16ක් ලෙස නොවෙනස්ව පැවතුණි. ඒකක හාර අරමුදල් ප්‍රධාන වශයෙන් මුදල් වෙළඳපොල අරමුදල් සහ ආදායම අරමුදල්වලින් සමන්විත වූ අතර එමගින් ඒකක හාර අංශයේ, සියයට 22.5ක් බැහින් නියෝගනය විය. මිට අමතරව, ගිල්ට් එකින් අරමුදල්, වර්ධන අරමුදල් සහ සමතුලිත අරමුදල්, ඒකක හාර අංශය සඳහා පිළිවෙළින්, සියයට 15.0ක්, සියයට 12.5ක් සහ සියයට 12.5ක් ලෙස දායක විය.

8.14 රෘප සටහන
අරමුදල් සංඛ්‍යාව අනුව ඒකක හාර අංශයේ වර්ගීකරණය

2022 වසර අවසානයේ දී ඒකක හාර අංශයේ මුළු වත්කම් පදනමේහි සංකේතවනයක් දක්නට ලැබුණි. 2022 වසර අවසානයේ දී මෙම අංශයේ සමස්ත වත්කම් 2021 වසර අවසානයේ පැවති රුපියල් බිලියන 195 සිට 2022 රුපියල් බිලියන 150ක් දක්වා සියයට 23.1කින් සැලකිය යුතු ලෙස පහත වැටුණි. නිකුත් කරන ලද ඒකක සංඛ්‍යාව 2021 වසර අවසානයේ දී වාර්තා වූ මිලියන 7,835 සිට 2022 වසර අවසානයේ දී මිලියන 6,283ක් දක්වා ඇති වේ ඇති බව නිරීක්ෂණය විය. කෙසේ ව්‍යවද, සමස්ත ඒකක සිමියන් සංඛ්‍යාව 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ 59,426ක සිට 2022 වසර අවසානයේ දී 67,912ක් දක්වා ඉහළ ගියේය.

ඒකක හාර විසින් රජයේ සුරක්ෂාපත්වල කරන ලද ආයෝජන මෙම අංශයේ සමස්ත ගුද්ධ වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 12.1ක සිට 2022 වසර අවසානයේ සියයට 56.7ක් දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගියේය. මෙම අතර, මෙම අංශයේ කොටස්වල ආයෝජනය ගුද්ධ

8.14 සංඛ්‍යාව සටහන
ඒකක හාර අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය

ඒකක හාර සංඛ්‍යාව	2021 (කා)	2022 (කා)
ඒකක හාර සංඛ්‍යාව	75	80
සමස්ත ඒකක සිමියන්ගේ සංඛ්‍යාව	59,426	67,912
නිකුත් කළ ඒකක ගණන (මිලියන)	7,835	6,283
සමස්ත වත්කම් (රු. බිලියන)	195	150
ගුද්ධ වත්කම් අය (රු. බිලියන)	191	143
කොටස්වල ආයෝජන (රු. බිලියන)	17.6	11.8
සමස්ත ගුද්ධ වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස (%)	9.1	7.9
රජයේ සුරක්ෂාපත්වල ආයෝජන (රු. බිලියන)	23.4	84.9
සමස්ත ගුද්ධ වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස (%)	12.1	56.7

(අ) පැවත්වනීම් මූලයන්: මුදල සිමිකම් නිකුත් අරමුදලක්
(ආ) තාක්ෂණික මූලයන්: මුදල සිමිකම් නිකුත් අරමුදලක්

වත්කම්වල ප්‍රතිගතයක් ලෙස 2021 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 9.1 ට සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානයේ සියයට 7.9 ක් දක්වා පහළ ගියේය.

රක්ෂණ අංශය

අයහපත් සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන්ගෙන් හට ගන් අභියෝග මධ්‍යයේ ව්‍යවද, 2022 වසර අවසාන වන විට වත්කම් පදනම සහ දළ ලියාහෘ වාරිකය අනුව රක්ෂණ අංශය සුළු වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. මෙම අංශය මෙහෙයුම් කටයුතුවල නිරත වන සමාගම් 27 කින් සම්බන්ධ වූ අතර, ඉන් සමාගම් 14 ක් දිගුකාලීන රක්ෂණ ව්‍යාපාරයෙහි පමණක් ද, සමාගම් 11 ක් සාමාන්‍ය රක්ෂණ ව්‍යාපාරයෙහි පමණක් ද, සමාගම් 2 ක් දිගුකාලීන සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ යන ව්‍යාපාර දෙකෙහිම නිරත විය. ප්‍රධාන වශයෙන්, ඉහළ උද්ධමනය හේතුවෙන් ඉහළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ඉහළ වර්ධනය සහ වාර්ෂික පදනම මත දළ ලියාහෘ වාරිකයෙහි වර්ධනය අඩුවීම හේතුවෙන්, දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිගතයක් ලෙස සමස්ත වාරිකය මත පදනම්ව ගණනය කරන ලද, ශ්‍රී ලංකාවේ රක්ෂණ ව්‍යාප්තිය 2021 වසර සඳහා සියයට 1.4 සිට 2022 වසර සඳහා සියයට 1.0 ක් දක්වා සුළු වශයෙන් අඩු විය. සම තත්ත්වයේ රටවල් හා සසස්දන විට ශ්‍රී ලංකාවේ රක්ෂණ ව්‍යාප්තිය ඉතා පහළ මට්ටමක පවතී. 2022 වසර තුළ දී දිගුකාලීන රක්ෂණ සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශවල රක්ෂණ ව්‍යාප්තිය, පිළිවෙළින්, සියයට 0.6 සහ සියයට 0.5 ක් විය.

ව්‍යාපාර ව්‍යුහ්මිය

2022 වසර අවසානය වන විට රක්ෂණ අංශයේ මූල්‍ය වත්කම් ප්‍රමාණය සියයට 7.4 කින් රුපියල් බිලියන 947.3 ක් දක්වා වර්ධනය විය. දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයේ වත්කම් පදනම 2021 වසර අවසානය වන විට වාර්තා වූ සියයට 12.2 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 668.7 ක් දක්වා සියයට 5.7 කින් වර්ධනය විය. මේ අතර, සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයේ වත්කම් පදනම 2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 278.6 ක් දක්වා සියයට 11.8 කින් ඉහළ ගියේය. 2022 වසර අවසානය වන විට, රක්ෂණ අංශයේ සමස්ත වත්කම්වල ප්‍රතිගතයක් ලෙස දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයේ වත්කම් පදනම, 2021 වසර අවසානයේ දී වාර්තා වූ සියයට 71.7 ක සිට සුළු අඩුවීමක් සිදු ව්‍යවද සියයට 70.6 ක ඉහළ මට්ටමක පැවතුණි. මෙම පහත වැට්ටව සමගාමීව, රක්ෂණ අංශයේ සමස්ත වත්කම්වල ප්‍රතිගතයක් ලෙස සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප

8.15 සංඛ්‍යා සටහන

රක්ෂණ අංශයේ තියාකාරීත්වය*

රු. බිලියන

අධිකමය	2021 (රු)	2022 (රු)
සමස්ත වත්කම්	881.8	947.3
රුපල් සුළුම්පත්	338.6	413.3
හිමිකම් කොටස	55.7	47.2
අනාති මුදල් හා තැනුපතු	132.1	112.5
දළ වරිකය	233.5	257.6
සමස්ත ආදායම	299.0	336.1
වරික ආදායම	233.5	257.6
අයෝග්‍රහ ආදායම	65.5	78.6
බදු පෙර ලාභය	42.2	50.3
ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණයන්කානා අනුපාතය (%)		
- දිගු කාලීන රක්ෂණය	384.0	303.0
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	307.0	210.0
රඳවා ගැනීම අනුපාතය (%)		
- දිගු කාලීන රක්ෂණය	96.0	95.1
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	76.4	75.3
හිමිකම් අනුපාතය (%)		
- දිගු කාලීන රක්ෂණය	38.5	47.1
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	55.6	64.0
ඒකාබද්ධ මෙහෙයුම් අනුපාතය (%)		
- දිගු කාලීන රක්ෂණය	81.1	89.5
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	95.3	105.3
වත්කම් මත ප්‍රතිලාභය (%)		
- දිගු කාලීන රක්ෂණය	3.9	3.6
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	8.0	10.1
හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභය (%)		
- දිගු කාලීන රක්ෂණය	17.7	17.1
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	16.3	20.8
ප්‍රාරක්ෂණ අනුපාතය (%)		
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	24.8	16.9

(ඇ) සංගේධින මූලය: ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ නියාමන කොමිෂන් සභාව

(ඇ) තාවකාලීක

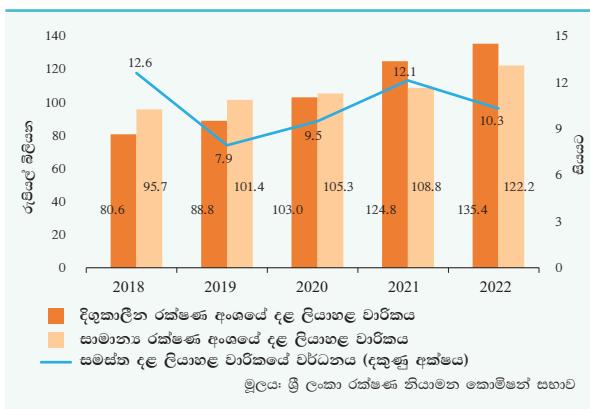
*ජාතික රක්ෂණ හාර අරමුදල් කොරතුරු හැර

අංශයේ වත්කම් පදනම, 2021 වසර අවසානයේ දී වාර්තා වූ සියයට 28.3 ක සිට 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 29.4 ක් දක්වා වර්ධනය විය.

රක්ෂණ අංශයේ දළ ලියාහෘ වාරිකය 2021 වසර අවසානයේ පැවති රුපියල් බිලියන 233.5 සිට 2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 257.6 ක් දක්වා සියයට 10.3 කින් වර්ධනය විය. සලකා බලන කාල පරිච්ඡේදය තුළ දී දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයේ සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයේ දළ ලියාහෘ වාරික, පිළිවෙළින්, සියයට 8.5 කින් සහ සියයට 12.4 කින් ඉහළ ගියේය. කෙසේ ව්‍යවද, දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශය, මූල දළ ලියාහෘ වාරිකයේ ප්‍රධාන කොටසක් ලෙස පැවතුණ අතර 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 52.6 ක ආයතන්වයක් දක්වන ලදී. සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයෙන් සියයට 53.5 ක කොටසක් නියෝග්‍රහ කරන එහි ප්‍රධාන ව්‍යාපාර අංශය වන මේවර් රථ රක්ෂණ අංශයේ දළ ලියාහෘ වාරිකය 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 9.5 කින් වර්ධනය විය.

8.15 රුප සටහන

රක්ෂණ අංශයේ දෙ ලියාහැල වාර්තා ආදායම

මෙම අංශයේ ආයෝජන කළම් 2022 වසර අවසානයේ දී වාර්ෂිකව සියයට 5.6කින් රුපියල් බ්ලියන 776.6ක් දක්වා වර්ධනය විය. මෙම අංශයෙහි ආයෝජන තවදුරටත් වැඩි වශයෙන් රජයේ සුරක්ෂිත මත කේත්ත්ගත වී ඇති අතර, 2022 වසර තුළ දී පැවති සාපේක්ෂ ඉහළ පොලී අනුපාතික සමග, දිගු කාලීන සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශ දෙකෙහිම මුළු ආයෝජනවලට සාපේක්ෂව රජයේ සුරක්ෂිත මත ආයෝජන 2021 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 46.1 සහ සියයට 45.9ට සාපේක්ෂව, පිළිවෙළින්, සියයට 53.8ක් සහ සියයට 51.3ක් දක්වා වැඩි විය. මේ අතර, දිගු කාලීන සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශ වශයෙන් ආයෝජනවලින් කොටස්වල සිදු කරන ලද ආයෝජන 2021 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 7.5 සහ සියයට 7.8 සිට 2022 වසර අවසානය වන විට, පිළිවෙළින්, සියයට 6.2ක් සහ සියයට 5.8ක් දක්වා ඇතුළු විය.

මානවයේ සහ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණයේ මකනාව

2022 වසර තුළ දී රක්ෂණ අංශයේ ලාභදායීක්වය ඉහළ ගිය අතර බදු පෙර ලාභයෙහි සියයට 19.4ක වාර්ෂික වර්ධනයක් වාර්තා විය. 2022 වසර අවසානයේ මුළු ආදායමෙහි වාර්තා වූ සියයට 15.4ක වැඩිවිමත් සමග සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයේ බදුපෙර ලාභය සලකා බලන කාල සීමාව තුළ දී සියයට 41.2ක සැලකිය යුතු වර්ධනයක් වාර්තා කරන ලදී. කෙසේ වූවද, 2022 වසර අවසානයේ හිමිකම්පැමුවල වාර්තා වූ සියයට 31.5ක වැඩිවිම හේතුවෙන් දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයේ බදුපෙර ලාභයෙහි සියයට 1.3ක පුළු වර්ධනයක් වාර්තා විය.

2021 වසරට සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානයේ දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයේ වත්කම් මත ප්‍රතිලාභය සහ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභය ඉහළ ගියේය. දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයේ වත්කම් මත ප්‍රතිලාභය සහ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභය 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 3.9 සහ සියයට 17.7 සිට 2022 වසර අවසන් වන විට, පිළිවෙළින්, සියයට 3.6ක් සහ සියයට 17.1ක් දක්වා පහත වැටුණි. මේ අතර, සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයේ වත්කම් මත ප්‍රතිලාභය සහ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභය 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 8.0 සහ සියයට 16.3 සිට 2022 වසර අවසන් වන විට, පිළිවෙළින්, සියයට 10.1ක් සහ සියයට 20.8ක් දක්වා ඉහළ ගියේය.

දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයේ සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයේ සමස්ත වත්කම් මත ප්‍රාග්ධනය 2021 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 21.3 සහ 49.7ක සිට 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 20.8ක් සහ සියයට 47.5ක් දක්වා පහත වැටුණි. මේ අතර, දිගුකාලීන රක්ෂණ උප අංශයේ සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ උප අංශයේ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණයන්මකතා අනුපාතය 2021 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 384 සහ සියයට 307 සිට 2022 වසර අවසානය වන විට, පිළිවෙළින්, සියයට 303 සහ සියයට 210 දක්වා ඇතුළු විය.

විග්‍රාම අරමුදල්

2022 වසර අවසානයේ දී විග්‍රාම අරමුදල්වල වත්කම්, මූල්‍ය අංශයේ මුළු වත්කම්වලින් සියයට 13.8ක් වූ අතර එය රුපියල් බ්ලියන 4,345.0ක් ලෙස වාර්තා විය. කෙසේ වූවද, විග්‍රාම අරමුදල් අංශයේ මුළු වත්කම්වලින් සියයට 79.6ක් නියෝජනය කරන සේවක අර්ථසාධක අරමුදල එම අංශයේ පුමුවන්වය දරයි. සේවක නියුත්කිතයන්ගේ හාර අරමුදල සහ රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල නම් වූ රාජ්‍ය අංශය විසින් කළමනාකරණය කරන ලද අරමුදල් දෙක 2022 වසර අවසානයේදී, විග්‍රාම අරමුදල් අංශයේ මුළු වත්කම්වලින්, පිළිවෙළින්, සියයට 10.8ක් සහ සියයට 2.0ක් විය. මේ අමතරව, 2022 වසර අවසන් වන විට පුද්ගලික අංශය විසින් කළමනාකරණය කරන ලද අනුමත විග්‍රාම වැටුප් සහ අර්ථසාධක අරමුදල් 117ක් විය.

සේවක අර්ථසාධක අරමුදල

2022 වසර අවසානයේ විග්‍රාම අරමුදල් අංශයේ මුළු වත්කම්වලින් සියයයට 79.6ක් නියෝජනය කරමින් සේවක අර්ථසාධක අරමුදල (සේ.අ.අ./අරමුදල) එම අංශයේ ප්‍රධාන අරමුදල ලෙස අඛණ්ඩව පැවතුණි.

අරමුදලෙහි මූල්‍ය වටිනාකම 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 3,166.1 සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානය වන විට සියයට 9.3ක වර්ධනයක් පෙන්වුම් කරමින්, රුපියල් බිලියන 3,459.9ක් දක්වා රුපියල් බිලියන 293.7කින් ඉහළ හියෙය. සාමාජිකයන්ගේ ගුද්ධ දායක මුදල් ලැබීම්වල (දායක මුදල් ලැබීම්වලින් ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් අඩු කළ පසු) මෙන්ම අරමුදල් ආයෝජනය තුළින් උපයාගත් ආදායම්වල සමස්ත ප්‍රතිච්චය මෙම වර්ධනයට හේතු විය. අරමුදල, සාමාජිකයන් වෙත වූ මූල්‍ය වගකීම 2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 3,380.6ක් වූ අතර, එය 2021 වසර අවසානයේ පැවති රුපියල් බිලියන 3,066.9ට සාපේක්ෂව සියයට 10.2ක වර්ධනයකි. 2022 වසර සඳහා මූල්‍ය මුදල් ලැබීම් සියයට 17.4කින් රුපියල් බිලියන 194.6ක් දක්වා වර්ධනය වූ අතර සාමාජිකයන් හා මුළුන්ගේ නෙතික උරුමක්කරුවන් හට සිදු කළ සමස්ත ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් රුපියල් බිලියන 163.0ක් වූ අතර, එය 2021 වසරට සාපේක්ෂව සියයට 37.9ක වර්ධනයකි. ඒ අනුව, 2022 වසරට අදාළ ගුද්ධ දායක මුදල් ලැබීම් පෙර වසරේ පැවති රුපියල් බිලියන 47.5ට සාපේක්ෂව රුපියල් බිලියන 31.6ක් විය. අරමුදලෙහි ගුද්ධ ආදායම පෙර වසරට වාර්තා කළ රුපියල් බිලියන 299.1ට සාපේක්ෂව සියයට 11.7කින් පහළ යමින් 2022 වසර අවසානයේදී රුපියල් බිලියන 264.1ක් විය. මෙය ප්‍රධානතම හේතුව වූයේ පෙර වසරේ ලැයිස්තුගත කොටස් මත පැවති උපලධි නොවූ වෙළඳපොල මිලට අයය කළ ලාභය වූ රුපියල් බිලියන 41.8ට සාපේක්ෂව 2022 වසරේදී ලැයිස්තුගත කොටස් මත උපලධි නොවූ වෙළඳපොල මිලට අයය කළ අලාභය රුපියල් බිලියන 40.9ක් වීමයි.

8.16 සංඛ්‍යා සටහන

සේවක අර්ථකාධක අරමුදලේ ක්‍රියාකාරීතිය පිළිබඳ වසර පහත සාරාංශය

අයිතමය	2018	2019	2020	2021	2022(අ)
අරමුදලේ සමස්ත වටිනාකම (රු. බිලියන)	2,289.4	2,540.4	2,824.3	3,166.1	3,459.9
සාමාජිකයන් සඳහා වූ මූල්‍ය වගකීම (රු. බිලියන)	2,254.2	2,497.6	2,767.8	3,066.9	3,380.6
මූල්‍ය දායක මුදල් ලැබීම් (රු. බිලියන)	145.0	157.2	150.7	165.7	194.6
මූල්‍ය ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් (රු. බිලියන)	108.0	126.3	109.7	118.2	163.0
ගුද්ධ දායක මුදල් ලැබීම් (රු. බිලියන)	37.0	30.9	41.0	47.5	31.6
සාමාජික ගිණුම් සඳහා ගෙවී පොලී අනුපාතිකය (%)	9.50	9.25	9.00	9.00	9.00
මූල්‍ය සාමාජික ගිණුම් (මිලියන)	18.7	19.4	19.8	20.3	20.4
සැන්ටිස් සාමාජික ගිණුම් (මිලියන)	2.9	2.9	2.6	2.5	2.4
(අ) කාවකාලික	මුළය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව				

අරමුදලෙහි සමස්ත ආයෝජන කළමෙහි වටිනාකම (පොන් අයය) 2021 වසරේ පැවති රුපියල් බිලියන 3,173.3ට සාපේක්ෂව 2022 වසරේදී රුපියල් බිලියන 3,466.5ක් දක්වා සියයට 9.2කින් වර්ධනය විය. අරමුදලෙහි ආයෝජන ප්‍රතිහත්තිය, අරමුදලෙහි සුරක්ෂිතභාවය ආරක්ෂා කර ගනිමින්, සාමාජිකයින්ට අවධානම්වලට ගෙවන ලද ප්‍රස්ථිත ප්‍රතිලාභයක් ලබා දීමේ අරුණ පෙරදැරීව හියාත්මක කෙරුණු අතර එහිදී සාමාජිකයන්ට ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් සහ අනෙකුත් මෙහෙයුම් වියදීම් සපුරාගැනීම් සඳහා අවශ්‍ය ද්‍රව්‍යීනාව පවත්වා ගැනීම ද සලකා බලනු ලැබේය. ඒ අනුව, 2022 වසර අවසානය වන විට අරමුදලෙහි සමස්ත ආයෝජන කළමෙහින් සියයට 96.9ක් රජයේ සුරක්ෂිතපත්හි ආයෝජනය කර තිබූ අතර, සමාගම් කොටස්වල සියයට 2.3ක් ද සාංගමික යෙකරවල සියයට 0.7ක් ද ඉතිරි සියයට 0.1 ප්‍රතිවිකුණුම් ගිවිසුම්වල ද ආයෝජනය කර තිබුණි.

අරමුදලෙහි සමස්ත ආයෝජන ආදායම 2022 වසරේදී රුපියල් බිලියන 315.9ක් ලෙස වාර්තා වූ අතර, එය පෙර වසරේ වාර්තා කළ රුපියල් බිලියන 342.2 හා සැසදීමේදී සියයට 7.7ක පහත වැරීමකි. පොලී ආදායම, අරමුදලෙහි ප්‍රධාන ආදායම් ප්‍රහවය ලෙස අඛණ්ඩව පැවති අතර එය 2021 වසරේ උපයන ලද රුපියල් බිලියන 293.7ට සාපේක්ෂව 2022 වසරේදී රුපියල් බිලියන 349.3ක් දක්වා සියයට 18.9කින් වර්ධනය විය. 2022 වසරේ ලාභාංග ආදායම 2021 වසරේදී සැසදීමේ පැවති 12.6කින් රුපියල් බිලියන 7.5ක් දක්වා වර්ධනය විය. පෙර සඳහන් කළ පරිදි, 2021 වසරේදී ලැයිස්තුගත කොටස් මත පැවති උපලධි නොවූ වෙළඳපොල මිලට අයය කළ ලාභය රුපියල් බිලියන 41.8ක් ලෙස වාර්තා වූ අතර 2022 වසරේදී එය රුපියල් බිලියන 40.9ක් අලාභයක් ලෙස දැක්වීණි.

2022 වසරේදී අරමුදලේ සමස්ත දළ ආදායම රුපියල් බිලියන 316.2ක් ලෙස සටහන් වූ අතර, එය පෙර වසරේ වාර්තා කළ රුපියල් බිලියන 342.4 හා සැසදීමේදී සියයට 7.6ක අඩු වීමකි. මෙහෙයුම් වියදීම් සහ බඳු වියදීම් සඳහා වෙන් කිරීම් කළ පසු 2022 වසර සඳහා ගුද්ධ ලාභය රුපියල් බිලියන 264.1ක් වන අතර එය 2021 වසරේ වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 299.1ට සාපේක්ෂව සියයට 11.7ක අඩුවීමකි. ඒ අනුව, 2022 වසරේ සේවක අර්ථකාධක අරමුදලේ සාමාන්‍ය ආයෝජනය මත ප්‍රතිලාභය සියයට 9.96ක් විය. හාණ්ඩ් හා සේවක අර්ථකාධක අරමුදලේ සාමාන්‍ය ආයෝජනය මත ප්‍රතිලාභය සියයට 0.7ක් විය. නිව්‍යාධනයේදී, 2022 වසරේදී අරමුදලේ දළ ආදායමට සාපේක්ෂව මෙහෙයුම් වියදීම් අනුපාතය

සියයට 0.67ක් ලෙස පවත්වා ගෙන යාමට හැකිවිය. කෙසේ ව්‍යවද, 2022 වසරේ පොලී අදායම සහ ලාභාග අදායම වැඩිවිමත් සමග අරමුදලේ අදායම් බඳු වියදම 2021 වසර හා සැසේදීමේ දී රුපියල් බිලියන 7.3කින් වැඩිවිය. කෙසේ ව්‍යවද, මූල්‍ය උපකරණ වර්ගීකරණය හා මිනුමිකරණය සඳහා අදාළ වන ශ්‍රී ලංකා හිනුමිකරණ ප්‍රමිති අංක 09ට අනුව ලැයිස්තුගත ව්‍යාපාර කොටස්, සාධාරණ වටිනාකමත ගණනය කරන ලද අතර, පැවති අහිතකර වෙළඳපොල තත්ත්වය හේතුවෙන් 2022 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 40.9ක ගුද්ධ අලාභයක් වාර්තා විය. තවද, 2022 වසරේ අමුණුල් මාසය දක්වා වෙළඳපොලෙහි පැවති අඩු පොලී අනුපාතික සළකා බැලීමේ දී, 2022 වසරේ මැයි මාසයෙන් පසුව ආයෝජනය කරන ලද අරමුදල් පමණක්, ඉහළ පොලී අනුපාතික යටතේ ආයෝජනය කළ අතර, පසුගිය කාලීමාවන් තුළ රස්කරගත් ආයෝජනය කළ හැකි අරමුදල් අඩු පොලී අනුපාතිකයන් යටතේ ආයෝජනය කර තිබුණි.

තවද, ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රාග්ධන හා මූල්‍ය වෙළඳපොලට සාපේක්ෂව අරමුදල විශාල විම හේතුවෙන් ආයෝජන අවස්ථා සීමා සහිත විමත් සමග සිය ආයෝජන රාජ්‍ය සුරක්ෂිතපත්වල බොහෝ දුරට යෙද්වීමට සේවක අර්ථසාධක අරමුදලට සිදු විය. ඇතිවිය හැකි දේශීය නය ප්‍රගස්තිකරණ ක්‍රියාවලියක දී මෙළස වැඩිවියෙන් රජයේ සුරක්ෂිතපත් මත යැමිමට සිදු විම මගින් සේවක අර්ථසාධක අරමුදලට යම් අවදානමකට මුහුණ දීමට සිදුවිය හැක. පැවති අහිතකර ආර්ථික හා මූල්‍ය තත්ත්වයන් හේතුවෙන් අරමුදලේ ආයෝජන පිළිබඳ තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය වසර තුළ දී අහියෝගත්මක විය. ඉහත අහියෝග සැලකිල්ලට ගෙන මුදල් මේවිලය මගින් අනුමත කර ඇති අවදානම් කළමනාකරණ රාමුවට (ආයෝජන ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශය, උපාය මාර්ගික වත්කම් විහෘතනයන් සහ ආයෝජන මාර්ගෝපදේශ) සහ අභ්‍යන්තර පාලන පදනම්තිය අනුකූල වන පරිදි අවදානම් ගෙවන ලද ප්‍රගස්ති ප්‍රතිලාභයක් ලගා කර ගැනීම සඳහා සේවක අර්ථසාධක අරමුදල් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සිය ආයෝජන ක්‍රමෝපායන් හැඩාගස්වන ලදී.

සේවා නියුත්තයන්ගේ භාර අරමුදල

විශ්‍රාම අරමුදල් අංශයේ වත්කම් පදනමෙන් සියයට 10.8කට දායක වූ සේවා නියුත්තයන්ගේ භාර අරමුදල, 2022 වසරේ දී එහි වත්කම් පදනම්, මුළු දායකත්වය සහ ආයෝජන අනුව වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. සේවා නියුත්තයන්ගේ භාර අරමුදලේ

සාමාජික ගිණුම් මිලියන 16.8න් 2022 වසර අවසන් වන විට පැවති සැකිය ගිණුම් ප්‍රමාණය මිලියන 2.4ක් පමණි. අරමුදලට දායක වන සේවා යෝජකයින් සංඛ්‍යාව 2021 වසර අවසානයේ 44,501 සිට 2022 වසර අවසන් වන විට 68,488ක් දක්වා ඉහළ ශිෂ්ටයේ. සේවා නියුත්තයන්ගේ භාර අරමුදලේහි මුළු සාමාජික ගෙෂය 2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 422.9ක් දක්වා සියයට 4.1කින් වර්ධනය විය. 2022 වසර අවසානය වන විට, අරමුදල වෙත ලැබුණු මුළු දායකත්වය වාර්ෂිකව සියයට 17.4කින් රුපියල් බිලියන 34.8ක් දක්වා වර්ධනය වූ අතර සාමාජිකයින්ට වෙවන ලද මුළු ප්‍රතිලාභ වාර්ෂික පදනම මත සියයට 26.4කින් රුපියල් බිලියන 25.0ක් දක්වා වර්ධනය විය.

මේ අතර, 2022 වසර අවසානය වන විට සේවා නියුත්තයන්ගේ භාර අරමුදලේහි සමස්ත වත්කම් රුපියල් බිලියන 468.8ක් දක්වා සියයට 11.9කින් ඉහළ ශිෂ්ටයේ. අරමුදල මගින් කරන ලද ආයෝජන 2022 වසර අවසානයේ රුපියල් බිලියන 442.5ක් වූ අතර එය 2021 වසර අවසානයට සාපේක්ෂව සියයට 7.8ක වැඩිවිමති. 2022 වසර අවසානය වන විට මෙම ආයෝජනවලින් සියයට 94ක් රජයේ සුරක්ෂිතපත්වල ආයෝජනය කර තිබූ අතර පෙර වසරේ දී එම අගය සියයට 86.7ක් විය. 2022 වසර අවසන් වන විට අරමුදල විසින් ස්ථාවර තැන්පත්වල ආයෝජන ප්‍රමාණය මුළු ආයෝජනයන්ගෙන් සියයට 0.1ක් වූ අතර එය 2021 වසර අවසන් වන විට වාර්තා වූ සියයට 6.9ට සාපේක්ෂව සැලකිය යුතු අඩු විමති. 2022 වසර සඳහා

8.17 සංඛ්‍යා සටහන සේවා නියුත්තයන්ගේ භාර අරමුදල් ක්‍රියාකාරීත්වය

අයිතමය	2021 (කු)	2022 (කු)
සමස්ත වත්කම් (රු. බිලියන)	419.1	468.8
සමස්ත නායිතු සාමාජික ගිණුම්	406.3	422.9
සම්බන්ධ ගිණුම් සංඛ්‍යාව (මිලියන)	14.7	16.8
ශ්‍රී ලංකා සාම්බන්ධ ගිණුම් සංඛ්‍යාව (මිලියන)	2.1	2.4
දායකත්වය වූ සේවා යෝජකයන් සංඛ්‍යාව	44,501	68,488
සමස්ත දායකත්වය (රු. බිලියන)	29.7	34.8
සමස්ත ප්‍රමාණවලු (රු. බිලියන)	19.8	25.0
සමස්ත ආයෝජන කළම් (රු. බිලියන)	410.6	442.5
එයින් රජයේ සුරක්ෂිතපත් (%)	86.7	94.0
එයින් ස්ථාවර තැන්පත් (%)	6.9	0.1
දෙ අදාළය (රු. බිලියන)	35.5	47.5
බෙදාහැරීම සඳහා පවත්නා ලෙස (රු. බිලියන)	28.6	38.5
ආයෝජනය මත ප්‍රතිලාභය (%)	8.6	9.2
සම්බන්ධ ගිණුම් සඳහා ගෙවා පොලී අනුපාතිකය (%)	7.3	8.8

(අ) පාර්යියා ප්‍රාග්ධන
(ආ) තාවකාලික

මුද්‍රා: සේවා නියුත්තයන්ගේ භාර අරමුදල

එහි සාමාජික ගේජයන් මත සියලුට 8.4ක ප්‍රතිලාභයක් ගෙවීමට සේවා නියුත්තයන්ගේ හාර අරමුදල සමත් වූ ඇතර එය පෙර වසර තුළ ගෙවූ ප්‍රතිලාභය වන සියලුට 7.3 යා සාපේක්ෂව වැඩිවීමකි.

අනෙකුත් විගාම අරමුදල්

විශ්‍රාම අරමුදල් අංශයෙන් සියයට 2.0ක් තියෙය්තනය කරනු ලබන රාජු සේවා අර්ථසාධක අරමුදල, 2022 වසර තුළ දී වත්කම් පදනම සහ ආයෝජන අනුව ඉහළ යාමක් වාර්තා කළ අතර ගුද්ධ දායකත්වයෙහි අඩුවීමක් වාර්තා කරන ලදී. 2022 වසර අවසානය වන විට අරමුදලෙහි වත්කම් පදනම රැපියල් බිලියන 85.9ක් දක්වා සියයට 2.9කින් වර්ධනය විය. අරමුදල් සත්‍ය සාමාජිකයින් සංඛ්‍යාව 2021 වසර අවසානයේ පැවති 241,384 හා සපාදන විට 2022 වසර අවසානයේ දී 267,367ක් විය. මේ අතර, 2022 වසර අවසානය වන විට අරමුදලෙහි ආයෝජන ද සියයට 5.4කින් වර්ධනය වෙමින් රැපියල් බිලියන 85.4ක් දක්වා ලැබා විය. රාජු සේවා අර්ථසාධක අරමුදල 2022 වසර අවසන් වන විට එහි මූල ආයෝජනවලින් සියයට 42.7ක් රජයේ සූර්යකම්පත්වල ආයෝජනය කර තිබූ අතර අනෙකුත් ආයෝජන මූල ආයෝජනවලින් සියයට 57.3ක් විය. අරමුදල විසින් පසුගිය වසරේ වාර්තා කළ රැපියල් මිලියන 835ක ගුද්ධ දායකත්වයට සාපේශ්‍යව 2022 වසරේ දී රැපියල් මිලියන 262ක ගුද්ධ දායකත්වයක් වාර්තා කරන ලදී. සාමාජික ගේෂයන් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය 2022 වසරේ දී සියයට 8.00හි නොවෙනස්ව පැවතුණු.

අනුමත විශාල වැටුප් සහ අප්පීසාධක අරමුදල් 2022 වසර අවසානය වන විට විශාල අරමුදල් අංශයේ වත්කම්වලින් සියලුව 7.6ක් විය. මෙම අරමුදල් මගින් ආවරණය වන ඇස්තමේන්තුගත සාමාජිකයින් සංඛ්‍යාව 122,800ක් වූ අතර අරමුදල්වල මුළු වත්කම් 2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 330.4ක් ලෙස ඇස්තමේන්තු කර ඇත.

8.4 මූල්‍ය වෙළඳපොළ කාර්යකාධනය

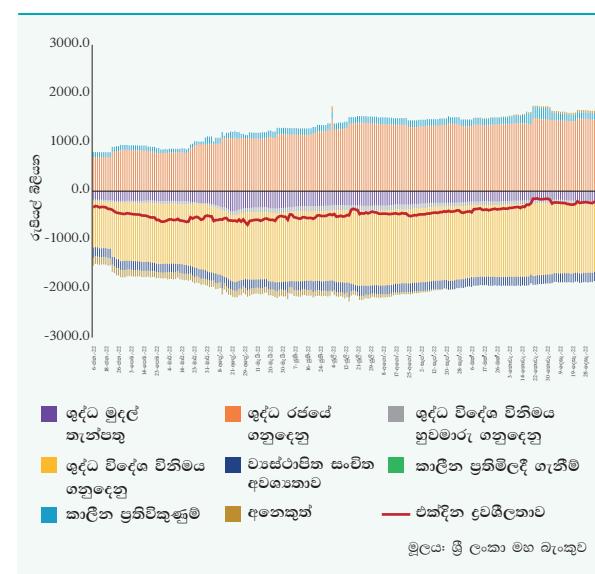
ದೇಕೆಯ ಮ್ರಿಂದಾಲ ವೆಲಳಿಹೊಳ

මුදල් වෙළඳපාල දුවකිලතාව

2022 වසරේ පළමු හාය කුල දී දේශීය මූදල වෙළඳපොල කුල අඛණ්ඩ ඉහළ උවධිලකා හිගයක් වාර්තා වුවද, 2021 වසර අවසානයට සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානය වන විට එම උවධිලකා හිගය සැලකිය යුතු ලෙස අඩු වී රුපියල් බිලයන 231ක් ලෙස වාර්තා විය. 2021 වසර අවසානයේ දී රුපියල්

බලියන 366ක් වූ දුවකිලතා හිගය, 2022 වසරේ මුළු මාස හතර තුළ දී සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගිය අතර එය 2022 වසරේ අප්‍රේල් මස අවසානය වන විට රැඹියල් බිලියන 484ක් ලෙස වාර්තා විය. මහ බැංකුව විසින් ප්‍රාථමික වෙන්දේසි මගින් භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මිලට ගැනීම මෙන්ම, මහ බැංකුව විසින් රජය වෙත තාවකාලික අත්තිකාරම් සැපයීම සහ ලාභ පැවරුම් සිදු කිරීම මගින් දුවකිලතාවය ඉහළ නැංවුවද, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවලින් ව්‍යවහාර මුදල් ආපසු ලබා ගැනීම ගෙවීමට නියමිත වූ විදේශ ණය ගෙවීම මෙන්ම විදේශ විනිමය පුවමාරු ගනුදෙනු කළේපිරීම සහ අත්තවශය භාණ්ඩ ආනයනය සඳහා මුදල් සැපයීමට විදේශ විනිමය විකිණීම හේතුවෙන් 2022 වසරේ දී දුවකිලතා හිගය සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ මට්ටමක් පැවතුණි. කෙසේ ව්‍යවද, ඉහළ පොලී අනුපාතික හේතුවෙන් බැංකු අංශය වෙත තැන්පත ලැබේම් ඉහළ යැම් සහ රජයේ හඳුසි මුදල් අවශ්‍යතා සඳහා මහ බැංකුව විශේෂ නිකුත් හරහා භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මිලදී ගැනීම හේතුවෙන් 2022 වසරේ මැයි මාසයේ සිට හිග දුවකිලතාව ක්‍රමිකව අඩු විය. මිට අමතරව, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු කිහිපයක් මුහුණ පැ දැඩි දුවකිලතා හිගය තුළින් ඇති වූ පිබිනය අවම කිරීමේ අරමුණින් 2022 වසරේ දී මහ බැංකුව විසින් කාලීන ප්‍රතිච්චුම වෙන්දේසි හරහා වරින් වර දුවකිලතාව සපයන ලදී. එහි ප්‍රතිච්චයක් ලෙස, 2022 වසරේ දෙසැම්බර් මස අවසානය වන විට වෙළඳපොල දුවකිලතා හිගය අඩු විය. මේ අතර, මහ බැංකුව විසින්

8.16 රුප සටහන

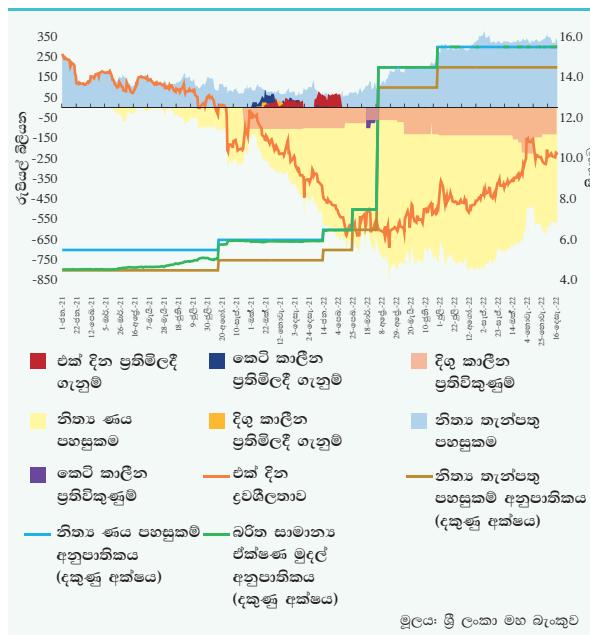

ප්‍රාථමික වෙළඳපොල වෙතින් හාණේඩාගාර බිල්පත් මිලට ගැනීම කුණින් ද්‍රව්‍යීලතාව ඉහළ යැමේ බලපෑම යම්තාක් දුරකට අවම කිරීම සඳහා 2022 වසරේ ජ්‍යෙනි මස මැයි 2022 හාගයේ සිට අවශ්‍ය අවස්ථාවල දී මහ බැංකුව හාණේඩාගාර බිල්පත් ස්ථීර පදනම්ත් විවෘත වෙළඳපොල වෙන්දේසි හරහා විකිණීම සිදු කළේය. 2022 වසර තුළ දී වෙළඳපොල ද්‍රව්‍යීලතාව අසමතුලිතව ව්‍යාප්ත වී තිබූ අතර රජයේ ණය ගැනීම ඉහළ යැමේ හේතුවෙන් විශේෂයෙන්ම රාජ්‍ය බැංකු ඇතුළු බලපත්‍රලාභී දේශීය බැංකු කිහිපයක් සැලකිය යුතු හිග ද්‍රව්‍යීලතාවක් වාර්තා කළ නමුත් විදේශීය බැංකුවල සැලකිය යුතු අතිරික්ත ද්‍රව්‍යීලතාවක් වාර්තා විය.

මුදල වෙළඳපොල පොලී අනුපාතික

බරිත සාමාන්‍ය ඒක්ෂණ මුදල අනුපාතිකය, නිත්‍ය පොලී අනුපාතික කොරෝන්වෙහි ඉහළ සිමාව වෙත ගමන් කර එහි ඉහළ සිමාවෙහි රඳී පැවතුණු. දැඩි මුදල ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරයට සම්ගාමීව මහ බැංකුව විසින් 2022 වසර තුළ දී අවස්ථා හතරක දී ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික පදනම් අංක 950කින් සම්බුද්ධිත පදනම්ත් ඉහළ නැංවු අතර පසුව 2022 වසර අවසානය වන විට නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම් අනුපාතිකය සහ නිත්‍ය ගය පහසුකම් අනුපාතිකය, පිළිවෙළින්, සියයට 14.50 සහ සියයට 15.50ක් දක්වා ඉහළ නාවන ලදී.

3.17 රෙප සටහන
විවෘත වෙළඳපොල වෙන්දේසි, නිත්‍ය පහසුකම, නිත්‍ය පොලී අනුපාතික කොරෝන්වෙහි සහ බරිත සාමාන්‍ය ඒක්ෂණ මුදල අනුපාතිකය

දැඩි මුදල ප්‍රතිපත්තියට ප්‍රතිචාර ලෙස බරිත සාමාන්‍ය ඒක්ෂණ මුදල අනුපාතිකය නිත්‍ය පොලී අනුපාතික කොරෝන්වෙහි ඉහළ සිමාවේ තවදුරටත් පැවති අතර 2022 වසරේ දෙසැම්බර් අවසානය වන විට එය සියයට 15.50ක් විය. 2023 වසරේ පළමු කාර්යාලේ දී ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික තවත් පදනම් අංක 100කින් ඉහළ දැමීම හේතුවෙන් බරිත සාමාන්‍ය ඒක්ෂණ මුදල අනුපාතිකය ද උර්ථ සමාන ප්‍රමාණයකින් ඉහළ හිශේෂය. බරිත සාමාන්‍ය ඒක්ෂණ මුදල අනුපාතිකය නිත්‍ය පොලී අනුපාතික කොරෝන්වෙහි ඉහළ සිමාවේ පැවතුණුද, 2022 වසරේ අමුල්ලේ මස මැයි හාගයේ සිට ඒක්ෂණ මුදල වෙළඳපොල අවම සූයාකාරීත්වයක් පෙන්වුම් කළේය. විශේෂයෙන් රාජ්‍ය මුදල අංශයේ වර්ධනයන්

3.18 සංඛ්‍යා සටහන

මුදල වෙළඳපොල ගැනුදෙනු සහ විවෘත වෙළඳපොල කටයුතුවල සම්ඟා සාරාංශය

ගණයනු	පරිමාව		බරිත සාමාන්‍ය පොලී අනුපාතිකය (අවම-අපරිම) - %	
	2021	2022	2021	2022
වෙළඳපොල				
එක්ෂණ මුදල (එක්දීනි)	7,935	3,746	4.53 - 5.97	5.94 - 15.50
ප්‍රතිලිගැනුම් (එක්දීනි)	3,533	1,568	4.55 - 6.00	5.95 - 15.50
විවෘත වෙළඳපොල කටයුතුව				
එක්දීනි පදනම්ත්				
ප්‍රතිලිගැනුම්	1,183	1,533	5.71 - 5.99	5.96 - 6.49
ප්‍රතිවිත්තුම්	-	-	-	-
ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක	-	-	-	-
පහසුකම (අ)	-	-	-	-
කෙටිකාලීන පදනම්ත්				
ප්‍රතිලිගැනුම්	423	22	5.96 - 5.99	5.95 - 6.49
ප්‍රතිවිත්තුම්	-	235	-	7.50
ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක	-	-	-	-
පහසුකම (අ)	-	-	-	-
දැනුකාලීන පදනම්ත්				
ප්‍රතිලිගැනුම්	60	-	6.04 - 6.05	-
ප්‍රතිවිත්තුම්	204	955	6.13 - 7.20	7.73 - 33.07
ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක	-	-	-	-
පහසුකම (අ)	-	-	-	-
ස්ථීර පදනම්ත්				
භාණේඩාගාර බිල්පත්	-	-	-	-
මිලිනිතිම්	-	-	-	-
භාණේඩාගාර බැඳුම්කර	-	-	-	-
මිලිනිතිම්	-	-	-	-
භාණේඩාගාර බිල්පත්	-	-	-	-
විකුණුම්	14	24	7.00-7.23	20.75 - 26.97
භාණේඩාගාර බැඳුම්කර	-	-	-	-
විකුණුම්	-	-	-	-
නිත්‍ය පහසුකම (ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික යටතේ)				
නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම	29,450	54,528	5.00 (අ)	14.50 (අ)
නිත්‍ය ගය පහසුකම	30,095	163,058	6.00 (අ)	15.50 (අ)

(අ) ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක පහසුකම යනු විවෘත වෙළඳපොල කටයුතු යෙතෙන් බැංකු නොවන ප්‍රාථමික අධ්‍යාපන කිහිපයේ වෙන්දේසි වර්ධනය.

(අ) වෙළඳපොල අනුපාතික

විශේෂ සටහන II

මුදල් හා මූල්‍ය ස්ථායිතාව සූරක්ෂිත කිරීම සඳහා අර්බුදකාර අවධිවලදී පද්ධතිමය ද්‍රව්‍යීලතා ගැටුව විසඳීම පිළිස මහ බැංකුවේ මද්දහත් වීම

1. හැඳින්වීම

2007 වසරෙහි මැද භාගයේදී ඇති වූ ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදය, මූල්‍ය ස්ථායිතාව සහතික කිරීමේ අවශ්‍යතාව සහ පද්ධතිමය අර්බුද කළමනාකරණය කිරීමේදී සහ වැළැකීමේදී මහ බැංකුවල මූලික තුම්කාව කෙරෙහි අප්‍රතින් අවධානය යොමු කිරීමේ අවශ්‍යතාව පිළිබඳ නව උනන්දුවක් ඇති කිරීමට හේතු විය. ගෝලීය මූල්‍ය අර්බුදය විසින් ඇති කරන ලද කැළම්මට ප්‍රතිචාර වශයෙන් ලොව පුරා මහ බැංකු විසින් මූල්‍ය ආයතන සහ වෙළඳපොල වෙත ද්‍රව්‍යීලතාව සැපයීම සඳහා නව උපකරණ සහ පවතින උපකරණ ද හාවතා කරන ලදී. 1948 දී ව්‍යුතානු පාලනයෙන් නිදහස ලැබේමෙන් පසු ඇතිවූ දරුණුතම ආරක්ෂා අර්බුදයට ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය 2022 කාලපරිච්ඡේ තුළ දී මූහුණ දුන්නේය. එම අර්බුදය රටේ මූල්‍ය පද්ධතියෙහි අවදානම හා අවදානමට ලක්වීමට ඇති හැකියාව ඉහළ නැවතින්, මූල්‍ය පද්ධතියට බලපැළී සිදු කර ඇත. රටෙහි අහිතකර සාර්ථක තත්ත්වයන් නිසා පැනනැගුණු විවිධාකාර අහියෝගවලට දේශීය මුදල් වෙළඳපොලට මූහුණ පැමැට සිදු විය. මුදල් වෙළඳපොල ද්‍රව්‍යීලතා තත්ත්වය අඛණ්ඩව හිග මට්ටම්වල පැවති අතර, මුදල් වෙළඳපොල තුළ සෙසු පාර්ශ්වකරුවන් සමග කටයුතු කිරීමේදී පනතා තිබූ සීමාවලට යටත් විම හේතුවෙන් වෙළඳපොල සහභාගිවන්නන් අතර ද්‍රව්‍යීලතාව බෙදී යැමි සැලකිය යුතු අසමානතාවක් දක්නට ලැබුණි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, ද්‍රව්‍යීලතාව කළමනාකරණය කිරීමේදී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ සූරක්ෂා මූල්‍ය මැදහත් වීමේ තුම්කාවක අවශ්‍යතාව තහවුරු කරුණින් වෙළඳපොල සහභාගිවන්නන් දැක් ලෙස මහ බැංකු පහසුකම් ලබා ගැනීම වෙත යොමුව පැවතිණි. එබැවින්, මුදල් හා මූල්‍ය ස්ථායිතාව සහතික කිරීම සඳහා සූදුසු උපකරණ හරහා ද්‍රව්‍යීලතාව සැපයීමේ කාර්යභාරය ඉහු කිරීමට මහ බැංකුව අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා ලදී. අසාමානා හේ අර්බුද සහිත කාලසීමා තුළදී ශ්‍රී ලංකාවේ මුදල් සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායිතාව තහවුරු කිරීම සඳහා පද්ධතිමය ද්‍රව්‍යීලතා ගැටුව විසඳීමේදී මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්තිමය මැදහත්වීම පිළිබඳ දැනුම්වත් කිරීම සහ අවබෝධය ඉහළ නැවතීම අර්මුණු කොට ගෙන මෙම විශේෂ සටහන ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ.

2. ද්‍රව්‍යීලතා කළමනාකරණයේදී මහ බැංකුවේ කාර්යභාරය

'ද්‍රව්‍යීලතාව' යන යොමු සඳහා එය හාවතා වන සන්දර්ජය මත පදනම්ව පුළුල් අර්ථකථන කිහිපයක් ඇත. සාමාන්‍යයෙන් ද්‍රව්‍යීලතාව පිළිබඳ සංකල්ප 3 ක් ද්‍රව්‍යීලතා කළමනාකරණයට අදාළ වේ. පළමුවුන්න 'වෙළඳපොල ද්‍රව්‍යීලතාවය' (Market Liquidity). එය කෙටි දැනුම්මීමින් හා වෙළඳපොල මිල කෙරෙහි සීමිත බලපැළක් ඇතිව සහ සැලකිය යුතු අලාභයකින් තොරව මූල්‍ය වන්කම් අලෙවි

කිරීමේ හැකියාවයි. එබැවින් වෙළඳපොල ද්‍රව්‍යීලතාව, වෙළඳපොල පුළුල් වීම සහ ඔරොත්තු දීමි හැකියාව සමග සම්බන්ධ වේ. දෙවැන්න නම්, 'අරමුදල ද්‍රව්‍යීලතාවය' (Funding Liquidity). එයින් අදහස් කරන්නේ වෙළඳපොල පිළිගත හැකි පිරිවැයක් යටතේ නියමිත වේලාවට පිළිවීම් සිදු කිරීම සඳහා මූල්‍ය ආයතන වත්කම් විකිණීමෙන් හේ ගැනීම මගින් අරමුදල රස්ක කරන්නේ කෙසේද යන්නයි. තෙවැන්න නම්, 'මහ බැංකු ද්‍රව්‍යීලතාවය' (Central Bank Liquidity). එය මහ බැංකුවේ ද්‍රව්‍යීලතා කළමනාකරණ අරමුණ ඉහු කර ගැනීම සඳහා බැංකු ආයතන මහ බැංකුව සමග යම් දිනෙක පවත්වාගෙන යන සංවිත ගිණුම්වල ගෙෂයන්හි එකතුවට සමාන වේ. මෙය සම්ස්ත ද්‍රව්‍යීලතාව නියෝජනය කරයි. එනම්, මහ බැංකුව විසින් මෙහෙයුම් කටයුතු සඳහා බැංකු පද්ධතියට සපයන සංවිත ප්‍රමාණයයි (Cecchetti & Disyatat 2009).

කෙටිකාලීන පොලී අනුපාතික පාලනය කිරීම සඳහා වාණිජ බැංකුවල සංවිත ප්‍රමාණය මෙහෙයුම් සඳහා යොදා ගන්නා රාමුව, මහ බැංකුවේ ද්‍රව්‍යීලතා කළමනාකරණ උපකරණ සහ මෙවලම් ලෙස විස්තර කෙරේ. මහ බැංකු ද්‍රව්‍යීලතා කළමනාකරණයෙහි මූලික පරමාර්ථය වන්නේ පොලී අනුපාතික හැසිරීම් සහ ගෙවීම් පද්ධතිය අඛණ්ඩව කිරීමක තිබූ තුළින් ප්‍රතිපත්ති අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා බැංකු පද්ධතියේ සමස්ත සංවිත මට්ටම නියාමනය කිරීමයි. එබැවින්, වෙළඳපොල පොලී අනුපාතික සහ නය මැවිම්, ද්‍රව්‍යීලතාව හා සම්පව සම්බන්ධ වන බැවින්, මහ බැංකු ද්‍රව්‍යීලතාව, මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාවලයට පහසුකම් සැලසීම් වැදගත් විවෘතයක් වේ. කෙසේ වෙතත්, පුළුල් ලෙස බලන කළ, මිල හා මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායිතාව යන අරමුණු දෙකම සාක්ෂාත් කර ගැනීමේදී මහ බැංකුවේ අරමුණුවලට අදාළ සියලුම මූලික ක්‍රියාකාරකම් සඳහා සාක්ෂි ද්‍රව්‍යීලතා කළමනාකරණය අඩු වැඩි වශයෙන් සම්බන්ධ වේ. මුදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ද්‍රව්‍යීලතා කළමනාකරණය වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉහු කරන අතරම, ගෙවීම් පද්ධතියේ සුමට ක්‍රියාකාරීත්වය සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායිතාව ආරක්ෂා කිරීමට ද එය ඉතා වැදගත් වේ. ඒ අනුව, ද්‍රව්‍යීලතා කළමනාකරණයෙදී සාම්භා කරනු ලබන මහ බැංකුවක මුදල් ප්‍රතිපත්ති වැදගත් ප්‍රතිපත්ති උපකරණ මහ බැංකුවේ අරමුණු කොට ගෙන මෙම විශේෂ සටහන සිමා කිරීමට දායක වේ.

ලොව පුරා මහ බැංකු සහ මුදල් පද්ධතියේ අධිකාරීන්, මූල්‍ය පද්ධතියේ ආරක්ෂා කිරීමේදී මුහුණ දෙන අහියෝගවලට ප්‍රතිචාර වශයෙන් ද්‍රව්‍යීලතා කළමනාකරණය පිළිබඳ සාම්පූද්‍යකි සහ සාම්පූද්‍යයික නොවන ප්‍රතිපත්ති හඳුන්වා දී ඇත. විශේෂයෙන්ම අර්බුදකාර අවධිවලදී, අරමුදල්

සහ වෙළඳපාල ද්‍රව්‍යිලතාව සමග මහ බැංකු ද්‍රව්‍යිලතා
සැපයීම් බනාත්මක සම්බන්ධයක් පෙන්වුම් කරයි. අවසාන
ද්‍රව්‍යිලතා සැපයුම්කරු ලෙස මහ බැංකුවේ ධාරිතාව අනුව,
මහ බැංකු විවිධ ආකාරයෙන් බැංකු පද්ධතියට ද්‍රව්‍යිලතාව
සපයයි. ඒවා අතර, බැංකු පද්ධතියෙහි ද්‍රව්‍යිලතාව
කළමනාකරණය කිරීමට සහ එමගින් සාමාන්‍ය අර්ථීක
තන්ත්වය තුළ කෙටිකාලීන පොලී අනුපාතික මෙහෙයුමේම
යොදා ගන්නා ප්‍රධාන ද්‍රව්‍යිලතා කළමනාකරණ
දුපකරණය වනුයේ විවෘත වෙළඳපාල කටයුතු හරහා
අරමුදල් සැපයීමයි. තාවකාලික පදනමක් මත ද්‍රව්‍යිලතාව
සැපයීම සඳහා මහ බැංකුව මූල්‍ය ආයතන සමග
ගනුදෙනුවල නිරත වන අතර, එහිදී යැමි මූල්‍ය ආයතන
වෙත විකිණීම සඳහා වන එකතුතාව යටතේ රජයේ
සුකුම්පත් මිලදී ගනී. එසේම, ස්ථරීර පදනම මත ද්‍රව්‍යිලතාව
සැපයීම සඳහා මහ බැංකුව දීවිතීයික වෙළඳපාලයි
සුරක්ෂාපත් මිලදී ගනියි. විවෘත වෙළඳ කටයුතු තරගකාරී ලංසු
වෙන්දේසි මින් පවත්වනු ලබන බැවින්, මෙම වෙන්දේසියි
නියෝගිත මූල්‍ය ආයතනයක් වෙත ඉලක්ක නොවේ. එසේම,
ගෙවීම් හා පියවීම් පද්ධතියේ පුම්වත් ක්‍රියාකාරීත්වය සහනික
කිරීම සඳහා සහ මහ බැංකුවේ මූදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරයට
අනුකූලව අදාළ ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික ඉලක්ක සපුරා
ගැනීමේ අරමුණින් යුතුව සමස්ත සංවිත මට්ටම නියාමනය
කිරීම සඳහා මහ බැංකුවේ අහිමතය පරිදි මෙම මෙහෙයුම්
කටයුතු සිද කෙරේ.

වත්වද, දුටිලනාව සමස්තයක් ලෙස වෙළඳපොල වෙත සැපයීම් වෙනුවට විශේෂ ආයතන ඉලක්ක කර ගතිමින් දුටිලනාව සැපයීම ද මහ බැංකුව සිදු කරයි. පවතින අරමුදල් තත පදනම්ව මූල්‍ය ආයතනයකට අවශ්‍ය පරිදි සහ අවශ්‍ය විටදී සිදු කළ හැකි මෙම ආකාරයේ ගනුදෙනු සඳහා නිත්‍ය පහසුකම සාමාන්‍ය උදාහරණයකි. නිදුත්තන් වශයෙන්, අන්තර බැංක මූදල් වෙළඳපොලෙහි ගනුදෙනු සඳහා අදාළ කොන්දේසි දැඩි වූ විට හෝ යම් මූල්‍ය ආයතනයක් කෙටිකාලීන අරමුදල් පිහිනයකට මූලුණ දෙන විට අවශ්‍ය අරමුදල් අවශ්‍යතා දිනය අවසානයේදී සපුරාදීමේ සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවහි නිත්‍ය ජය පහසුකම හරහා සහභාගින්ව ආයතනවලට සාපුරුවම දුටිලනාව සපයනු ලැබේ. එමෙන්ම, මූල්‍ය ආයතනයක් සතුව දිනය අවසානයේදී අතිරික්ත මූදල් පවති නම්, එම අතිරික්තය නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම හාවිතයෙන් මහ බැංකුවේ තැන්පත් කර පොලී ආදායමක් උපයා ගත හැකිය. මෙම මෙවලම් දුටිලනා කළමනාකරණයේදී මහ බැංකුව හාවිත කරන සාම්ප්‍රදායික උපකරණ ලෙස සැලකේ. සාම්ප්‍රදායික උපකරණ හා දුටිලනා පහසුකම හාවිතය හැරුණු විට, මූල්‍ය අරමුද සහ වෙළඳපොල අවිනිශ්චිතතා හේතුවෙන් දුටිලනා මෙහෙයුම් සිදු කිරීම සහ මූල්‍ය ආයතන සහ මූල්‍ය වෙළඳපොල වෙත මහ බැංකු දුටිලනාව සැපයීම සඳහා වන උපකරණ කට්ටල පූජල් කිරීමට මහ බැංකු වෙත පෙළඳුමක් ඇති වේ.

දේශීය බැංකු පද්ධතියෙහි දුවශීලනා හිගය

විදේශ තය ගෙවීම්, පැවති අවිනිශ්චිතතා හේතුවෙන් ව්‍යවහාර මූදල් සංසරණය ඉහළ යැම් සහ විදේශ විනිමය වෙළඳපොල මහ බැංකුව මැදීහත් වීම යනාදිය හේතුවෙන්

සැප්තෝම්බර මස මුදල හායයේ සිට පද්ධතිමය ද්‍රව්‍යීලනා හිගයක් බවට කුම්කව පරිවර්තනය විය. සර්ව අර්ථික සම්බුද්ධිතතාව යෙහි තහවුරු කිරීමේ අරමුණින් 2022 වසරදී පෙර නොවූ විරුද්ධා ආකාරයේ ප්‍රතිපත්ති මෙහෙයුම් කෙරෙහි යොමු වුමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට සිදු විය. පිරිනි යම්න් පැවති ආර්ථික තත්ත්වය යටු තත්ත්වයට පත් කිරීම සඳහා මහ බැංකුව පළමුව ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික පදනම් අංක 700 කින් ඉහළ නැඹුම් අතර, පසුව වරින් වර පොලී අනුපාතික ඉහළ නැඹුම් ය. කෙසේ වෙතත්, වෙළඳපොල ද්‍රව්‍යීලනා හිගය අඛණ්ඩව ඉහළ යෑම සහ වෙළඳපොල සහභාගිවන්නන් අතර ද්‍රව්‍යීලනාව බෙදී යැමේදී පැවති අසම්බුද්ධිතතාව, පද්ධති ද්‍රව්‍යීලනා හිගයක් නිර්මාණය කිරීමට හේතු විය. එක් එක් සහභාගිවන් ආයතනවල පැවති ද්‍රව්‍යීලනා හිගයට වඩා සමස්කයක් වශයෙන් වෙළඳපොල ද්‍රව්‍යීලනා හිගයක් පැවතීම හේතුවෙන් බොහෝ බැංකුවලට මහ බැංකුවේ ද්‍රව්‍යීලනා අවශ්‍යතාව (සාම්ප්‍රදායික සම්පූර්ණ කර ගැනීම අනියෝගාත්මක විය. අන්තර්බැංකු මූල්‍ය වෙළඳපොල ගනුදෙනු අවම මට්ටමක තිබියයි) එවන් සමස්ක වෙළඳපොල පිහින තත්ත්වයක් පැවතීම මූල්‍ය හා සාර්ව ආර්ථික ස්ථායිකාව කෙරෙහි අයහාපත් බලපැශීමක් ඇති කිරීමේ හැකියාවක් පැවතුණි. ආර්ථිකය සඳහා අරමුදල් සම්පාදන කාර්යයෙහිදී බැංක වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරන අතරම, ආර්ථිකයේ ගෙවීම් පියවීම් පද්ධතියේ ප්‍රධාන අතරමදිකරුවන් වශයෙන් ව්‍යුහයි හැකියාවක් පැවතුණි. ආර්ථිකය නොහැකි ව්‍යුහෙන්, එය සමස්ක ගෙවීම් පියවීම් පද්ධතියම අවහිර වීමට බලපැශී හැකි අතර, එමගින්, බැංක පද්ධතියේ සිදු විය හැකි බිඳුවැටීම් තුළින් අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතනවල ද බිඳුවැටීම් සිදු විය හැකි අතර, ද්‍රව්‍යීලනාව අවශ්‍ය පරිදි සපුරා ගත හැකි වූ විට එවැනි බිඳුවැටීම් වළක්වාගත හැකිය. බැංක සහ අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන අතර පවත්නා අන්තර් බැංකාව හේතුවෙන් මූල්‍ය ස්ථායිකාව මත පුළුල් ප්‍රතිචිපාක ඇති කළ හැකි පැවතිර යෑමේ මෙන්ම පිටාර යෑමේ ප්‍රතිචිපාකය (Contagion and Spillover Effects) හේතුවෙන් අවසාන වශයෙන් මූල්‍ය ස්ථායිකාව, මහජන විශ්වාසය මෙන්ම මූර්ත ආර්ථිකයට ද සැලකිය යුතු බලපැශීමක් ඇති විය හැකිය. එබැවින් මූල්‍ය අස්ථායි බව මෙන්ම, මූල්‍ය පද්ධති අස්ථායි බව වළකාලීමේ හා කළමනාකරණය කිරීමේ මහ බැංක කාර්යභාරය ද තරජනයට ලක් කිරීමේ හැකියාව ඇති දිගුකල් පවත්නා ද්‍රව්‍යීලනා හිගයක් පවතින අවස්ථාවලදී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මූදල් හා මූල්‍ය යන දෙඅංශයෙහිම ස්ථායිකාව සහතික කිරීම සඳහා පුළුල් පරාසයක පැවතිරුණු සාම්පූද්ධික මෙන්ම සාම්පූද්ධික නොවන ද්‍රව්‍යීලනා කළමනාකරණ උපකරණ හාවතා කිරීමට කටයුතු කළේය.

දුව්සිලනා පිඩිනයක් පවතින කාලපරිච්ඡේදවලදී සාම්පූඛික උපකරණ භාවිතය

දුවශීලනා මෙහෙයුම් පූජ්‍රල් කිරීම, කාලීන ප්‍රතිච්‍රිතුම් වෙනස්දේසි හරහා දුවශීලනාව සැපයීම සහ සපුරා ගත තොගකින් වූ දුවශීලනා අවශ්‍යතා නිත්‍ය පහසුකම හරහා සීමාවකින් තොරව සපුරා ගැනීමට අවස්ථාව දීම යනාදිය දුවශීලනාව තිනිපතා කළමනාකරණය කිරීමේදී මහ බැංකුව විසින් උපයෝගී කර ගන්නා ලදී. මහ බැංකුව දැඩි වශයෙන් වෙළඳපොලට මැදිහත් වීම නව සංක්ෂේපයක් තොවන අතර, කොළඹ-19 වසංගතය කාලයේදී සිදු කළ ආකාරයට මූල්‍ය වෙළඳපොලට අසාමාන්‍ය ප්‍රමාණයකින්, වේගයකින් සහ අරමුණකින් සුතුව අවශ්‍ය තරම් දුවශීලනාව සැපයීම සහ ණය ගැනුම් පිටවැය අවම කිරීම සහ එමගින් මූල්‍ය වෙළඳපොල යටු තත්ත්වයට පත් කිරීම සඳහා සහය වීමට මහ බැංකුව කටයුතු කොට ඇතේ. ඒ අනුව, මහ බැංකුව පූජ්‍රල් ලෙස විවට වෙළඳපොල කටයුතු සිදු කරන ලද අතර, කොළඹ-19 වසංගතය හේතුවෙන් බලපෑමට ලක්ෂ ව්‍යාපාර සඳහා කාරක ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා සපුරාලීමට අවශ්‍ය අරමුදල් සැපයීමට පූජ්‍රල් පරාසයක ඇප් සුරුවක් පිළිගනීමින් සහනදායී ණය යෝජනා තුමයක් (කොළඹ-19 සෞඛ්‍යාගාර සුනාරුද අය පහසුකම්) හඳුන්වා දෙන ලදී. කෙසේ වෙතත්, 2022 වසර අවසාන භාගයේ සිට මූදල් වෙළඳපොල දුවශීලනාව වර්ධනය වුවද, ඒක්ෂණ මූදල් වෙළඳපොල හියාකාරීන්වය මන්දාගාමී තත්ත්වයක පැවතීම හේතුවෙන් වෙළඳපොල පොලී අනුපාතික අඛණ්ඩව ඉහළ මට්ටමක පැවතුණි. ඒ සමගම, බලපත්‍රාහි වාණිජ බැංකු තම දුවශීලනා අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීම සඳහා වෙළඳපොල පදනම් කරගත් අරමුදල් සපයා ගැනීමෙන් තොරව, මහ බැංකුවේ විවට වෙළඳපොල පහසුකම යටතේ එක්දින පදනමීන් සහයතු ලබන නිත්‍ය පහසුකම අඛණ්ඩව හා වැඩි වශයෙන් උපයෝගී කර ගන්නා ලදී. බලපත්‍රාහි වාණිජ බැංකු සිය අරමුදල් සපයා ගැනීමට අනෙකුත් විකල්ප භාවිතා කිරීමෙන් පසුව පමණක් සලකා බැලැය යුතු මහ බැංකුව විසින් එක් දින පදනමීන් සහයතා ලද පහසුකම් මත එමෙස වැඩි වශයෙන් රඳා පැවතීම අඩු කිරීම සඳහා සුදුසු හියාමාර්ග ගැනීමක දක්නට නොලැබුණි. බලපත්‍රාහි වාණිජ බැංකුවල එවැනි හැසිරීම්, මහ බැංකුව විසින් මූදල් වෙළඳපොල, එනම් එක්ෂණ ණය වෙළඳපොල සහ ප්‍රතිමිලදීගැනුම් වෙළඳපොල හියාකාරී කරවීමට ගන්නා ලද උත්සාහයන් සඳහා බලපෑම් සිදු කළ ආතර, ගෙවීම් හා සියවීම් පද්ධතිය හරහා ආර්ථිකය වෙත අරමුදල් සුම්මත ගළායුමට බාධා ද ඇති කළේය.

ඒ අනුව, මූදල් හා මූල්‍ය අංශවල පැවති අවධානම් කළමනාකරණය කිරීම ඇතුළු සමස්ත සාර්ව ආර්ථික ස්ථානිකතාව අත් කර ගැනීමේ අරමුණ ඇතිව 2022 අප්‍රේල් මස සිට ගනු ලැබූ ප්‍රතිපත්ති හියාමාර්ගවලට අමතරව, මහ බැංකුව විසින් විවට වෙළඳපොල කටයුතු යටතේ සැපයනු ලබන නිත්‍ය පහසුකම සඳහා සීමා පනවන ලදී. ඒ අනුව, 2023 ජනවාරි මස 16 දින සිට බලපෑවැන්වන පරිදි බලපත්‍රාහි වාණිජ බැංකු සතු අතිරික්ත දුවශීලනාව තැන්පත් කොට පොලී උපය ගෙන හැකි එක්දින පදනමීන් සහයතු ලබන නිත්‍ය තැන්පත් පහසුකම ලින් මාසයක් ඇතුළත උපරිම දින 05 කට සීමා කරන ලදී. ඒ සමගම, සිය දෙනික දුවශීලනා

අවගතතා සපුරා ගැනීමට බලපත්‍රාහි වාණිජ බැංකු සඳහා සුරුක්මීපත් යටතේ සහයතු ලබන නිත්‍ය අය පහසුකම, එක් දිනක පවත්නා ව්‍යවස්ථාපිත සාම්ප්‍රදායික අවශ්‍යතාවයෙන් සියයට 90 ක ප්‍රමාණය දක්වා පමණක් ලබාගත හැකි වන පරිදි සීමා කරන ලදී. මෙම සීමා කිරීම හේතුවෙන් බලපත්‍රාහි වාණිජ බැංකු නිත්‍ය අය පහසුකම යටතේ බලපත්‍රාහි වාණිජ පැවතු සඳහා සුදුසු හියාමාර්ග ගැනීමට පෙළඳවීම් කිරීමට මෙන්ම මූදල් වෙළඳපොල හරහා අරමුදල් ලබාගැනීමට කටයුතු කිරීමට හේතු විය. තවදුරටත්, නිත්‍ය තැන්පත් පහසුකම සීමා කිරීම හේතුවෙන් එක්ෂණ මූදල් වෙළඳපොල හියාකාරී වීමත්, අතිරික්ත දුවශීලනාව පැවති බැංකු වෙතත් හිග දුවශීලනාව සහිත බැංකු වෙතට අරමුදල් ගළ යැමත් දක්නට ලැබේණි. මෙවැනි සීමා කිරීම නිසා උද්ගත විය හැකි වෙළඳපොල කැළඳීම් අවම කිරීම සඳහා ඉදිරියේදී අභ්‍යන්තර නිවැරදි කිරීම කර ගන්නා කුරු මහ බැංකුව විසින් කාලීන ප්‍රතිච්‍රිතුම් වෙනස්දේසි පැවත්වීම හරහා බැංකු ආයතන වෙත දුවශීලනාව සපයන ලදී. වෙළඳපොල පොලී අනුපාතික සමස්තයක් ලෙස අඩු වීම (එනම් වෙළඳපොල පොලී අනුපාතික වෙනස්දේසි පොලී අනුපාතික) සමග වෙළඳපොල දුවශීලනාව වර්ධනය වීම සහ අවධානම් සඳහා අයතරන වාරික අඩු කිරීම මගින් ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකයෙහි ස්ථාවරත්වයට සහය වීම සහ මූල්‍ය පද්ධතියේදී ස්ථාවිතාව තහවුරු කිරීමට මෙම හියාමාර්ග හේතු විය.

දුවශීලනා කළමනාකරණ රාමුව යටතේ සාම්ප්‍රදායික නොවන උපකරණ භාවිතය

මෙයට අමතරව, සමාජ පිරිවැය අවම කිරීමට උත්සාහ කරන අතරතුර, මූල්‍ය පද්ධතියෙහි සුරක්ෂිතතාවය උරදෙසා අනාගතයේදී ඇති විය හැකි මූල්‍ය කම්පන සහ එවැයේ ප්‍රතිච්‍රිත කළමනාකරණය කිරීම සඳහා මහ බැංකුව සිය දුවශීලනා කළමනාකරණ ප්‍රතිපාදන යටතේ පියවර ගණනාවක් ගනු ලැබේය. ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව පද්ධතිය තුළ දුවශීලනා අවධානම අවම කිරීම සඳහා පෙර නොවූ විරු පරිමාණයෙන් සාම්ප්‍රදායික හා සාම්ප්‍රදායික නොවන ප්‍රතිපත්ති භාවිතා කළේය. දැනට බලාත්මක නිත්‍යය ප්‍රතිපාදන යටතේ මූල්‍ය වෙළඳපොලට දුවශීලනාව සැපයීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සාම්ප්‍රදායික නොවන නව දුවශීලනා සැපයුම් මෙවලම් නිර්මාණය කරන ලද අතර, අරුබුදයකට පෙර සැදානමක් ලෙස මෙන්ම පද්ධති දුවශීලනා පිඩිනය අවම කිරීම අරමුණු කර ගතින්හි යොදා ගන්නා ලද සාම්ප්‍රදායික නොවන එවැනි පැවතීම් පිළිබඳව සාරාංශයක් පහත දැක්වේ.

1. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ දුවශීලනා උපකාරක පහසුකම හැඳුන්වා දීම

දුවශීලනා උපකාරක පහසුකම (Liquidity Assistance Facility) පවත්නා නෙතික රාමුව යටතේ එනම්, මූදල් නිත් පනන්නේ අංක 82 සහ 83 (1) (c) වගන්ති යටතේ සහයතාව

ලබන පහසුකමකි. මෙය බැංකු ආයතනවලට ද්‍රව්‍යීලතා උපකාරක පහසුකමක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙන් ලබාගත හැකි ගෙය මූල්‍යත්වය වන අතර, එම ගෙය මූල්‍යත්වයෙහි 180 නොඳුම්වන මිනැම තීශ්වරිත කාල පරිවේශ්‍යක් සඳහා පොරෝන්දු තෝවටුවක් මගින් පුරක්ෂිත කරන ලද රාජ්‍ය සුරක්ෂිත අප්‍ර වශයෙන් තබා ලබාගත හැකිය. එසේම, මෙම පහසුකම පවතින බරිත සාමාන්‍ය තවත් තැන්පත් අනුපාතිකය (AWNDR) මත ආන්තිකයක් එකතු කොට තීරණය කරනු ලැබූ පොලී අනුපාතිකයක් යටතේ ලබාගත හැකිය.

මෙම පහසුකම යටතේ ලබා දෙනු ලබන ගෙය ප්‍රමාණය, ගෙය ඉල්ලුම් කරනු ලබන බැංකුවෙහි ද්‍රව්‍යීලතා අවශ්‍යතාව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් තක්සේරු කිරීමෙන් පසු තීරණය කරනු ලබයි. මෙම පහසුකම හඳුන්වා දීමත් සමග, විවට වෙළඳපොල කටයුතු යටතේ ද්‍රව්‍යීලතා අවශ්‍යතා සපුරා ගැනු වෙනුවට දිගුකාලීනව ද්‍රව්‍යීලතා අවශ්‍යතා තරගකාරී මිලකට සපුරා ගැනීමට බැංකුවලට අවස්ථාව පවතී. මූල්‍ය පද්ධතියේ පවත්නා ද්‍රව්‍යීලතා ගැටුළු විසඳීමට සහ බැංකු ආයතන වෙත ඇති වන බලපෑම අවම කිරීමට මෙම පහසුකම යටතේ හැකියාව පවතී. එබැවින්, හැඳිසි ද්‍රව්‍යීලතා අවශ්‍යතා පහසුකමක් ලබා ගැනීමින් ඇති වන අපකිරිතියේ බලපෑම (Stigma Effect) වැළැක්වීම සඳහා මෙම පහසුකම වඩාත් එලදායී කුමයක් වේ.¹

2. හැඳිසි ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක පහසුකම සහ එහි මෙහෙයුම් රුම්ව ගක්තිමත් කිරීම

බැංකු පද්ධතියෙහි ඇති විය හැකි අවදානමට සූදානම් වීමේ ප්‍රතිපත්ති උපකරණයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සිය හැඳිසි ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක පහසුකම් (Emergency Liquidity Assistance) රාමුව ගක්තිමත් කරන ලදී. මූදල් නීති පනතේ 86 වන වගන්තිය අනුව, මූදල් සහ බැංකු ස්ථාපිතාව සඳහා දැඩි අනිතකර බලපෑම එල්ල විය හැකි හැඳිසි හෝ ඇති විමට ඉතා ආසන්න මූල්‍ය අශ්වුදයක් පවතින කාලසීමාවලදී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට බැංකු ආයතන වෙත ගෙය සහ අන්තිකාරම් ලබාදීමට ඉඩප්‍රස්ථාව ලබාදී ඇතේ. ඒ අනුව, හැඳිසි ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක පහසුකම, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ආයතනික වශයෙන් විශේෂී මූල්‍ය එක් බැංකුවකට හෝ බැංකු ආයතන කිහිපයකට බලපානු ලබන ද්‍රව්‍යීලතා ගැටුළු විසඳීම සඳහා ලබාදෙනු ලබන ගෙය හෝ අන්තිකාරම්. හැඳිසි ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක පහසුකමෙහි මූලික අරමුණ වනුයේ ද්‍රව්‍යීලතා හිගය හේතුවෙන් බුන්වන්හාවය ඇති විමට අවදානමක් පවතින විට එය වැළැක්වීම සහ ඒ තුළින් අනෙකුත් ආයතනවලට ඇති විය හැකි බලපෑම සහ බාහිරතා වැළැක්වීමියි. බැංකු ආයතනයක් සිය අරමුදල් ද්‍රව්‍යීලතාව සපුරා ගැනීමේදී ගැටුළුකාරී තන්ත්වයකට මූහුණ දෙනු ලබන්නේ නම්, එය එම බැංකු ආයතනය අසාර්ථක වීමට හේතු වේ. එබැවින්, මූදල් ප්‍රතිපත්තිය යාන්ත්‍රණය සඳහා මෙන්ම වෙළිම් සහ පියවීම් පද්ධති සුම්බව පවත්වාගෙන යැම සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාපිතාව ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ඉතා වැදැත් පසුබීමක් සපයනු ලබයි. නිදහසින් පසුව ට මූහුණ දුන් දරුණුතම ආර්ථික අරුධ්‍යය තුළදී මූහුණ දුන් ද්‍රව්‍යීලතා අශ්වුදයට ප්‍රතිචාරයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙහි මෙම ද්‍රව්‍යීලතා පහසුකම්

¹ මූල්‍ය ආයතන විසින් මහ බැංකු ගෙය පහසුකම් ලබාගත් නිසා, මුහුණේ යහපත් මූල්‍ය පැවත්වීම විවිධ සාක්ෂිමතක සංඛ්‍යා නිකුත් වනු ඇතැයි අමත්ක්ෂාවන් එම පහසුකම් ලබාගත් ඇති අක්මත්ත මෙයින් අදහස කෙරේ.

ලබන බැංකු ආයතනවලට ද්‍රව්‍යීලතාව සැපයීමේ විශේෂීත ක්‍රියාමැරයක් ලෙස මහ බැංකුව, මෙම හැඳිසි ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක පහසුකම යොදා ගැනී. ඒ අනුව, ඉහත කීතිමය ප්‍රතිපාදන යටතේ මුහුණ් තොවන නමුත් තාවකාලීක ද්‍රව්‍යීලතා ගැටුළුවලට මූහුණ දී ඇති මිනැම බැංකු ආයතනයක් එහි ද්‍රව්‍යීලතා තන්ත්වය ගක්තිමත් කර ගැනීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට පිළිගත හැකි විවිධ ඇප්‍ර සුරක්ෂා ගණනාවක් මත මෙම හැඳිසි ද්‍රව්‍යීලතා උපකාරක පහසුකම ලබා ගැනීමට පුදුසුකම් ලබයි. මෙම පහසුකම, ස්ථාපිත පොලී අනුපාතිකයක් යටතේ එනම්, පවතින බරිත සාමාන්‍ය තවත් තැන්පත් අනුපාතිකය මත ආන්තිකයක් එකතු කොට තීරණය කරනු ලබන බැංකු අනුපාතිකය (Bank Rate) යටතේ ලබාගත හැකිය. ඒ අනුව, සාම්ප්‍රදායික ආකාරයෙන් ද්‍රව්‍යීලතාව තීරණය කිරීමට මහ බැංකුවට අනතා වූ හැකියාව උපයෝගී කර ගෙන සහ අවසාන ගෙය දෙන්නා (Lender of Last Resort) වශයෙන් සිය ප්‍රධාන වගකීමක් ලෙස බැංකු ආයතන වෙත මහ බැංකුව මෙම පහසුකම ලබා දෙයි. තවද, බැංකු ආයතන, සිය බැංකු කටයුතු සම්බන්ධ දැඩි කොන්දේසි අනුගමනය කිරීම සහතික කිරීම අවශ්‍ය වන අතර, ඒ තුළින් පදාචාර උපදුවය (Moral Hazard) අඩු වීම සහ මහ බැංකුවේ ස්වාධීනත්වයට බාධා ප්‍රමුණවනු ලබන හෝ මූදල් ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඇති හැකියාවට බාධා ඇති කරනු ලබන මූල්‍යය හානි අවම වීමක් සිදු වේ.²

ඉහත ද්‍රව්‍යීලතා පහසුකම් සපයම්න්, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, මූල්‍ය අංශයේ පිවිනයක් සහිත තන්ත්වයකදී විවිධ ව්‍යවසායක් සහිත විවිධ ප්‍රතිපාදනයිල්ල ලෙස කටයුතු කිරීමට ඇති හැකියාව සහ මූල්‍ය අංශයේ මුහුණ් භාවය සඳහා ඇති විය හැකි තරේන කළේනියා ඉවත් කිරීමට ඇති හැකියාව මෙන්ම ඒ සඳහා වන මහ බැංකුවේ අනිමතය පෙන්තුම් කොට ඇත. මූල්‍ය වෙළඳපොල සහභාගිවන්නා අතර මූල්‍ය පද්ධතිය පිළිබඳව පවත්නා විශ්වසියන්ව්‍ය නැවත ඇති කිරීම සහ වත්කම් ක්ෂේකව විශිෂ්ටීම වැළැක්වීම සහ සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය පද්ධතියේ ක්‍රියාකාරීත්වය ආරක්ෂා කිරීම ද එමගින් සිදු කෙරේ.

සමෝෂ්ධානය

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ද්‍රව්‍යීලතා කළමනාකරණ මෙහෙයුම් සියලුම පානේ මහ බැංකු විධිවාධාන යටතේ පවත්නා සියලු අත්‍යවශ්‍ය කටයුතු හා සම්බන්ධ වේ. එය, මූදල් ප්‍රතිපත්තියාන්ත්‍රණය සඳහා මෙන්ම වෙළිම් සහ පියවීම් පද්ධති සුම්බව පවත්වාගෙන යැම සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාපිතාව ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ඉතා වැදැත් පසුබීමක් සපයනු ලබයි. නිදහසින් පසුව ට මූහුණ දුන් දරුණුතම ආර්ථික අරුධ්‍යය තුළදී මූහුණ දුන් ද්‍රව්‍යීලතා අශ්වුදයට ප්‍රතිචාරයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙහි මෙම ද්‍රව්‍යීලතා පහසුකම්

² බැංකු ආයතනයක් සිය දෙනින් ද්‍රව්‍යීලතා කළමනාකරණ මෙහෙයුම් කටයුතු සඳහා වත්කම් තොන ලද අරමුදල් එලදායී ලෙස හාවතා කිරීම සඳකා නොබලීමට පෙනීම් සිටි නම් ඒ සේනුවන් සඳහාර උපදුවයක් ඇති විය හැකිය.

නිශ්චිතවම මූල්‍ය පද්ධති ස්ථාපිතාව සහතික කිරීම සඳහා ඉතා වැළඳත් කාර්යාලයක් ඉටු කළේය. බැංකු සහ මූල්‍ය අංශයෙහි පෙර නොවූ විරු අනියෝග කළමනාකරණය කිරීමේදී දේශීය මුදල් වෙළඳපොල තත්ත්වයන් මත පදනම්ව ඇති විය හැකි ද්‍රව්‍යීලතා ගැටුලු වැළැක්වීම සඳහා මහ බැංකුවට තත්තම උපකරණ උපයෝගී කර ගැනීමේ අවශ්‍යතාව ඇති කරනු ලෙසි. මේ අනුව, මිල ස්ථාපිතා අරමුණ සපුරා ගැනීම සඳහා මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරයට අනුකූලව කෙටිකාලීන පොලී අනුපාතික පාලනය කිරීම සාම්ප්‍රදායික සහ සම්මත ද්‍රව්‍යීලතා කළමනාකරණ උපකරණ මගින් සහතික කරයි. එමෙන්ම, වඩාත් දැඩි ද්‍රව්‍යීලතා තත්ත්වයන් තුළ මහ බැංකුවේ ගේඟ පත්‍රයෙහි ගක්තිමත් හාටය මත සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති නොකොට, ඇති විය හැකි සැලකිය යුතු පද්ධති අවදානම් ඉවත් කරමින් මූල්‍ය වෙළඳපොල ස්ථාපිතා කළමනාකරණ උපකරණ වඩාත් එලදායීව සහ කාලීනව හාටිතා කරයි.

පිළිබඳ අපේක්ෂා සමග වෙළඳපොල අවිත්ත්වතාව ඉහළ යැම මධ්‍යයේ වෙළඳපොල සහභාගිවන්නන් විසින් දැඩි ප්‍රතිපාරිශ්ව සීමා පැනවීමත් සමග වසරේ මුදල් මාස කිහිපය හා සැසැදීමේ දී එක්දීන ඒක්ෂණ මුදල් වෙළඳපොල තුළ ගනුදෙනු සැලකිය යුතු ලෙස අඩු මට්ටමක පැවතුණි. බරිත සාමාන්‍ය ප්‍රතිමිදී ගැනුම් අනුපාතිකයයි, බරිත සාමාන්‍ය ඒක්ෂණ මුදල් අනුපාතිකයෙහි හැකිවීමට සමානව පැවති අතර, 2022 වසරේ දෙසැම්බර් අවසානය වන විට සියයට 15.50ක අයක පැවතුණි. මේ අතර, නිතා ජය පහසුකම හරහා අරමුදල් ලබා ගැනීමට හෝ නිතා තැන්පතු පහසුකම හරහා අතිරික්ත අරමුදල් තැන්පත් කිරීම තුළින් සහභාගිව් ආයතන විසින් මහ බැංකුව මගින් සපයනු ලබන පහසුකම ලබා ගැනීම සඳහා වැඩි වශයෙන් යොමු විය. වුයුහාත්මක ද්‍රව්‍යීල අවශ්‍යතා සඳහා වෙළඳපොල පදනම් කරන් මූලාශ්‍රවලින් අරමුදල් සපයා ගැනීමෙන් තොරව, මහ බැංකුව විසින් සපයනු ලබන එක්දීන පහසුකම මත පදනම්ව ද්‍රව්‍යීලතා අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීමට ඉහළ ද්‍රව්‍යීල අවශ්‍යතා ඇති සහභාගිත්ව ආයතන වැඩි නැඹුරුවක් පෙන්වුම් කරන ලදී. සහභාගිත්ව ආයතනවල, විශේෂයෙන් බලපත්‍රාහි වාණිජ බැංකුවල එවැනි හැකිවීම්, ක්‍රියාකාරී මුදල් වෙළඳපොල ගනුදෙනුවලට මෙන්ම මහ බැංකුව විසින් අනුගමනය කරනු ලබන මුදල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ගවල සංලැංජිත්වය සඳහා ද බලපෑමක් ඇති කළේය. එබැවින්, බලපත්‍රාහි වාණිජ බැංකු සඳහා සපයනු ලබන අතිරික්ත අරමුදල් තැන්පත් කිරීමට සහ පොලී ඉහළයිම සඳහා ලබා දෙන එක්දීන තැන්පතු පහසුකම වන නිතා තැන්පතු පහසුකම හාටිතා කිරීම 2023 ජනවාරි මස 16 සිට බලපෑවැන්වෙන පරිදි ලින්

ඖෂාග්‍රී:

- Allen, F., Carletti, E., Krahnen, J.P., and Tyrell, M. (Eds.). (2011). Liquidity and Crises, Oxford University Press.
- Andrew, H., and Lorie L. (2022). 'Market dysfunction and central bank tools', Markets Committee Working Group paper, Federal Reserve Bank of New York.
- Bagehot, W. (1873). 'Lombard Street: A Description of the Money Market', London.
- Cecchetti, S.G., and Disyatat, P. (2009). 'Central bank tools and liquidity shortages' (www.newyorkfed.org/research/conference/2009).
- Cao, J., and G. Illing (2008). Liquidity shortages and monetary policy, CESifo Working Paper Series No. 2210, Available at: SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1090825>.
- Corbo, V. (2010). 'Financial stability in a crisis: What is the role of the central bank', BIS Papers, 51, pp. 27-30.
- Douglas, W.D., Raghuram, G.R. (2003). 'Liquidity Shortages and Banking Crisis', NBER WP Series 10071.
- Holmstrom, B., and J. Tirole. (1998). 'Private and public supply of liquidity', Journal of Political Economy, 106, pp. 1-40.
- Praet, P. (2016). 'The ECB and its role as lender of last resort during the crisis', Speech, 10 February.

මාසයක් තුළ උපරිම වාර රක්ක සීමා කරන ලදී. ඒ සමගම, දිනය අවසානයේ දී තවදුරටත් ද්‍රව්‍යීලතා හිගයක් පවතී නම් එය සපුරා ගැනීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් එක්දීන පදනම මත බලපත්‍රාහි වාණිජ බැංකු වෙත සපයනු ලබන නිතා ජය පහසුකම ලබාගැනීම ද අදාළ දිනයේ දී පවතින ව්‍යවස්ථාපිත සාලීත අවශ්‍යතාවයෙන් සියයට 90ක ප්‍රමාණයකට සීමා කර ඇති. ද්‍රව්‍යීලතා ගැටුලු නිවැරදි කර ගැනීමේ අරමුණින් බලපත්‍රාහි වාණිජ බැංකු විසින් අනුගමනය කරන ලද ක්‍රියාමාර්ග සහ නිතා පහසුකම ලබාගැනීම මත සීමා පැනවීමත් සමගින් මුදල් වෙළඳපොල ක්‍රියාකාරීවීමක් මෙන්ම බැංකු පද්ධතිය තුළ ද්‍රව්‍යීලතා මට්ටමෙහි වර්ධනයක් ද එක්නට ලැබුණි.

දේශීය විදේශ ව්‍යුහ වෙළඳපොල

2022 වසර තුළ දී එ.ජ. බොලරයට සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රුපියලෙහි අය අවසානයේ පැවති රුපියල් 200.43 සිට 2022 වසර අවසානය වන විට රුපියල් 363.11ක් දක්වා සියයට 44.8ක් සැලකිය යුතු ලෙස අවප්‍රමාණය විය. වසර ආරම්භයේ දී රුපියල් 200.00න් රුපියල් 203.00න් අතර උවිවාවනය වූ විනිමය අනුපාතිකය, 2022 මාරුතු 7වන දින සිට වඩා නමුදිලිව තීරණය වීමට ඉඩ හැරීමෙන් පසුව සීග්‍රයෙන් අවප්‍රමාණය විය. කෙසේ වුවද, ජාත්‍යන්තර ග්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතන විසින් ස්වේච්ඡරීත ග්‍රේණිගත කිරීම අඛණ්ඩව පහත හෙළිමෙන් පසුව ඇති වූ විදේශ අරමුදල් රස් කර ගැනීමේ අනියෝග මධ්‍යයෙහි විදේශ ව්‍යුහය සඳහා ඇතිවූ ඉහළ ඉල්ලුමත්, මහ බැංකුවේ හාටිතා කළ හැකි විදේශ සංවිතවල තියුණු ඇත්තුවෙන් හේතුවෙන්

කොටස-19 වසංගතයෙන් පසු දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපාලෙහි පැවති අඛණ්ඩ විදේශ විනිමය ද්‍රව්‍යීලතා හිගය 2022 වසර ආරම්භයේදී පෙර නොවූ මට්ටමකට පත් විය. කෙසේ වෙතත්, එවකට පැවති විදේශ විනිමය තත්ත්වයන් හමුවේ, 2022 මැයි 13 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි විව්‍යාය ආන්තිකයක් සමග දෙදිනික විනිමය අනුපාතික මාර්ගෝපදේශයක් බලපත්‍රාජී බැංකු වෙත තිකත් කිරීමත් සමග විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණය වීමේ පිහිනය බොහෝ දුරට අඩු විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2022 වසරේ දෙවන හාගයේ දී විනිමය අනුපාතිකය ආසන්න වශයෙන් රුපියල් 363.00ක මට්ටමේ ක්‍රමයන් ස්ථාවර වීම ආරම්භ විය.

2021 වසරේ දී මෙන්ම 2022 වසරේ දී ද මහ බැංකුව දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපාලෙහි ගුද්ධ විකුණුම්කරුවෙකු විය. විදේශ සංචිත තියුණු ලෙස පහත වැට්ටම ලක් වූ තත්ත්වයක් හමුවේ ව්‍යව දී, දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපාලෙහි පැවති දැඩි ද්‍රව්‍යීලතා හිගය හේතුවෙන් අත්‍යවශ්‍ය හාන්ච ආනයනය කිරීම සඳහා මුදල් යෙද්වීමට මහ බැංකුවට සිදු විය. ඒ අනුව, 2022 වසරේ දී මහ බැංකුව විසින් වෙළඳපාල වෙත එ.ඡ. බොලර් මිලියන 2,712ක් සපයන ලදී. බලපත්‍රාජී වාණිජ බැංකු සහ ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව මත පනවන ලද අනිවාර්ය විදේශ විනිමය විකුණුම් අවශ්‍යතාවය යටතේ මිලදී ගත් එ.ඡ. බොලර් මිලියන 2,133ක් හාවිතයට ගතිමින් මහ බැංකුව විසින් වෙළඳපාල වෙත සැපයීම සඳහා අවශ්‍ය විදේශ විනිමය ප්‍රමාණය ප්‍රධාන වශයෙන් කළමනාකරණය කරගන්නා ලදී.

කෙසේ ව්‍යවද, 2022 වසර අවසාන හාගයේ දී දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපාලේ ද්‍රව්‍යීලතා තත්ත්වය වැඩිදියුණු විය. මහ බැංකුව විසින් ගනු ලැබූ ක්‍රියාමාර්ගවලට අමතරව, රුපය විසින් ඇතැම් ආනයන සඳහා සීමා පැනවීම්, බැංකු විසින් විවක්ෂණයිලිව විදේශ විනිමය ද්‍රව්‍යීලතා කළමනාකරණය කිරීම හා ඉන්ධන ඉල්ලුම් කළමනාකරණය කිරීම සහ බලක්ති ආශ්‍රිත නිශ්පාදන හා ආභාර පිසීමට හාවිත කරන ගැස්වල මිල ගණන් සංශෝධනය කිරීම හේතුවෙන් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් වෙතත් විදේශ විනිමය සඳහා පැවති ඉල්ලුම් අඩුවීම්, විනිමය අනුපාතිකයේ අවප්‍රමාණය වීම නිසා වූ අධික පිරිවැය සහ දේශීය වෙළඳපාල පොලී අනුපාතිකවල බලපැමි ඇතුළු කරුණු ගණනාවක් මෙම වැඩිදියුණුවීමට හේතු විය. තවද, ජාත්‍යන්තර මුළු අරමුදල සමග පැවති සාකච්ඡා සාර්ථක වීම හමුවේ විනිමය අනුපාතිකයේ ස්ථාපිතාව පිළිබඳ ඇති වූ ධෙනාත්මක ආකල්ප හේතුවෙන් 2022 වසරේ අවසාන මාස කිහිපය තුළ අපනයන ආදායම් රුපියල් බවට පරිවර්තනය කිරීමේ ක්‍රමානුකූල වැඩිවිමක් දක්නට

ලැබුණි. තවද, මහ බැංකුව විසින් හඳුන්වා දෙන ලද ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන් විදේශ සේවා තියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ අවධිමත් විදේශ විනිමය වෙළඳපාල සිට විධිමත් බැංකු පදනම්කිය වෙත වැඩි වශයෙන් ගෘළා ඒමක් සිදු වන බවක් දක්නට ලැබුණි. මිට අමතරව, සංචාරක ඉපැයුම් වැඩිදියුණු විය. ඒ අනුව, සිය විදේශ විනිමය අවශ්‍යතා වෙළඳපාලන් සපුරා ගැනීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් අදාළ ආයතන දීමිලත් කරනු ලැබූ අතර, එම නිසා අත්‍යවශ්‍ය ආනයන සඳහා පහසුකම් සැලසීමේ අරමුණින් මහ බැංකුවට සංඡ්‍ය මැදිහත්වීම මස්සේ විදේශ විනිමය ද්‍රව්‍යීලතාව සැපයීම වසර අවසානය වන විට සම්පූර්ණයෙන්ම පාහේ අත්හිටුවීමට හැකි විය. මෙම යහපත් තත්ත්වයන් සමග, විදේශ විනිමය ගෘළා ඒමට අදාළව විදේශ සේවා තියුක්තිකයන්ගේ ප්‍රේෂණ සහ සාමාන්‍ය ජනතාව සඳහා ලබා දෙන ලද දිරිගැනීමේ යෝජනා ක්‍රම ගණනාවක් 2022 වසරේ දී අහෝසි කෙරිණි.

2021 වසර අවසන් වන විට රුපියල් 198.50ක් සහ රුපියල් 203.00ක් වූ විදුලි පැවරුම් සඳහා වාණිජ බැංකුවල එ.ඡ. බොලර් මිලදී ගැනීමේ සහ විකිණීමේ සාමාන්‍ය විනිමය අනුපාතික, 2022 වසර අවසන් වන විට, පිළිවෙළින්, රුපියල් 360.41ක් සහ රුපියල් 371.61ක් විය. මේ අතර, 2022 වසර තුළ දී, ස්ටර්ලිං පවුම, ඉන්දිය රුපියල සහ මස්ටර්ලියානු බොලරය ඇතුළු සියලුම ප්‍රධාන මුදල් ඒකකවලට සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රුපියල අවප්‍රමාණය විය.

දේශීය විදේශ විනිමය අන්තර් බැංකු වෙළඳපාලෙහි වෙළඳ පරිමාවන් 2021 වසරට සාපේක්ෂව 2022 වසර තුළ දී සියයට 21.3කින් අඩු විය. 2022 වසරේ දී අන්තර් බැංකු විදේශ විනිමය ගනුදෙනුවල මුළු පරිමාව එ.ඡ. බොලර් බිලියන 9.6ක් වූ අතර, එය 2021 වසරේ දී එ.ඡ. බොලර් බිලියන 12.2ක් විය. මෙම තත්ත්වයට සමගම්ව, අන්තර් බැංකු විදේශ විනිමය වෙළඳපාලෙහි සාමාන්‍ය දෙදිනික පරිමාව 2021 වසරේ දී පැවති එ.ඡ. බොලර් මිලියන 50 සිට 2022 වසරේ දී එ.ඡ. බොලර් මිලියන 40 දක්වා අඩු විය. තවද, විදේශ විනිමය ඉරිර වෙළඳපාල ගනුදෙනු පරිමාව, 2021 වසරේ දී පැවති එ.ඡ. බොලර් බිලියන 6.3ට සාපේක්ෂව 2022 වසරේ දී එ.ඡ. බොලර් මිලියන 4.1ක් දක්වා අඩු වූ අතර, එතැන් විනිමය අනුපාතික ගනුදෙනු පරිමාව 2021 වසරේ දී පැවති එ.ඡ. බොලර් බිලියන 2.2ට සාපේක්ෂව 2022 වසරේ දී එ.ඡ. බොලර් බිලියන 0.8ක් දක්වා අඩු විය.

රාජ්‍ය සුරක්ෂාම්පත් වෙළඳපාල

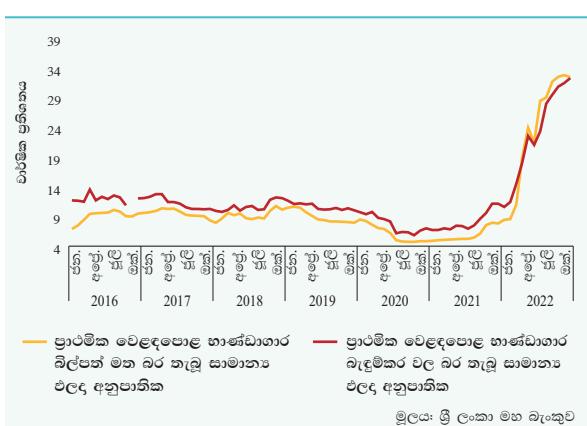
ණයසේවාකරණ ගෙවීම අත්හිටුවීම පිළිබඳ රුපයේ නිවේදනය, පෙර නොවූ ලෙස ප්‍රතිඵලත්ති පොලී අනුපාතිකයන්ගේ ගැලීම් සහ රුපියල්

සුරක්ෂිතවල ප්‍රතිලාභ මත දැඩි පිබනයක් ඇති කළ රුපයේ ඉහළ අයවැය හිතය වියවාගැනීමේ මූල්‍යන අවශ්‍යතා හේතුවෙන් 2022 වසරේ නොවැමිලදැ මස මැයි 1 වන විට රාජ්‍ය සුරක්ෂිතවල එලදා අනුපාතික ඉතිහාසයේ ඉහළම අයන්ට ලැඟා විය. පිළිගැනීමේ උපරිම එලදා අනුපාතිකයක් නිවේදනය කිරීමේ වැඩිපිළිවෙළෙහි මූලික බලපෑම හේතුවෙන් දිරිස කාලීනව අඩු මට්ටමක ස්ථාවරව පැවති පොලී අනුපාතික වානාවරණය නිමා කරමින්, 2022 වසරේ අප්‍රේල් මස අග භාගයේ දී රාජ්‍ය සුරක්ෂිතවල එලදා අනුපාතික දැඩිමෙස ඉහළ යැම සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන්ම අයහැන් සමාජ ආර්ථික වානාවරණය හේතුවෙන් දුරටත් වූ ආයෝජක විශ්වාසයත්, පුළුල් ලෙස පැනිර හිය මහජන කුළුයිමත්, 2022 අප්‍රේල් 8 වැනි දින ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් පදනම් අංක 700කින් සිය ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික ඉහළ නැංවීමත් හේතු විය. මේ අතර, රජය විසින් විදේශ ගෙයසේවාකරණ ගෙවීම අත්හිටුවීම සම්බන්ධයෙන් 2022 අප්‍රේල් 12 වන දින නිවේදනය කිරීම සමඟ ඉන් පසු මාසවල දී අඛණ්ඩව පැන තැගුණු සමාජ දේශපාලනික අරුමද හමුවේ, අනාගතයේ දී රජයට දේශීය ගෙයසේවාකරණයට ඇති භැකියාව පිළිබඳ වෙළඳපෙළ අවිනිශ්චිතතා, රුපයේ ඉතා ඉහළ මූල්‍යන අවශ්‍යතා සපුරාලීමට දැඩි අහියෝගයක් එල්ල කෙළේය. ආයෝජකයන් විසින් මුළුන්ගේ ආයෝජන තීරණ මත ඉහළ අවධානම් වාරිත එකතු කිරීමත් සමගින් අවිනිශ්චිතතා හේතුවෙන් රාජ්‍ය සුරක්ෂිතවල එලදා අනුපාතික මත ඇතිවූ ඉහළ යැමේ පිබනය හේතුවෙන් රජයේ සුරක්ෂිතවල එලදා අනුපාතික, ඉතිහාසයේ ඉහළම අයන් ක්‍රියාත්මක පොලී අනුපාතික මත බැංකුව මෙන් නොව, භාණ්ඩාගාර බැඳුමිකර සඳහා වෙළඳපෙළ කැමැත්ත සාලේක්ෂව දිගුකාලීන භාණ්ඩාගාර බැඳුමිකර කෙරෙහි කේත්දෙනව පැවතුණි. ඉහළ පොලී අනුපාතික වූහය සැලකිල්ලට ගෙනිමින් වසරේ අග භාගයේ දී නිකුත්කරන්නා විසින් ප්‍රාථමික වෙන්දේසිවලදී වසර 5 අඩු භාණ්ඩාගාර බැඳුමිකර නිකුත් කිරීම හිතකර ලෙස සලකනු ලැබේය. වසරකට පෙර පැවති සියයට 12ව අඩු එලදා අනුපාතික මට්ටම භා සැසදීමේ දී, වසර 7 රාජ්‍ය සුරක්ෂිතවල එලදා අනුපාතික සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යාම පිළිබඳ කරමින් 2022 වසර අවසානය වන විට භාණ්ඩාගාර බැඳුමිකර එලදා අනුපාතික සියයට 30ව වඩා ඉහළ මට්ටම පැවතුණි. රාජ්‍ය සුරක්ෂිතවල සඳහා වන ද්විතීයික වෙළඳපෙළ එලදා අනුපාතික ද, බොහෝ සෙයින් ප්‍රාථමික වෙළඳපෙළ එලදා අනුපාතික භා සම්ගාමීව විවෘතය විය.

ප්‍රාථමික වෙන්දේසිවල දී වෙළඳපෙළ සාලේක්ෂව, කැමැත්ත දිගු පරිණත කාලයන් වන දින 182 හා දින 364 යන භාණ්ඩාගාර බැල්පත් වලට සාලේක්ෂව,

8.18 රෘප සටහන

ප්‍රාථමික වෙළඳපෙළ තුළ භාණ්ඩාගාර බැඳුමිකර මත බර තැබූ සාමාන්‍ය තුළ අනුපාතික
(වාර්ෂික ප්‍රතිග්‍රන්ථ)

8.19 සංඛ්‍යා සටහන

රුපයේ සුරක්ෂිතවල එලදා අනුපාතික

වර්ෂික ප්‍රතිග්‍රන්ථ

අධිකමය	ප්‍රාථමික වෙළඳපෙළ		ද්විතීයික වෙළඳපෙළ	
	2021	2022	2021	2022
භාණ්ඩාගාර බැල්පත්				
දින 91	4.69 - 8.43	8.26 - 33.14	4.63 - 8.00	7.84 - 31.37
දින 182	4.75 - 8.33	8.30 - 32.53	4.71 - 8.07	8.12 - 30.17
දින 364	4.98 - 8.26	8.39 - 30.50	4.94 - 8.33	8.28 - 28.78
භාණ්ඩාගාර බැඳුමිකර				
වසර 2	6.19 - 9.36	14.41 - 33.01	5.25 - 8.96	8.59 - 28.29
වසර 3	6.25 - 9.94	20.30 - 32.63	5.68 - 9.81	9.61 - 28.55
වසර 4	6.34 - 8.55	-	6.21 - 10.40	10.33 - 28.33
වසර 5	6.72 - 11.14	11.92 - 31.78	6.43 - 11.03	10.65 - 27.60
වසර 6	7.44 - 10.90	11.70 - 21.86	6.61 - 11.26	11.04 - 28.02
වසර 8	7.16 - 11.63	26.51 - 30.85	6.98 - 11.55	11.38 - 27.83
වසර 10	8.86 - 11.91	12.01 - 30.86	7.44 - 11.80	11.64 - 28.51
වසර 15	8.44 - 12.06	-	7.76 - 11.85	11.77 - 27.80
වසර 20	-	-	7.89 - 11.83	11.72 - 25.34
වසර 30	-	-	8.04 - 11.81	11.78 - 22.96

මුදය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

පරිණත කාලය දින 91 වන භාණ්ඩාගාර බැල්පත්වල නැමුණි විය. දින 91, දින 182 සහ දින 364 යන පරිණත කාලයන් සඳහා භාණ්ඩාගාර බැල්පත්වල එලදා අනුපාතික මත වසර 2021 වසර අවසානයේ පැවති, පිළිවෙළින්, සියයට 8.16, 8.33, සහ 8.24 යන අයන් හා සැසදීමේදී 2022 වසර අවසානයේ දී එම එලදා අනුපාතික, පිළිවෙළින්, සියයට 32.64, 32.20 සහ 29.27 ලෙස වාර්තා විය. භාණ්ඩාගාර බැල්පත් මෙන් නොව, භාණ්ඩාගාර බැඳුමිකර සඳහා වෙළඳපෙළ කැමැත්ත සාලේක්ෂව දිගුකාලීන භාණ්ඩාගාර බැඳුමිකර කෙරෙහි කේත්දෙනව පැවතුණි. ඉහළ පොලී අනුපාතික වූහය සැලකිල්ලට ගෙනිමින් වසරේ අග භාගයේ දී නිකුත්කරන්නා විසින් ප්‍රාථමික වෙන්දේසිවලදී වසර 5 අඩු භාණ්ඩාගාර බැඳුමිකර නිකුත් කිරීම හිතකර ලෙස සලකනු ලැබේය. වසරකට පෙර පැවති සියයට 12ව අඩු එලදා අනුපාතික මට්ටම භා සැසදීමේ දී, වසර 7 රාජ්‍ය සුරක්ෂිතවල එලදා අනුපාතික සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යාම පිළිබඳ කරමින් 2022 වසර අවසානය වන විට භාණ්ඩාගාර බැඳුමිකර එලදා අනුපාතික සියයට 30ව වඩා ඉහළ මට්ටම පැවතුණි. රාජ්‍ය සුරක්ෂිතවල සඳහා වන ද්විතීයික වෙළඳපෙළ එලදා අනුපාතික ද, බොහෝ සෙයින් ප්‍රාථමික වෙළඳපෙළ එලදා අනුපාතික භා සම්ගාමීව විවෘතය විය.

2021 වසරේ දී සියයට 8.70ක බරිත සාමාන්‍ය එලදා අනුපාතිකයක් යටතේ රුපියල් බේලියන 1,762.0ක භාණ්ඩාගාර බැඳුමිකර නිකුත් කර ඇති අතර රට සාපේක්ෂව 2022 වසරේ සියයට 21.29ක බරිත සාමාන්‍ය එලදා අනුපාතිකයක් යටතේ රුපියල් බේලියන 2,373.0ක භාණ්ඩාගාර බැඳුමිකර නිකුත් කර ඇත. තවද,

3.20 සංචාර සටහන

භාණ්ඩාගාර බිල්පත්ති ප්‍රාථමික වෙළඳපොල තරිත සාමාන්‍ය මුද්‍රා අනුපාතික

වසර	පරිණා කාලය			වාර්ෂික ප්‍රමාණය
	දින 91	දින 182	දින 364	
2018	8.40	8.58	9.68	9.36
2019	8.15	8.44	9.40	9.06
2020	5.93	5.72	6.37	6.09
2021	6.35	6.13	5.33	6.24
2022	23.23	26.85	25.65	23.73

මූද්‍රා: මි ලංකා මහ බැංකුව

දළ පදනම මත 2021 වසර දී සියයට 6.09ක සමස්ත බරිත සාමාන්‍ය එලදා අනුපාතිකයක් යටතේ රුපියල් බිලියන 3,821.4ක භාණ්ඩාගාර බිල්පත්ති නිකුත් කර ඇති අතර එට සාපේක්ෂව 2022 වසර සියයට 25.21ක සමස්ත බරිත සාමාන්‍ය එලදා අනුපාතිකයක් යටතේ රුපියල් බිලියන 9,942.8ක භාණ්ඩාගාර බිල්පත්ති නිකුත් කර ඇත්.

රජය සිය අරමුදල් අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීම ප්‍රධාන වශයෙන් දේශීය මුද්‍රාවලට සීමා විය. කෙසේ වෙතත්, ධිනාත්මක වර්ධනයක් පෙන්වුම් කරමින්, භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සහ භාණ්ඩාගාර බිල්පත්ති සිදු කරනු ලැබූ විදේශ ආයෝජන 2021 වසර දී වාර්තා වූ එ.ජ. බොලර් මිලියන 27.3ක ඉද්ධ ගලායුමට සාපේක්ෂව 2022 වසර දී එ.ජ. බොලර් මිලියන 50.6ක ඉද්ධ ගලාංමක් වාර්තා කරන ලදී.

කොටස් වෙළඳපොල

අහිතකර සාර්ථක වර්ධනයන් මධ්‍යයේ, 2022 වසර තුළ දී මිල දැරුකු, වෙළඳපොල ප්‍රාග්ධනීකරණය සහ දෙනික විවිධ අනුව කොටස් වෙළඳපොල උරුවල කාර්යසාධනයක් වාර්තා කළේය. තවද, මිල දැරුකුවල සැලකිය යුතු උව්වාවන තිරික්ෂණය වූ අතර, දැරුකු පාදක පරිපාල ක්‍රියාත්මක අවස්ථා කිහිපයකි තියාත්මක කරන ලදී. පවතින ආර්ථික සංකීර්ණය, ඉහළ උද්ධමනය, දේශීය මෙන්ම විදේශීය වශයෙන් ද ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික ඉහළ නැංවීම සඳහා ඉක්මන් තියාමාර්ග ගැනීම, ඉහළ බදු ගැලපීම හේතුවෙන් ආයතනික අංශයේ ලාභය පහත වැට්ටීමේ අපේක්ෂාවන්, භු දේශපාලනික ආතමින් සහ අහිතකර ගෝලීය ආර්ථික තත්ත්වයන් කොටස් වෙළඳපොලෙහි උව්වාවනයන්ට දායක විය. 2022 ජනවාරි 19 වන දින සමස්ත කොටස් මිල දැරුකුය (ASPI) ඉතිහාසයේ ඉහළම අගය වන 13,462.4ක් වාර්තා

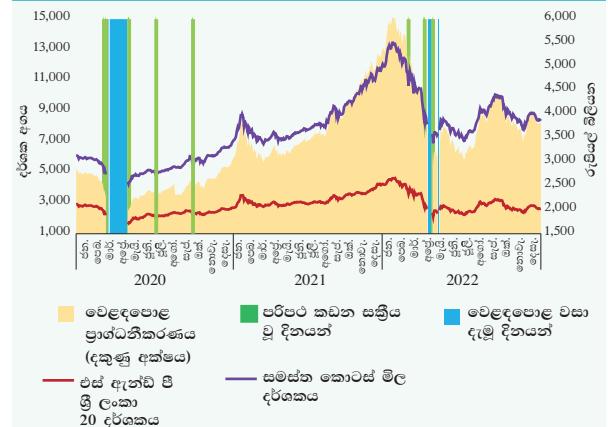
6 සමස්ත බරිත තෙත් තත්ත්ව අනුව එලදා අනුපාතිකයට, මූල සාමාන්‍ය තත්ත්ව ගැනීමේ පිරිවැය ඇතුළත් වන අතර, එයට පරිපාලන උපදෙස් මත සිදු කරන ලද නිකුත් ද ඇතුළත් වේ.

කළ ද, 2021 වසර තුළ දී තිරික්ෂණය වූ ඉහළ යැමේ ප්‍රවණතාව ආපසු හරවුමින්, 2022 වසර පෙනාවලට පෙන්වුම් කළේය. ඒ අනුව, 2022 වසර තුළ දී සමස්ත කොටස් මිල දැරුකු සහ ස්ටූන්බර්බි සහ පුවරුස් ශ්‍රී ලංකා 20 දැරුකු (S&P SL20), පිළිවෙළින්, සියයට 30.6කින් සහ සියයට 37.7කින් සංකේතවනය වූ අතර වෙළඳපොල ප්‍රාග්ධනීකරණය සියයට 29.9කින් අඩු වෙමින් 2022 වසර අවසන් වන විට එය රුපියල් බිලියන 3,847.2ක් ලෙස පැවතුණු. තවද, දළ දේශීය තිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිගතයක් ලෙස වෙළඳපොල ප්‍රාග්ධනීකරණය 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 31.2ට සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානයේ සියයට 15.9ක් දක්වා පහළ ගියේය. මේ අතර, කොළඹ කොටස් වෙළඳපොල 2022 වසර තුළ දී රුපියල් මිලියන 2,972.3ක සාමාන්‍ය දෙනික පිරිවැටුමක් වාර්තා කළ අතර එය 2021 වසර තුළ දී වාර්තා වූ රුපියල් මිලියන 4,888.2ට සාපේක්ෂව සැලකිය යුතු අඩුවීමකි.

කෙසේ වුවද, ප්‍රධාන සමාගම කිහිපයක් විසින් විදේශ ආයෝජන ආකර්ෂණය කර ගැනීම හේතුවෙන් පෙර වසරට සාපේක්ෂව 2022 වසර තුළ දී ඉද්ධ විදේශ ගලා එම්වල කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් දක්නට ලැබුණි. ඒ අනුව, 2021 වසර තුළ දී වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 52.6ක (ආසන්න වශයෙන් එ.ජ. බොලර් මිලියන 264.4ක) ඉද්ධ විදේශ ගලා යාමට සාපේක්ෂව 2022 වසර තුළ දී රුපියල් බිලියන 30.6ක (ආසන්න වශයෙන් එ.ජ. බොලර් මිලියන 74.3ක) ඉද්ධ විදේශ ගලා එම් වාර්තා විය. මේ අමතරව, විදේශීය තනිපුද්ගල සහ ආයතනික ආයෝජකයින් සතු වූ සුරක්ෂාත්වය 2021 වසර අවසානයේ වාර්තා කළ සියයට

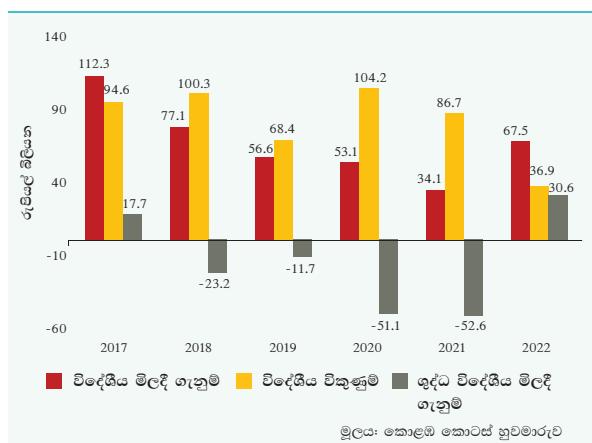
3.19 රෘප සටහන

මිල දැරුකුවල විවෘතයන් සහ වෙළඳපොල ප්‍රාග්ධනීකරණය

මූද්‍රා: කොළඹ කොටස් පුවමාරුව

8.20 රූප සටහන කොටස් වෙළඳපාලනි විදේශ සහනාගින්වය

0.3ක සහ සියයට 2.6ක වාර්ෂික වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානයේ සියයට 4.7ක සහ සියයට 5.5ක වාර්ෂික වර්ධනයක් වාර්තා කර ඇත. කෙසේ වුවද, 2022 වසර තුළ දී සාපේක්ෂ ඉහළ පොලී අනුපාතික සහිත ස්ථාවර ආදායම් ආයෝජන වෙත ආයෝජක කැමැත්ත යොමු විමත් සමග, දේශීය තනිපුද්ගල සහ ආයතනික ආයෝජකයින් සතු වූ සුරක්ෂිත ප්‍රමාණය 2022 වසර අවසානයේ දී, පිළිවෙළත්, සියයට 7.2ක සහ සියයට 15.1ක වාර්ෂික වර්ධනයක් වාර්තා කර ඇති අතර, එය 2021 වසර අවසානයේ දී වාර්තා වූ සියයට 53.3ක සහ 17.8ක වාර්ෂික වර්ධනයට සාපේක්ෂව සැලකිය යුතු අවු විමති.

2022 වසර තුළ දී වෙළඳපාල තක්සේරු දැරුණක සැලකිය යුතු පසුබැමක් වාර්තා කළේය. මිල ඉපැයිම් අනුපාතය සහ මිල පොත් අය, 2021 වසර අවසානයේ දී පැවති 13.6 හා 1.7 සාපේක්ෂව 2022 වසර අවසානයේ දී 4.9ක් සහ 0.9ක් දැක්වා සැලකිය යුතු ලෙස පහළ ගියේය. මේ අතර, 2022 වසර තුළ දී නව කොටස් මූලික මහජන නිකුතු (Initial Public Offerings) 4ක් සිදු කරමින් රුපියල් බිලියන 4.8ක් රැස්කළ අතර එය 2021 දී නව කොටස් මූලික මහජන නිකුතු 13ක් සමගින් රැස්කළ රුපියල් බිලියන 12.7 සාපේක්ෂව සැලකිය යුතු අවු විමති.

කාගමික ණය කුරුකුම්පන් වෙළඳපාල

වාණිජ පත්‍රිකා (Commercial Papers)

වෙළඳපාල 2021 වසර හා සැසැදීමේ දී 2022 වසරේදී සාපේක්ෂව අවු ක්‍රියාකාරීත්වයක් පෙන්විය. 2022 වසරේ දී බලපත්‍රලාභී බැංකුවල සහය ඇතිව නිකුත් කරන ලද වාණිජ පත්‍රිකාවල වටිනාකම රුපියල් බිලියන 2.0ක් වූ අතර 2021 වසරේ දී එම අයය රුපියල් බිලියන 5.8ක් විය. පසුගිය වසරේ වාර්තා වූ සියයට 6.00 සිට 12.00

දැක්වා පරාසයට සාපේක්ෂව වාණිජ පත්‍රිකාවල පොලී අනුපාතික 2022 වසර තුළ දී සියයට 11.00 සිට 36.00ක් දැක්වා පරාසයක විවෘතය විය.

ඉහළ පොලී අනුපාතික සහ අයහපන් ආර්ථික තත්ත්වයන් හේතුවෙන් 2021 වසරට සාපේක්ෂව 2022 වසර තුළ දී සාංගමික ගෙයකර වෙළඳපාලනි ක්‍රියාකාරකම් සැලකිය යුතු පසුබැමක් වාර්තා කළේය. 2021 වසරේ දී සමාගම් 14ක් විසින් සාංගමික ගෙයකරවල මූලික නිකුතු 27ක් මගින් රැස් කරන ලද රුපියල් බිලියන 84.4 සාපේක්ෂව 2022 වසර තුළ දී කොටස් වෙළඳපාලනි සමාගම් 4ක් විසින් නිකුත් කරන ලද සාංගමික ගෙයකරවල මූලික නිකුතු 10ක් මගින් රුපියල් බිලියන 12.7ක් රැස් කරන ලදී. ස්ථාවර සහ පාවතා පොලී අනුපාතික සහිත ගෙයකර 2022 වසර තුළ දී නිකුත් කරන ලද අතර ස්ථාවර පොලී අනුපාතික පසුගිය වසරේ පැවති සියයට 8.00-12.00 දැක්වා පරාසයට සාපේක්ෂව සියයට 15.42-28.00 දැක්වා පරාසයක පැවතුණි.

8.5 සංවැධන මූල්‍ය සහ මූල්‍ය ප්‍රවේශය

2022 වසර තුළ දී මහ බැංකුව විසින් ගෙය පරිපුරුක සේවා රසක් සපයමින්, ක්‍රුඩ, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායකයින් සහ පුද්ගලයින් හට දැරිය හැකි මූල්‍ය පහසුකම් ලබාදීමේ අරමුණින් විවිධ ප්‍රතිමූල්‍ය පොලී සහනාධාර සහ ගෙය ඇපැංචරණ යෝජනා කුම සම්බන්ධිකරණය කිරීම, පහසුකම් සැලකීම, සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම අඛණ්ඩව සිදු කරන ලදී. ඒ අනුව, 2022 වසර තුළ දී, සහනාගින්ව මූල්‍ය ආයතන හරහා ප්‍රතිලාභින් 63,202ක් අතරේ රුපියල් මිලියන 17,244.4ක මූදල් ප්‍රමාණයක් මූදා හරින ලදී අතර මූළු ගෙය ප්‍රමාණයෙන්, සියයට 57.6ක් ප්‍රතිමූල්‍ය ගෙය යෝජනා කුම 17ක් යටතේ සහ සියයට 42.4ක් පොලී සහනාධාර සහ ගෙය ඇපැකර යෝජනා කුම 5ක් යටතේ ලබා දෙන ලදී.

මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලද ගෙය යෝජනා කුමයන්ට අදාළව 2022 වසර තුළ දී පුරුවෝපාසික ක්‍රියාමාර්ග රැසක් මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. ඒ අනුව, අනිතකර ආර්ථික තත්ත්වයන් සහ වෙළඳපාල පොලී අනුපාතයන්හි කැපී පෙනෙන ඉහළ යැම සැලකිල්ලට ගනිමින්, සෞඛ්‍යාගාරා ගෙය යෝජනා කුමයේ පොලී අනුපාතිකය වසර තුළ දී සියයට 6.00 සිට 9.00 දැක්වා ඉහළ තංවන ලදී. එමෙන්ම, ඉදිරියේදී රට්ටේ ඇතිවිය හැකි ආහාර පිළිය සැලකිල්ලට ගනිමින්, මූදාහරිනු ලබන තංවන ගෙයවලින් සියයට 80ක් කාමිකාරීමික, පැහැ සම්පත්, දේවර වැනි අග

සහ ඒ ආග්‍රිත ක්‍රියාකාරකම් සඳහා ලබාදීම සහතික කරන ලෙස සහභාගිත්ව මූල්‍ය ආයතනවලට උපදෙස් ලබාදෙන ලදී. මේ අමතරව, පවතින ආර්ථික තත්ත්වය හේතුවෙන් දැඩි බලපෑමට ලක්ෂු ව්‍යාපාරවලට සහය වීමේ අරුණුත්තේ, මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන ශය යෝජනා ක්‍රම සඳහා ආපසු ගෙවීමේ ශය සහන කාලයක් ලබාදීම ද සිදු කරන ලදී. තවද, ආහාර සුරක්ෂිතතාව තහවුරු කිරීම, ආහාර ආනයනය සඳහා විදේශ විනිමය මෙරටින් පිටතට ගළායාම අඩු කිරීම, කාශිකාර්මික නිෂ්පාදන කෙරෙහි ජනතාව තුළ වැඩි නැඹුරුවක් ඇති කිරීම සහ සුඛ පරිමාණ ගොවීන්ගේ සමාජ ආර්ථික තත්ත්වයන් ඉහළ නැංවීම වැනි රටේ කාශිකාර්මික අංශය දිරිගැනීමේ සඳහා රජයේ ප්‍රිතිපත්තිමය ක්‍රියාමාර්ග සහ රටේ පවතින ආර්ථික තත්ත්වයන් සැලකිල්ලට ගනිමින් නව සපිරි ග්‍රාමීය ශය යෝජනා ක්‍රමයෙහි අදාළ පොලී අනුපාතය සහ මුදල් ප්‍රමාණයන් සංශෝධනය කරන ලදී.

තවද, නියමිත ඉලක්ක සපුරා ගැනීම සහතික කිරීම සඳහා එහි ක්‍රියාකාරී සැලැස්මට සමගමේ මූල්‍ය අන්තර්ගතහාවය පිළිබඳ ජාතික උපාය මාර්ගික සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩව අධික්ෂණය කරන ලදී. මූල්‍ය අන්තර්ගතහාවය පිළිබඳ ජාතික උපායමාර්ගයෙහි පූජල් ක්‍රියාමාර්ගයන් 82න්, ආසන්න වගයෙන් සියලු 24ක ප්‍රතිගතයක් මේ වනවිට සම්පූර්ණ කර ඇති අතර අනෙකුත් ක්‍රියාමාර්ග අදාළ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනයන්වල සහයෝගය ඇතිව සිදුවෙමින් පවතී. වත්මන් මූල්‍ය සාක්ෂරතා මට්ටම අවබෝධ කරගැනීම සඳහා ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සංස්ථාවේ සහයෝගය ද ඇතිව පූජල දීප ව්‍යාපේක මූල්‍ය සාක්ෂරතා සම්ක්ෂණය සාර්ථකව නිම කරන ලදී. එහිදී අනාවරණය වූ මූලික කරුණු මහජනතාවට ලබාගත හැකි වන පරිදි මහ බැංකු වෙති අඩවියෙහි පළ කර ඇති. මූල්‍ය සාක්ෂරතාවය හා හැකියා සංවර්ධනය සඳහා පෙර දැක්මක් සකස් කිරීම සඳහා ලෝක බැංකුවෙන් තාක්ෂණික සහය ලබාගැනීමේ අරමුණින් උපදේශන මෙහෙයුමක් ද පවත්වන ලදී. තවද, කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායක අංශය අපනයන වෙළඳපෙළ වෙත යොමු වීම ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ අරමුණින්, රට තුළ කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසායක අංශයේ පවතින විභ්වතා සහ බාධක හඳුනා ගැනීම සඳහා සම්ක්ෂණයක් පැවැත්වීමට අවශ්‍ය කටයුතු සම්පාදනය කරන ලදී.

මූල්‍ය සාක්ෂරතාව ඉහළ නැංවීමේ අරමුණින්, මහ බැංකුව සිය ප්‍රාදේශීය කාර්යාල හේ සහාය ඇතිව වසර තුළ දී වැඩසටහන් කිහිපයක් ආරම්භ කරන ලදී. ඒ අනුව, 2022 වසර තුළ දී, පුහුණුකරුවන් පුහුණු කිරීමේ වැඩසටහන්, ග්‍යවන්වීදා නා රුපවාහිනී වැඩසටහන්,

දැනුම බෙදාගැනීමේ වැඩසටහනක් සහ මූල්‍ය සාක්ෂරතාව, ව්‍යවසායකත්වය, ධාරිතා සහ කුසලතා සංවර්ධනය පිළිබඳ වැඩසටහන් රාජියක් පවත්වන ලදී.

8.6 මුල්‍ය යටිතල පහසුකම්

ଶ୍ରୀମତୀ ପିଲାତୁରା କାନ୍ଦିଲା

තත්කාලීන දළ පියවීම් (Real Time Gross Settlement – RTGS) සහ ලංකාසේකුණු (LankaSecure) යන පද්ධතින්ගෙන් සමන්විත, පද්ධතිමය වශයෙන් වැදගත් ඉහළ වටිනාකමින් යුතු ගෙවීම සහ පියවීම පද්ධතිය වන ලංකාසේවල් පද්ධතිය (LankaSettle System), 2022 වසරේ දී සිදු වූ විදුලි කප්පාදු කිරීම වැනි බාධා මධ්‍යයේ වුව ද ඉහළ උපයෝගිතාවයකින් සහ ඔරුත්තු දීමේ හැකියාවකින් ක්‍රියාත්මක විය. සළකා බලනු ලබන කාලයීමාව තුළ දී, තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය හරහා පියවූ ගනුදෙනු ප්‍රමාණය සියයට 42කින් වැඩි වූ අතර නිතු තැන්පතු පහසුකම් සහ නිතු තෙය පහසුකම් ගනුදෙනු ප්‍රමාණය ඉහළ යැම හේතුවෙන් එම පද්ධතිය හරහා පියවූ මූල ගනුදෙනුවල වටිනාකම 2021 වසරේ දී වාර්තා වූ රුපියල් විලියන 295 සිට 2022 වසරේ දී රුපියල් විලියන 827ක් දක්වා සියයට 181කින් වර්ධනය විය. තවද, 2021 වසරේ දී සහභාගිත්ව ආයතන විසින් හාවිතා කරන ලද එක්දීන ද්‍රව්‍යීලතා පහසුකමෙහි⁷ සාමාන්‍ය දෙනීක වටිනාකම වූ රුපියල් විලියන 208.5ට සාපේක්ෂව 2022 වසරේ දී දේශීය මූල්‍ය වෙළඳපාල තුළ ද්‍රව්‍යීලතා හිගයක් පෙන්වුම් කරමින් රුපියල් විලියන 658.5ක් ලෙස වාර්තා විය. තවද, 2022 වසර තුළ දී, ජාතික

7 වහාපාරක දිනය තුළ LankaSettle පද්ධතියේ ගෙවෙනු සූම්බව පියවිම සහතික තීරීම සඳහා මා බැංකුව පෙදි රිති උගේන් එකිනෙක පෙන්සන් සූපරයි.

3.21 සංඛ්‍යා සටහන

ගෙවීම් පද්ධති සහ උපකරණවල ත්‍රියාකාරීත්වය - ගනුදෙනු ප්‍රමාණය

ගෙවීම් පද්ධති/ උපකරණ	2018 ('000)	2021 ('000)	2022 (අ) ('000)	වර්ධනය %	
				2018-22	2021-22
විශාල වට්නාකමින් යුත් ගෙවීම් පද්ධති					
තත්කාලීන දළ පියවිම් පද්ධතිය	405.2	449.8	638.7	57.6	42.0
සූළ පරිමාණ ගෙවීම් පද්ධති/ උපකරණ					
අන්තර් බැංකු වෙකුපත තිරිකාණය පද්ධතිය	50,352.2	33,021.2	33,049.6	-34.4	0.1
ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය (මාරුගත අරමුදල් පුවමාරු කිරීම)	32,943.3	41,867.7	45,536.4	38.2	8.8
ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්ත් ආම්පිත සේවා සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය විද්‍යුත් අරමුදල් පැවරීම සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය (CEFTS) (මාරුගත අරමුදල් තත් කාලීනව පුවමාරු කිරීම)	40,464.4	58,210.5	84,141.2	107.9	44.5
එපින් විද්‍යුත් අරමුදල් පැවරීම සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය තුළ ඇති; ලංකාපේ මංගත ගෙවීම් වේදිකාව (LPOPP)	7,233.6	54,675.5	91,782.0	1,168.8	67.9
ජය් සේව්පේ (JustPay)	15.4	514.0	891.7	5,690.3	73.5
LANKAQR*	45.6	9,014.7	14,512.4	31,725.4	61.0
	-	848.9 (අ)	599.5	-	-29.4
මාරුගත සහ වින්දුම්පළ (POS) ගෙවීම් යන්ත් මගින් සිදුවන රුප කාචිපෘත් ගනුදෙනු	43,599.8	50,689.1	59,843.5	37.3	18.1
POS ගෙවීම් යන්ත් මගින් සිදුවන හර කාචිපෘත් ගනුදෙනු	56,595.1	108,039.7	146,478.9	158.8	35.6

*2018 වසර ඇලදී LANKAQR ගදන්වා දෙන දේ අතර 2020 වසරට සිට දත්ත ලබා ගත හැකිය.

මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(අ) තාවකාලික

(ආ) පාලනයේදී

ඉතිරිකිරීමේ බැංකුවට මූල්‍ය වෙළඳපෙළ තුළ සත්‍රීයව ගනුදෙනු කිරීමේ හැකියාව ලබා ගනිමින්, ලංකාසේවිල් පද්ධතියෙහි සහභාගිත්ව තත්ත්වය ලබා ගත් පළමු බලපත්‍රලාභී විශේෂීත බැංකුව බවට පත් වීමට ද හැකි විය.

ලංකාසේකුතු පද්ධතිය 2022 වසර තුළ දී සියලුම රාජ්‍ය සුරක්ෂිත සම්බන්ධ ගනුදෙනු සඳහා අඛණ්ඩව සහාය විය. 2022 වසර අවසානයේදී, ලංකාසේකුතු සතු මූල්‍ය නිර්ලේඛිත සුරක්ෂිත ප්‍රමාණය රුපියල් බිජියන 12,848.5ක් (මුහුණත අගය) වූ අතර එය භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර රුපියල් බිජියන 4,126.4ක් හා භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර රුපියල් බිජියන 8,722.1ක් නිර්වාත්වීම් සම්බන්ධිත විය. ලංකාසේකුතු පද්ධතියෙහි නිර්ලේඛිත සුරක්ෂිත ප්‍රමාණය විවිධ පද්ධතිය මගින් 2021 වසර තුළ සිදු වූ රුපියල් තුළ සියලුම ප්‍රමාණය 262.8ට සාපේක්ෂව 2022 වසර තුළ දී ගනුදෙනු රුපියල් තුළ සියලුම ප්‍රමාණය 1,028.6ක් සඳහා පහසුකම් සලසා ඇත්තේ.

මහජනතාව වැඩි වශයෙන් ඩිජිටල් ගෙවීම් ක්‍රම අනුගමනය කිරීමත් සමඟ රට තුළ සූළ පරිමාණ ඩිජිටල් ගෙවීම්වල ඉහළ වර්ධනයක් වාර්තා විය. බහුවිධ ගෙවීම් නාලිකා හරහා තත්කාලීනව සූළ පරිමාණ අරමුදල් පුවමාරු කිරීමේ හැකියාව ලබා දෙන විද්‍යුත් අරමුදල් පැවරීම සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය (Common

Electronical Fund Transfer Switch - CEFTS), ඩිජිටල් ගෙවීම් රට තුළ ජනප්‍රියත්වයට පත්වීමට සැලකිය යුතු ලෙස දායක විය. 2022 වසර තුළ සිදු වූ විද්‍යුත් අරමුදල් පැවරීම සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය ගනුදෙනු ප්‍රමාණය මිලියන 54.7 සිට මිලියන 91.8ක් දක්වා සියයට 67.9කින් වර්ධනය වූ අතර එම ගනුදෙනුවල මූල වට්නාකම රුපියල් බිජියන 4,926.6 සිට රුපියල් බිජියන 8,881.3 දක්වා සියයට 80.3කින් වර්ධනය විය.

ලංකාපේ මංගත ගෙවීම් වේදිකාව (LankaPay Online Payment Platform-LPOPP), LANKAQR, ජස්ට්පේ (JustPay) සහ ජ්.ගම ගෙවීම් යෙදුම් වැනි ගෙවීම් යෙතින් පහසුකම් තුළ ඇති නවෝත්පාදන කිහිපයක් සඳහා විද්‍යුත් අරමුදල් පැවරීම සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය මගින් තාක්ෂණික පදනම ස්ථාපිත කර ඇත. රාජ්‍ය ආයතන වැඩි වශයෙන් ඩිජිටල් ගෙවීම් ක්‍රම කෙරෙහි යොමුවීමේ ප්‍රවණතාවක් පෙන්වුම් කරමින් මහජනතාවට මුළුන්ගේ ජ්.ගම සහ ඉතුරුම් ගිණුම්වලින් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව සහ ශ්‍රී ලංකා රේගුව වැනි රාජ්‍ය ආයතන සඳහා සැපුවම ගෙවීමට හැකියාව ලබා දෙන ලංකාපේ මංගත ගෙවීම් වේදිකාවෙහි, 2022 වසර තුළ දී ගනුදෙනු ප්‍රමාණය සහ එම ගනුදෙනුවල වට්නාකම, පිළිවෙළින්, සියයට 73.5කින් සහ 151.4කින් සැලකිය යුතු වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. පසුගිය වසර තුළ LANKAQR ගනුදෙනුවල සැලකිය යුතු වැඩිවීමක් දක්නට ලැබූණ ද, 2022 වසරේ පළමු කාර්ත තුළ LANKAQR

8 ප්‍රාථමික තිබුණු, ද්‍රව්‍යීකීරීත වෙළඳපෙළ කටයුතු (උකවර මිලදී ගැනීම්, ප්‍රමිලදී රැඳුම් ගනුදෙනු, අප ගනුදෙනු), විවිධ වෙළඳපෙළ කටයුතු සහ එකත්ත දුව්‍යීකාරීත සූළ පරිමාණවල සූළ පරිමාණය (Common

8.22 සංඛ්‍යා සටහන

ගෙවීම් පද්ධති සහ උපකරණවල ක්‍රියාකාරීත්වය - ගනුදෙනු වට්‍යාකම

ගෙවීම් පද්ධති/ උපකරණ	2018 (රු.බැඩියන)	2021 (රු.බැඩියන)	2022 (අ) (රු.බැඩියන)	වර්ධනය %	
				2018-22	2021-22
විභාග වට්‍යාකමින් යුත් ගෙවීම් පද්ධති					
තත්කාලීන දළ පියවිම් පද්ධතිය	100,473.1	294,602.0	827,105.1	723.2	180.8
සුළු පරිමා ගෙවීම් පද්ධති/ උපකරණ					
අන්තර් බැංකු වෙකුපත් තීත්කාණය පද්ධතිය	10,528.4	8,311.5	9,813.8	-6.8	18.1
ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය (මාරුගත අරමුදල් යුවමාරු කිරීම)	1,972.2	2,862.2	3,368.4	70.8	17.7
ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්තු ආම්‍රිත සේවා සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය විදුත් අරමුදල් පැවරීම සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය (CEFTS) (මාරුගත අරමුදල් තත් කාලීනව යුවමාරු කිරීම)	344.6	671.0	1,012.9	193.9	51.0
එපින් විදුත් අරමුදල් පැවරීම සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය තුළ ඇති; ලෙකපෑ මංගත ගෙවීම් වේදිකාව (LPOPP)	660.3	4,926.6	8,881.3	1,245.0	80.3
ජය්වේපේ (JustPay)	12.5	198.2	498.3	3,886.4	151.4
LANKAQR*	0.1	34.6	67.8	67,700.0	96.0
මාරුගත යන වික්‍රුම්පාල (POS) ගෙවීම් යන්තු මගින් සිදුවන රුප කාචිපත් ගනුදෙනු	158.7	315.9	528.9	233.3	67.4

*2018 වසර තුළ LANKAQR දැන්වා දෙන දෙ අතර 2020 වසරට සිට දත්ත ලබා ගත හැකිය.

(අ) කාවකාකිය

මූල්‍ය ශ්‍රී ලංකා මග බැංකුව

මියා ශ්‍රී ලංකා මග බැංකුව

(අ) කාවකාකිය

ගනුදෙනු ප්‍රමාණයේ සුළු අඩුවීමක් දක්නට ලැබේම, QR ගෙවීම් පිළිබඳ පාරිභෝගිකයන් සහ වෙළෙඳුන් යන දෙඳාගයේම දැනුම්වත්තාවය වැඩි කිරීමේ අවශ්‍යතාවය පෙන්වුම් කරයි. තවද, ලංකාපේ පුද්ගලික සමාගම විසින් 2022 වසරේ දී මහ බැංකුව සමග සහයෝගිතාවයෙන් 'LankaRemit' නම් ජ්‍යෙම ප්‍රේෂණ යොමුක් දියත් කරන ලද අතර මිගින් විදේශයන්හි දී තිබුත් කරන ලද ගෙවීම් කාචිපත් හරහා විදෙස්ගත ග්‍රුමිකයින්ට ශ්‍රී ලංකාවට මුදල් ප්‍රේෂණය කිරීමට සහ උපයෝගිතා බිල්පත් ගෙවීමට ද හැකියාව ලැබුණි.

විශ්‍රාම වැටුප් හා වැටුප් වැනි සුළු පරිමා සම්භා ගෙවීම් සහ දිනය තුළදීම පියවිමට නියමිත අනෙකුත් සුළු පරිමා ගෙවීම් සඳහා පහසුකම් සලසන ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය (Sri Lanka Interbank Payment System - SLIPS), ගනුදෙනුවල වට්‍යාකම සහ ප්‍රමාණය අනුව මධ්‍යස්ථාව වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය මිගින් 2022 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 3,368.4ක් වට්‍යා ගනුදෙනු සඳහා පහසුකම් සලසන ලද අතර එය 2021 වසරට සාපේක්ෂව සියයට 17.7ක වර්ධනයකි.

2022 වසර තුළ, ණය කාචිපත් සහ හර කාචිපත් ගනුදෙනු ප්‍රමාණය පිළිවෙළින් මිලියන 59.9 සහ මිලියන 146.5 දක්වා සියයට 18.1කින් සහ සියයට 35.6කින් ඉහළ ගොස් ඇති අතර, ණය කාචිපත් සහ හර කාචිපත්වලින්

සිදු වූ ගනුදෙනුවල වට්‍යාකම පිළිවෙළින් රුපියල් බිලියන 401.5ක් සහ රුපියල් බිලියන 528.9ක් දක්වා සියයට 42.1කින් සහ සියයට 67.4කින් වර්ධනය වී ඇත. විදුත් වාණිජ (e-commerce) වෙළඳාම, ජ්‍යෙම ගෙවීම් යොමු (mobile payment apps) සහ අන්තර්ජාල බැංකුකරණය (internet banking) හරහා සිදුවන ගනුදෙනු ඉහළ යාම, මෙම වර්ධනයට ප්‍රධාන වගයෙන් හේතු විය.

වෙක්පත් පිළිබැඳු හාවිතයෙන් වෙක්පත ඉදිරිපත් කර එක් ව්‍යාපාරික දිනයක් තුළ දී අන්තර් බැංකු වෙක්පත් ගෙවීම් නිෂ්පාගනය කරන ලබන ජායාගත වෙක්පත් පිළිබැඳු නිෂ්පාගන පද්ධතිය (Cheque Imaging and Truncation System - CITS), ශ්‍රී ලංකාවේ අන්තර් බැංකු වෙක්පත් නිෂ්පාගන පද්ධතිය ලෙස සැලකෙන අතර, මැත වසරවල දී මෙමගින් නිෂ්පාගනය කරන ලද වෙක්පත්වල ප්‍රමාණය සහ වට්‍යාකම යන දෙඳාගයේම පහත වැට්මේ ප්‍රව්‍යාකාවක් වාර්තා විය. කෙසේ වෙතත්, 2021 වසරේ දී පැවති කොට්ඨාස-19 වසරගතය හේතුවෙන් රජය විසින් සංවරණ සීමා පැනවීමත් සාමාජික සාර්ථකව සිය කටයුතු පවත්වා ගෙන යාමට නොහැකි වීම හා පසුව 2022 වසරේ දී එම සංවරණ සීමාවන් ඉවත් කිරීම, 2021 වසරට සාපේක්ෂව 2022 වසරේ දී වෙක්පත්වල වට්‍යාකම සියයට 18.1කින් වර්ධනය වීමට ප්‍රධාන වගයෙන් හේතු විය.

ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්තු ආම්‍රිත සේවා සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය (Common ATM Switch – CAS) මගින් එම යාන්ත්‍රණයට සම්බන්ධ සිනැම වෙළඳ යන්ත්‍රයකින් සාමාජික මූල්‍ය ආයතනවල ගනුදෙනුකරුවන් හට මුදල් ආපසු ගැනීමේ සහ ගේෂය පරික්ෂා කිරීමේ තැකියාව ලබාදෙන අතර, 2022 වසරේද ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්තු ආම්‍රිත සේවා සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය හරහා සිදු කළ ගනුදෙනු ප්‍රමාණය 2021 වසරට සාපේක්ෂව මිලියන 84.1 දක්වා සියයට 44.5කින් වැඩි වී ඇති අතර, එහි වටිනාකම රැකියල් බිජියන 1,012.9ක් දක්වා සියයට 51.0කින් වර්ධනය වී ඇත. 2022 වසර අවසානයේද ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්තු ආම්‍රිත සේවා සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය හා ඒකාබද්ධ වූ මූල්‍ය ආයතන සංඛ්‍යාව 30කි. මේ අතර, තමන්තම හිමි ස්වයංක්‍රීය ගෙවීම් කාඩ්පත් කළමනාකරණ පදනම් මෙහෙයුම්මට නොහැකි මූල්‍ය ආයතනවලට සේවා සැපයීම සඳහා 2015 දී දියත් කරන ලද ස්වයංක්‍රීය වෙළඳ යන්තු සඳහා වූ හවුල් යාන්ත්‍රණය සාමාජිකයින් තිදෙනෙකුගෙන් සමන්විත වූ අතර එය 2022 වසර තුළ දී සිය ක්‍රියාකාරීත්වය සුම්මුව පවත්වාගෙන ගියේය.

මහ බැංකුව විසින් 2005 අංක 28 දරන ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති පනත යටතේ ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති සම්බන්ධ නියාමන සහ අධික්ෂණ කටයුතු අඛණ්ඩව සිදු කරන ලදී. ඒ අනුව, ගෙවීම් කාච්පත් සහ ජ්‍යෙගම ගෙවීම් පද්ධතිවල සේවාවන් සූමලව ත්‍රියාත්මක වීම සහතික කිරීම සඳහා එතැන් පරික්ෂණ සහ දුරස්ථ ආවේක්ෂණ කටයුතු සිදු කරන ලදී. තවද, ජ්‍යෙගම ගෙවීම් යෙදුම් භාවිතා කරමින් මූල්‍ය ගනුදෙනු සිදු කිරීමේ දී ඇති විය හැකි අවධානම අවම කිරීම සඳහා, මහ බැංකුව විසින් ජ්‍යෙගම ගෙවීම් යෙදුම් සපයන්නන්ගේ අනුකූලතාව අඛණ්ඩව අධික්ෂණය කරන ලදී. මෙට අමතරව, නිසි අවිනිශ්චිතතා සැලසුම් (Contingency plans) සහිතව ගෙවීම් සේවා අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාම සහතික කිරීම සඳහා ලංකාසේටල් පද්ධතියේ සහභාගිවන්නන්ගේ ව්‍යාපාර අඛණ්ඩතා සැලසුම් වාර්තා සමාලෝචනය කිරීම සහ ඔවුන්ගේ ආපදා ප්‍රතිසාධන අවධි (Disaster Recovery sites) වෙත පිවිසීම මගින් මහ බැංකුව ඔවුන්ගේ ව්‍යාපාර අඛණ්ඩතා සැලසුම් සහ ආපදා සැලසුම් අඛණ්ඩව අධික්ෂණය කරන ලදී.

EMV¹⁰ ප්‍රමිතින්ට අනුකූල වන පරිදි ඉහළ නංවාලීම මගින් ආරක්ෂිත ඩිජ්ටල් ගතුදෙනු ප්‍රවර්ධනය කිරීම, පාරිභෝගිකයින්ට සය ඩිජ්ටල් ගතුදෙනු තත්ත්වයින්ව දැන ගැනීමට සැලැස්වීම සහ නව ඩිජ්ටල් ගෙවීම ක්‍රම සහ ගෙවීම සම්බන්ධ වංචාවන් පිළිබඳ පාරිභෝගික දැනුම්වත්හාටය වැඩි කිරීම වැනි වැඩසටහන් කියාත්මක කිරීම හරහා ප්‍රමුඛ කාර්යාලයක් ඉටු කරන ලදී. මේ අමතරව, රට තුළ ගෙවීම පද්ධති යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය කිරීම අරමුණු කර ගනිමින්, ජාතික ගෙවීම කවුන්සිලය විසින් ගෙවීම පද්ධති ඉදිරි දැක්ම 2022-2024 අඛණ්ඩව අධික්ෂණය කරන ලද අතර කවුන්සිලය විසින් පත් කරන ලද කම්ටු කිහිපයක් මගින් නව ගෙවීම තාක්ෂණයන්, සුරක්ෂිත ඩිජ්ටල් ගතුදෙනු සහ ඩිජ්ටල් ගතුදෙනු ක්‍රම පිළිබඳ පාරිභෝගික දැනුම්වත්හාටය ඉහළ තැබීම වැනි ගෙවීම සහ පියවීම් පද්ධති හා සම්බන්ධ අධ්‍යයන කිහිපයක් ද සිදු කරන ලදී. ඩිජ්ටල් ක්‍රම භාවිතයෙන් සිදුකරනු ලබන මූල්‍ය වංචා පිළිබඳ මහජනතාවගේ දැනුම්වත්හාටය සම්බන්ධ සම්ක්ෂණයක් පැවැත්වීම ද මෙම අධ්‍යයනයන්ට ඇතුළත් විය. මෙම සම්ක්ෂණයේ ප්‍රතිඵල, මහ බැංකුව සහ මූල්‍ය ආයතන විසින් සිය ගතුදෙනුකරුවන් ආරක්ෂා කිරීමේ අරමුණින් පූජ්‍යල් දැනුම්වත් කිරීමේ වැඩසටහන් පැවැත්වීම සඳහා අඛණ්ඩව යොදා ගන්නා ලදී.

මුදල් විශ්වාසීකරණය වැළක්වීම සහ තුස්තවාදයට මුදල් සරපයීම මධ්‍යපාත්‍රව්‍යෙහිම

2022 වසර තුළ දී රටෙහි පැවති ආර්ථික අර්බුදය මධ්‍යයේ, මූල්‍ය මුද්‍රා ඒකකය විසින් මුදල් විභුද්ධීකරණය වැළැකවීමේ හා තුස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැබපැවත්වීමේ ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතින්ට අනුකූලව එහි මූලික කාර්යයන් අඛණ්ඩව සිදු කරන ලදී. වාර්තාකරණ ආයතන සහ මහජනතාව විසින් මෙම වසර තුළ දී මූල්‍ය මුද්‍රා ඒකකය වෙත සැකකටපුතු ගනුදෙනු වාර්තා 1,481ක් යොමු කරන ලදී. ඒ අතරින්, වාර්තා 419ක් විශ්ලේෂණයන්ගෙන් පසුව වැඩිදුර විමර්ශන සහ නියාමන ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම සඳහා අදාළ නීතිය බලාත්මක කිරීමේ ආයතන සහ නියාමන අධිකාරීන් වෙත යොමු කරන ලදී. එමෙන්ම, සැකකටපුතු ගනුදෙනු වාර්තා 605ක් අඛණ්ඩ පරික්ෂාව යටතේ තබා ඇති අතර, සැකකටපුතු ගනුදෙනු වාර්තා 134ක් වැඩිදුර අධ්‍යනය සඳහා යොමු කිරීමට තීරණය කර ඇත. ඉතිරි සැකකටපුතු ගනුදෙනු වාර්තා වැඩිදුර ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට අවශ්‍ය නොවන කාණ්ඩය යටතේ

10 EMV යුතු ගෙවීම් කාඩ්පරි ගුණදෙනුවල ආරක්ෂාව සහ අන්තර් ව්‍යුහයානීත්වය වැශි කිරීම පදනා විෂ (chip) මත පදනා වූ හර සහ යෝ කාඩ්පත් ගුණදෙනු පදනා වන තේරුමෙන් ප්‍රමිත වේ. EMV යන්නෙන් අදාළ කරන්නේ මෙම ප්‍රමිතය මුළුන් තීරුමානය කළ සමාගම් තුනේ නම් වන Europay, Mastercard සහ Visa යොදායි.

වර්ගීකරණය කරන ලදී. තවද, 2022 වසර තුළ දී, 2006 අංක 6 දරන මුදල් ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනතෙහි 6 වන වගත්තිය අනුව, වාර්තාකරණ ආයතන විසින් වාර්තා කළ යුතු සීමාව වන රුපියල් මිලයනයකට හෝ වෙනත් විදේශ මුදලකින් එයට සමාන වන වටිනාකමට වැඩි මුදල් ගනුදෙනු මිලයන 7.6ක් (තාවකාලික) සහ විදුත්ත් අරමුදල් භූවමාරු ගනුදෙනු මිලයන 10.8ක් (තාවකාලික) මුල්‍ය බුද්ධි ඒකකය වෙත වාර්තා කරන ලදී.

2006 අංක 6 දරන මුදල ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනත, එම පනත යටතේ නිකුත් කරන ලද විධිවිධාන සහ මූල්‍ය ආයතන සහ නම් කරන ලද මූල්‍ය නොවන ව්‍යාපාර හා වෘත්තීන් සඳහා නිකුත් කරන ලද ගනුදෙනුකරු පිළිබඳ නිසි උද්යෝගයෙන් ක්‍රියා කිරීමේ රිතින්හි නියම කරන ලද මුදල විශුද්ධිකරණය වැළැක්වීමේ සහ තුළ්තවාදයට මුදල සැපයීම මැඩපැවැත්වීමේ නිතිමය අවශ්‍යතා කෙරෙහි ආයතනික අනුකූලතාවය සහතික කිරීම සඳහා අවදානම මත පදනම් වූ අධික්ෂණ ක්‍රියාවලිය මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් අඛණ්ඩව සිදු කරන ලදී. ඒ අනුව, මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් වාර්තාකරණ ආයතනවල මුදල විශුද්ධිකරණය වැළැක්වීමේ හා තුළ්තවාදයට මුදල සැපයීම මැඩපැවැත්වීම කෙරෙහි අනුකූලතාවය තක්සේරු කිරීම සඳහා අවදානම මත පදනම් වූ එතැන් පරීක්ෂණ 03ක් ද, අවදානම මත පදනම් වූ එකාබෑද එතැන් පරීක්ෂණ 22ක් ද, ස්ථානීය පරීක්ෂණ 22ක් ද සිදු කරන ලදී. තවද, මූල්‍ය ආයතන සහ නම් කරන ලද මූල්‍ය නොවන ව්‍යාපාර හා වෘත්තීන් සඳහා තේමාත්මක සමාලෝචන 5ක් ද පවත්වන ලදී. 2022 විසර තුළ සිදු කරන ලද ස්ථානීය පරීක්ෂණ මත පදනම්ව, 2006 අංක 6 දරන මුදල ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනත හා ගනුදෙනුකරු පිළිබඳ නිසි උද්යෝගයෙන් ක්‍රියාකිරීමේ රිති උල්ලාසනය කිරීම සම්බන්ධයෙන් මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් බලපත්‍රලාභී බඳු කේ සඳහා රුපියල් මිලියන 11.75ක මූල්‍යය දන්වන පතනවන ලදී. එසේම, 2006 අංක 6 දරන මුදල ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමේ පනතෙහි විධිවිධාන සහ ගනුදෙනුකරු පිළිබඳ නිසි උද්යෝගයෙන් ක්‍රියාකිරීමේ රිති ප්‍රකාරව වාර්තා වූ අනුකූල නොවීම් සම්බන්ධයෙන් හේතු පැහැදිලි කිරීමේ අවශ්‍යතාවය දන්වමින් ලිපි 8ක් හා අනතුරු ඇගැවීමේ ලිපි 9ක් ද මූල්‍ය ආයතන වෙත නිකත් කරන ලදී. තවද, මුදල විශුද්ධිකරණය වැළැක්වීමේ සහ තුළ්තවාදයට මුදල සැපයීම මැඩපැවැත්වීම කෙරෙහි අනුකූලතාවය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා විවිධ ක්‍රියාමාර්ග ගනිම්න් නම් කරන ලද මූල්‍ය නොවන ව්‍යාපාර හා වෘත්තීන්හි මුදල විශුද්ධිකරණය වැළැක්වීමේ සහ තුළ්තවාදයට

මුදල සැපයීම මැඩපලවත්වීම අධික්ෂණ ක්‍රියාවලිය තවදුරටත් ගක්තිමත් කිරීමට මූල්‍ය ලුද්ධී ඒකකය විසින් කටයුතු කරන ලදී.

මුදල් විශුද්ධිකරණය වැළැක්වීම හා තුස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීම සමඟ අනුකූල වන පරිදි රටෙහි මුදල් විශුද්ධිකරණය වැළැක්වීම හා තුස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීමේ පාලන තනතුයෙහි සම්බන්ධ වැඩිදියුණු කිරීමේ අරමුණ ඇතිව 2022 වසර තුළ දී මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් ඒ සම්බන්ධ නීතිමය රාමුව සඳහා නීතිමය සංශෝධන ගෙන ඒම උදෙසා ක්‍රියාමාර්ග රසක් ගන්නා ලදී. තවද, මූල්‍ය කාර්ය සාධන බලකායෙහි නිරදේශයන්හි නිරදේශ අංක 1 සමඟ අනුකූලව ලෝක බැංකුවේ තාක්ෂණික සහාය ද ඇතිව යුතු ලංකාවේ මුදල් විශුද්ධිකරණය/තුස්තවාදයට මුදල් සැපයීම සම්බන්ධ ජාතික අවධානම් තක්සේරුව මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් අඛණ්ඩව සිදුකරන ලදී. මෙම ජාතික අවධානම් තක්සේරුවෙහි ප්‍රතිඵලය 2023 වසරේ ප්‍රථම හායා වන විට ප්‍රකාශයට පත්කිරීමට නියමිතය. මිට අමතරව, මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් ඒ හා සම්බන්ධ සියලුම පාර්ශ්වකරුවන්ගේ දැනුම්වත්හාවය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා විවිධ පියවර හඳුන්වාදෙන ලදී. එමත්ම, මුදල් විශුද්ධිකරණය වැළැක්වීම හා තුස්තවාදයට මුදල් සැපයීම මැඩපැවැත්වීම සම්බන්ධ අධික්ෂණ ක්‍රියාවලිය හා ආයතනික අනුකූලතාව ගක්තිමත් කිරීම සඳහා, 2022 වසර තුළ දී මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය විසින් වතුලේ කිහිපයක් නිකුත් කළ අතර දැනුම්වත් කිරීමේ වැඩිසුහන් ද ප්‍රවත්වන ලදී.

මුල්‍ය ක්ෂේත්‍රයට සම්බන්ධ නීති ප්‍රතිසංස්කරණ

2022 වසර තුළ දී, ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලේ සහාය ලබා ගැනීමේ වැඩසටහනෙහි පුරුව ක්‍රියාමාර්ගයක් ලෙස 2019 වසරේ නොවැම්බර් මස 01 වන දින ගැසට් කරන ලද ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු පනත් කෙටුවීම්පත සැකසීමෙහිලා මහ බැංකුව විසින් මුදල් අමාත්‍යාංශය, නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව, නීති කෙටුවීම්පත් දෙපාර්තමේන්තුව, ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල සහ ලෝක බැංකුව වැනි විවිධ පාර්ශවකරුවන්ගේ සහාය ඇතිව කටයුතු කරන ලදී. මෙම පනත් කෙටුවීම්පත ඉහත දැක්වූ පාර්ශ්වයන්ගේ සහාය ඇතිව මහ බැංකුකරණයේ තව්‍ය ක්ෂේත්‍රයන් ආවරණය වන පරිදි තව දුරටත් වැඩියුණු කරන ලදී. වැඩි දියුණු කරන ලද පාලන ප්‍රමිතින්, මහ බැංකුවේ අරමුණු සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා වූ උසස් මට්ටමේ පාලන මණ්ඩල වුහය මෙන්ම වැඩි දියුණු කරන ලද නියාමන සහ අධික්ෂණ බලත්ල ද සහිතව මහ බැංකුවේ ස්වාධීනත්වය සඳහා වූ ප්‍රතිපාදන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු පනත් කෙටුවීම්පතට

අභ්‍යුත්ත කර ඇත. එකී කෙටුම්පත නීතියක් ලෙස බලාත්මක වීමෙන් අතතුරුව, 1949 අංක 58 දරන මූදල් නීති පනත අනෙක්සි වනු ඇත.

මිට අමතරව, 2022 වසරේ දී මහ බැංකුව විසින් මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායිකාවය ඉහළ නැංවීම සඳහා දායක වන කවත් නීති කිහිපයක් කෙටුම්පත් කරන ලදී. මහ බැංකුවේ නියාමන, අධික්ෂණ සහ තිරාකරණ රාමුව වැඩි දියුණු කරන වෙළඳ නිෂ්පාකන සහ පියවීම් පිළිබඳ පනත, බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත සහ ක්ෂේර මූල්‍ය සහ ණය නියාමන අධිකාරී පනත වැනි පනත්, නව නීති අතරට අභ්‍යුත්ත වේ. මිට අමතරව, රට තුළ වත්මන් වෙළඳපාල වැඩනයන්ගෙන් පැන නගින අනියෝග රෝකට විසඳුම් ලබා දීම උදෙසා මහ බැංකුවේ නියාමන සහ අධික්ෂණ අධිකාරිය වැඩිදියුණු කිරීමේ අරමුණින් 2011 අංක 42 දරන මූල්‍ය ව්‍යාපාර පනත, 2000 අංක 56 දරන මූල්‍ය කළේදු පනත, 2017 අංක 12 දරන විදේශ විනිමය පනත සහ 2005 අංක 28 දරන ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති පනත සඳහා සංශෝධන ඉදිරිපත් කිරීමට ද කටයුතු කරන ලදී.

මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය

මහ බැංකුව විසින් සිය නියාමනය යටතේ පවතින මූල්‍ය ආයතනවල මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය ගක්කීමත් කිරීම සඳහා 2022 වසර තුළ දී අඛණ්ඩව කටයුතු කරන ලදී. මෙම වසර තුළ දී මහ බැංකුව වෙත පැමිණිලි සහ දුක්ගැනවිලි 5,149ක් ලැබේ ඇති අතර ඉන් බොහෝමයක් ලබාගත් මූල්‍ය පහසුකම් සඳහා සහන ඉල්ලීම, ඉහළ පොලී අය කිරීම, ණය සහන ලබා දීම සම්බන්ධ ගැටුවු, ඉල්ලා සිටින ලද තොරතුරු/ලියවිලි ලබා නොදීම, ඉහළ ගාස්තු හා කොමිස් අයකිරීම සම්බන්ධ ගැටුවු විය. සලකා බලනු ලබන වසර තුළ දී මූල්‍ය පාරිභෝගිකයන්ගෙන් ලද වලංගු පැමිණිලි සහ දුක්ගැනවිලිවලින් සියයට 75ක් සම්බන්ධයෙන් කටයුතු තිම කිරීමට ද මහ බැංකුවට හැකි විය.

සිය නියාමනය යටතේ පවතින මූල්‍ය ආයතන සඳහා එකාබ්ද මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවක් හඳුන්වා දීමේ අරමුණින් මහ බැංකුව විසින් නව විස්තරණ රෙගුලාසි මාලාවක් සකස් කරන ලදී. මෙම රෙගුලාසි මගින්, මූල්‍ය සේවා සැපයීමේ දී හෝ ලබා ගැනීමේ දී සලකා බැලිය යුතු ක්ෂේත්‍ර පිළිබඳ සේවා සපයන්නන් සහ සේවාලාභීන් යන දෙපාර්ශ්වයටම පැහැදිලි අදහසක් ලබාදෙන අතරම, වෙළඳපාල හැසිරීම් අධික්ෂණය පිණිස අධික්ෂණවරුන් සඳහා අවශ්‍යවන නිශ්චිත නියාමන බලතල නිර්වචනය කිරීමට ද අලේක්සා කෙරේ. පාර්ශ්වකරුවන්ගෙන් අදහස් ලබා ගැනීම සඳහා මෙම රෙගුලාසි කෙටුම්පත්

මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රය සහ මහජනතාව වෙත ඉදිරිපත් කර ඇති අතර අවසාන රෙගුලාසි මාලාව 2023 වසරේ මැද හාගයේ දී බලාත්මක කිරීමට අලේක්සා කෙරේ. මිට අමතරව, මහ බැංකුව විසින් ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සංස්ථාවේ සහයෝගය ඇතිව මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් මාධ්‍ය වැඩිසටහන් මාලාවක් නිර්මාණය කරමින් පවතින අතර මෙම වැඩිසටහන් මාලාව 2023 වසරේ මුදල හාගයේ දී දියත් කිරීමට නියමිත වේ.

තැන්පතු රක්ෂණය, තිරාකරණ කටයුතු සහ තහනම් ගෝපනා කුම පිළිබඳ ව්‍යාපාරය

මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායිකාව පවත්වා ගැනීම තහවුරු කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ දුවකිලතා ආධාරක ගෝපනා කුමය මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩව කළමනාකරණය කරන ලදී. බලපත්‍ර අවලංගු කරන ලද හෝ අත්තිවුවන ලද මුදල් සමාගම්, එනම් සේන්ටල් ඉන්ව්ස්ට්මන්ට්වී සහ රිනැන්ස් පිළිල්සී, දී ස්ටැන්ටිවර්ඩ් තෙව්වි රිනැන්ස් ලිමිටඩ්, ද රිනැන්ස් කම්පැනි පිළිල්සී, රේඛාංසි රිනැන්ස් ලිමිටඩ් සහ ස්වරුණමහල් රිනැන්ස්පියල් සර්විසස් පිළිල්සී යන සමාගමවල තැන්පත්කරුවන්ට රක්ෂණ වන්දී මුදල් ගෙවීමේ කටයුතු වසර තුළ දී අඛණ්ඩව සිදු කරන ලදී. ඒ අනුව, 2022 වසර වන තුරු ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ දුවකිලතා ආධාරක ගෝපනා කුමය යටතේ, තැන්පතුකරුවන් 72,641ක් සඳහා රක්ෂණ වන්දී මුදල් ලෙස රුපියල් මිලියන 30,499.24ක මුදලක් ගෙවා අවසන් කර ඇත. එම අගය රක්ෂණ වන්දී මුදලවල සම්පූර්ණ අගය වන රුපියල් මිලියන 35,229.22ක මුදලෙන් සියයට 86.57කි.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් පවතින තැන්පතු රක්ෂණ යාන්ත්‍රණයට අදාළව නෙතික ප්‍රතිපත්ති රාමුව ගක්කීමත් කිරීම අරමුණු කර ගනිමින් ගෝපනා බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත සඳහා සුදුසු විධිවිධාන හඳුන්වා දීමට කටයුතු කරන ලදී. මෙම නව නීති කෙටුම්පතෙහි මහ බැංකුව විසින් නියාමන සහ අධික්ෂණ කටයුතු කරනු ලබන බලපත්‍රලාභී බැංකු මෙන්ම බැංකු තොරතු තැන්පතා මාලා ආයතන තිරාකරණය කිරීම හා සම්බන්ධ නෙතික ප්‍රතිපත්ති රාමුව ගක්කීමත් කිරීම අරමුණු කරගත් විධිවිධාන ද අන්තර්ගත වේ. මෙම නීති කෙටුම්පත පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේ දී, ශ්‍රී ලංකාවේ නෙතික පද්ධතිය විසින් මෙතක් ප්‍රතිපත්ති රාමුව ගක්කීමත් කිරීම සාම්බන්ධ නෙතික ප්‍රතිපත්ති රාමුව ගක්කීමත් කිරීම අරමුණු කරගත් විධිවිධාන ද අන්තර්ගත වේ. මෙම නීති කෙටුම්පත පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේ දී, ශ්‍රී ලංකාවේ නෙතික පද්ධතිය විසින් මෙතක් ප්‍රතිපත්ති රාමුව ගක්කීමත් කිරීම සාම්බන්ධ නෙතික ප්‍රතිපත්ති රාමුව ගක්කීමත් කිරීම සහ තාක්ෂණික සභාය විශේෂයෙන් වැශ්‍යගත් විය. 2022 වසරේ නොවැම්බර් මස මැද හාගයේ දී මෙම නව නීති

මුළු පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව සහ එහි ඉරිර ගෙන

භාෂැන්වීම

ජනකාවටේ මූල්‍ය සාක්ෂරතා මට්ටම මෙන්ම මෙන්ම මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවල ශක්තිමත්හාවය, රටක තිරසාර සංවර්ධනයේ මූලික සංරච්ඡකය්ටු මූල්‍ය අන්තර්ගතහාවය නිර්ණය කරන්නාවූ මූලික අංග දෙක වේ. තාක්ෂණයේ අඛණ්ඩ දියුණුව, මූල්‍ය සේවාවන් වල සංකීර්ණහාවය ඉහළ යැම් සහ වෙළඳපොල සහායිකරුවන් අතර තරගකාරීත්වය තීවුම් හේතුවෙන් මූල්‍ය අංගයේ නියාමකයින්හාට පාරිභෝගිකයන්ගේ දැනුවත්හාවය සහ පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවේ ප්‍රමාණවත්බව කෙරෙහි වඩාත් ඉහළ අවධානයක් යොමු කිරීමට සිදුවේ ඇත. අප විසින් අන්දව ගෙවීය ආරකිං අරුවුදයේදී, අනෙකුත් කරුණු අතර මෙම වැදගත් ක්ෂේත්‍රයේ පැවති අඩුපාඩු ද මාව හෙලිදරවු කරන ලදී. එහිදී, අරුවුදයක්ද මූල්‍ය පදනම් යේ ස්ථායිකාවය තහවුරු කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය සංරච්ඡකක් වන මහජන විශ්වාසය පවත්වා ගැනීම සඳහා ගක්තිමත් පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවක අවශ්‍යතාවය හොඳින් පිළිසිංහු විය. වෙනත් අපුරින් ගත් කළ, ගක්තිමත් මූල්‍ය ආරක්ෂණ රාමුවක් මගින් වඩාත් එලදායී ලෙස සහ අප්‍රමාදව පාරිභෝගික ආරක්ෂාව සම්බන්ධ ගැවෙම අලේක්ඡා කිරීම, හඳුනාගැනීම සහ නිරාකරණය කිරීම සඳහා ඉඩ සෙලස් තහවුරු පදනම් මූල්‍ය පදනම් යේ ස්ථායිකාවය සම්බන්ධයෙන් බලපානු ලබන ගැවෙම ද අවම කරනු ලබන බව පොදුවේ පිළිගනු ලැබේ.

මෙම සන්දර්ජය තුළ, රටේ මූල්‍ය වෙළඳපොලේ ප්‍රමුඛතම ආයතනය වශයෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් රට තුළ මූල්‍ය අන්තර්ගතහාවය සහ මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය ඉහළ නැංවීම්පාඩාමුලික පියවරසහ පරිගුමයන් ගණනාවක් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නියාමනයට තොට්වන ආයතන සම්බන්ධ කරගනිමින් සිදුකර ඇත. අවස්ථාවාකුවලට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් වර්තමාන පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවේ අඩුපාඩුකම් මෙන්ම ලේකයේ සෙසු රටවල මෙම අංගයේ ප්‍රවානාවයන් හඳුනාගෙන සියලු පාර්ශ්වකරුවන් සම්බන්ධ කරගනිමින් පවතින මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව ශක්තිමත් කිරීමේ කටයුතු ආරම්භ කරන ලදී.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ වෙනත් මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව

ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය අංගය විවිධ නීති සහ රෙගුලාසි යටතේ විවිධ නියාමන තන්තුයන්ට හාජ්‍යතාවන විවිධ මට්ටමේ මූල්‍ය සේවා සපයන්නන් පරාසයක් සහිතව ක්‍රියාත්මක වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය අංගයේ මූල්‍ය වන්කම්වලින් සියලු 70 ක් පමණ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නියාමනය කරනු ලබන ආයතන සතු වන බැවින්, මෙම ආයතන වල පාරිභෝගික ආරක්ෂණය

සම්බන්ධයෙන් මහ බැංකුව විසින් ගනු ලබන නියාමන ක්‍රියාත්මක මගින් මූල්‍ය පාරිභෝගිකයන් සහ රටේ සමස්ථ මූල්‍ය පදනම් යන දෙඅංශයේම යහපැවැත්ත්ම සඳහා කැපී පෙනෙන සහ කළ ප්‍රමාදවත්නා බලපැමක් ඇති කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. පසුගිය වසර ගණනාවක් තුළ, මහ බැංකුවේ නියාමන දෙපාර්තමේන්තු විසින් ඔවුන්ගේ විෂය පරියට අයත් ආයතනවලට අදාළ වන මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමු ශක්තිමත් කිරීම සඳහා ක්‍රියාත්මක ගණනාවක් ගෙන ඇත. තිසුනක් වශයෙන්, ප්‍රථම වරට 2011 අංක 08 දරන බලපත්‍රලාභී බැංකුවල පාරිභෝගිකයන්ට අදාළ ප්‍රයුත්තිය සඳහා වන විධානයන් යටතේ මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින් සහ බලපත්‍රලාභී බැංකු අතර යහපත් සඳහාවක් ස්ථාපිත කිරීම අරමුණු කරගනිමින් එම බැංකු විසින් අනුගමනය කළ යුතු ආවාර ධර්ම පදනම් පදනම් යේ හඳුන්වා දෙන ලදී. මෙම විධානවල බැංකු නිමුවුම් සහ සේවා මූල්‍ය පාරිභෝගිකයන් වෙත හඳුන්වාදීම් සහ ප්‍රවර්ධනය කිරීම, බැංකු මෙම සේවාවල නියාමයන් සඳහා අනුගමනය කිරීම, බැංකු නිමුවුම් හා සේවාවල නියාමයන් සහ කොන්දේසි පිළිබඳ දැනුවත් කිරීම සහ අවබෝධය ප්‍රවර්ධනය කිරීම, බැංකුවල නියෝජනයින්ගෙන් ආරක්ෂාව සැලැසීම සහ විශේෂ අවශ්‍යතාවක් සහ සැලැක්ලේක් දැක්වීම සම්බන්ධ නියාමන අපේක්ෂාවන් ඇතුළත් වේ. තවද, 2018 අංක 01 දරන මූදල් ව්‍යාපාර පනතේ විධානයන් සහ 2018 අංක 01 දරන ක්ලේඩු මූල්‍යකරණ පනතේ විධානයන් යටතේ බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම් සහ විශේෂත ක්ලේඩු මූල්‍යකරණ සමාගම්වල මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින්ගේ අධික්වාසිකම් සහ ලබාදියාවන් ආරක්ෂා විම තහවුරු කිරීම සඳහා මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවක් හඳුන්වාදෙන ලදී. මෙම විධානයන් මගින්, තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම සහ විනිවිදාවය, පාරිභෝගික අධ්‍යාපනය සහ දැනුවත් කිරීම, වගකිවුතු ව්‍යාපාර හැසිරීම, පැමිණිලි හැසිරීම් සහ නිරාකරණය, සමාන සහ සාධාරණ සැලැකීම, සහ පාරිභෝගික දත්ත සහ පොදුගැලීකන්වය ආරක්ෂා කිරීම යන අංශවල මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණයට අදාළ අවම ප්‍රමිතින් නියම කර ඇත. තවද, මෙම විධානයන් මගින් ඉතුරුම්, නිය දීම, සහ පාරිභෝගිකයන් හා සම්බන්ධ අනෙකුත් ක්‍රියාකාරකම්වලට අදාළ ගැනුදෙනු ආවරණය කරනු ලබයි. මේ ආකාරයෙන්ම, රජයේ සුරුකුම්පත්වල ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් විසින්ද 1923 අංක 08 දරන දේශීය හාන්ඩාගාර බැංප්‍රත් ආයුපනත සහ 1937 අංක 07 දරන ලියාපදිංචි ස්කන්ධ හා සුරුකුම්පත් ආයුපනත යටතේ 2013 දී නිකුත් කරන ලද පාරිභෝගික ප්‍රයුත්තියට අනුගත විය යුතුය. මෙම ක්‍රියාත්මක තුළින් මූල්‍ය ආයතන සඳහා තම පාරිභෝගිකයින්ගෙන්ද දැනුවත්හාවයෙන්පුතුවත් තිරණ ගැනීම්සහ විනිවිදා සහ සාධාරණ මූල්‍ය සේවා ලබා ගැනීම තහවුරු කිරීම සඳහා තරමක ගක්තිමත් පදනමක් සකස්කරනු ඇත.

එසේ වූවද, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ඉහත නියාමන රාමු එකිනෙකට වෙන් වූ ප්‍රවේශයක් සහිත වීම හේතුවෙන් පාරිභෝගික ආරක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් නොගැලපීම් සහ සංකීරණතා මතු කර ඇති අතර එය පාරිභෝගික ආරක්ෂණයේ සමස්ථ අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීමේදී බාධාවක් වී ඇත. මේ අනුව, සිය නියාමනය යටතේ පවතින ආයතනවලට අදාළ වන මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව ශක්තිමත් කිරීම අරමුණු කරගත් ඒකාබද්ධසහවිස්තිරුණමූල්‍යපාරිභෝගික ආරක්ෂණරාමුවක් හඳුන්වා දීමත ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ප්‍රතිපත්තිමය තීරණයක් ගන්නා ලදී. මෙහි පළමු පියවර ලෙස, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලය විසින් ගනු ලැබූ තීරණයකට අනුව, 2020 අගෝස්තු මාසයේදී මූල්‍ය පාරිභෝගික සබඳතා දෙපාර්තමේන්තුව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ වෙනම දෙපාර්තමේන්තුවක් ලෙස ස්ථාපිත කරන ලදී. මේ වන විට මූල්‍ය පාරිභෝගික සබඳතා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් එහි මධ්‍ය කාලීන ඉලක්කය ලෙස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නියාමනයට යටත් ආයතන සඳහා නව විස්තිරුණ මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවක් නිකුත් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කරමින් සිටින අතර දැනට මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින් විසින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත මූල්‍ය ආයතන සම්බන්ධයෙන් යොමු කරනු ලබන සියලුම පැමිණිලි සහ දුක්ගැනවිලි ලබා ගැනීම සහ විසුදුම් සඳහා බෙඳා නැරීම සඳහා තනි සම්බන්ධතා ඒකකය ලෙසද කටයුතු කරමින් සිටී.

මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය පිළිබඳ නව රෙගුලාසි

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ප්‍රත්‍යාග්‍රහණ මූල්‍ය සංස්ථාවේ (International Finance Corporation -IFC) සහ ලේක බැංකුවේ තාක්ෂණික සහාය ඇතිව මුදල් නිති පනතේ 10 වැනි වගන්තිය යටතේ මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය පිළිබඳ රෙගුලාසි නිකුත් කිරීම සඳහා, රෙගුලාසි කෙටුම්පත් කරන ලද අතර එය 2023 මැයි 1 භාගයේදී නිකුත් කිරීමට නියමිත වේ. මෙම රෙගුලාසි කෙටුම්පත් කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ පාරදායාභාවය පවත්වා ගැනීම සහ පාර්ශ්වකරුවන්ගේ සහභාගිත්වය සඳහා පහසුකම් සැලැසීම අරමුණු කරගනිමින් මෙම කෙටුම්පත මහජන සහ මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ තීරික්ෂණ/දුපදේශන සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලදී. යෝජිත රෙගුලාසි මගින් දැනට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නියාමනය කරනු ලබන සියලුම ආයතන, එනම් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු, බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු, බලපත්‍රලාභී විසින් සමාගම්, විශේෂිත කළුඛදු මූල්‍යකරණ සමාගම්, මුදල් තැරුවිකරුවන් සහ ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතිවල සහභාගිවන්නන් ආවරණය වේ. යෝජිත රෙගුලාසි තුළ දැනට පවතින පාරිභෝගික ආරක්ෂණ මූලධර්ම, නිති මෙන්ම වර්තමාන පරවයන් සහ පාරිභෝගික ආරක්ෂණයට අදාළ ක්ෂේත්‍රවල ඇති විය හැකි උපනතින් ද අන්තර්ගත වේ. මෙම රෙගුලාසි කෙටුම්පත් කිරීමේදී පහත සඳහන් විධානයන්/අංශයන් පිළිබඳව විශේෂ සැලකිල්ලක් යොමු කරන ලදී;

(ආ) බලපත්‍රලාභී බැංකුවල පාරිභෝගික ප්‍රයුජ්‍යීය පිළිබඳ 2011 අංක 08 දැරන බැංකු පනතේ විධානයන්

(ඇ) බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම් සහ විශේෂිත කළුඛදු මූල්‍යකරණ සමාගම් සඳහා මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව පිළිබඳ 2018 අංක 01 දැරන මුදල් ව්‍යාපාර පනතේ විධානයන් සහ 2018 අංක 01 දැරන කළුඛදු මූල්‍යකරණ පනතේ විධානයන්.

(ඈ) වෙනත් රටවල භාවිතා වන පාරිභෝගික ආරක්ෂණය පිළිබඳ දියුණු පරිචයන් සහ රෙගුලාසි

(ඉ) මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින් මුහුණපාන වත්මන් ගැටුම් සහ ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිභෝගික ආරක්ෂණ ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් මහ බැංකුව විසින් හඳුනාගෙන ඇති අඩුප්‍රභුදුකම්/ ප්‍රවණතා.

එ අනුව, මෙම කෙටුම්පත් කරන ලද රෙගුලාසිවල, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නියාමනය කරනු ලබන ආයතනවල එලදායී පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවක් සඳහා අවශ්‍ය වන පහත සඳහන් ප්‍රධාන අංශ ඇතුළත් වන අතර, මෙම රෙගුලාසි ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහ මෙම ආයතන සම්ප්‍රවා අධික්ෂණය කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත අවශ්‍ය නියාමන බලතල ද මෙයින් ලබා දී ඇත.

(ආ) ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ බලතල, අධික්ෂණ ක්‍රියාමාර්ග සහ මූල්‍ය සේවා සපයන්නන්ගේ පාලන ක්‍රියාදාමයන්

(ඇ) තොරතුරු අනාවරණය, විනිවිද්‍යාවය සහ ප්‍රවේශනාවය සම්බන්ධ තීයාපරිපාලි

(ඈ) වගකීම් සහගත ව්‍යාපාරික හැසිරීම, පැමිණිලි හැසිරීම් සහ විසුදුම් යාන්ත්‍රණය

(ඉ) තරගකාරී පරිසරය සහ පාරිභෝගිකයාගේ වත්මකම් සහ තොරතුරු ආරක්ෂණය

(ඉ) පාරිභෝගිකයින් සඳහා සාධාරණ හා සමාන සැලකීම, මූල්‍ය අධ්‍යාපනය සහ දැනුවත්හාවය

මෙම රෙගුලාසි මගින් පාරිභෝගික ආරක්ෂාව සහ වෙළදපාල හැසිරීම එලදායී ලෙස අධික්ෂණය කිරීමට ඉඩ සලසුම් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නියාමනයට යටත්වන ආයතනවල පොත්, වාර්තා, හිඹුම්, ලේඛන, තොරතුරු සහ අනෙකුත් අධික්ෂණ ක්‍රියාකාරකම් පරික්ෂා කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත විශේෂ බලතල ලබාදෙනු ඇත. තවද, මෙම යෝජිත රෙගුලාසි මගින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නියාමනයට යටත්වන ආයතනවල පොත්, වාර්තා, හිඹුම්, ලේඛන, තොරතුරු සහ අනෙකුත් අධික්ෂණ ක්‍රියාකාරකම් පරික්ෂා කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත විශේෂ බලතල ලබාදෙනු ඇත. තවද, මෙම යෝජිත රෙගුලාසි මගින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නියාමනයට යටත්වන ආයතනවල වෙළදපාල හැසිරීම අධික්ෂණය සඳහාද මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින්ට, වෙළදපාලට සහ මූල්‍ය පද්ධතිවල බලපාන වෙළදපාල විෂම්මාවර සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නියාමන

ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට ඇති හැකියාව බලාත්මක කිරීම සඳහාද අවශ්‍ය පදනම සකසා දෙනු ලබයි. තවද, මෙම රෙගුලාසි මගින් මූල්‍ය ආයතන සහ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් ක්‍රියාත්මක කරන ද්‍රව්‍යීකරණ පැමිණිලි හැසිරවීමේ ක්‍රියාපටිපාරිය විධිමත් කරනු ඇති අතර මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන වලංගු පැමිණිලි සඳහා නෙතික ක්‍රියාමාර්ග වලින් බැහැර බෙරුමිකරණයක් ලෙස මූල්‍ය ආයතන ක්‍රියාත්මක කිරීමට බැඳී සිටින තීරණ ලබාදීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත බලය ලබාදීමට නියමිතය. සමස්තයක් වශයෙන්, මෙම රෙගුලාසි මගින් විශේෂයෙන්ම 2011 අංක 08 දරන බැංකු පනතේ විධානයන්, 2018 අංක 01 දරන මුදල් ව්‍යාපාර පනතේ විධානයන් සහ 2018 අංක 01 දරන කළුදා මූල්‍යකරණ පනතේ විධානයන් යටතේ ස්ථාපනය කර ඇති ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ වත්මන් මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවක් ක්‍රියාත්මක කිරීම එම මූල්‍ය ආයතනවලට මෙන්ම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ද හාරුදර කාර්යයක් වේ. විශාල මූල්‍ය ආයතන බොහෝමයක් විසින් දැනටමත් මුළුන්ගේ ව්‍යාපාර මෙහෙයුම් සහ පරිවෘත් නව රෙගුලාසි මගින් අපේක්ෂිත ප්‍රමිතින්ට අනුකූලව සිදු කරනු ලැබේ. කෙසේ ව්‍යවද, නව රෙගුලාසිවලට අනුකූල වීම සඳහා තමන්ගේ පවතින ප්‍රතිපත්ති, ක්‍රියා පටිපාටි, මෙහෙයුම්, සම්පත් සහ යටිතල පහසුකම් පදනම් සඳහා සැලකිය යුතු වෙනස්කම් සිදු කළයුතු ආයතන බොහෝමයක් පවතින අතර එවැනි ආයතන මෙම රෙගුලාසි ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ලබාදෙනු ලබන සංක්‍රාන්ති කාලයීමාව තුළ අදාළ රෙගුලාසිවලට අනුගත වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

කෙටුම්පත වෙනුවෙන් කැඳිනට මණ්ඩලයේ අනුමැතිය හිමි වූ අතර 2023 වසරේ මුදල හාගයේ දී මෙම කෙටුම්පත පාර්ලිමේන්තු අනුමැතිය සඳහා ඉදිරිපත් කිරීමට නියමිතය.

1988 අංක 30 දරන බැංකු පනතේ විධිවිධානයන් උල්ලෙනය වන බවට වෝද්‍යා එල්ල වූ ඇතැම් යෝජනා ක්‍රම සම්බන්ධයෙන් මහ බැංකුව විසින් ව්‍යුහයන කටයුතු කිහිපයක් සිදු කරන ලදී. මේ වන විට අවසන් කර ඇති ව්‍යුහයන මගින් හෙළිකරගත් වරදකරුවන් වෙත නඩු පැවරීම සඳහා නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුව වෙත යොමු කර ඇති ඉල්ලීම් සම්බන්ධයෙන් පසුවිවරම් කිරීමට වැඩිහිටිවත් කටයුතු කරන ලදී. තවද, විවිධ තරාතිම්වල පසුවන සාමාන්‍ය ජනතාවගේ මූල්‍ය සාක්ෂරතාවය ඉහළ නැංවීම සඳහා මෙන්ම තහනම යෝජනා ක්‍රමවලට සම්බන්ධ වීමේ අහිතකර බලපෑම් පිළිබඳව ද විශේෂයෙන් ජනතාව දැනුවත් කිරීම සඳහා වසර තුළ දී මහ බැංකුව විසින් හැකි සෑම මාධ්‍යයක් හරහාම දැනුවත් පුරා දැනුම්වත් කිරීමේ වැඩසටහන් පවත්වන ලදී.

විදේශ විනිමය නියාමනය සහ අධීක්ෂණය

2017 අංක 12 දරන විදේශ විනිමය පනතේ විධිවිධාන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ රජයේ නියෝජනය වශයෙන් මහ බැංකුව විසින් රට තුළ විදේශ විනිමය ප්‍රවර්ධනය සහ නියාමනය කිරීම සඳහා 2022 වසර තුළ දී යියවර රසක් ගන්නා ලදී. ඒ අනුව, අමුද්‍රව්‍ය

වෙළඳපොල හැසිරීම් අධික්ෂණය සඳහා අවශ්‍ය පදනමද මෙමගින් ස්ථාපිත කරනු ඇත.

අතියෝග සහ ඉදිරි ගමන

ප්‍රමාණය, විෂය පථය, මූල්‍ය තිමැලුම් සහ සේවා සහ පාරිභෝගික කාණ්ඩයන් යන අංශයන්ගේ විශාල වෙනස්කම් පරායසයක් සහිත විවිධ මූල්‍ය සේවා සපයන්නන් වෙනුවෙන් ඒකායේද මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවක් ක්‍රියාත්මක කිරීම එම මූල්‍ය ආයතනවලට මෙන්ම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ද හාරුදර කාර්යයක් වේ. විශාල මූල්‍ය ආයතන බොහෝමයක් විසින් දැනටමත් මුළුන්ගේ ව්‍යාපාර මෙහෙයුම් සහ පරිවෘත් නව රෙගුලාසි මගින් අපේක්ෂිත ප්‍රමිතින්ට අනුකූලව සිදු කරනු ලැබේ. කෙසේ ව්‍යවද, නව රෙගුලාසිවලට අනුකූල වීම සඳහා තමන්ගේ පවතින ප්‍රතිපත්ති, ක්‍රියා පටිපාටි, මෙහෙයුම්, සම්පත් සහ යටිතල පහසුකම් පදනම් සඳහා සැලකිය යුතු වෙනස්කම් සිදු කළයුතු ආයතන බොහෝමයක් පවතින අතර එවැනි ආයතන මෙම රෙගුලාසි ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ලබාදෙනු ලබන සංක්‍රාන්ති කාලයීමාව තුළ අදාළ රෙගුලාසිවලට අනුගත වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

ආනයනය සඳහා අදාළ ගෙවීම්වලට පහසුකම් සැලැසීම වෙනුවෙන්, විදේශීය මව් සමාගමෙන් හෝ ශ්‍රී ලංකාවෙන් පිටත සාස්ථාපිත සමාගම සම්බන්ධයෙන් සමාගමවලින් කෙටි කාලීන සය ලබාගැනීම සඳහා 2007 අංක 07 දරන සමාගම් පනත යටතේ සංස්ථාපිත සමාගමවලට අවසර ලබාදෙනින් නියෝගයන් සහ විධානයන් නිකුත් කරන ලදී. තවද, ශ්‍රී ලංකාවේ නොවාසික ප්‍රදේශලයින් හට තම සන්නකයේ තබාගත හැකි උපරිම විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් එ.ජ. බොලර් 15,000 සිට 10,000 දක්වා අඩු කරන ලද අතර, විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් නොවූ අතැති ප්‍රදේශලයින් හට එම මුදල් විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගිණුමක තැන්පත් කිරීමට හෝ බලයලන් වෙළඳඳුව වෙත විකිණීම සඳහා මාස 2ක පොදු සමා කාලයක් ලබා දෙන ලදී. ඒ අනුව, පොදු සමා කාලය තුළ දී විකුණන ලදී/තැන්පත් කරන ලද මුළු විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ප්‍රමාණය එ.ජ.

8.23 සංඛ්‍යා සටහන

2022 වසර තුළ අපනයන ආදාළයේ ශ්‍රී ලංකාවේ ගැනීම සහ ශ්‍රී ලංකා රාජීයල්වලට පර්වර්හනය තිරීම

එ.ජ. බොලර් මීලියන

	1 වන	2 වන	3 වන	4 වන	එකැකුව
කාප්තුව කාර්ඩුව කාර්ඩුව කාප්තුව කාප්තුව					
ගැන්වා ගත් මූල අපනයන	4,286.15	4,370.37	4,575.14	4,524.20	17,755.85
ආදාළයි (අ)					
රුමියල්වලට පර්වර්හනය					
කරන ලද මූල අපනයන					
ආදාළයි (අ)	1,164.77	954.27	1,030.93	1,070.20	4,220.18
(අ) කාවකාලික					
					මූලය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

8.24 සංඛ්‍යා සටහන

විදේශ ව්‍යාපෘති මුදල් ගෙවුම් ගනුදෙනුවල කාරාංගය
එ.ඩී. මෙලර් මිලියන

යිජුම් වර්ගය	ආම්බ ප්‍රේෂණ		ප්‍රතිමූල ප්‍රේෂණ		දෙසැම්බර් 31 දිනට අවසාන ගණන	
	2021	2022(අ)	2021	2022(අ)	2021	2022 (අ)
ප්‍රදානක විදේශ ව්‍යාපෘති මුදල් ගිජුම්	663.2	601.8	234.1	270.7	2,715.4	2,804.8
ව්‍යාපෘති විදේශ ව්‍යාපෘති මුදල් ගිජුම්	7,647.9	8,209.4	3,756.9	5,269.7	3,071.7	2,795.0
ඇතුළු ආයෝජන ගිජුම්	854.7	862.2	1,221.9	843.2	1,969.2	1,714.1
විශේෂ තැන්තු ගිජුම්	207.1(අ)	111.7(අ)	83.0	61.4	585.2	751.6
ප්‍රතිමූල ආයෝජන ගිජුම්	11.2	31.3	6.9	7.4	ලැබෙන ලැබෙන	
ලැබෙන - ලැබේ නොමැත					ඖෂය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව	
(අ) තාක්ෂණික						
(ආ) ආම්බ ආයෝජන ගිජුම්, අක්සේවල බැංකු එකත්වය ගිජුම් සහ විදේශ ව්‍යාපෘති මුදල් තැන්පත්වලින් මාරු කරන ලද අරමුදල් නැර						

ඩ්‍රැංග මිලියන 35.4ක් විය. තවද, ආගමන හා විගමන දෙපාර්තමේන්තුව මගින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන “රන් පාරාදීසිය විසා වැඩිසටහන” යටතේ ශ්‍රී ලංකාවෙන් පිටත නේවාසික ප්‍රදානයන්ගෙන් ලැබෙන ආම්බ ප්‍රේෂණ දිරි ගැනීවීම සඳහා එම යොෂනා ක්‍රමය යටතේ අදාළ ගනුදෙනුවලට පහසුකම් සැලැසීමට මහ බැංකුව විසින් විදේශ විනිමය පනත යටතේ විධානයන් නිකුත් කරන ලදී. විශේෂ තැන්පතු ගිජුම් විවෘත කිරීමේ වලංගු කාලය ද දිර්ස කරන ලද අතර, දැනට පවතින විශේෂ තැන්පතු ගිජුම් නැවත ආයෝජනය කිරීම සඳහා ද ඉඩ සලසන ලදී. මිට අමතරව, ඇතාම් ප්‍රාග්ධන ගනුදෙනු සඳහා වන ප්‍රතිමූල ප්‍රේෂණ අත්හිටුවීම සහ සීමා කිරීම සඳහා මුදල් අමාත්‍යවරයා විසින් විදේශ විනිමය පනතේ විධිවිධාන යටතේ නිකුත් කරන ලද නියෝගය වසර තුළ දී තවදුරටත් දිර්ස කරන ලදී.

ආයෝජන සහ ද්විපාස්සිවික වෙළඳාම ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපාල තුළ ද්‍රව්‍යීක්ලතාව වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක රසක් ගන්නා ලදී. කොළඹ වරාය නගරය විශේෂ ආර්ථික කළාපය (කොළඹ වරාය නගරය) තුළ ආයෝජන සහ ගනුදෙනුවලට පහසුකම් සැලැසීම සඳහා, එහි පවතින සමාගම්වල ආයෝජකයන්, ආයෝජනයන් සහ සේවකයන් හත විදේශ ව්‍යාපෘති මුදල් ගිජුම් විවෘත කිරීමට අවසර ලබා දෙමින් නියෝගයන් හා විධානයන් නිකුත් කරන ලදී. තවද, විදේශ විනිමය පනත යටතේ, ඉන්දියානු රුපියල, නම් කරන ලද විදේශ ව්‍යාපෘති මුදල් ඒකකයක් ලෙස තීරණය කරන ලදී. මිට අමතරව,

පැවති දැඩි විදේශ මුදල් ද්‍රව්‍යීක්ලතා තත්ත්ව මධ්‍යයේ, අතාවයා ආනයන අඛණ්ඩව සැපයීමට පහසුකම් සැලැසීම සඳහා, විශේෂ විදේශ ව්‍යාපෘති මුදල් ගිජුම් 29ක් ආරම්භ කිරීමට විශේෂ අවසර ලබා දෙන ලදී. තවද, අපනයන ලැබේ දින 180ක් ඇතුළත ශ්‍රී ලංකාවට ගෙන එම සහ හානීව අපනයනකුවන් විසින් ඔවුන්ගේ එම ආදායම රුපියල් බවට පරිවර්තනය කිරීම අනිවාර්ය කරමින් මුදල් නීති පනත යටතේ නව රීති තිබුත් කරන ලදී. ඒ අනුව, වසර තුළ දී අඛණ්ඩව අධික්ෂණය සමගින් අපනයන ආදායම් නැවත මෙරටට ගෙනවා ගැනීම වැඩිවන ප්‍රවණතාවක් දක්නට ලැබුණු අතර ලැබුණු අපනයන ආදායම් රුපියල් බවට පරිවර්තනය කිරීම ද වසර අවසානය වන විට වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. මිට අමතරව, ශ්‍රී ලංකා රේගුව සහ බලයල් වෙළඳුන් සමඟ සහයෝගීතාවයෙන් විදේශ විනිමය ගනුදෙනු ප්‍රාග්ධන් ලෙස අධික්ෂණය කිරීමට සඳහා මහ බැංකුව විසින් ස්වයංක්‍රීය අපනයන ආදායම් අධික්ෂණ පද්ධතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට මුළුකත්වය ගන්නා ලදී. මේ අතර, දේශීය විදේශ විනිමය වෙළඳපාලෙහි ද්‍රව්‍යීක්ලතාව වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා උපකාර වෙමින් බලයල් වෙළඳුන් විසින් වසර තුළ දී ගුද්ධ විදේශ විනිමය මිලදී ගැනීම වාර්තා කර තිබූ අතර සංක්‍රාමණ දීමනාව යටතේ සිදු කරන ලද ප්‍රතිමූල ප්‍රේෂණ සහ වසර තුළ දී විවෘත කරන ලද ප්‍රාග්ධන ගනුදෙනු රුපියල් ගිජුම් ප්‍රමාණය ද අඩුවී ඇත.

මහ බැංකුව විසින් වසර තුළ දී පරිසීම් වෙළඳපාලෙහි කළ අතර විනිමය අනුපාතය මත අනවාසා පිඩිනයක් ඇතිවීම අවම කිරීමේ අරමුණින් ඉහළ විනිමය අනුපාත පිරිනැමීම තහනම් මුදල් භූවමාරු ව්‍යාපාරයේ

8.25 සංඛ්‍යා සටහන

පාර්ශ්‍ය ගනුදෙනු රුපියල් ගිජුම් හරහා

සිංහල ප්‍රේෂණයන් (CTRAs) සහ ශ්‍රී ලංකා රුපියල්වලට විදේශ විනිමය වැඩිදුනු සහ ශ්‍රී ලංකා රුපියල් මින් සිංහල විදේශ විනිමය මුදල් ගැනුම්

	2021	2022
සංකුලණීක මාරු කිරීම		
සංකුලණීක දීමනාව ප්‍රේෂණ කිරීම		
සඳහා මහ බැංකුවේ උයාපදිංචි කරන ලද ප්‍රාග්ධන ගනුදෙනු රුපියල් ගිජුම් ගණන	787	215
ප්‍රාග්ධන ගනුදෙනු රුපියල් ගිජුම් හරහා කරන ලද ප්‍රතිමූල ප්‍රේෂණ (එ.ඩී. මෙලර් මිලියන)	4.5	0.9
විදේශ විනිමය වැඩිදුනු සහ මිලට ගැනුම් (ආකාශීය 1)	11,974.43	11,158.81 (අ)
විදේශ විනිමය මිලට ගැනුම් (ආකාශීය 2)	12,039.72	12,141.28 (අ)
ඖෂය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව		
(අ) තාක්ෂණික		

විගේෂ සටහන 13

ශ්‍රී ලංකාව තුළ මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය ශේෂතිමත් කිරීම

I. ಹಡ್ಡಿನೇರಿ

இல� ஆர்க்கான் சூலயக் யனு சாமாநா அர்பிக் தந்தவ் யடனேடி காரயக்கும் சுற சீப்புவர வேணு பட்டினயக் பூர்வநய கிரிம் சுற அனலேக்கூதை இலை அர்வூடாகாரி அவச்சீவக்கி லை கல்லூனாகரனய கிரிம் அரமூணு கரங்கள் ஆயதன, நிதி சுற திய பரிபாரி சுழிஹயகி. லை ரவக அர்பிக் வர்வநய சுற இலை சீப்புவரத்வை புரிவநய கிரிம் அரமூணு கரங்கள் விவக்கும்போகிலி நியாமனய, அகிக்கும்போய, நிருகரனய, அவசுான ணய ஢ெங்கு, நைந்பது ரக்கும்போய சுற மூல்க் அமாத்துக்கையே (MOF) ஹே ஹாஞ்சிகாரனயே காரயக்காரய யன சுங்கவக மதின் சுட்டில்த் பூல்க்கு வழுபூத்துக்கூக ராமுவகி. அர்பிகையை சுத்து அர்வூட் வைக்குவீமே யாந்துகூயன் சூப்பீம், அர்வூடாக்கி இலைகரனய கிரிம் சுற சீப்பிர சுறவு அர்பிக் புதிப்பத்தி சுத்து தீர்க்கையீமே சூப்பீமே மாயைக் கூலை இலை ஆரக்கும்பொன சூலய வுடைங்க் கே.

ମିଳୁମ ଆର୍ଥିକଯ ଶ୍ରୀଯାକାର୍ତ୍ତନାର୍ଥଯ ଜଳା ମୂଲ୍ୟ ପଢ଼େଦିଯ
କିରଣ୍ଟାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟାର୍ଯ୍ୟକୁ ଦୃଷ୍ଟି କରିଛି. ମୂଲ୍ୟ ଆସନ,
ମୂଲ୍ୟ ଅତରମୋଡ଼ିକରଣ୍ୟ ଜପନ ଅନ୍ତରମ ଭୟନ୍ତରେ ଵିଶିଦ୍ଧ
ହା ସଂକିର୍ତ୍ତଣ ତୈନ୍ତପତ୍ର ଉଗନ୍ତିମ ହରଙ୍ଗ ଦୂରଳ ଅବଧିନାମି
ନିର୍ବାରଣ୍ୟକୁ ଲବା ଗୈତେମେ ନୌକ୍ରିରେ ବେଳି. ଲୋକିନ୍ତ,
ଆର୍ଥିକଯ ମୂଲ୍ୟ ଆରକ୍ଷଣ ଶାଲୟ ହରଙ୍ଗ ଜ୍ଞାତ ପରିମାଣ
ତୈନ୍ତପତ୍ରରୁଳିନ ଆରକ୍ଷଣ କିରିମ ଆତିକଣିନ୍ତମ ଵ୍ୟାଗରେ
ଜ୍ଞାନକିର୍ତ୍ତଣକୁ ବେଳି. ରତ୍ନ ଅଦିକ୍ଷଣଙ୍କ ବ୍ୟୁହଙ୍କ ମନ ପଦନାମିଲି,
ଲରଦ ମୂଲ୍ୟ ଆରକ୍ଷଣ ଶାଲୟ ତୁଳ ଵିଶିଦ୍ଧ ଆସନ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ
କାର୍ଯ୍ୟାର୍ଯ୍ୟକୁ ଦୃଷ୍ଟି କରିଛି. କେବେ ବେତନ, ଜମନର ରତ୍ନଲ
ନୀଣ୍ଠିତ ହେଲେ ବ୍ୟାଗ ତୈନ୍ତପତ୍ର ରକ୍ଷଣ ଆରକ୍ଷଣ୍ୟ ମେନମ
ବୈକୁଣ୍ଠ ନିଯାମନାଯ, ଅଦିକ୍ଷଣଙ୍କ ଜଳ ନିର୍ବାରଣ୍ୟ ଜଳଙ୍ଗ
ଉଗନ୍ତିମ ଦ୍ୟନ ଲକ୍ଷମ ଜ୍ଞାନର ବଳ୍ୟ ମନ ବୈକୁଣ୍ଠ ଜଳ.

ප්‍රි ලංකාව තුළ, මැත වසරවලදී මූල්‍ය පද්ධතියේ ඇති ව්‍යුහයේ පෙනෙන වර්ධනය සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ සංකීරණක්ට වය වැඩිම හේතුවෙන් මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ කම්පන සහ අරුබුකාරී තත්ත්වයන් මත ඇතිවය හැකි අනතුරුදායක බව දිගින් දිගම ඉහළ යාම සිදු වූ අතරම එවැනි තත්ත්වයන්ට මුහුණීම සඳහාත්, තැන්පතුකරුවන්ගේ සහ අනෙකුත් පාර්ශවකරුවන්ගේ ලැදියාවන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහාත්, ගක්තිමත් මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලයක අවශ්‍යතාවය අවධාරණය කරයි. මූල්‍ය පද්ධතියේ ගක්තිමත්ව සහ කාර්යක්ෂමතාව සහතික කිරීම සඳහා, ශ්‍රී ලංකා මහ බලැකුව (CBSL) සහ මුදල් අමාත්‍යාංශය, මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලයේ මූලික පාර්ශවකරුවන් ලෙස සම්පූර්ණ සහයෝගයන් කටයුතු කරයි.

2. ශ්‍රී ලංකා මහ බිංදුවේ සහ මුදල් අමාත්‍යාංශයේ
කාර්යාලය

ශ්‍රී ලංකාව තුළ මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව තීරණාත්මක කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව අවසාන යොදයේන්තා, බැංකු සහ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන (NBFI) සම්බන්ධ

අදික්ෂණ අධිකාරය, තීරුකරණ අධිකාරය සහ බලපත්‍රලාභී බැංකු (LBs) සහ බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගමවල (LFCs) තැන්පත රක්ෂණකරු ලෙසින් කටයුතු කරයි. තවද, සාමාන්‍ය ආර්ථික තත්ත්වයන් තුළ මූල්‍ය අංශයේ ප්‍රතිපත්ති නිර්මාණය මගින් සහ හඳුනී මූල්‍ය අවශ්‍යතාවයන් උදෑගතවීමකදී මූල්‍ය අර්ථාද කළමනාකරණය කිරීම තුළින් මූදල් අමාත්‍යාංශය, මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලයේ වැදගත් කාර්යයනාරයක් ඉටු කරයි.

3. අවසාන ණය දෙන්නා

මූල්‍ය කැකුණුවේ සහිත කාලවලදී, බැංකුවලට මවුන්ගේ දෙනීන් මෙහෙයුම් සඳහා අවසා අරමුදල් සපයා ගැනීම අහියෝගකාරී වූ විට මවුන්ගේ අවසාන ණය දෙන්නා වන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත යොමු වේ. බැංකු එකිනෙකට නය ලබා දීමට ප්‍රස්ථාර වන අවස්ථාවන්හිදී සහ තැන්පතුකරුවන් තම බැංකු ගිණුම්වලින් මූදල් ආපසු ගැනීම ආරම්භ කරන අවස්ථාවන්හිදී මෙය සිදුවිය හැක. උක්ත අවස්ථාවන්හිදී, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, අවසාන නය දෙන්නා ලෙස කටයුතු කරනුයේ මූල්‍ය වෙළඳපෙළ සුම්මත ත්‍රියාකාරීන්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ස්ථාවර මූල්‍ය පද්ධතියක් පවත්වාගෙන යාම එහි ප්‍රධාන අරමුණ වන බැවැනි.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සාමාන්‍යයෙන් මූල්‍ය නා බැංකු සේපාරටන්වයට තර්ජනයක් ඇති විය හැකි මූල්‍ය කැඳුවීම් සහිත හදිසි අවස්ථාවන්හිදී අවසාන ගය දෙන්නා ලෙස ක්‍රියාකාරයි. එවැනි අවස්ථාවලදී හදිසි ගය සහ අත්තිකාරම් පිළිබඳ රාමුවේ පිළිගත හැකි යැයි දක්වා ඇති ඕනෑම ඇපෙරයක් ඉදිරිපත් කර ඇති බැංකුවකට, සුවිශේෂී ගය හෝ අත්තිකාරම් ලබා දීමට සහ අවශ්‍ය අපුරුන් එම හදිසි ගය සහ අත්තිකාරම් අඟුන් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට තම අනිමතය අනුව කටයුතු කිරීමේ හැකියාවක් පවතී.

වර්තමානයේදී බැංකු විසින් තහඹි ගෙය සහ අත්තිකාරම් වෙත ප්‍රවේශ වීම සඳහා නිශ්චිත අවගත්තාවයන් කිසිවක් සපුරාලීමට අවගත නොවේ. එනමුත්, අදාළ පොලී අනුපාත, ගෙය කාලය, අලුත් කිරීම්, ඇපකර සහ වෙනත් අදාළ කරුණු යනාදිය තිරණය කිරීමේ පූර්ණ අභ්‍යන්තරය ප්‍රි ලංකා මහ බැංකුව සතුවේ. කෙසේ වෙතත්, සුවිශේෂී අවස්ථාවක හැර බලපෑත්‍රලාභී බැංකුවක් බුත්තවත් යැයි සලකනු ලබන හෝ බුත්තවත් වීමට ඉඩ තිබේ නම් හෝ අනාගතයේදී තුළුන්වත් විය හැකි බවට සාධාරණ අපේක්ෂාවක් නොමැති නම්, එම බැංකුව හැඩි ගෙය සහ අත්තිකාරම් සඳහා තුළුන්දිය යැයි සලකනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් ලබා දෙන හඳුසි ගුය සහ අත්තිකාරම්, නුවුන්වත් බැංකුවල පැන නැගී ඇති දුවදිලතා ගැටළු සඳහා පලමුක් හාවිත කිරීමේ උපකරණයක් ලෙස පැහැදිලිව දැක්වීය හැක. කෙසේ ව්‍යවද් ප්‍රායෝගිකව මෙවනි දුවදිලතා ගැටළු පැන නැගී හැකි අවස්ථා

ඉතා අල්ප බව සයන් කළ යුතුය. බැංකු ද්‍රව්‍යීලතා ගැටුවලට මූහුණ දෙන බොහෝ අවස්ථාවන්හිදී ඒ හා සම්බන්ධ වූ ආයතනයන්හි නුවුන්වත්හාවය පිළිබඳ යම් අවිනිශ්චිතතාවයක් පවතී. සාමාන්‍යයෙන්, විවක්ෂණයිලි නියමන සහ අධික්ෂණ ක්‍රියාමාර්ගවලින් ආවරණය වන ආයතනයක නුවුන්වත්හාවය තක්සේරු කිරීමට යම් කාලයක් ගතවේ.

4. විවක්ෂණයිලි නියමන සහ අධික්ෂණ රුම්

විවක්ෂණයිලි නියමනය මගින් මූල්‍ය ආයතන පිළිපැදිමට අජේක්ෂණ කරන ප්‍රමිතින් සහ ප්‍රතිපත්ති ස්ථාපිත කරයි. අධික්ෂණ රාමුව යටතේ මූල්‍ය අඟයේ ආරක්ෂාව සහ ස්ථාවර්හාවය සහතික කිරීම සහ මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායිතා පර්මාර්පය සාක්ෂාත් කර ගැනීම සයනා මෙම ප්‍රමිත සහ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම අධික්ෂණය කරයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ බැංකු සහ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන සයනා නියමන සහ අධික්ෂණ රාමුව මූලික වශයෙන් 1949 අංක 58 දරන මූදල් නීති පනතේ, 1988 අංක 30 දරන බැංකු පනතේ සහ 2011 අංක 42 දරන මූල්‍ය ව්‍යාපාර පනතේ නිශ්චිතව දක්වා ඇතේ. බැංකු සහ මූදල් සමාගම්වලට බලපත්‍ර නිකුත් කිරීම, බලපත්‍රලාභී ආයතන සයනා විවක්ෂණයිලි විධානයන්, නීරණයන්, නියෝග සහ මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කිරීම, අධික්ෂණය කිරීම, විමර්ශන පැවැත්වීම සහ නියමන ක්‍රියාමාර්ග බලාත්මක කිරීම සහ දුරවල බලපත්‍රලාභී බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී මූදල් ආයතන නීරාකරණය කිරීම සයනා මහ බැංකුවට බලය පවරා ඇතේ. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් බැංකු අධික්ෂණය සයනා වූ බාසල් කමිටුව විසින් ස්ථාපිත කරන ලද ජාත්‍යන්තරව පිළිගත් අධික්ෂණ ප්‍රමිතින්ට අනුකූලව කටයුතු කරයි. අනාගත අරුම්දකාරී තත්වයන්ට සූදානම් වීම සයනා, අධික්ෂණ අධිකාරීයෙහි නියමයන් පරිදි බැංකු සහ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන, එම ආයතනවල අසාර්ථකත්වයන්ට මූහුණ දීම සයනා අවශ්‍ය පියවර ඇතුළත් ආපදා සැපුසුම් නීරමාණය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම අවශ්‍ය වේ.

5. තැන්පතු රක්ෂණ යාන්ත්‍රණය

තැන්පතු රක්ෂණගේ කාර්යාලය වන්නේ විශේෂයෙන්ම බැංකු පද්ධතිය ඩිං වැවෙන අවස්ථාවකදී මූල්‍ය පද්ධතිය කෙරෙහි මහජන විශ්වාසය තහවුරු කරමින් මූල්‍ය පද්ධතිය ස්ථාවර කිරීමයි. තැන්පතු රක්ෂණ තැන්පතුකරුවන්ට තම බැංකුව හෝ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතනය ඩිං වැවුනද, ඔවුන්ගේ රක්ෂණ අරමුදල් ඉතා ඉක්මණීන් ලබා ගැනීමට හැකියාවක් ඇති බවට සහතිකයක් ලබා දීම මගින් එවැනි අවස්ථාවකදී තැන්පතුකරුවන් තම තැන්පතු ආපසු ගැනීම සයනා දක්වන නොසන්සුන්වත හා අවදානම ව්‍යාප්ත වීම වලක්වමින් මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායිතාවය පෝෂණය කරන අතරම අනෙක් අතට එය පුළුල් ආර්ථිකය මත දහන්මක බලපැමක් ඇති කරයි.

තැන්පතු රක්ෂණ යාන්ත්‍රණ සාමාන්‍යයෙන් පාලනය වන්නේ තැන්පතු රක්ෂණ නියෝගීතායතන නම්න් හැදින්වෙන

ආයතන මගින් වන අතර එහි විධිනියෝගයන් පටු ආකෘතියක් වන 'pay box' ආකෘතියේ සිට පුළුල් බලනල සහ වගකීම් දක්වා ගැනම් අවදානම් හා අලාභ අවම කිරීමේ විවිධ සංයෝගනයන් සහිත තිබිය නැතු. සමහර තැන්පතු රක්ෂණ යාන්ත්‍රණයන් සයනා අසාර්ථක මූල්‍ය ආයතනවල රක්ෂණ තැන්පතුකරුවන් ප්‍රතිපූරණයට පමණක් අවධානය යොමු කරන සිම්ලික 'pay box' ආකෘතිය පමණක් පවතින අතර සමහර තැන්පතු රක්ෂණ යාන්ත්‍රණයන් සයනා වත්කම් වෙන් කිරීම, යා කිරීමේ බැංකුවක් විවෘත කිරීම, විවෘත බැංකු ආධාර සැපැදීම, 'bailing in' හෙවත් ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණය/මුද්‍රණ ගැනීම වැනි මූල්‍ය ආයතනවල නීරාකරණ ක්‍රියාමර්ග සයනා මූල්‍ය සහය ලබා දීමේ පුළුල් වගකීම් සහ බලනල සහිත 'pay box plus' ආකෘතියක් තිබිය නැතු. රක්ෂණ නියෝගීතායතනවලට අලාභය හෝ අවදානම අවම කිරීම අරමුණු කරගත් සාපු ආකෘතියක් පමණක් හාවත කළ නැතු. බේද වැටුන බැංකුවක නීරාකරණ පිරිවැය අවම කිරීම අරමුණු කොට ගෙන අලාභ අවම කරන්නන් සාම්ප්‍රදායක් ලෙස මූල්‍ය පද්ධතියට ඇති අවදානම අවම කිරීම අරමුණු කරයි.

6. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය

ශ්‍රී ලංකාවේ තැන්පතු රක්ෂණ නියෝගීතායතනය ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය ලෙස හැදින්වෙන අතර එය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ විෂය පථයට අයත් වේ. මූල්‍ය පද්ධතිය කෙරෙහි මහජන විශ්වාසය තහවුරු කිරීමේ අරමුණින්, මූදල් නීති පනත, බැංකු මහ බැංකුව මගින් බැංකු අධික්ෂණය සයනා වූ බාසල් කමිටුව විසින් ස්ථාපිත කරමින් අනිවාර්ය තැන්පතු රක්ෂණ ක්‍රමයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ මූල්‍ය විවෘත්වා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය 2010 දී පිහිටුවන ලදී. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය, වර්තමානය වන විට 2021 අංක 02 දරන ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රම රෙගුලාසි මගින් පාලනය වේ.

බලපත්‍රලාභී බැංකුවක් හෝ බලපත්‍රලාභී මූදල් සමාගමක් අසාර්ථක වූ අවස්ථාවකදී පුළු පරිමා තැන්පතුකරුවන් ආරක්ෂණ කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් එමගින් දක්වා ඇතේ. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය විසින් ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය 2010 දී පිහිටුවන ලදී. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය, වර්තමානය වන විට 2021 අංක 02 දරන ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රම රෙගුලාසි මගින් පාලනය වේ.

බලපත්‍රලාභී බැංකුවක් හෝ බලපත්‍රලාභී මූදල් සමාගමක් අසාර්ථක වූ අවස්ථාවකදී පුළු පරිමා තැන්පතුකරුවන් ආරක්ෂණ කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් එමගින් දක්වා ඇතේ. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය විසින් ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය 2010 දී පිහිටුවන ලදී. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය, වර්තමානය වන විට 2021 අංක 02 දරන ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රම රෙගුලාසි මගින් පාලනය වේ.

බලපත්‍රලාභී බැංකුවක් හෝ බලපත්‍රලාභී මූදල් සමාගමක් අසාර්ථක වූ අවස්ථාවකදී පුළු පරිමා තැන්පතුකරුවන් ආරක්ෂණ කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් එමගින් දක්වා ඇතේ. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය විසින් ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය 2010 දී පිහිටුවන ලදී. ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය, වර්තමානය වන විට 2021 අංක 02 දරන ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රම රෙගුලාසි මගින් පාලනය වේ.

දුව්දිලනා ආධාරක ගෝපනා ක්‍රමය වෙත රක්ෂණ වාරික ගෙවනු ලබයි. වර්තමානයේ, ශ්‍රී ලංකා තැන්පත්‍ර රක්ෂණ සහ දුව්දිලනා ආධාරක ගෝපනා ක්‍රමය 'pay-box' ආකෘතිය යටතේ ත්‍රියාන්තමක වන අතර එය අද්ඛුද වැළැක්වීමේ සහ කළමනාකරණ මෙවලමක් ලෙසද ක්‍රියා කරයි.

7. මූලක ආරක්ෂණ ප්‍රාලය ශක්තිමත් කිරීම

இலு ஆரக்ஷன் ரூலேயே நிசு தியாகாரின்வய அர்ரீக
வர்஦்வைய ஒலை நூலீம் சுதா அதாவது வின அதர லிய
கக்கிமென் கிரீமே கும் சுப வீடி ஸொய வைலீமேட் அதாவதை
வே. பழுப்பிய இலு அர்க்குடி, தேவீய, கலாபீய ஹ ராக்க
மளிவென் பூமாணவத் ஆரக்கீத ரூல யான்தூண்டயக்க
பூவதிமே வேடுதெக்ம அவ்வாரணை கர ஆதே. அவ்வானமிகாரின்
இலு தங்கு பவதின கூலவல்கி வேலூல்பல விழவுப்பய
கக்கிமென் கிரீம் சுதா பூமாணவத் இலு அரக்ஷன் ரூலயக
அவ்வானதாவய லய அவ்வாரணை கரடி. இலு சுப்பாவர்த்வய சுப
மிரோந்து சீமே ஹக்கியவ தங்குவர் கிரீம் சுதா வைக்கீட்டுணு
கல கலைய சுபக்கீதொ வ ஜூலீகாரி வாகாவரண சுப்பிக
காலவல்கி அதாவது ஆரக்குவக் கேஸ பிலிருநென். அர்மூட்டு
நொமூதிகம நிசுவென் ஏரப்பல அகியேர சுப அம்தர
வியட்டு ஆதீ வீமே அவ்வானமாக் பவதி. லாரீன், நிராகரண
அகிவாரிய அவ்வா சுவகில்காவ லா ஦ெந நிராகரண
கில்லீய கும் வெத நைக்குரை வீமே ஹக்கியவக் பவதி.
தீர அம்தரவ, பூமாணவத் அர்மூட்டு நொமூதிகம நிசு,
நிராகரண தியாவலிய பூமாட விய ஹகை. யம் ஆயதநாயக
நிராகரண தியாவலிய பூமாட கிரீமெ நிராகரண அகிவாரிய
சீக்குவதோன் வந்துக்குவில ஒன்றால்க்குவாய தவிருதன் பீன
வீ ய ஹகை அதர சுதாவாருந்தாக அவ்வானம் ஜூலீ வபின்
பூஹட்டிலிவ ஒக தெ ஹகை வநு ஆதே.

இல்ல ஆர்க்கான சூலயே கார்யக்காலமாவட ஒஹல நைவீல் சுதா வெப்பாவித்துவென நெநிக ராமுவ வி஦ிமன் கிரிம சுங் கூக்கிமன் கிரிம அதாவடிய வே. டைனரி, பெங்கு நிருகரணய சுதா வெப்பாவித்துவென நெநிக ராமுவ விசிரி பலதின அதர, சிறி புதில்லயக் கே லேச சங்கிரண, விசாகுல சுங் வோஹே விவர விதிவீட் ஹாவயேந் தொர யாந்திரனயக் கே லேச விசாப்த வீ பலதி. தவா, பெங்கு சுமின்வெயேந் தீ லாகாவ தூல அனுமதனய கரனு லேன வர்தமான அதிகரண தியாமார்க ஹது மன்றாகும் சீவுஹாவயக் கே பெந்தும் கரன அதர உமனிசு பெங்குவக கோபச் சிதியன் விசிந், பெங்கு நிருகரணய சுமின்வெ நிருகரண அதிகாரிய அதியேந கல அவச்பாவகதீ நிருகரண தியாவிலிய தவழுரவத் தூமாட விய ஹகை. பெங்கு சீகாவத்தீ கிரிம ஹ சுமின்வெ தூர்து தியா விலிவெத (bureaucratic process), பெங்கு நிருகரணய கிரிம தவழுரவத் சங்கிரண கரன அதர உமனின் தூலா பாட்டியை அப்பாவர கல ஹகை தரமே அவிதிண்வெதநாவயக் கே மாது கரடி. மீ சுதா வர்தமான ராமுவே அதீ அபிபாஸு நிவைரடி கர ஗னிமன் பெங்கு நிருகரணய சுங் சீகாவத்தீ கிரிம சுதா விசாந் காரயக்கும் ஹ வி஦ிமன் தியாவிலியக் கே அனுமதனய கிரிம அவடிய வே.

පුලුව පද්ධතිය ස්ථාපිතාවය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා තැන්පතු රක්ෂණ යාන්ත්‍රණය ගක්තිමත් කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. පසුගිය වසර 10 කට අධික කාලය තුළ, ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ දුවශිලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය මගින් 'pay box' ආකෘතියේ තුළිකාව ඉටු කර ඇති. කෙසේ වෙතත්, තැන්පතුකරුවන්ට නියමිත වේලාවට ගෙවීම් කිරීමට දරන ප්‍රයත්ත්‍යන්හි දී, බලපත්‍රලාභී බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී මුදලේ සමාගම් විසින් තැන්පතුකරු සම්බන්ධයෙන් ප්‍රමාණවන් තොරතුරු ලබා නොදීම ජේතුවෙන් දී, අනනා වූ හැඳුනුම් අංකයක් යටතේ තැන්පතුකරුවන්ගේ තොරතුරු පවත්වාගෙන යාමට අපොහොසත් විම හේතුවෙන් දී, ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ හා දුවශිලතා යෝජනා ක්‍රමයට විවිධ අනියෝගවලට මුහුණ පැමුව සිදුවේ. මෙම අනියෝග සඳහා විසඳුම් සෞයමින්, ගක්තිමත් තොරතුරු බෙදාගැනීමේ සහ තැන්පතුකරුවන් සඳහා හඳුනාගැනීමේ පද්ධති ක්‍රියාව නැංවීම ශ්‍රී ලංකා තැන්පතු රක්ෂණ සහ දුවශිලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමයෙහි සඡ්ලතාවය ඉහළ නැවීමට සහ අවසානයේ මුලා පද්ධතියේ ස්ථාපිතාවය ගක්තිමත් කිරීමට අත්‍යවශ්‍ය වේ.

මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය ගැස්මිමත් කිරීම සඳහා බැංකු සහ බැංකු තොවන මූල්‍ය ආයතන සඳහා පවතින තියාමන සහ අධික්ෂණ අවශ්‍යතා එකිනෙකට අනුකූල විය යුතුය. නව බැංකු පහත සම්පාදනයේදී සහ සම්මත කිරීමේදී මෙම සාධකය පැලතිල්ලට ගත යතය.

අලාභවලින් ආරක්ෂා වෙමින් තම අවදානම් ආයෝජනවලින් ප්‍රතිඵල බැංකු ඇතුළු විශේෂ කරන මූල්‍ය අවදානම් ගන්නන් අතර අවදානම් හැකිරීම් දිරිමක් කිරීම මගින් ආරක්ෂා ජාලය සඳහාවාරාත්මක අවදානමකට මග පෙන්වයි. සියලු බලපෑත්‍රයෙහි මුදල් සමාගම් වලින් ඒකාකාර අනුපාතයකින් වාරික අයකිරීම නිසා සඳහාවාරාත්මක අවදානම ඉහළ තැබීම සිදුවේ. සඳහාවාරාත්මක අවදානම් අතර ප්‍රවාහුව කළමනාකරණය කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් ක්‍රියාවත නිංචන අතරම දැනටමත් දුරවල වී ඇති බැංකු මත ඉහළ වාරිකයක අමතර බරක් පැටවීම සඳහා, ශ්‍රී ලංකා තැන්පත්‍ර රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලනා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය මගින් අවදානම මත පදනම් වූ වාරිකයක් අය කිරීම තොරා ගත යුතුය. කෙසේ වෙතත්, වෙළඳපල මත පදනම් වූ අවදානම් වාරික පැනවීම මගින් ඉහළ වාරික බර හේතුවෙන් දුරවල බැංකුවල කොටස් මිල කෙරෙන සාම්පූර්ණමක බලපෑමක් ඇති විය හැකිය. ඒ අනුව, අවදානම මත පදනම් වූ වාරික තැන්පත්‍ර දීම, රක්ෂණ ආවරණයන් සම්බන්ධ තැන්පත්‍ර බාණ්ඩ බැහැර කිරීම, දැඩි අධික්ෂණය හා නියාමනය, කාලීන මැදිහත්වීම සහ පිඩාවත පත් ආයතන නිරාකරණය වැනි පුදුසු පාලනයන් මගින් මූල්‍ය ස්ථායිතාවය සහ වෙළඳපල විනය අතර තුළනයක් ඇති කිරීම සහතික කළ යුතුය. බංකොලාත් මූල්‍ය ආයතන අසාර්ථක වීමට ඉඩ හැරීමෙන් සහ අසාර්ථක වීමට ආසන්න ආයතන මත පිරිවැය පැටවීමෙන් වෙළඳපොලෙහි මූල්‍ය අවදානම් ගන්නන් හිකුම්වීම සහ සඳහාවාරාත්මක අවදානම් සිමා කිරීම ආරක්ෂක ජාලයක සැලසුම් තුළ ව්‍යාපෘති විය හැකිය. සඳහාවාරාත්මක අවදානම් සහ ස්ථාවර මූල්‍ය පද්ධතියක් අතර සාධාරණ සම්මුළුතාවයක් ඇති කිරීම මගින් වෙළඳපල විනයානුකළ නොවන හැකිරීම් මත පද්ධතිමය අවදානමක් ඇති කිරීම සඳහා ඉතා සිමිත ව්‍යාපිරේකයකට පමණක් ඉඩ සැලසේ. එබැවින්, බුන්වත් බැංකුවලට සාමාන්‍යයන් අසාර්ථක වීමට ඉඩ දිය යුතු අතර එවැනි බැංකුවක් විවිධ සිටීමට සහාය වන්නේ නම් කොටස් හිමියන්ට මුළුන්ගේ කොටස් හිමිකම අහිමි විය යුතුය. ස්ථාවර මූල්‍ය පද්ධතියක් සහ සඳහාවාරාත්මක අවදානම අතර නිසි සම්මුළුතාවය ආරක්ෂා ජාලය බුන්වත් ආයතන අසාර්ථක වීමට ඉඩ සළසන ජාලයක් මිස අසාර්ථක වීමට තරම් හැකියාවන් ඇති බුන්වත් ආයතන බිඳ වැට්ටීම වළක්වන ජාලයක් නොවන බවට සහතික කරයි.

8. මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය ගක්තිමත් කිරීමට ගෙන ඇති පියවර සහ එහි ඉදිරි ගෙන

මෙම වන විට ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාලය ගක්තිමත් කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සැලකිය යුතු ක්‍රියාමාර්ග ගනිමත් සිටියි. ඒ අතර තම නියාමන බලතල පුළුල් කිරීම, මූල්‍ය ආයතන සම්බන්ධයන් විශේෂ නිරාකරණ අධිකාරියක් පිහිටුවීම මගින් නිරාකරණ යාන්ත්‍රණ රාමුව වැඩි දියුණු කිරීම, නිරාකරණ මෙවලම් පුළුල් කිරීම, තැන්පත්‍ර රක්ෂණය දියුණු කිරීම සහ හඳුස් ද්‍රව්‍යීලනා සහාය තවදුරටත් වර්ධනය කිරීම අවධාරණය කළ යුතුය.

නව බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත කෙටුවීම්පත් කිරීම සහ සම්මිත කිරීම මෙම අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා තවදුරටත් උපකාරී වනු ඇත. විශාල සහ ව්‍යාපෘති මූල්‍ය ආයතන දැඩි සාක්ෂාත් සහ අධික්ෂණ අවශ්‍යතාවලට යටත් විය යුතු ව්‍යවහාර අනාව්‍ය සාක්ෂාත් සහ මෙහෙයුම්වල නිර්තවන බැංකු සහ මුදල් සමාගම් ද සම මට්ටමේ නිර්ණායකයන් පවත්වා ගැනීම ද වැදගත් වේ. දැනට පාරලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කර ඇති මහ බැංකු කෙටුවීම්පත මගින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මූල්‍ය ආයතන නිරාකරණය සඳහා වගකිව යුතු අධිකාරිය ලෙස පිළිගන්නා අතර යෝජන බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත මගින් ප්‍රතිසාධන සහ නිරාකරණ සැලසුම් ක්‍රියාවලිය, නිරාකරණය සඳහා වන ප්‍රේරක සහ ව්‍යාපෘති සුවිශේෂ වන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සහ මුදල් අමාත්‍යාංශය යන අධිකාරීන් දක්වම ක්‍රියාත්මක කළ හැකි නිරාකරණ බලතල යනාදිය සැව්ස්තාරාත්මක ලෙස පැහැදිලි කර ඇත. ආරක්ෂා ජාල පියවරක් ලෙස, මූල්‍ය ආයතනයක නිරාකරණය මගින්;

- ගෙවීම්, නිශ්කාශන සහ පියවීම පද්ධති ඇතුළුව මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාවරත්වය;
- බලපෑත්‍රලාභී බැංකුවල නිර්ණාත්මක කාර්යයන් අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාම;
- රාජු මූල්‍ය ආධාර අවම කිරීම මගින් මහජන මුදල් ආරක්ෂා කිරීම;
- එවැනි බැංකුවල තැන්පත්‍රකරුවන්ගේ ආරක්ෂාව; සහ
- වත්කම්වල විවිධ අන්වය ලෙස හින වීම වැළැක්වීම සහ යෙයිමියන්ට සිදුවන පාඩු සහ සම්ස්ත නිරාකරණ වියදීම අවම කර ගැනීමට උත්සාහ කිරීම සහතික කරනු ඇත.

ශ්‍රී ලංකා තැන්පත්‍ර රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලනා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය මගින් එක් තැන්පත්‍රකරුවෙකුට එක් ආයතනයක තැන්පත්‍ර වෙනුවෙන් ගෙවිය යුතු උපරිම වන්දී මුදල ශ්‍රී ලංකා තැන්පත්‍ර රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලනා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය පිහිටුවීමේදී රුපියල් 200,000 සිට මේ වන විට රුපියල් 1,100,000 දක්වා වැඩි කර ඇත. ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකා තැන්පත්‍ර රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලනා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමය හරහා බලපත්‍ර අවලංග කරන ලද/අන්හිටුව මූල්‍ය සමාගම් හයක එනම්, සෙනුවුල් ඉන්වෙස්ට්මන්ට් ඇන්ඩ්බූරු සිංහල්ස් පිලුල්සී (CIFL), ද ස්ටැන්බූරු තෙව්වීම් රිනැන්ස්ස් ලිමිටඩ් (TSCFL), විශේෂ රිනැන්ස්ස් ලිමිටඩ් (TKSFL), ද රිනැන්ස්ස් ක්මිපැනි පිලුල්සී (TFC), එටැපි රිනැන්ස්ස් ලිමිටඩ් (ETIFL) සහ ස්වර්ගමහල් රිනැන්ස්ස්ල් සර්විසස් පිලුල්සී (SFSP) හි, රක්ෂණ තැන්පත්‍රකරුවන්ට වන්දී ගෙවීම සිදු කරනු ලැබේ.

යෝජන බැංකු (විශේෂ විධිවිධාන) පනත ක්‍රියාත්මක කිරීම් සමග, නිත්‍යනුකූලව ස්ථාපිත කරන ලද තැන්පත්‍ර රක්ෂණ යාන්ත්‍රණය මගින් දැනට පවතින ("pay-box") ආකෘතිය වෙනුවට පුළුල් වූ ආකෘතියක්

සහිතව ක්‍රියාත්මක විය හැකි වනු ඇත. තවද, පරීක්ෂණ අවධියේ පවතින Depositor Wise Data Collection පද්ධතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම් සමඟ ශ්‍රී ලංකා තැන්පත්‍ර රක්ෂණ සහ ද්‍රව්‍යීලතා ආධාරක යෝජනා ක්‍රමයේ මෙහෙයුම් හැකියාව සහ ගෙවීමේ ප්‍රදානම සහතිකවනු ඇත. තැන්පත්‍ර රක්ෂණ යාන්ත්‍රණය මගින් අවදානම් මත පදනම් වූ වාරික ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක කිරීම හරහා මූල්‍ය ආයතන අධික අවදානම් ගැනීම වැළැක්වීම සහතික කරනු ඇති අතර වාරික ගෙවීමේ සාධාරණත්වය පිළිබඳ වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. තවද, ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය ආයතන වැනි විකල්ප අරමුදල් මූලාශ්‍ර හරහා තැන්පත්‍ර රක්ෂණ යාන්ත්‍රණය සතු අරමුදල් ප්‍රමාණවත් විම සහතික කෙරෙනු ඇති අතර රුපය සමඟ උපස්ථි අරමුදල් සැලැසුම් වලට එක්සීමෙන් හඳුසි අරමුදල් අවශ්‍යතා සපුරා ගැනු ඇත. අතිරේකව, යථා කාලයේදී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට නියමිත නව හඳුසි ගෙය සහ අත්තිකාරම් යාන්ත්‍රණයේ කෙටුවුම්පත අනුව සඳාවාරාත්මක අවදානම්

වලක්වා ගැනීම මූල්‍ය ආරක්ෂණ ජාල ක්‍රියාමාර්ගයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වන අතර අවසානයේ මෙමගින් මහ බැංකු ගේ පත්‍රයට සිදුවිය හැකි අමිතකර බලපෑම් වලක්වා ගැනීම සලකා බලයි.

මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාපිතාවය සහතික කිරීම සඳහා සහ එයට සම්මාවීම බැංකු අසාර්ථක වීම නිරාකරණය කිරීමේ පිරිවැය අඩු කිරීම සඳහා, බුන්තන් බැංකුවල ප්‍රාග්ධනයක් සායන් විමට පෙර විවෘතව තැබීම වලක්වා ගැනීම සහ අපමන් බැංකු ඉක්මනීන් වසා දැමීමට යෝජිත රෙගලාසි සහ නිති මගින් ප්‍රමාණවත් පියවර ගන්නා බවට මහ බැංකුව සහතික විය යුතුය. මෙය සාක්ෂාත් කර ගත හැකිකේ, වට්ටම්කවුල ගෙය දීමේ දී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සතු අමිතය අවම කරමින්, ද්‍රව්‍යීලතා ගැටුව වලින් මූදාවා ගැනීමට හැකියාවක් සහිත බැංකුවලට පමණක් ගෙය දීමට අවසර දීමෙන් සහ මූල්‍ය ආයතන ක්‍රියාත්මක නිරාකරණය මගිනි.

පමණක් යේදී සිටින පරීසීම්ත වෙළෙඳුන් (එනම්, මුදල් ප්‍රවාරුකරුවන්) හට විධානද නිකුත් කරන ලදී. ඒ අනුව, ආර්ථික තත්ත්වය යම් ප්‍රමාණයකට ක්‍රමානුකූලව ස්ථාවර වීමත්, වසරේ අග හායය වන විට සංවාරකයන්ගේ පැමිණීමේ වර්ධනයක් දක්නට ලැබේමත් සමඟ පරීසීම්ත වෙළෙඳුන් විසින් වසර තුළ බැංකු පද්ධතියට එ.ජ. බොලර් මිලියන 159.8ක් තැන්පත් කර ඇති අතර එ.ජ. බොලර් මිලියන 10.5ක් අලෙවිකර ඇති. එය පෙර වසරට සාපේක්ෂව කාර්යසාධනයේ සැලකිය යුතු වර්ධනයකි.

ණය තොරතුරු

ශ්‍රී ලංකා ගෙය තොරතුරු කාර්යාලය විසින් 2022 වසරේ දී, ප්‍රධාන සන්ධිස්ථානයක් සනිටුහන් කරමින් වැඩි දියුණු කළ නවාංග රසකින් සමන්විත ඇති නවීන ගෙය තොරතුරු කළමනාකරණ පද්ධතියක් දියත් කරන ලදී. ඒ අනුව, සාමාජික ගෙයදෙන ආයතන 9ක සහභාගිත්වයෙන් 2022 වසරේ මැයි මාසයේදී ආරම්භ කළ නව පද්ධතියෙහි නියමු දියත් කිරීම, ඒ සඳහා සම්බන්ධ වූ සාමාජිකයින්ගේ දහාත්මක ප්‍රතිචාර ද සමගින් 2022 වසරේ ජුලි මාසයේදී සාර්ථකව තිම කරන ලදී. ඉන් අනතුරුව, නව පද්ධතියට ප්‍රාග්ධන සඳහා සාමාජික ගෙයදෙන ආයතනවල සියලුම පරිභෑකයින් හට ප්‍රවේශය ලබා දෙමින්, නව පද්ධතිය සහ මෙතෙක් පැවති පද්ධතිය සම්මාවීම ක්‍රියාත්මක කිරීම 2022 වසරේ අගෝස්තු මාසයේදී ආරම්භ කරන ලදී. අනතුරුව, 2022 වසරේ දෙසැම්බර් මාසයේදී ගෙය තොරතුරු කළමනාකරණ පද්ධතිය පරිපූර්ණ වශයෙන් දියත්

කරන ලදී. මෙම නව පද්ධතිය මගින් ගෙය තොරතුරු කාර්යාලය මගින් සිදු කරනු ලබන කාර්යයන් ඉහළ කාර්යක්ෂමතාවයකින් මෙන්ම ජාත්‍යන්තර හාවිතයන්ට අනුකූල වන අයුරින් ද සිදු කරනු ලබන අතර එහි නිෂ්පාදන කළඹ ද ප්‍රාග්ධන කරමින් ගෙයදෙන ආයතනවල ගෙය කළඹ ව්‍යාත් භෞදින් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා අවදානම් කළමනාකරණය සහ ගෙය ඇගයිමේ ක්‍රමවේදයන්හි විප්ලවීය වෙනසක් ඇති කෙරෙනු ඇති. මෙම අමතරව, මෙම නව පද්ධතිය මගින් සාම්ප්‍රදායික තොවන දත්ත රස් කිරීම සඳහා කාර්යාලය සතු හැකියාව ද වැඩි දියුණු වනු ඇති.

මේ අතර, ගෙය තොරතුරු කාර්යාලය විසින් ගෙයදෙන සාමාජික ආයතන වෙත 2022 වසරේ දී මිලියන 6.1ක ගෙය වාර්තා ලබාදීමෙන් ජාතික ගෙය ලේඛනය වශයෙන් වූ සිය ව්‍යුවස්ථාපිත කාර්යනාරය අඛණ්ඩව සිදු කරන ලදී. කෙසේ වූවද, 2021 වසරට සාපේක්ෂව 2022 වසරේ දී නිකුත් කරන ලද ගෙය වාර්තාවල සියයට 27ක අඩුවීමක් වාර්තා විය. 2022 වසර තුළ දී සාමාජික ගෙයදෙන ආයතන විසින් පාරිභාගික ගෙය වාර්තා මිලියන 5.6ක් සහ ආයතනික ගෙය වාර්තා මිලියන 0.4ක් ලබාගෙන ඇති. තවද, 2022 වසර තුළ දී, ගෙය තොරතුරු කාර්යාලය විසින් "තොග ඉල්ලීම්" මාදිලිය හරහා ගෙයදෙන ආයතන වෙත ගෙය වාර්තා 729,635ක් නිකුත් කර ඇති. මේ අතර, පොදුගලික ගෙය වාර්තා (iReports) සඳහා වන ඉල්ලුම 2021 වසරට සාපේක්ෂව 2022 වසරේ දී සියයට 13.7ක අඩුවීමක් වාර්තා කළේය.

ශ්‍රී ලංකාව සඳහා තිරසර මූල්‍ය පෙර දැක්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම

මහ බැංකුව විසින් අදාළ පාර්ශ්වකරුවන්ගේ සහයෝගීතාවය ද ඇතිව 2022 වසරේ මැයි මාසයේ දී ශ්‍රී ලංකා හරිත මූල්‍ය වර්ගීකරණය දියන් කරන ලදී. මෙම වර්ගීකරණය මගින් හරිත/දේශගුණික මූල්‍ය නිෂ්පාදන සහ සේවා සඳහා අරමුදල් රස්කිරීමේ දී පාරිසරික වශයෙන් තිරසර ලෙස සැලකිය හැකි ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳ මූල්‍ය ආයතනවලට මගපෙන්වීමේ අරමුණින් සවිස්තරාත්මක වර්ගීකරණයක් සපයනු ලබයි. 2019 වසරේ දී දියන් කරන ලද ශ්‍රී ලංකා තිරසර මූල්‍ය පෙර දැක්මෙහි කොටසක් ලෙස මෙම වර්ගීකරණය සිදු කළ අතර එය යුරෝපීය සහ වින වර්ගීකරණයන් දෙකෙහිම සුසංස්යේයක් වන, තිරසර මූල්‍ය සඳහා වන ජාත්‍යන්තර පද්ධතිය (IPSF) විසින් හඳුන්වා දෙනු ලැබූ පොදු වර්ගීකරණය මත පදනම් විය. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සහයෝගීතාව විසින් මෙම වර්ගීකරණය වැඩිහිළුණු කිරීම සඳහා මූල්‍ය හා තාක්ෂණික සහාය ලබා දුන් අතර සුරක්ෂිත හා විනිමය කොමිෂන් සහාව, ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ නියාමන කොමිෂන් සහාව, පරිසර අමාත්‍යාංශය සහ කෘෂිකර්ම අමාත්‍යාංශය ඇතුළු තවත් පාර්ශ්වකරුවන් රසක් මෙම ක්‍රියාවලියට සහභාගී විය.

2022 වසර තුළ දී, ශ්‍රී ලංකාව තුළ තිරසර මූල්‍ය පෙර දැක්ම ක්‍රියාවට නැංවීම අරමුණු කරගත් තවත් ක්‍රියාමාර්ග රසක මහ බැංකුව නිරත විය. තිරසර

මූල්‍ය කටයුතුවලදී මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රයට අවැසි පාලනය සහ අවධානම් කළමනාකරණ රාමුවක් ලබා දීමේ අවශ්‍යතාවය සලකා බලමින්, ශ්‍රී ලංකා හරිත මූල්‍ය වර්ගීකරණයට අනුව තිරසර මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් සඳහා පහසුකම් සැලසීමේ මාර්ගෝපදේශ ඇතුළත් කරමින් මහ බැංකුව විසින් 2022 වසරේ දී බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සඳහා විධානයක් සහ බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් සඳහා මාර්ගෝපදේශයක් නිකුත් කරන ලදී. තවද, මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් ආරම්භ කරන ලද ස්වේච්ඡන්ව හරිත බැඳුම්කර නිකුත් කිරීම සඳහා හරිත බැඳුම්කර රාමුවක් සකස්කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා දමහ බැංකුව සම්බන්ධ විය. ප්‍රාග්ධන වෙළඳපාලෙහි ප්‍රගමනය සඳහා තිරසර මූල්‍ය පෙර දැක්ම මගින් හඳුනාගත් නියාමන ක්‍රියාමාර්ගයක් වන හරිත බැඳුම්කර රාමුව සංවර්ධනය කිරීම සඳහා ආසියා සහ පැසිරික් කළාප සඳහා වන එක්සත් ජාතින්ගේ ආර්ථික හා සමාජ කොමිසම (UNESCAP) තාක්ෂණික සහාය සපයයි. තවද, එක්සත් ජාතින්ගේ සංවර්ධන වැඩසටහන (UNDP), ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සහයෝගීතාව, ආසියා සහ පැසිරික් කළාප සඳහා වන එක්සත් ජාතින්ගේ ආර්ථික හා සමාජ කොමිසම වැනි ජාත්‍යන්තර නියෝජිතායනන සහ අනෙකුත් අදාළ දේශීය සහ ගෝලීය පාර්ශ්වකරුවන් සම්ග මහ බැංකුව රට තුළ තිරසර මූල්‍යකරණ කටයුතු ප්‍රවර්ධනය කිරීමෙහිලා සම්පව කටයුතු කරයි.